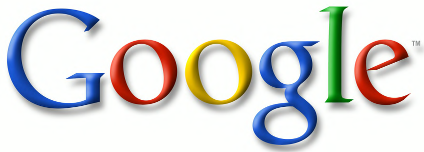
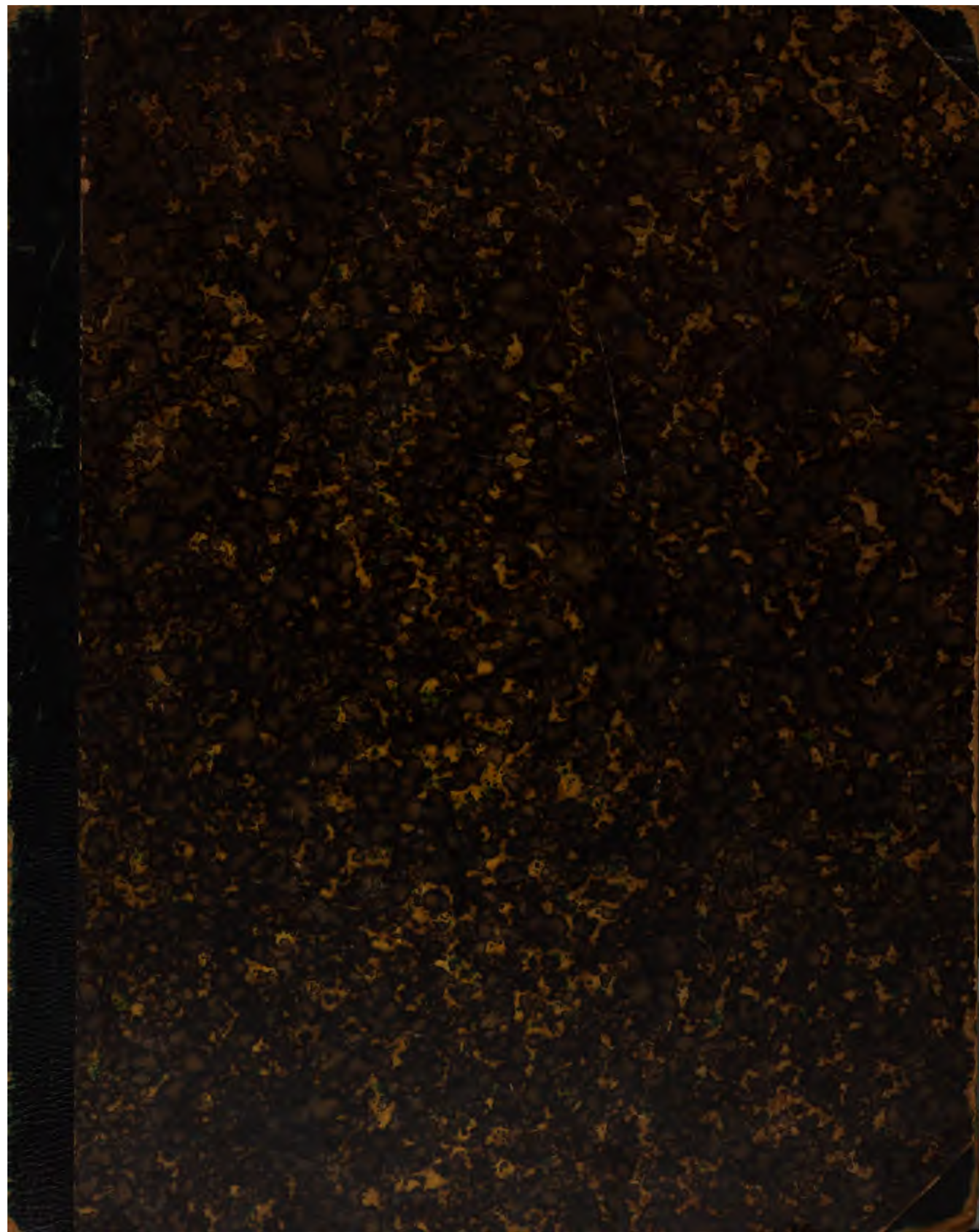
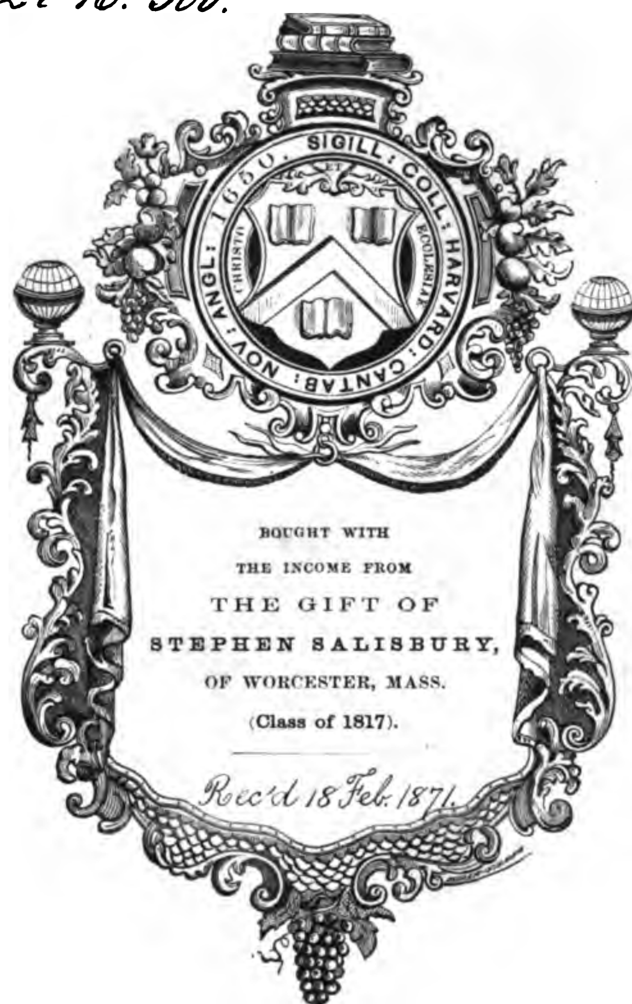

Google

SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650
CHRISTO ET ECCLESIAE
BOUGHT WITH
THE INCOME FROM
THE GIFT OF
STEPHEN SALISBURY,
OF WORCESTER, MASS.
(Class of 1817).
Rec'd 18 Feb. 1871

T. LIVII

AB URBE CONDITA

LIB. III-VI

QVAE SVPERSVNT IN CODICE RESCRIPTO VERONENSI

DESCRIPSIT ET EDIDIT

Theodor
TH. MOMMSEN.

EX COMMENTATIONIBVS REGIAE ACADEMIAE SCIENTIARVM BEROLINENSIS

A. MDCCCLXVIII.

BEROLINI.
FORMIS ACADEMICIS
MDCCCLXVIII.

IN COMMISSIS LIBRARIAE F. DUEMMLERI
(HARRWITZ ET GOSSMANN).

Commentatio lecta in academicorum conventu d. XVI. Ian. MDCCCLXVIII. Paginae quae indicantur voluminis sunt a. MDCCCLXVIII actorum classis philologicae et historicae Regiae Academiae scientiarum.

V codex bibliothecae capitularis Veronensis n. 40.

sic ubi adscripsi, in re praesenti adnotavi codicis Veronensis scripturam vere ita esse ut refertur.

? litteram, cui signum superpositum est, indicat dubiam esse.

Ä et similia significant lineolam, qua repraesentantur in fine versus litterae *m* vel *n*, iam non cerni quidem, sed posse adfuisse.

/ litteram indicat excidisse. Plerique autem hiatus indicati sunt non virgulis his, sed insertis quae exciderunt litteris forma diversa.

M codex Mediceus (Laur. plut. 63, 19) saec. XI ad haec quae edimus denuo recognitus mea causa a R. Schoellio. Varia lectio datur integra, nisi quod non adnotavimus nec orthographica nec minoris momenti errores scripturae primae in ipso libro emendatos: denique interpolationes manus secundae consulto omisi omnes.

P codex Parisinus (n. 5725) saec. X secundum collationem Alschefskianam.

L codex Leidensis (publ. Lat. fol. n. 6 A, Drakenborchii primus) a me excussus. Varia lectio datur plena similiter ac Medicei.

M^a cet. codicis Medicei cet. prima scriptura.

M^b cet. codicis Medicei cet. scriptura ex emendatione nata.

C codices *MPL* consentientes.

I q. XV f. 2 = f. 308'

	lib. III c. 6[1])	*lib. III c.* 6. 7	
	UENIATUTANNOANTE	*nis ut non modo ad*	
	UTSEMPERALIASSOCIIS	EXPEDITIONESQUASIN	
sic, opem *C*	6 OPESLATUROSDISCE*sse*	*tantotum*ULTURESPOS*ce*	
	RESOCIIPROTRISTINUN	*bat sed uix ad quietas*	
	TIOTRISTIORE*m*DOMU		
sic, referentes *C*	REPORTANTES*q*U*ippe*		
	QUIB·PERSES*ustinen*		
	DUMBELLUM*eratquod*		
	UIXROMANIS*ful*TIUI		
	RIBUS*s*USTINU*issent*		
sed in *LP*[a]	7 NONDIUTIUSSE*inher*		
nici cohortis *L*	NICOBOSTISC*ontinu*IT		
	PERCITINDEIN*festusin*	9 *ac maiestas consularis*	
	AGROSROMAN*o*S*etia*M	IMPERII*uenerat*	
	SINEBELLIIN*iuriauas*		
	TATOSUBICUMOBUIUS		
	NEMONEIN*ermisqui*		
per quem *L*	DEMFIERETPE*rqueom*	1 *aequisque praedonum*	
	NIANONPRAE*s*IDIISMO	*po*TI*us*MEN*t*EQUAMBO*s*	mentem *C*
	DODESERTASEDE*tiamcul*	2 *tium dedit adeo enim*	
	TUAGRESTITRAN*s*IR*ent*	NULLA*m*SPEMNO*npoti*	
	PERUENEREAD*tertium*	*undi modo sed ne adeun*	
	LAPIDEMGAUIN*auia*		
	8 MORTUUSAE*butiuserat*		
	ROMANUSCO*n*S*ulcolle*		
ga *om. L*	GAEIUSSERUILIUS*exigua*		
	INSPETRABEBAT*animam*		
	ADFECTIPLERIQ·PRINCIPŪ		
patrum *om. L*	PATRUMMAIORPA*rs*MI		
	LITARISFERAE*aetas*OM		

[1]) *In hac pagina quatenus pervenit recens scriptura, antiquioris paucae tantum litterae redierunt.*

II q. XV f. 2′ = f. 308

	lib. III c. 7	*lib. III c. 7*	
	3 Terementeseorumut	Descendentib·abt's	
	totiṁspassimcastris	culanainalbanamual	
	fremituortoquidin	lemibihaudquamquā	quamquam *item ML*
uasto ac deserto]festo *M*	uastoacdesertoagro	aequoproeliopugna	
	intertabempecorum	tumestfidesqsuaso	
	hom*in*umquaedesi	ciiparumfelixinprae	*sic*, sociis *C*
	dessinepraedatemp's	6 sentiafuithaudminor	
	tererentcumintegra	romaefitmorbostra	
	locatusculanumagrū	gesquamquamtamfer	*sic*, quam quanta *C*
	opimumcopiispeterep*os*	rosociorumquamquā	quamquam *om C*
	sentsignarepentecon	factaeratcons·quiu	
	uellerenttransuersis	nussupereratmorit'r	
	queitinerib·perlabica	mortuietaliicircaui	circa]clari *C*
	nosagrosintusculan's	rimualeriustuergi	
transierent *L*	collestransirenteou*is*	niusrutiliusaugures	
	omnistempestasquae	seruiliussulpiciuscu	ser. *C*
	4 belliconuersaestinte	7 riomaximusetperig	
	rimherniciilatiniqua*e*	notacapitaleteuaga	late *C*
	pudoreetiamnonmi	taestuismorbiinops	
	sericordiasolummo	quaesenatusauxilii	
tisnec *L*	tisinecopstitissentcō	romaniaddeospopulū	*sic*, humani *C*
	munib·hostib·infesto	acuotauertitiussos	iussi *MP*, iussis *L*
	agmineromanamur	cumconiugibusacli	
	bempetentib·necopē	berissupplicatumire	
	ullamobsessissociis	pacemq·exposcerede	
	ferrentconiunctoexer	8 umadidquodsuaquē	
	citoromampergunt	quemalacogebantauc	
	5 ubicumhostesnonin	toritatepubliceuocat	*sic*, publiceuocati *C*
	uenissentsecutifamā	omniadelubraimple	
	acuestigiaobuiifiunt	antstrataepassimma	inplent *C*

III q. XV f. 3 = f. 272

	lib. III c. 7. 8	*lib. III c.* 8	
	TRESCRINIB·TEMPLAUER	CONSULARESEXERCI	
	RENTESUENIAMIRARUM	TUSSCRIBTIUETURIUS	
	CAELESTIUMFINEMQUE	MISSUSINUOLSCO·ADBEL	
	1 PESTIEXPOSCUNTINDE	LUMULTROINFERENDŪ	
	PAULATIMSEUPACA·DE	5 TRICIPITINUSPOPULATIO	
	UMIMPETRATASEUGRA	NIB·ARCENDISSOCIORŪ	
	UIORETEMPOREANNIIĀ	AGROSOPP*ositus*NON	[1])
	CIRCUMACTODEFUNCTA	ULTRAQUAMINBERNICIS	
	MORBISCORPORASALU	PRODITUETURIUSPRIMO	*sic*, procedit *C*
	2 BRIORAESSEINCIPEREUER	PROELIOBOSTESFUNDIT	
	SISQ·ANIMISIAMADPU	6 FUGATQUELUCRETIUMDŪ	
	BLICAMCURAMCUMALI	INBERNICISSEDETPRAE	
	QUODINTERREGNAEXIS	DONUMAGMENFEFELLIT	
	SENTP·UALERIUSPUBLICO	SUPRAMONTISPRAENES	
	LA·TERTIODIEQUAMINTER	TINOSDUCTUMINDEMIS	*sic*, inde dimissum *C*
	REGNUMINIERATCONSS·	SUMINCAMPOS*ua*STAUE	
	CREATL·LUCRETIUMTRI	REAGROSPRAENESTINŪ	
cipitini *L*	CIPITINUMETTITUMUE	GABINUMQ·EXLABINOS	gabiniumque *M* ǁ [2])
	TURIUMGEMINUMSI	INTUSCULANOSFLEXERE	
	3 UEILLEUETUSIUSFUITAD	7 COLLESURBIQUOQUERO	
	III·IDUSSEXTILESCONSU	MAEINGENSPRAEBITUS	
	LATUMINEUNTIAMSATIS	TERRORMAGISRESSUBITA	*sic*, magis in re *C*
ualidam *L*	UALIDACIUITATEUTNON	QUAMQUODADARCENDĀ	ad *om. L*
	SOLUMARCEREBELLUM	UIMPARUMUIRIUMES	
	SEDULTROETIAMINFER	SETQ·FABIUSPRAEFECTUS	praeerat *C*
	4 REPOSSET IGITURNŪ	ERATURBISARMATAIUUĒ	*sic*, urbis P^a, urbi is *ML*
	TIANTIB·BERNICISINFI	TUTEDISPOSITISQUAEPRAE	
	NISSUOSTRANSCENDIS	SIDIISTUTAOMNIAACTRĀ	
	SEBOSTISINPIGREPRO	8 QUILLIAFECITUTAQ·BOSTES	*sic*, tranquilla *C*
	MISSUMAUXILIUMDUO	PRAEDAEXPROXIMISLOCIS	

[1]) agros *potius quam* agris *V*: agro *C* [2]) sabinos *uel* labinos *potius quam* gabinos *V*: gabinos P^a, gabino *ML*

IV q. XV f. 3′ = f. 272′

lib. III c. 8	*lib. III c.* 8. 9	
*raptaappro*PINqua	PRAEDAPOTITUSEODEM	
*re*URb*inonausi*	*instatiua*REDIITTUM	
	CON*ss*CASTRACONIUN	
	CUNTETUOLSCIAEQUIQ	
	*adflictasui*RESSUASIN	
	UNUMCONTULERETER	
	*tiaillapug*NAEAANNO	*sic*, eo *C*
	*fuitead*EMFORTUNAUIC	
	*toriam*DEDITFUSISHOS	
	*tib. etia*MCASTRACAPTA	
	1 SICRESROMANAINANTI	
	*quumstatum*REDIITSE	
	*cundaeque*BELLIUIRES	*sic*, belli res *C*
	*extemplour*BANOSMO	
	2 *tusexcita*UERUNTC·TE	
	*rentiliushar*SATRIBUNU*s*	rentillius *M*
	*plebi*SE*o*ANNOFUISTIS	*sic*, fuit is *C*
	*conssab*SENTIBUS	abscessentibus *L*
	*ratuslocu*MTRIBUNI	
	*ciisactio*NIB·DATUMPER	*u. longior*
	*aliquotdies*PATRUMSU	
	*perb*IA*mad*PLEBEMCRI	
	*minatus*M*a*XIMEINC*on*	*u. longior?*
	*sulareimpe*RIUMTAN	
	*quamnim*IUMNECTO	
in quibusdam annalibus	*lerabile*LIBERAECIUITA*ti*	
INUENIO*ubietsiadiec*	3 INUEHEB*a*TURNOMI	
tum aliquid numero sit	*neenimta*NTUMMINUS	*u. longior*
MAGNACERTECAEDESFU	*inuidiosu*MREIPSAPRO	rem *L*
11 ITUICTORCONS·INGEN*ti*	*peatrociu*SQUAMREGIU͞	

V q. XV f. 6 = f. 269

	lib. III c. 11	*lib. III c.* 11	
offerent *M*	6 O*ff*ERRENTCAESOERAT	ONUSCAES*onicapitis*	*sic*, unus *C*
	QU*inctius*SFEROXIUUE	DI*e*MDICITAT*roxinge*	
	NISQUANOBILITATEGEN	NIUMACCEN*derateo*	
	TISQUACORPORISMAG	FACTOMAGISQ*uamcon*	
adeo *L*	NITUDINEETUIRIB·AD*ea*	TERRUERATE*oacriusobs*	carius *L*
	MUN*eradata*AADIISETIP	TARELEGIAGIT*areplebem*	
	se addiderat multa bel	TRIBUNOSUEL*utiusto*	
	LIDECORAFACUNDIAM*q*	10 PERSEQUIBEL*loaccusa*	
	in foro ut nemo	*tor*PATIREUM*ruerein* (? ? ? ?)	
	NONLINGUANONMANU	UIDIAEQUEFLA*mmamac*	
	PROM*ptior*INCI*uitate*	MATERIAMCRI*minibus*	
	7 HABERETURHICCUMIN	SUISSUG*g*ERER*elegemin*	
	MED*iopat*RUMAGMIN*e*	TERIMNONTAM*adspem*	
	*cons*TITISS*et*EMIN*e*NS	PERFERENDIQ*uamadla*	
	IN*tera*LIOSUEL*ut*OM*nes*	CESS*e*NDAMC*aesonis*	
	dictaturas consulatus	11 TEMERITATEM*ferremul*	*sic*, ibi multa *C*
	Q *gerens in uoce ac*	TAIBISAEPEAB*iuuentu*	
	uiribus suis unus im	TEINCONSULT*edicta*	
	*petu*STRIBUNI*ciospo*	FACTAQUEINU*niuscae*	
	pularesq procellas susti	SONISSUSCEPT*uminci*	*sic*, suspectum *C*
hoc] ac *L*	8 NEBATHO*cducesaepe*	DUNTINGENIU*mtamen*	
	PULSIFO*ro*TRIBUNI	12 LEGIRESISTEB*aturetauer*	
	fusa ac fugata plebes	GINIUSIDEN*tidemple*	
mulgatus *ML*	*estquiobui*US*f*UERAT*mul*	BI ETQUIDS*entitis*	*sic*, ecquid *PM*
abibat] hibat *L*	*catus nudatusq. abibat*	*iam*UOSQUIRI*tescaeso*	
si] se *L*	UTSATISAPPARERETSISIC	NEMSIMULCI*uemetle*	
	agi liceret uictam legem	GEMQUAMCUP*itishabe*	
	9 ESSE*tu*MPROPEIAM*per*	13 RENONPOSSEQ*uamquam*	
culsis] pulsis *L*	CULSIS*aliistribunisa*	QUIDEGOLEGE*mloquor*	
sic, ex collegio *C*	UERG*i*NIUSCOLL*e*GIO (? ?)	LIBERTATIOBS*tatomnes*	

VI q. XV f. 6′ = f. 269′

	lib. III c. 11. 12	lib. III c. 12	
sic, superbia *C*	*tarquin*IOSSUMPERBIA	4 NASSEINHOSTEMSP·	
	*exsuper*ATEXSPECTATAE	FURIUSMISSUM*abquin*	[1]
	*dumco*N̄S·AUTDICTATOR	TIOCAPITOLINOSIBIEŪ	
quam *L*	*fiatque*MPRIUATUMUI	INDUBIISSUISREBUSUE	
	*ribuset*AUDACIAREGNĀ	NISSESUBSIDIONEMINV̄	*sic*, neminem unum *C*
	*temuid*ETISADSENTIEBĀ	ESSECUMEIUSMAGIS	cum eius] *sic*, cuius *C*
	*turmul*TIPULSATOSSEQ·	OPERAPUTETREMRE*stitu*	·
	*rentes*ETTRIBUNUMAD	5 TAML·LUCRETIUSCONSS	l.] *sic*, p. *C*
	*remper*AGENDAMULTRO	ANNIPRIORISRECENTI	
	1 *incitab*ANTIAMADERAT	GLORIANITENSSUASLAU	gloriam *L*
	*iudiciodi*ESADPAREBAT	DESPARTICIPARE*cumcK*	
	*queuul*GOHOMINESĪ	SONEM*e*MORAREPUG	
	*damnati*ONECAESONIS	NASREFERREAEGREGIA	
	*libertat*EMAGICREDERE	FACINORANUNCINEXPE	
	*tumde*MUMCOACTUSCŪ	DITIONIB·NUNCINACIE	acies *L*
	*multai*NDIGNITATEPREN	6 SUADEREETMON*ere*IU	
	2 *sabatsi*NGULOSSEQUE	UENEMAEGREGIUMINS	
	*bantur*NECESSARIIPRĪ	TRUCTUMNA*turaefor*	[2]
	*cipesciu*ITATISĪ·QUINTI	TUNAEQUAEOMNIB·BO	
	*uscapit*OLINUSQUITER	NISMAXIMUMMOMEN	
	*consulf*UERATCUMMU	TUMRERUMEIUSCIUIT*a*	
ta referret *C*	*ta*/////TREFERRETSUA	TISINQUAMCUMQ·UE	
decorae *M*	*familia*EQ·DECORAADFIR	NISSAETSUUMQUAMALIE	
	3 *mabat*NEQ·INQUINCTI	NUMMALETCIUEMESSE	*sic*, mallent *C*
ae gente *L*	*agente*NEQ·INCI*uita*	7 QUODOFFENINEOF*eruo*	*sic*, offendat *C*
tantum *L*	*terom*ANATANTAMIN	REMETAUDACIAMAETA	
	*dolemt*AMMATURAEUIR	TEMCOTTIDIEMAGI*s*AUFER	magis *om.* *C* ‖ offerre *PL*
	*tutisu*NQUAMEXTITIS	REQUODDESIDERETUR	
	*sesuum*PRIMUMMILITĒ	CONSILIUMIDINDIES	
sic, uidente *C*	*fuisseses*AEPEUIDENTPUG	CRESCERESENESCENTIB·	

[1] furius] *sic*, furium ipsum *C*

[2] portunae *M*ᵃ, oportunae *M*ᵇ, formae *L*

VII q. XV f. 7 = f. 313′

	lib. III c. 12. 13
	UITIISMATURESCEN
sic, sinerent C	TEUIRTUTESINNERENT
	TANTUMUIRUMSENEM
	8 INCIUITATEFIERIPATER
l.]ī. *L*	INTERBOSL·QUINCTIUS
	CUICINCINNATOCOGNO
iterando *C*	MENERATNONIN/ERAN
nec *L*	DOLAUDESNECUMULA
	RETINUIDIAMSEDUENIĀ
	ERRORIADQ·ADULESCEN
	TIAEPETENDOSIBIQUINON
	DICTONONFACTOQUEM
	QUAMOFFENDISSET*ut*
condonaret *L*ᵃ	CONDONARENTFILIUM
	9 OR*a*BATSEDALIIAUERSA
	BANTURPRAECESAUTUE
reocendiam *L*	RECUNDIAAUTMETUALII
susque *L*ᵃ	SESUOSQUAEMULCATOS
	QUAERENTESATROCIRES
	PONSOIUDICIUMSUUM
	PRAEFEREBANT
	1 PRAEMEBATREUMPRAE
mulgatam *M*	TERUULGATAMINUIDIĀ
	CRIMENUNUMQUOD
[1])	C·UISCIUSFICTORQUIAN
	TEALIQUODANNOSTR·PL·
	FUERATTESTISEXTITERAT
haud]se aut *C*	2 HAUDMULTOPOSTQUAM
	PESTILENTIAINURBEFUE
in *VP*, *om. ML*	RATINIUUENTUTEMGRAS

lib. III c. 13	
SANTEMIN*ᶜuburain*	
CIDISSETIBIRI*xamnatam*	cidisse ibi *C*
ESSEFRATREM*quesuum*	
MAIOREMNA*tunecdum*	
EXMORBOSA*tisualidum*	
PUGNOICTUM*abcaeso*	
3 NECECIDISSE*semianimem*	
INTERMANUS*domum*	
ABLATUMMO*rtuumque*	
INDEARBITRA*rinecsibi*	
EXEQUIREMTA*matrocem*	rem exequi *C*
PERCONSULES*superiorum*	
ANNORUMLI*cuissehaec*	
UOLSCIOCLAM*itanteadeo*	
CONCITATIHO*minessunt*	
UTHAUTMUL*tumafue*	fuerit *M*
RITQUINIMPE*tupopuli*	impetum *L*
4 CAESOINTERI*retuergi*	
NIUSARRIPI*iubethomi*	
NEMETINUIN*culaduci*	
PATRICIIUICO*ntrauim*	[2])
RESISTUNTQU*inctiuscla*	t. quintius *C*
MITATCUIREI*capitalis*	·rei *non om. M*
DIESDICTASIT*etdequo*	
FUTURUMPRO*pediemiu*	
DICIUMEUMI*ndemnatum*	
INDICTACAUS*anondebe*	
5 REUIOLARITR*ibunussup*	
PLICIUMNEC*atsumptu*	
RUMSEDEIN*demnato*	

[1]) m. uulscius *L*, m. uolscius *M*, m. uolcius *P*

[2]) patricii uis *M*, patri cuius *L*

VIII q. XV f. 7' = f. 313

	lib. III c. 13	*lib. III c.* 13. 14	
	*seruat*URUMTAMEN	TURSOLUMUERTISSEEXI	
	*inuincu*LISESSEADIUDI	LIICAUSANIHILOMINUS	liricausa *L*
	*ciidiem*UTQUIHOMINĒ	UERGINIOCOMITIAHABĒ	
	*necauer*ITDEEOSU*p*	TECOLLEGAEAPPELLATIDI	
	*pliciisu*MENDICOPIAPR·	10 MISERECONCILIUMPE	
	6 *fiatappell*ATITRIBUNI*me*	CUNIAAPATREEXACTA*cru*	
	*diodecr*ETOIUSAUXILIISUI	DELITERUTDIUENDITISÖ	[1])
uincla *C*	*expediu*NTINUINCULA	NIBBONISALIQ*uamdiu*	
	*coniciuet*ANTSISTIREUM	TRANSTIBERIMUELUTRE	*sic*, uelut *C*
ni] *sic*, nisi *C*	*pecunia*MQ·NISISTATUR	LEGATUSDEUIOQUODÄ	deuo *M*, de ullo *PL*
	*populopr*OMITTIPLACERE	1 TUGURIOUIUERETHOCIU	
	7 *pronunt*IANTSUMMÄ	DICIUMPROMULGATALEX	*sic*, dicium et *C*
	*pecunia*EQUANTAM*aequū*	*exe*RC*uitci*UI*tatemab*	
	*esselpro*MITTIUENIEBAT	EXTERNISARMISOTIÜ	
	*indubiu*MIDADSENATÜ	2 *fuit cum uelut uictores*	
	*reicitur*REUSDUMCON	TRIBUNIPERCULSISPATRI	perculsi *L*
	*suleren*TURPATRESRE	BUSCAESONISEXI*lioprope*	
	*tentusi*NPUBLICOESTUA	*per*LATA*me*SSECREDE*reī*	
	8 *desdarep*LACUITUNUM	LEGEMET*qu*ODADSENIO	
	*uademt*RIAMILIAAE*riso*	*res patrum pertineret*	
obligarunt *L*	*bligauer*UNTQUODDAREN	CESSISSENTPOSSESSIO	*sic VC*
	*turperm*ISSUMTRIBU	3 NER*ei*P*i*U*nio*RE*si*DMA	
sic	*nisestx*FINIERUNTTO	XIMEQUODCAESONI*sso*	*sic*, sodalium *C*
	*tuadi*BUSACCUSATOR	DALICIUMFUITAUSE*rei*	*sic*, auxere *C*
	*uadatus*ESTREUMH*ic*	*ras in plebem non*	
	*primusu*ADESPUBLIC*os*	MINUERUNTANIMOS	
	*deditdi*MISSUSEFOR*o*	SEDIBIPL*urimumpro*	
	*noctepr*OXIMAINTUS	FECTUMESTQUO*dmodo*	
intus cōs (*uel* consules) *C*	9 *cosinexi*LIUMABIITIU	QUODAMTEMPERAUERE	
	*diciidiec*UMEXCU*sare*	4 IMPETUSSUOS*cum*	

[1]) diu. uenditis (*alterum* u *in litura m.* 2) *M*

IX q. XVI f. 3 = f. 282

	lib. III c. 18. 19	*lib. III c.* 19	
	Priusuicitquamsepug	Sesummo*patrumstu*	
	naresineducesentiret	diolucius*quinctiuscin*	
	10 multiexulumcaedesua	cinnatuspa*tercaesonis*	
templum *M*, templi *L*	foedaueretemplamul	coss·creatu*rquimagis*	
	tiuiuicaptiberdonius	tratumsta*timoccipe*	
	interfectusitacapitoli	3 retperculsa*eratplebes*	
sic, recuperatum *C*	umreciperatumdecap	coss·babitu*rairatumpo*	
liberauit *L*	tiuisutquisq·liberaut	tentemfau*orepatrum*	
	seruusessetsuaefor	uirtutesua*tribusliberis*	
	tunaeaquoq·sumptū	quorumne*mocaeso*	
	suppliciumesttuscula	nicedebatm*agnitudi*	
sic	nisgratiaeactecapitoliū	neanimico*nsiliumetmodum*	
sic, atque *C*	purgatumaq·lustratū	adbibendou*birespos*	
	11 inconsulisdomumple	4 ceretpriore*serantisat*	
	besquadrantesutfune	magistratum*initadsi*	
[1])	reamplioreferretur	duiscontion*ibusprotri*	contionis *L*
	iactasseferturiac̈täs	bunalinoni*nplebecoer*	
[2])‖*sic VL*, parta pace *MP*	1 seferturpacepartaī	cendaquam*senatucas*	
	staretumtribunipatri	tigandoueb*ementior*	
ut publi ualeri *C*	busutualerifidemex	fuitcuiusor*dinislanguo*	
	soluerentinstareclau	reperpetuia*mīr. p̄l. non*	*sic*, perpetui iam *C*
	dioutcollegaedeosma	utinrp̄·pr·se*dutinper*	
	nesfraudeliberaret	ditadomolin*guacrimi*	domo *VP*, modo *ML*
	agidelegesineretcons	5 nibusq·regn*arentcum*	nibus quae quae *L*
	antequamcollegamsi	caesonefilio*suouirtu*	
	bisubrogassetnegare	temconstan*tiamom*	
sic, hae *C*	2 passurumagidelegebaec	niaiuuentu*tisbellido*	
	tenuerecontentiones	miquedecor*apulsaexur*	
	usq·adcomitiacoss·sub	beromanaet*fugataes*	
	rogandidecembrimē	seloquacess*editiososse*	

[1]) *sic VMP*, amplioreref. *L* [2]) *puncta, quibus deleta sunt vocabula duo errore scripta bis, pleraque evanuerunt.*

X q. XVI f. 3′ = f. 282′

lib. III c. 19

mina discordiarum iterum
ac tertium tribunos pes
simiSArtibusregiali
6 centiaUIUEREainquit
illeUERginiusquiain
capitolIONonfuitmi
nussUPPLICIIquamappi
usherdONIUSmeruitplus
hercule aliquanto qui
uerereMAEStimareuelit
herdONIUSSInihilaliud
hosteMSEFATendoprope
denuntiauit ut arma cape
retisbICNECandobel
nobis *M* laesSEARMauobisade
mitnudOSQUESeruisues
7 trisetEXULIB·Obiecitet
uosc·CLAUDIpaceetp.ua
lerimORTUIloqUarprius
incHUUMCAPITolinum
sigNAINTUlistisquam
hos hostis de foro tol
leretis pudet deorum
homINumquecumhos
tesinaRCeincapitolio
essentEXUlumetseruo
rumdUXPROfanatisom
uibusiNCELlaiouiso.
habitare *M* || tusculani *L* m.habITARETTUsculiante
quamrOMAESUmptasunt

XI q. XVI f. 4 = f. 337′

	lib. III c. 19	*lib. III c.* 19. 20	
	UELUTAB*rup*TAMACE	D*ucer*EINANIMO*est*	
	TEROPOPULOUESTRAMPA	NESCIOQUOFAT*omagis*	facto *C*
	TRIAMP*eculiarem*QRP	*bella*NTISQ̓Ụ̓*ampaca*	
	FECISTISSIQUIS*exhis*DO	TIPROPITIOSHA*bemus*	habeamus *L*
sic, obsessam *C*	MUMSUAMOP*p*RESSĀ	DEOSQUANTUM*periculum*	
	AFA*miliaarm*ATANUN	*abilli*SPOPUL*isfuerit*	
	TIARETFERENDUMAUXI	SICAPITOLIUMA*bexuli*	
	10 LIUMPUTARETISIUPPITER	BUSOBSESSUSC*issent*	*sic*, obsessum *C*
	OPTI*musmaximusexu*	?S*uspic*ARIDEPR*aeterito*	
	LUMADQ·SERUORUM	QUAMREIPSAE*xperiri*	
	SAEP*tusarmisnulla*	1 *estme*LIUSMO*uerat*	
humana ope *C*	OPEBUMANADIGNUS	PLEBEMORATIO*consu*	
et i *L*	ERATETBIPOSTULANTUT	LISERECTIPATRE*sresti*	
	*sa*CRO*sa*NCTIBAB*ean*	TUTAMCREDEB*antr.p*	
	TURQUIB·IPSIDIINEQ·	CONSSALTERCO*mesani*	
sacrineque *om. L*	SAC*rineq*SAN*ctisunt*	*mosio*RQUAM*auctor*	
et enim *L*	11 ATENIMDIUINISBUMA	SUSCEPISSECO*llegam*	
obruptis *L*	NISQUAEOBRUTI*scele*	PRIOREMACTIO*nemtam*	
	RIBLEGEMUOSBOCAN	GRAUISFACILE*passus*	rei *om. VC* ‖ [1]
	NOPERLATUROSDICTI	INPERAGENDISC*onsu*	peragentis *M*
	tatis tum hercule illo die	*laris*OFFICIPAR*temad*	
cum] *sic*, quo *C* ‖ [2]	CUMEGOCONS·SUMCRE*a*	2 SEUINDICABAT*tumtri*	
	TUSMALEGE*staresp*	B*uni*ELUDENT*esuelut*	
	EST*peiusmulto*QUAM	UANADICTAPE*rsequi*	
	CIIMP·UALERIUSCO*s*	QUAERENDOQ*uonam*	quoniam *L*
	12 PERIT*situlerit*ISIAM	MODOEXERCIT*umeduc*	
	PRIMUMOMNIUMIN	TURICONSULE*sessent*	
	QUIDQUI*ritesinuolscos*	QU*o*SDILECTUM*habere*	
	ETAEQUOSMIBIADQUE	NEMOPASSUR*usesset*	
	COLLEGAELEGIO*nes*	3 NOBISUEROINQ*uitquin*	

[1]) facile *factum ex* pacile [2]) consulum crea *M*

XII q. XVI f. 4' = f. 337

	lib. III c. 20	*lib. III c.* 20	
	*tiusn*ibilbilectuopus	D*oexercit*uaçere	
	*estcu*mquotempore	eomaçisquodetauçe	augures *C*
recipien *L*	*p.ualer*iusAdrecip*iu*N	resiussosad*e*sseadre	
	*dumc*Apitoliumarma	çillumlacumfama	
	*plebid*ebitomnes	exieratlocumq·inau	
uerba] umba *L*	*inuerba*iurauer*i*nt	curari*ubiauspic*ato	ibi *L*
	*conuentu*rosseiussucō	cumpopuloaçiposset	
	*sulis*neciniussua	ut*qui*dquidromaeui	
sic CM[a], edicimus *M*[b]*PL*	4 *bitur*ossedicim*usita*	*tribuniciar*o*gatumes*	
uerba] umba *L*	*queo*mnesqu*i*inuer	setidcomitiisibiabro	
iuratis *M*[a]	*baiur*astiscra*stina*	7 *garetur omnes id ius*	id] ut *M*
	*diear*matiadlacumre	suros*quod*conssuelin	*sic*, uellent *C*
	*gillu*madsitiscaui*l*	ne*queeni*mprouoca	
	*laritum*tribunietpopū	*tionemesse*lonç*ius*	
	*lumex*soluerereliçio	aburbemillepassum	
	*neuel*lepriua*tumeo*	e*ttribunossieoueni*	eo a ueni *L*
[1])	*tempo*requincium	antinaliaturbaqui	
	*fuisse*cumsac*ramen*	*ritiumsubie*ctosfore	
	5 *toadac*tisintsednon	8 consulariimperioter	
sic uid., nunc *C*	*dumh*aecquaenun.	rebantbaecsedille	
saculam *L*	*tenet*saecu*lumnec*	*maximus terror ani*	
	*legenti*adeumuene	mosaçitabatquodsae	
	*ratnec*interp*retan*	pl*usquinti*usdictitabat	
	*dosibi*quisq·iusiuran	seconsulumcomitia	
	*dumet*leçesaptasf*aci*	nonbabiturumnon	
	*ebats*edsuospotius	itaciuitatemaeçram	
	*mores*adeaadcommo	esseutconsuetisre	
	6 *dabati*çiturtrib*uni*	*mediis sisti posset dic*	
	*utinpedie*ndaereinulla	tatoreopusessereip	
	*speser*atdeproferē	utquisemoueritad	

[1]) *sic*, quintium *siue* quinctium *C*

XIII q. XVI f. 5 = f. 342

lib. III c. 20. 21

Sollicitandumstatū
ciuitatissentiatsine
prouocationedictatu
1 ramessesenatusinca
pitolioerateotribuni
cumperturbataplebe
ueniuntmu//itudocla
moreingentinuncco͞
sulumnuncpatrumfi
deminplorantnecan
[1]) temoueruntdesentē
tiaconsulemquamtri
buniseinauctoritate
patrumfuturosesse
2 pollicitisunttuncrefe
renteconss·detribu
norumetplebispostu
latissenatusconsulta
sic, ut *om. C* — fiuntutnequetribuni
sic, ferrent *C* — legemeoannoferre
neq·conss·aburbeexer
citumeducerentinre
licummagistratuscō
eosdem] *sic,* eos *C* — tinuarieteosdemtri
bunosreficiiudicare
senatumcontrarremp
3 esseconssfuereinpa
trumpotestatetribu
nireclamantib·conss
refectipatresquoque

lib. III c. 21

Nequidcederent
plebietipsiluciumquin
tiumconss·reficiebāt
nullatotoannouebe
mentioractioconss
4 fuit   mirerinquid
siuanauestrap͞c͞aucto
ritasadplebemestuos
eleuatiseamquippequia — *sic,* quia *om. C*
quiaplebssenatum — plebs s͞m͞c͞. in *C*
consultumincontinu
andismagistratibus
soluitipsiquoq.solutī
uultisnetemeritatimil
5 titudiniscedtistamquā — *sic,* cedatis *C*
idsitplusposseinciuita
teplusleuitatisaclicē
tiaehabereleuiusenī
uaniusqprofectoese
suadecretaetconsulta — sua] ua *LM*[a]
tollerequamaliorū
6 imitaminip͞c͞turbam
inconsultametquiexē
ploaliisessedebetisalio
rumexemplopeccatis
potiusquamaliiuestro
rectefaciantdumego
neimitertribunosnec
mecontrasc.conssre — sc] S·AC· *M*
7 nuntiaripatiarteuero

---

[1]) desentiam *L*, desententiam *M*[1]

XIIII q. XVI f. 5′ = f. 342′

	lib. III c. 21. 22	*lib. III c.* 22	
gai] coñ. *L*	Gaiclaudiadhortor	Nicinuntiabantiā̈	
	utetipsepr̄haclicen	antiuolscorumlegio	
	tiaarceasetdemehoc	nesesseetipsamcolo	
	*t*ibipersuadeasm*eit*a	niamingensmetus	
	accepturumutnon	eratdefecturamaegre	
	honoremmeumateī̈	queimpetratumatri	imperatum *M*[a]
	peditumsedgloriam	bunis*ut*bellumprae	
sic, auctam *C*	spretihonorisautiā̃	3 uertisinerentcons*s*	
sic, inuidiamque quae *C*	inuidiamquaeexcon	indepartitiprouinci*a*s̊	
sic, inpenderet *C*	tinuatoeoinpenderit	fabioutlegesantium	*sic*, legiones *C*
	8 leuatamputemcom	duceretdatumcorn*e*	
ediunt *M*	M*aniterindeedicunt*	liusutromaepraesidio	
	nequisl·quinctium	essetnequaparshos	
	consf*acere*ret*si*q*uis*	ti*um*q*u*iaequismos	
sic, se *C* (*om.* *L*[a])	fecissetsedidsuffra	eratadpopulandum	
	giumnonobseruatu	4 uenirethernicietba	*sic*, latini *C*
	1 roscon̄s·creatiqfabi	tiniiuss*i*militesdare	
et l.] l. et *L*	usbibulanus·iii·etl·	exfoedereduaeque	
	*c*orneliusmalugin̄	partessociorumminexer	
auctus *M*	siscensusactuseoan	citutertiaciuiumfuit	
	nolustrumpropter	postquamaddiempres	
	capitoliumcaptumcos	titutumueneruntso	
	occisumcondirelgio	ciiconss·extraportā̈	
	2 S*umfuitq.fabio*lcor	capenamcastralocat	
	nelioconss·principio	indelustratoex*e*rci	inlustrato *M*
	A*nnistatimrestur*	tuantiumprofectus	
	bulentaeinstigaban	haudproculoppidosta	
	plebemtribunibell*ū̃*	tiui*s*q·hostiumconse	
	*i*N*gensa*uolscisetae	5 ditubicumuolsciquia	
	quislatiniadqueber	nondumabaequis	[1])

[1]) *Inter hanc paginam et sequentem librarius omisit paginam archetypi ambitu Veronensis libri paginae parem, complectentem* c. 22, 5 uenisset exercitus ... c. 22, 8 castris expellit in

XV q. XVI f. 6 = f. 275

	lib. III c. 22. 23[1])	*lib. III c. 23*[3])	
effuse *C*	DEEFFUSI*fugientes*	TIARETURAD*eoetrecens*	
	*eque*SCUISUP*erareual*	*erat tusculanorum me*	
	*lu*MBAUDFA*cilefuerat*	*ritum et similitudoip*	
ad] *sic*; ad id *C*	*cum*ADSPEC*tatorpug*	*sapericuli*SEPOSCERE	*sic*, reposcere *C*
	*naea*DSTI*titissetlibero*	*datum*AUXILIUM*uide*	
	*campo*AD*eptusparte*	3 *batur fabius omissis*	
	*uicto*RIAEFRUITURTER	*omnib. praed*AMEXCAS	
	9 *ritos*CAE*dendomagna*	*tris raptim antium con*	
et extra]extra *L*	*etinc*ASTRI*setextra*	*uehitibimodico*PRAESI	
caedis *L*	*munime*NTACAE*desfugi*	*dio relicto citatum ag*	
	*entium*FUITS*edpraeda*	*mentusculum*RAPIT	
	*maiorq*UIAUIXA*rmase*		
hostes *Mᵃ Pᵃ L*	*cumeffe*RREH*ostispotu*		
delectusque *L*	*itdele*TUSQ*ueexerci*		
fore *Mᵃ* ‖ [2])	*tusfore*TNI*fugientis*		
sic; siluae texissent *C*	1 *siluatexis*SET*damad*		
	*antium*HAEC*geruntur*		
	*interim*AEQ*uirobore*		
	*iuuent*UTIS*praemisso*		
	*arcem*TUSCU*lanamin*		
	*prouiso*NOC*tecapiunt*		
	*reliquoe*XER*cituhaud*		
	*proculm*OE*nibustus*		
	*culicons*IDU*ntutdis*		
	*tenderent*HOS*tiumco*		
	2 *piashaec*CELER*iterromam*		
	*abromai*NCAS*traantium*		
	*perlata*MO*uentroma*		
aut *L*	*noshaud*SEC*usquamsica*		
	*pitoliu*MCAP*tumnun*		

[1]) *antiqua scriptura non rediit fere nisi in plicatura; reliqua abrasa sunt.*
[2]) ni] *VPL*, nisi *M*.
[3]) *incerta omnia in hac pagina.*

XVI q. XVI f. 6 = f. 275′

	lib. III c. 23. 24	*lib. III c.* 24	
	RECIPIENTISROMANUS	GISTOLLENDAEESSENI	esse] *sic*, esse se *C*
	CONS·INALGIDOCONSE	HILOMINUSREMSUSCEP	
	CUTUSADUNUMOMNES	2 TAMPERACTUROSOBTINU	
	6 OCCIDIT UICTORADCO	ITTAMENLUCIUSLUCRE	lucius] p̄. *PL*, p. l. *M*
sic, columen *C*	LUMEIDLOCONOMEN	TIUSPRAEFECTUSURBIS	
sic, relicto *C*	ESTEXERCITUREDUCTO	UTACTIONESTRIBUNICIAE	
	CASTRALOCATETALTERCONS·	INADUENTUMCONSULŪ	
	POSTQUAMMOENIB·IAM	DIFFERRENTURERATETNO	
sic, romanis *C*	ROMENISPULSOHOSTEPE	UAEXORTACAUSAMOTUS	
desiderat *M*[a]	RICULUMESSEDESIERAT	3 A·CORNELIUSETQ·SERUI	
	ETIPSEABROMAPROFECTUS	LIUSQUAESTORESM̄UOLS	*sic*, uolscio *C*
sita *M*	7 ITABIFARIAMCONSS·INGRES	CIOQUODFALSUSHAUDDU	
	SIHOSTIUMFINESINGEN	BIAETESTISINCAESONĒ	
	TICERTAMINEHINCUOLS	EXTITISSEDICENSDIXERAT	*sic*, extitisset diem *C* ‖ [1])
	COSHINCAEQUOSPOPULĀ	4 MULTISENIMEMANABAT	amanabat *M*
	TUREODEMANNODESCIS	INDICIISNEQ·FRATREMUO	uolsci *L*, uulsci *MP*
anchtiates *M*	SEANTIATESAPUTPLEROS	LUSCIEXQUOSEMELFUE	
	QUEAUCTORESINUENIO	RITAEGERUNTQUAMNŌ	*sic*, aeger umquam *C*
id] hic *L*	L·CORNELIUMCONSS·ID	MODOINPUBLICOUISŪ	uisum in publico *C*
	BELLUMGESSISSEOPPIDŪ	SEDNEADSURREXISSE ·	
	QUECEPISSECERTUMAD	QUIDEMEXMORBOMUL	
	FIRMAREQUIANULLAAPUT	TORUMQ·TABEMENSUM	
	UETUSTIORESSCRIBTORES	5 MORTUUMNECHISTEM	
	EIUSREIMENTIOESTNŌ	PORIB·INQUAeTESTISCRI	
	1 AUSIMHOCBELLOPERFEC	MENCONFECISSETCAERO	coniecisset *C* ‖ [2])
	TOTRIBUNICIUMDOMIBEL	NEMROMAEUISUMAD	
	LUMPATRESTERRITATCLA	FIRMANTIB·QUIUNAM	*sic*, una *C*
	MANTFRAUDEFIERIQUOD	MERUERANTSAECUMEŪ	
	FORISTENEATUREXERCITUS	TUMFREQUENTEADSIG	*sic*, frequentemque *C*
frustationem *M*	FRUSTRATIONEMEAMLE	NASSINEULLOCOMMEA	*sic*, signa sine *C*

[1]) dixerat] *VM*[a]*PL*, dixerant *M*[b] [2]) *sic*, caesonem *C*

XVII q. XVII f. 1 = f. 277'

	lib. III c. 26	*lib. III c.* 26. 27	
agrum *om. L*	IUGERUMCOLEBATAGRŪ	TUSANTECEDENTIB·LICTO	
	QUAEPRATAQUINTIAUO	RIBUSDEDUCTUSESTDO	
	9 CANTURIBIABLEGATIS	12 MUMETPLEBISCONCUR	
sic, palo *C*, palae *Sabell.*	SEUFOSSAMFODIENSPA	SUSINGENSFUITSEDEANE	
	LEAEINNIXUSSEUCUM	QUAQUAMTAMLAETAQUIT̄C	
	ARARETOPERICERTEIDQUOD	TIUMUIDITETINPERIINI	
egresti M^a	CONSTATAGRESTIINTEN	MIUMETUIRUMINIPSO	in] *sic VC*
	TUSSALUTEDATAINUICEM	IMPERIOUEHEMENTIO	
	REDDITAQUAEROGATUS	REMRATA ETILLAQUIDĒ	
sic, uerterat *C*	UTQUODBENEUERTERET	NOCTENIHILPRAETERQUĀ	
totus *M*	IPSIREIQUEP·ROGATUSMAN	UIGILATUMESTINURBE	
	DATASENATUSAUDIRET	1 POSTERODIEDICTATORCŪ	
	ADMIRATUSROGITANSQ·	ANTELUCEMINFORUM	
[1])	SATINSALUETOGAMPRO	UENISSETMAGISTRUM	
sic, propere e *C*	PERETUGURIOPROFERRE	EQUITUMDICITL·TARQUINIṼ	[2])
	UXOREMRACILIAMIUBET	PATRICIAEGENTISSEDQUI	patriae *L*
	10 QUASIMULABSTERSOPUL	CUMSTIPENDIAPEDIBUS	tum *C*
	UEREACSUDOREUELATUS	PROPTERPAUPERTATEM	
	PROCESSITDICTATOREM	*fecisset bello* TAMEN	
	EUMLEGATIGRATULANTES	PRIMUSLONGAEROMANE	*sic*
	CONSALUTANTINURBĒ	IUUENTUTISHABITUSES	
	UOCANTQUITERRORSITĪ	2 SETCUMMAGISTROEQUI	
sic, exercitu *C*	11 EXERCITUIEXPONUNTNA	TUMINCONTIONEMUE	
	UISQUINTIOPUBLICAEPA	NITIUSTITIUMEDICITCLAU	
	RATAFUITTRANSUECTUM	DITABERNASTOTAURBEIU	
	QUETRESOBUIAMEGRES	BETUETATQUEMQUAM	
	SIFILIIEXCIPIUNTINDEALII	PRIUATAEQUICQUAMREI	priuata *P*
	PROPINQUIADQUEAMICI	3 AGERETUMQUICUMQ·AE	
sic, tui et *om. C*	TUIETTUMPATRUMMAIOR	TATEMMILITARIESSENT	*sic*, tate *C*
	PARSEAFREQUENTIASTIPA	ARMATICUMCIBARIISIN	

[1]) satin salue] VP^a, satine (sne P^b) salua essent omnia LP^b, sat iam satisne salua essent omnia in saluem *M*

[2]) dicit l. . . . . . c. 28, 7 coepto ne *om. M* (*in marg. m.* 2: hic deest dimidium chartae)

XVIII q. XVII f. 1' = f. 277

lib. III c. 27 [1])

DIESQUINQ·COCTIS
UAL*isqueduodenis*
ANTESOLIS*occasumnar*
TIOINCAM*poadessent*
4 QUIB·AETASADMILITAN
DUMGRAUIORESSETUI (? ?)
CIN*omiliti*D*umisar*
MAPARARETUALLUMQU*e*
PETERETCI*bariacoque*
sic, sic *C* — REIUSSITSIIUUEN*tusdis*
CURRITADUALLU*mpeten*
5 DUM*sumpsereunde*
CUIQ·PROXIMUMFUIT*pro*
HIBITUS*nemoestinpi*
GRAEQUE*omnes*AD*e*
DICTUMDICTATORISPRA*es*
6 TOFUEREIN*deconposi*
TOAGMIN*en*O*nitine*
RIM*agisaptiquamproe*
LIOSIRESITA*tulissetlegio*
NESIP (?) *sedictatormagis*
TERE*quitumsuosequites*
DUC*itinutroqueagmi*
ne quas tempus ipsum
PO*scebatadhortatio*
7 NES*erantadderentgra*
DU (? ?) *mmaturatoopus*
esse ut nocte ad'hos
TEM*peruenireposset*
CONS*ulemexercitumq*

lib. III c. 27

NOBSIDERITERTIUM [2])
D*iemiamclausosesse*
*quidquaequen*OXAUT
dies ferat incertum esse — fuerat *L*

---

[1]) *tota pagina euanida est*

[2]) *sic*, romanum obsideri (obsederit *L*) *C*

XIX q. XVII f. 3 = f. 294

	lib. III c. 29[1])	*lib. III c.* 29. 30	
	CUMCARMINETRIUM	ADPOPULUM*patreste*	
et] ex *C*‖locis *C*	PBALIETSOLLEMNIB·IO	NUEREPLEBSU*icitutquin*	plebes *MP*
	CISCOMISANTIUMMO	TUMEOSDEMT*ribunos*	
	DOCURRU*minsecutisunt*	9 CREARETLUPO*suisosin*	*sic*, crearent *C*
	6 EODIEL·MAMILIOTUSCU	CAPITOLIOFERU*ntacani*	
	LANOADPROBANTIBUS	BUSFUGATOSO*bidprodi*	
data] *sic*, data est *C*	CUNCTISCIUITASDATACŌ	GIUMLUSTRAT*umcapito*	
	FESTIMSEDICTATORMA	*l*IUMESSEBAE*cceoanno*	
abdicasset *C*	GISTRATUABDICASSEM	1 GESTASECUNTU*rconss*	
	NICOMITIAM̄UOLSCIFAL	QUINTUSMINU*ciusm*	
falsci*M*‖testes tenuisset *L*	SITESTISTENUISSENTEA	HORATIUSPULU*illuscui*	
	NEINPEDIRENTTRIBUNI	USINITIOANN*icumfo*	
	DICTATORISOBSTITITME	RISOTIUMESSE*tdomise*	
uulscius *ML*	7 TUSUOLSCIUS*dam*NATUS	DITIONESIDEM*tribuni*	
lanuuio *L*‖exilium *VC*	LANUUIUMEXILIUMABIIT	2 EADEMLEXFACI*ebatulte*	
quintius] q. *L*‖[2])	QUI*ntiuss*EXTODECIMO	RIUSQUAEUEN*tumfo*	
	DIE*dictatu*R*a*INSEXMĒ	RETADEOEXAR*serant*	
	SESA*cc*EPTASEABDI*ca*	ANIMISNIUELU*tdedita*	
per] praeter *L*‖[3])	*uit per eos dies consul*	OPERANOCTUR*noimpe*	
fretum] *VM*, eretum *PL*	*nautiusad*FRETUMCŪ	TUAEQUORUM*corbio*	
[4])	SAB*inis*AEGREGIAE*pug*	NEMAMISSUM*praesi*	*sic*, corbione *C*
sic, nat ad uastatos *C*	NATUASTAAGROSEAQUO	DIUMNUNTIAT*umesset*	
	QUECLADESACCESSITSA	3 SENATUMCON*ssuocant*	
[5])	BIN*is*MINUCIOFABIUS	IUBENTURSUB*itarium*	
sic VC	QUINCTIUSSUCCESS*or*	SCRIBEREEXER*citum*	
	8 *i*NA*lgidummissusex*	ADQUEINALG*idumdu*	
	TREMOANNOAGITATŪ	CEREINDEPOS*itolegis*	
	DELEGEABTRIBUNISE*st*	CERTAMINEN*ouadedi*	
	SEDQUIA*duoexe*RCITU*s*	LECTACONTEN*tioorta*	*sic*, dilectu *C*
sic, aberant *C*‖[6])	ABERATNEQUIDFERRETR	4 UINCEBANTUR*quecon*	[7])

[1]) *uenenis adhibitis quaedam iam uidentur obscurata esse a Blumio olim lecta* [2]) QUI ... EXTODECINO *Blumius*, Q .... XTODEC ... *ego* [3]) DIES ... . AM .. NAUTIUM *Blumius legit dubitans; ego haec non agnovi*
[4]) AEGREGIAE *legit Blumius, ego non vidi* [5]) MINUCIOFABIUS *vidit Blumius, ego non vidi* [6]) ferrentur L^a
[7]) uincebanturque] *VL*, uincebaturque *MP*

XX q. XVII f. 3' = f. 294'

	lib. III c. 30	*lib. III c.* 30. 31[2])	
	*sulare*EIMPERIUMTRI	B*ito*MINU*ciuscontra*	
	*bunici*OAUXILIO*cuma*	*sabinos*PROFECTUS	
aliis LP^a ¦ *sic*, terror *C*	*liusad*DITURTERROS	NONINUENITHOSTEM	
	*sabinu*MEXERCITUM	*horatius cum iam ae*	
	*praeda*TUMDESCENDIS	QUI*co*R$\overset{B}{F}$IONEINTER*fec*	
sic, agros romanos *C*	*seinag*RUMROMANO	TOPRAESIDIOORTO*nā*	
	*ru*MINDEADURBË	*etia*MCEPI*ssentinal*	
	5 *uenire*BISMETUSPER	ÇIDOPUÇNATMULTOS	
	*culitut*SCRIBIMILITË	*mortalis occidit fugat*	
sic, tribuni sinerent *C*	*tribu*NISSILERENTNŌ	HOSTEMNONEXALÇIDO	
	*sinepa*CTIONETAMEN	MODOSEDACORBIONE	
sic, ipsi *C*	*utquo*NIAMIPSIS*q*UĪ	ORTONA*quecorbio*NË	ortonamq. *M*, ornatique *L*
sic, elusi essent *C*	*quen*NIUMELUSESSET	ETIAMDIRUITPROPTER	
	*paruum*QUEITPL*ebiprae*	*proditum praesidium*	
	*sidiumfo*RETDECEMDEIN	1 DEINDEMUAL*e*RIUSSP	
	6 *detr.pl.*CREARENTUREX	UERÇINI*uscons·facti*	
	*pressit*HOCNECESSITAS	*domiforisque*OTIUM	
	*patrib.i*DMODOEXCEPE	FUITANNONAPROPTER	annonam *M*
	*renep*OSTEAEOSDEM	*aquarum intemperi*	
sic VC	*tribu*NOSUIDERENTTRI	EMLABORATUM*de*AUË	*sic*, laboratum est *C*
	*bunici*ACOMITIANE*id*	TINOPUBLIC*andola*TA	
	*quoque*POSTBELLUMUT	LEXESTTR·PL·IDEMREFEC	
	*cetera*UANUMESSET	2 TISHISSEQUENTEANNO	*sic*, ti hi (hi *om. L*) *C*
sic, habita *C*	7 *extem*PLOABITATRICE	*t. romulio c. ueturio*	romelio *L*
sexto] sex *M* ‖ [1])	*simos*EXTOANNOPRI	CONSULILEÇEMOMNI	*sic*, consulibus *C*
ducem *L*	*mistr.*PLDECEMCREA	HUSCON*tionibussuis*	
	*tisunt*BINIEXSINGU	CELEBRABANTPUDERE	[3])
	*lisclas*SIB·ITAQ·CAUTŪ	SENUMERI*sui*NEQUI	suo *L*
	*estut*POSTEACREA*ren*	*quam aucti si ea res ae*	
	8 *turdit*ECTUDEINDEBA	QUESUOBIENNIOIACE	

[1]) *sic*, a primis *C*

[2]) *tota pagina corrupta.*

[3]) celebrabant] *VL*, celebrant *MP*

XXI q. XVII f. 6 = f. 295

	lib. III c. 34. 35	*lib. III c. 35*[3])	
	QUELEGUMCA*pi*TEEDI	NUMNUNDINUM	nundinium *ML*
sic VC	TOSA*t*ISCORRECTAEUIDE	INDICTAS*unttantaexar*	
	REN*t*URCENTURIATIS	2 *si*TAMBITIOUTPRIMO	
	COMITIISDECEMTA*b*U	RESQUO*qciui*TATISME	
	LARUMLEGESPERLATAE	??TUCR*e*DONETANTIPOS	
sic, quae *C*	SUNTQUINUNCQUOQUE	*sess*IOIMPERIIUACUO	
sic visum, aliarum *C*	INHOCINMEN*soali*O?	AB*se*RELICTOLOCOHAID?	
sic, alias acer *C*	RUMSUPERALIOSACIR	SATISDIGNISPATERENT	*sic*, pateret *C*
	UATARUMLEGUM*c*UMU	PRENSARENTHOMINES	[4])
sic, frons *C*	LOFONSOMNISPUBLICI	HONOREMSUMMAOP*e*	
	PRIUATIQUEESTIURIS	ASEINPUGNATUMABEA	
[1])	7 MULGATURD*e*IN*de*RU	PLEBECUM*qua*CONTEN	
deesse] decem *L*	MOR*d*UASDEESSETABU	DERENTSU*p*PLICITERPE	*sic VC*
	LASQ*u*IB·ADIEC*tis*ABSOL	3 *tentes dimissa iam in*	
	UIPO*ss*EUELUTCORPUSO͂	DISCRIMENDIGNITASEA	dignitatis *L*
exp.] *sic*, ea exp. *C*	NISROMANIIURISEXPEC	AETATEISQUEHONORIB·	
	TATIOCUMDIESCOMITIO	ACTISSTIMULABATAPPIU͂	
	RUMADPROPINQUARET	CLAUDIUMNESCIRESUTRV	
	DESIDERIUM*xui*ROS	INTERDECEMUIROSAN	
·	ITERUMCREANDIFECIT	INTERCANDIDATOSNU	inter . . . propior *om. M*
	8 IAMPLEBSPRAETERQUAM	MERARESPROPRIORIN	*sic*, propior *C*
	QUODCONSULUMNO	TERDUMPETENDOQUA͂	
	MENHAUDSECUSQUAM	GERENDOMAGISTRATUI	
[2])	REGUMPEROSAERATNE	4 ERATCR*iminarioptim*A	
	TRIBUNICIUMQUIDEM	TESEXTOLLERECANDIDA	
	AUXILIUMCEDENTIBUS	*torumleuiss*IMUM	
sic VC	INUICEMAPPELLATIONE	QUEMQ·HUMILLIMUM	
	1 X·UIRISQUAEREBATPOST	5 QUEIPSEMEDIUSINTER	
	QUAMUEROCOMITIA	*tribunicios duellios*	
	X·UIRISCREANDISINTRI	SICILIOSQUEINFOROUO	siliciosque *C*

[1]) *sic (non* promulgatur) *V*, uulgatur *C*

[2]) *pagina multis locis perforata vix cohaeret*

[3]) perosa erat] *VL*, peroserat *MP*

[4]) prensaret *M*[a] *L*, pensaret *P*

XXII q. XVII f. 6′ = f. 295′

	lib. III c. 35	lib. III c. 35. 36	
	litareperillosseple	exemplonemoum	
sic, plebi C	beuenditaredonec	quamfecisseillleenī	
sic, quoque C	collegaequodquequi	ueroquodbeneuer	
	unice illi dediti fue	*tatha*biturumseco	
	rantadid*t*empuscō	mitiaprofessusinpe	
	iecereineumoculos	dimentumproocca	proahoccasione L
	mirantesquid*sibiuel*	9 *sionear*ripuitdeiec	
	6 letappareremibilsin	tisquebonoreperco	[4])
	*ceriess*eprofecto*h*aud	tion*em*duos·quinctii*s*	
	gratuitamintantasu	cap*i*tolinoetcincinna	
comitantem L	perbiacomitatempo	toetpatruosuoclaudio	sic, c. claudio C
	*renimium*inordinē	consulib·tantissimo	sic, constantissimo C
	seipsumcogereetuul	uiroinoptima*t*um	optimatium ML
[1])	*garicumpriuatisnontamproperantisabi*	*causaetalii*seius*d*emfas	
	remagistratuquam	tigiis*e*iuis·nequaquā	sic, fastigii C
contionan L	uiama*d*continuan	splendoreuitaepares	
	du*in*magi*s*tra*tumqu*ae	10 decemuiroscreatse	
	7 rentisesseepropalam	inprimisquodhaudse	
	*obuiamirecupiditatip*a	cusfactuminprobant	sic VM, improbabant LP
ausi] aut si L ‖ [2])	rumau*s*iobsec*u*ndā	boniquamnemoface	
	domo*lli*reimpetum	reausurumcredide	
	adgrediunturcomi	11 rat creaticumeo	
	tiorumillibabendo	mcorneliusmalugi	
	*rumquandomini*mus	nensis*m*erciusl·mi	
sic, natu sit(fit L)munus C	natussitminuscon	nuciusq·fabiusbibu	quintius L
[3])	sensuiiungunt	lanusquepoetiliusan	[5])
haec] sic, ea haec L	8 arshaeceratnesemet	toni*us*m*e*rendacdu	
sic, posset C	ipsecreareposseequod	iliusp·oppiuscornicen	sic, sp. oppius C
	praete*rtr*ibunosple	1 mrabuliusillefinisap	rabuleius C
	bietidipsumpessimo	pioaliaeneperso nae	

[1]) *apparet librarium quaedam omisisse* [2]) obsecundando] sic VL, obsequendo secundando M, obsecundo obsecundando P [3]) sic, sensu iniungunt MP, sensum iungunt L [4]) contionem] sic VPL, contentionem M [5]) sic, q. (q̄ L) poetilius t. antonius C

XXIII q. XVII f. 8 = f. 280′

lib. III c. 37. 38[1])

8 NOBILISCORRUPTANŌ | correpta *L*
MODONONIREOBUIAM
IN*iuriaesed*PROPALĀ
*licentiam*SUAMMALLE | mille *L*
QU*am*OMNI*u*MLIBER
1 *tatemidusmai*AEUENE | uenire *M*
RENULLIS*subro*GATIS
*magistratibus*PRIUA
*tiproxuiris*NEQ·ANI
*misadimperi*UMINBI
bendum imminutis
*neq.adspeciem*BONO
*risinsignibuspr*ODEUN
*iduerorognum*HAUD | regno *M*
2 *duble uideri deplora*

1) *pagina tota fere evanida*

XXIV q. XVII f. 8′ = f. 280

	lib. III c. 38
	ADQUEPECUDUMIND
	TIPRAEDASEGISSENTRE
	CEPTOADFRETUMQUOD
	PASSIMUAGATUMERAT
agmina *L*	AGMINECASTRALOCAN
	SPEMINDISCORDIARO
sic, eam *C*	MANAPONENTESEAĪ
	PEDIMENTUMDILECTUI
nuntii *C*	4 FORENONNUNTIISSO
	LUMSEDPERURBEMA
	GRESTIUMFUGATREPIDA
sic, tionem *C*	TIONEINIECIT·X·UIRICŌ
sulentant M^a	SULTANTQUIDOPUSFAC
sic, sit *C*	TOSINTDESTITUTIINTER
	PATRUMETPLEBISODIA
sic VL, addit *MP*	ADDIDITTERROREMIN
sic VP, fortuna ae *ML*	5 SUPERALIUMFORTUNAE
alia ex *C*	QUIEXALIAPARTECASTRA
	INALGIDOLOCANTDEPO
	PULANTURQUEINDEEX
[1])	CURSATIONIB·TUSCULA
sic, ea *om. C*	NUMAGRUMLEGATIEA
ab] ob *L*	ABTUSCULOPRAESIDIŪ
	6 ORANTESNUNTIANTIS
pauorum perculis *L*	PAUORPERCULIT·X·UIRS
	UTSENATUMSIMULDUO
	BUSCIRCUMSTANTIB·
	URBEMBELLISCONSU
	LERENTCITARIIUBENT
	INCURIAMPATRESHAUD

lib. III c. 38	
IGNARIQUANTAINUIDI	dignari *L*
AEINMINERETTEMPES	
7 TASOMNESUASTATIAGRI	
PERICULORUMQUEIN	
MINENTIUMCAUSASĪ	
SECONGESTUROSTEMP	
TATIONEMQUEEAMFORE	que *om. L*
ABOLENDISIBIMAGISTRA	•
TUSNICONSENSURESI*ste*	ni] in *M*
RENTIMPERIOQ·INDIBEN	
DOACRITERINPAUCOSPRAE	
FEROCISANIMICONATUS	
ALIORUMCONPRIMERENT	
8 POSTQUAMAUDITAUOXĪ	
FOROESTPRAECONISPATRES	
INCURIAMADXUI*rosuo*	[2])
CANTISUELUTNOUARES	
QUIAINTERMISERANTIĀ	
D*i*UMOREMCONSU*lendi*	[3])
SENATUSMIRABUNDĀ	
PLEBEMCONUERTITQUID	conuerti *M*
NAMINCIDISSETCUREX	
TANTOINTERUALLOREM	tanto in *om. L*
DESUETAMUSURPARENT	
9 HOSTIB·BELLOQ·GRATIĀ	
HABENDAMQUODSOLITUM	
QUICQUAMLIBERAECIUITA	
TIFIERETCIRCUMSPECTA	tis fieret *C*
REOMNIB·FORIPARTIB·	fori] fortim *L*
SENATOREMRAROQUEUS	

q X·U·II

[1]) excursionibus *ML*, exincursionibus *P*

[2]) uiros//uocantis M^a, uiros conuocantis M^b

[3]) consulemde *L*, consulemdis M^a

XXV q. XVIII f. 4 = f. 312′

	lib. III c. 42	*lib. III c.* 42. 43	
sic (*non* CRUSTŪ) *V*	INTERFIDENASCRUSTU	RENTDECEMUIROS	
meriam *C*	ERIAMQUELOCOEDITO	QUEABARCETUSCULIDI	digressos *VC*
	CASTRACOMMUNIERĀT	GRESSOSINCASTRISMI	castris m. habere *bis L*
	4 PERSECUTISHOSTIB·NŪ	LITEMHABERE*ca*STRA	
	QUAMSEAEQUOCERTA	ALIAFIDENISINSABINŪ	*sic*, alia a fid. *C*
certamine *C*	MINICOMMITTENTES	AGRUMTRAN*sfer*RIBEL	
	NATURALOCIACUALLONŌ	LOQUI*tro*INFERENDO	
	UIRTUTEAUTARMISTU	DETERRERIHOSTISACŌ	
	5 *tabantur malus flagi*	SILIOU*rbiso*PPUGNAN	
	TIUMINALCIDOMAIORE	1 DAEADCLADESABHOSTI	
	tiam clades accepta	*bus acceptas*DUONE	accepta *L*
	CAS*traquoq*AMISSA	FANDAFACINORAX·UI	
	ERANTEXUTUSQOMNI	RIBELLI*domi*Q*ad*ICIUN	
versus longior?	*butensilibmil*ESTUS*cu* (? ?)	2 DUCIUMSICCIUMINSA	*sic*, L siccium *C*
fide *C*	LUMSEFIDEMMISERI	BINISPERINUIDIAMX	
	CORD*i*AQUEUIC*t*U*rus*	U*ir*ALE*mtribun*ORŪ	
	HOSPITUMQ·TAMENNŌ	CREANDORUMSECESSIO	
	FEFELLERUNTCONT*u*	N*isquementio*NESAD	
roma *L*	6 *lerant romam tanti erant*	UULGUSMILITUMSERMO	
	TE*rro*RESALLATIUTPOSI	NIBUSOCCULTISSERĒ	
	TO*iamdecemuiralio*	*temprospeculat*UMAD	
	DIOPATRESUICILIASIN	LOCUMCASTRISCAPIEN	
urbe *C*ǁ [1]	URBEM*ha*BENDASCĒ	3 *dummittun*T*d*A*t*URNE	
	SE*rentomnes*QUIPER	GOTIUMMILITIB·QUOS	
arma ferre *C*	AETATEMFERREARMA (? ?)	MISERANTEXPEDITIO	
	possent custodire moe	*nisei*USCOMITESUTEŪ	
	NIAACPROPORTISSTATIO	OPPORTUNOADORTILOCO	
	NE*sagerentiu*BERENT	4 *interficerenthaud*IN	
ac] *sic uisum*, ad *C*	7 AR*matusc*ULUMACSUP	ULTUMINTERFECERENĀ	interficere M^a *L*
	PLEMEN*tum*DECERNE	CIRCAREPUGNANTEM	

[1]) eensuerunt (*sic*) *L*

XXVI q. XVIII f. 4′ = f. 312

	lib. III c. 43	*lib. III c.* 43. 44	
	Aliquodinsidiato	Militareipublica	
	resceciderecumipse	inpensafacerematu	
se *om.* *L* ‖ [1])	sepraeualidusparui	rassentsepultusingē	
aninto *L*	rib·animocircumuē	timilitummaestitiapes	
	5 tustutareturnunti	simadecemuirorum	
	antincastraceteriprae	1 inuulgusfamaestse	
	cipitatumininsidias	quituraliudinurbe	
	essesicciumaegregi	nefasalibidineortū	a *VL*, ab *PM*
	aepugnantemmilites	haud*minus*foedoeuē	
	quequosdamcumeo	tuquamquodperstuprū	
	6 amissosprimofides	caedemquelucretiae	
	nuntiantis·fuitpro	urbemregnoquetar	*sic*, urbe *C*
	fectadeindecohors	quiniosexpuleratut	
	adsepeliendosquice	nonfinissolumidem	
	ciderantx·uirorum	xuirisquiregibussed	
sic, permissu *C*	permissopostquam	causaetiameademim	
	nullumspoliatumibi	periiamittendiesset	
	corpussicciumq·inme	2 appiumclaudiumuir	
sic, armatumque *C*	dioiacentemarmatū	giniseplebeiaestuprā	
	omnis·ineumuersis	daelibidocepitpater	
	corporis·uiderebos	uirginisluciusuergi	
illum *L*	tiumnequecorpusul	niushonestumordi	
	lumnecuestigiaabeū	neminalgidoducebat	
	tiumprofectoabsuis	uirexemplirectido	
	interfectummemorā	mimilitiaequaeperī	
	tesretulerecorpusin	deuxorinstitutafue	
castra erant *C*	7 uidiaequeplenaerant	ratliberiquaeinsti	
	castraetromamferri	3 tuebanturdesponde	
sic, siccium *C*	protinussiccumplace	ranfiliaml·sicilio	*sic*, rat *C* ‖ l. icilio *C*
ni] n L^a, ne L^b	batnix·uirifunus	tribuniciouiroacri	

[1]) *sic* VM^b, pari M^aPL

XXVII q. XVIII f. 5 = f. 309′

	lib. III c. 44	*lib. III c.* 44	
	ETPROCAUSAPLEBIS	MOREMNUTRICISFI	
exparte *L*	4 EXPERTAEUIRTUTISBĀT	DEMQUIRITIUMINPLO	
	UIRGINEMADULTAM	RANTISFITCONCURSUS	sit *L*
formam *L*	FORMAEXCELLENTEM	UIRGINISPATRISSPON	*sic*, uergini *MP*, uirgini *L*
1)	APPIUSAMOREAMENS	SIQUESICILIPOPULARE	*sic*, icili *C*
	PRAETIOACSPEPERLICE	NO*men*CELEBRATUM	6)
	READORTUSPOSTQUAM	NOTOSGRATIAEORUM	
	OMNIAPUDORESAEPTA	TURBAMINDIGNITAS	
sic, animaduerterat *C*	AN*i*MADUERTITADCR*u*	REIUIRGINISCONCILIAT	*sic*, uirgini *C* ‖ consilia *L*
	DELEMSUPERBAMQUE	8 IAMAUIUIERATCUMAD	7)
	?? ? ? ? ? UIMANI*numconuer*	SERT*or*NIHILOPUSESSE	
	5 TITM̄CLAUDIOCLIENTI	MULTITUDINECONCITA	*sic*, concitata *C*
	NEGOTIUMDEDITUTUIR	AITSEIUREGRASSARINŌ	
	GINEMINSERUITUTEM	UIUOCATPUELLAMINIUS	inuitiis M^a, inuitis M^b
sic, cederet *C*	ADSERERETNEQ·EDERET:	9 AUCTORIO·QUIADERANT	
	SECUNDUMLIBE*rtatem*	*ut*SEQUERETURADTRI	ut] ad *L* ‖ 8)
sic, postulantibus *C* ‖ 2)	PETENTIB·UINDICIAS·	BUNALAPPIPERUENTŪ	
	QUODPATERPUELLAEAB	ESTNOTAMIUDICIFABU	
	ESSETLOCUMINIURIAE	LAMPETITORQUIPPEAUT	*sic*, apud *C*
esse] *sic*, esse ratus *C*	6 ESSEUIRGINIUENIEN	IPSUMAUCTOREMARGU	
	TIINFORUMIBINAMQ	MENTIPERAGITPUELLĀ	
tabernis *PL*	INTABERNACULISLITTE	DOMISUAENATAMFUR	
	RARUMLUDIERANTMI	TOQUEINDEINDOMŪ	
	NISTERX·UIRILIBIDINIS	UERGINITRANSLATAM	
3)	MAGNUMINICITSERUA	10 SUBPOSITAMEIESSEID	supposita *L*
sic, suam *C*	SUANATAMSERUAMQ	SEINDICIOCONPERTUM	
4)	APPELLANSSEQUIIUBE	ADFERREPROBATURŪ	
5)	BATCUNCTANTEMQUI	QUAEUELIPSAUERGINIO	*sic*, ipso *C*
	7 ABSTRACTURUMPAUIDA	IUDICEMADQUEMMA	*sic*, iudice *C*
	PUELLASTUPENTEADCLA	IORPARSINIURIAEEIT	

1) amens] *VP*, ardens *L*, ardens mens (mente *m.* 2) *M* 2) uindictis *ML* 3) *sic*, manum iniecit seruam *C* 4) sequi iubebat] esse sequique se iubebat (seuiebat *L*) *C* 5) *uid. fuisse* Q·UI: cunctantem ui *C* 6) *sic*, celebrabatur *MP*, celebratur *L* 7) *fuit* auiuierat *uel* aututerat: a (a *om.* *M*) ui tuta erat *C* 8) *sic*, sequerentur *C*

XXVIII q. XVIII f. 5′ = f. 309

	lib. III c. 44. 45	*lib. III c.* 45	
	PERTINEATINTERIMDO	LEGEADSIGNAREPOSSITID	*sic*, legeagere *C* ‖ id] ad *M*
	MINUMSEQUIANCIL	IURISESSEINEAQ*uae*	
	11 LAMAECUMESSEADUO	INPATRISMANUSITNE	
	CATIPUELLAECUMUER	MINEMESSEALIUM	
causam *L*	GINIUMREIP·CAUSA	CUIDOMINUSPOSSES	
	DIXISSENTABESSEBIDUO	3 SIONE*cedatplac*ERE	
	ADFUTURUMSINUNTIA	ITAQUEPATR*em*ARCES	
	12 TUMEISITINICUMESSE	SIRIINTEREAIURISSUI	
	ABSENTEMDELIBERIS	*iactur*AMAD*sertorem*	
sic, postulant *C*	DIMICAREPOSTUMLANT	NONFACE*re*QUINDU	
	UTREMIN*te*GRAMIN*pa*	CATPUELLAM*sistendam*	
	TRISADUENTUMDIFFERAT	QUAEI*n*ADUENTUMEI'S	
	LEGEABIPSOLATAUINDI	QUIPATERDICATU*r*PRO	patrem *L*
	CIASDETSECUNDUMLIBER	4 MITTATADUERSUSIN*iu*	
uir] ui *M*	TATEMNEUPATIATURUIR	RIAMDECRETICUMMU	
	GINEMADULTAM*fam*AE	*ti magis fremerent*	
	PRIUSQUAMLIBERTATIS	QUAMQUISQUAMUN'S	
	1 PERICULUMADIREAPP*i*	RECUSAREAUDER*et*P	
	USDECRETOPRAEFATUS	NU*mi*TO*rius puellae*	
fuerit *M*	QUAMLIBERTATIFAUE	AUUSETSPONSUSSICI	ici *C*
	RITEAMIPSAMLEGEMDE	5 *liusi*NTE*rueniuntdata*	
	CLARAREQUAMUERGINIA	Q·INTERTU*rbamu*LACŪ	ulam *L*
sic, mici *C*	MIBIPOSTU*lationi*SUAE	*multitud*O*sicilimaxi*	icili *C*
	2 PRAETE*n*DANTCETERŪ	MEINTERUENTURESIS	
	ITAINEAFIRMUMLIBER	TIPOSSEAP*pi*OCREDERE*t*	
	TATIFOREPRAESIDIUM	*lictor decresse ait uo*	
sine causis *L*	SINECCAUSISNECPER	CIFERANTEMQUESICI (??)	ici *C*
	SONISUARIE*tinhise*NT	6 LIUMSUBMOU*et placi*	
qui *om.* *L* ‖ in *om.* *L*	QUIADSERANTURINLI	DUMQUOQ·INGENIŪ	
	BERTA*tem*Q*ui*A*quiuis*	TAMATROXINIURIAAC	

XXIX q. XIX f. 2 = f. 286'

	lib. III c. 50	*lib. III c.* 50. 51	
insidiunt *M*	13 Tinuminsiduntutquis	Semitterent*ulisseda*	
	queoccurreratplebẽ	1 turosrespons*umdimis*	
sic, repetendam *C*	adpetendamlibertatẽ	sislegisadmon*etmili*	*sic*, legatis *C*
	creando*sque*rp*lad*	*tesue*rginius*inrenon*	
	hortantesaliauoxnul	maximapaulo*antetre*	
	lauiolentaauditaest	pidatumesseq*uiasine*	
	14 *se*natumspoppiusba	capitemultitu*dofuerit*	
	betnihilplacetaspere	responsumqu*equam*	que *om.* *L*
	Agiquippeabipsisdatum	*qu*amnoninu*tiliter*	
sic, seditionis *C*	locumseditioniesse	fortuitoamen*magis*	*sic*, tamen *C*
	15 mi*tt*unturtreslegati	consensuqua*mcom*	
	consularessptarpeiu*s*	2 muni*c*onsilio*essepla*	
	g·iuliusp·sulpicius	cere·x·creariq*uisum*	summi *L*
	qui quaererent senatus uer	*maere*ipraees*sintmi*	*sic*, reiß praeessent *C*
	biscuiusiussucastrad*e*	litariquaebon*oretr*	
qui *L*	*se*r*uissenta*u*tquid*	3 *mili*tumappella*recum*	
	sibiuellentquiarmati	adeumipsumis*honos*	*sic*, primum is honos *C*
	auentin*u*mobsedis	*primum*deferre*turme*	
	sentbelloqueau*erso*	*lioribm*eisues*trisqre*	
	abhostibuspatriamsuã	busreseruate*inquit*	*sic*
	16 *cepissent non defuit*	4 *istade*meiudici*anec*	
sic, quid *MP*, qui *L*	quodresponderetur	mihifiliainult*aho*	inuita *C*
	deerat qui daret respon	*nore*mullum*iucundum*	
responso *L*	sumnullodumcerto	essepatitur*necinpertur*	
	ducen*ecsatisauden*	*bat*arep eosutil*eest*	*sic*, reip. *L*
	tib·singulisinuidiae	*prae*esseuobis*qui*	
	seofferreidmodoa	5 *pro*ximinuidiaes*intsi*	
	mu*l*titu*dineconcla*	*quisusus*meiestn*ihilo*	nihil omnino *M*
	matumestu*l*ualeri	*mi*norexpriuato*copie*	
	*umetmh*or*atiumad*	6 *turitax*numero*tribu*	

XXX q. XIX f. 2' = f. 288

	lib. III c. 51	*lib. III c.* 51	
	*nosmili*TARESCREANT	UENTINUMPERGUNT·	
sic, quieuit *MP*, qui et ut *L*	7 *nequein*SABINISQUIFUIT	IBICONIUNCTIALTERIEXER	
	*exerci*TUSIBIQUEQ·AUC	CITUI·XX·TRIBUNISMIL·	
icilio *C*	*toresi*CILIONUMITORIO	NEGOTIUMDEDERUNT	
	*quese*CESSIOAB·X·UIRIS	UTEXSUONUMERODUOS	
	*factae*STNONMINORE	CREARENTQUISUMMAE	
	*motu*ANIMORUMSIC	RERUMPRAEESSENTM	
reuocata *L*	*cicaedi*SMEMORIARENO	OPPIUMSEXTUMMANILI	
sic VC	*uataq*UAMQNOUAFA	11 UMCREANTPATRESSOL	
	*made*UIRGINEADEO	LICITIDESUMMARERUM	summae *M*[a]
	*foedead*LIBIDINEMPETI	CUMSENATUSCOTIDIE	
acciaccenderat *M*	8 *taacce*NDERATICILIUS	ESSETURGISSAEPIUSTE	
	*ubiau*DIUITTRIBUNOS·	RUNTTEMPUSQUAMCŌ	
	*milit*UMINAUENTI	12 SILIISSIC*ci*CAEDESX*ui*	
	*nocreat*OSNECOMITIORV	RISETAPPIANALIBIDOET	
	*milit*ARIUMPRAEROGA	DEDECORAMILITIAEOBI	decora *L*
sic, tiua·urbana *C*	*tiua*MURBANAMCOMI	CIEBANTURPLACEBATUA	
	*tiahis*DEMTRIBUNISPL	LERIUMBORATIUMQUE	
fuitne ple‖BIS?	///*cr*EANDISSEQUERĒ	IREINAUENTINUMILLI	
	9 *turp*ERITUSRERUMPO	·NEGABANTSEALITERITU	neglegebant *L*
	*pular*IUMINMINENS	*rosquamsixuiride*	
	*queei*POTESTATIETIPSE	PONERENTINSIGNIAMA	
	*prius*QUAMIRETURAD	G*istra*TUSEIUSQUOAN	
	*urbe*MPARIPOTESTATE	NOIAMANTEABISSENT	
	*eund*EMNUMERUM	13 *xu*IRIQUAERENTESSEĪ	
	*absui*SCREANDUMCU	ORDINEMCOGINONĀ	
[1]	10 *ratpo*RTAMCOLLINAUR	TEQUAMPELLATISLEGIB·	
	*bemi*NTRAUERESU*b*S*i*	*quar*UM*c*AUSACREA	crean *M*[a]
	*gni*SMEDIAQUEURBE	TIESSENTDEPOSITUROS	
sic A *del.*: ingenti *om.* *C*	*ing*ENTIAAGMINEINA	IM*p*ERIUMAIEBANT,	[2]

[1]) *sic*, porta *MP*, p. portam *L*

[2]) *sic*, se aiebant (alebant *M*, agebant *L*) *C*

XXXI q. XIX f. 7 = f. 287′

	lib. III c. 56	*lib. III c.* 56. 57	
	10 ETMISERICORDIACIUI·	OSTENTATATANTUM	
	UMSUORUMSPEIHABE	INANIS·LITTERASANUE	litteris *C*
indictam causam *M*ᵃ*L*	11 ATQUODSIINDICTACAU	1 REDATASITCONTRAEAUER	
	SAINUINCLADUCATUR	GINIUSUNUMAPCLAU	
	ITERUMSETR·PL·APPELLA	DIUMETLEGUMEXPER	
	REETMONERENEMINĒ	TEMETCIUILISETHUMA	tam] tan *M*
	12 TURQUOSODERINTQUOD	NIFOEDERISE*sseag*EBAT	agebat *M*
si *om. L*	SITRIBUNIEODEMFOEDE	2 RESPICERENTTRIBUNAL	
	REOBLIGATI*ess*EFATEAN	HOMIN*escastellumom*	
	TURTOLLENDAEAPPELLA	NIUMSCELERUMUBIDE	
‖inquam *bis M* [1]	TIONISINQUAMCONSPI	CEMUI*rilleperpet*UUS	
	RASSE·X·UIROSCRIMINA	BONISTERGOSANGUINI*ci*	sanguinitiam *L*
sunt *L* ‖ ait] *sic VC*	TISINTANSEPROUOCARE	UIUMINFESTUSUIRGAS	
	ADPOPULUMINPLORARE	SECURES*queomnibusmi*	
	LEGESDEPROUOCATIONE	3 NITANSDEORUMHOMINŪ	
	ETCONSULARISETTRIBU	*quecontē*MPTORCAR	
	NICIASEOIPSOANNOLA	*ni*FICIS·NONLICTORIB	
	13 TASQUEMENIMPROUO	*st*IPAT*us*IAMABRAPINIS	
	CATURUMSIHOCINDĒ	*etCaedibusanimoad*	
	NATOINDICTACAUSANŌ	LIBIDINEMUERSOUIR	
	LICEATCUIPLEBEIOETHU	*gineminegenuam*IN	
	MILIPRAESIDIUMINLEGI	OCULISPOPULIROMANI	
	BUSFORESIAPCLAUDIO	UELUTBELLOCAPTAMAB	
	NONSITSEDOCUMEN	CONPLEXUPATRISABREP	
	TOFUTURU*mutrumno*	TAMMINISTROCUBICU	
	BISLEGIS·DOMINATIO	LISUICLIENTIDONODEDE	dono] dono indiciis *L*
sic, an *C*	ACLIBERTASFIRMATA	4 RITUBICRUDELIDECRETO	
	SITETAPPELLATIOPRO*uo*	NEFAND*isquesuisindiciis*	indiciis *L*ᵃ
	CATIOQUEADUERSUSĪ	DEXTRAMPATRISINFILIĀ	
sic, iuriam *C*	IURIAMAGISTRAT*uum*	ARMAUERITUBITOLLEN	

[1]) *sic*, tionis causa (causam *L*) *C*

XXXII q. XIX f. 7' = f. 287

	lib. III c. 57	*lib. III c.* 57	
	TISCORPUSSEMIANIME	UENERUNTDONUM	
	UIRGINISSPONSUMA	QUEABEAI·O·M̄·CORONĀ	*sic*, ob eam *C*
	UUMQUAEINCARCERĒ	AUREAMINCAPITOLIŪ	
	DUCIIUSSERITS*tuproin*	TULEREPARUIPONDERIS	
	TERPELLATOMAGISQUĀ	PROUTRESBAUDOPULEN	opitulante *L*
	CAEDEMOTUSETILLICAR	TAEERANTCOLEBANTUR	
	CEREMAEDIFICATUME*s*	QUAEREGIONESPIAEMA	*sic*, religiones *C*
quo *L*	SEQUODDOMICILIUM	GISQUAMMAGNIFICE	
	PLEBISROMAN*aeuocare*	8 ISDEMAUCTORIB·COGNI	
pro] siro *M*	5 SITSOLITUSPROINDEUT	TUMESTAEQUOSUUIS	
ac *om. L*	ILLEITERUM*acsAe*PIU*s*	. CO*s*QU*e*SUMMAUISEL	
sic uid., prouocet *C*	PROUOC/SICSEITERUM	. LUMAPPARERE	*sic VP*[a], apparare *MP*[b]*L*
	ACSAEPIUSIUDICEMILL	ITAQPART*trip*ROUINCIAS	
sic, ne *C*‖ab] ad *L*	FERRENIUINDICIAS*ab*	9 CONSULESIUSSIORATIO	
	LIBERTATEINSERUITU*te*	SABINIUALERIOAEQUI	sabino *L*
dederint *M*‖ad] et *L*	DEDERITSIADIUDICEM	*e*UEN*e*RUNTCUMADEA	*sic*, euenere *C*
non eat] moneat *L*	NONEATPRODAMNATO	BELLADILECTUMEDIXIS	
	INUINCLADUCIIUB*ere*	*sent fauor*EPLEBISNŌ	
	6 *ut haud quoquam inpro*	IUNIORESMODOSEDE	
bantes hic *L*	BANTESICMAGNOMO	MERITISEUAMSTIPEN	
	/UANIM*orumcumtan*	DIISPARSMAGNAUOLUP	*sic*, uolun *C*
	TIUIRISUPPLICIOSUAM	TARIORUMADNOMINA	
	ETPL*ebiiamnimialibertas*	DAN*de*PRAESTOFUERE	
	UIDERETURINCARCERĒ	EOQUAENONCOPIAMO	
	ESTCONIECTUS*tribunus*	DO*sedgene*REETIAM	
praedixit *L*	EIDIEMPRODIXIT	MILITUMUETERANISAD	
	7 INTERBAECABLATINISET	MIXTISFIRMIOREXER	fimior *M*[a]
	BERNICISLE*gatigratu*	10 CITUSFUITPRIUSQUAM	
	LATUMDECONCORDIA	URBEMEGREDERENTUR	urbem] *VML*, urbe *P*
	PATRUM*acplebisromam*	*leges x*UIRALESQUIB	

XXXIII q. XIX f. 2 = f. 320′

	lib. III c. 60. 61	*lib. III c.* 61	
	10 Temturbamtrepidan	Tesetdomiquamforis	
	tiumhucadqueilluc	seruitutemmag*i*stimu	
	circumspectantium	4 isseunamuerginiam	
	quaeseacsuosadd*ito*	*fuisse cuius pudicitiae*	
	turbatismentibus	inpacepericulumesset	
	clamore*atque*impe	*un*umappiumciuempe	
	11 tuinuaditrettulere	5 ric*ul*oselibidinisadsi	
	primopedemhostes*de*	fortunabelliinclinet	belli] libelli *M*ª
	indecumanimos*co*lle	*Omniumliberisabtot*	ab] ad *L*
	gissentetundiq·duces	milib·hostiumpericulū	
	uictisnecess*uriessent*	for*enolleominariquae*	
et undique duces *om*. *C*‖[1])	etundiq·ducesincrepa	neciuppit*e*rnecmars	
	parent*restit*uitu*rpug*	*paterpassu*risintiisas	his *C*
consul *C*	1 nacoñss̄exalterapar	piciisconditaeurbiac	urbis *L*
	teromanosmeminis	cidereauentinisacri	
iubebant *L*	seiubebatillodieprimū	qu*emontisad*mon*e*ba*t*	admouebat *M*
	liberosproliberaurbe	utubilibertaspartaes	ibi *L*
	romanap*ugnare*sibi·	se*tpaucisan*temensib·	
sic, ipsis *C*	metipsiuicturosnon	eoimperiuminliba*tum*	inlibertum *L*
	utxuirorumuictores	6 R*eferren*tostenderet̄	
	2 praemiumessentnon	q*ueeandemind*olem	indolorem *L*
	appioducerem gerised	militib·romanispost	
ab] ac *L*	consualer*i*oablib*era*	*exactos*xuirosesse	
	torib·pr·ortoliberato	*q*uaeantecreatosfu	
	reipsoosten*derentprio*	*eritnec*aequatislegib·	
sic, *non* proeliis	rib·praeliis*perducesnon*	*inminutamuirtut*em	
ne] me *M*ª	permilitessteti*ssene*	7 *pr*essebaecubiinter	
	3 uincerentitu*rpeessecon*	*signapeditum*deditdic	dicta dedit *C*
	traciuesplusanimiba	*taaduolatde*indeadaequi	auolat *L*‖deide *M*ª
	buissequam*con*trabs	tes*agite*iuuenesinqud	

[1]) *sic*, pa *om*. *C*

XXXIV q. XIX f. 2′ = f. 320

	lib. III c. 61[1]	*lib. III c.* 61. 62	
	7 PRAESTATEUIRTUTEPEDI	EXERCITUMINURBE	
	TEMU*thonore*A*tque*	LAETITIACELEBRATAEST	*sic*, laetitia modo cel. *C*
	8 ORDINEPRAESTATISPRI	INCASTRISANIMOSMI	
	mo concursu pedes mo	LIT*umad*AEMULANDŪ	
uit] uebit *M*	UITHOSTEMPULSUMUS	12 DECUSACCENDITIAM	
[2]	INMISISSEQUISEXIGIT*e*	HORATIUSEOSEXCURSIO	
sic VM, e *PL*	DEC*a*MPONONSU*sti*NE	NIB·PROELIISQ·LEUIB·	[4] ‖ lenibus *ML*, lenius *P*
sic, bunt impetum *C*	BANTIMPETUETNUNC	EXPERIENDOADSUEFE	experiundo *C*
	cunctantur magis	*ce*R*atsibip*OTIUSFIDERE	
	9 QUAMRESISTUNTCONCI	QUAMMEMINISSEIG	
	TA*ntequospermittunt*	*nominiae*XUIRORUM	
	QUEINHOSTEMPEDES	DUCTUACCEPTAEPARUA	
	TRIIAMTURBATUMP*ug*	*quecert*AMINAINSŪ	
	NAETPERRU*p*TISORDINI	MAMTOTIUSPROFECE	ma *L*
sic	BUSAELATIADNOUISSIMĀ	13 RANTSPEINECESSABAT	spei] diei *M*[a]? ‖ *sic*, nec *C*
	ACIE*m*PA*rsliberospa*	SABINIFEROCESABREPRIO	
	TIOCIRCUMUECTIIAMFU	REANNOBENEGESTALACES	
capessetis *L*[a]	GAMUNDI*q*CAPE*s*S*en*	S*erealqins*TAREROGITĀ	
	*tes*PLE*ros*QUEACASTRI*s*	TESQUIDLATROCINIOMO	*sic VL*, latrocinii *MP*
praeaequitantesque *M*	AUERTUNTPRAETER*e*	DOPROCURSANTESPAUCI	pauci *om.* *L*
	QUITANTES*qabsterrent*	RECURSANTESQUETER	[5] ‖ tere *MP*[b] *L*[b]; terre *P*[a] *L*[a]
	10 PEDITUMACIESETCONS	RENTESMPUSINMUL	rent tempus *C* ‖ [6]
	IPSEUISQU*eomnisbelli*	*taproeliap*ARUAQUE	
	*f*ERTURINCASTR*acap*	CAPERENTSUMMAM	*sic*, carperent *C*
	TISQUAECUMI*ngenti*	14 *uniusbelliqui*NILLI	qui in *M*[a]
caede] foede *L* ‖ [3]	CAEDE*maiorepraeda*	*congred*ERENTURA	
	11 POTITURHUIUSPU*gnae*	*ciei*NCLINANDAMQ·	
	FAMAPE*rlatanon*	*semelfortuna*EREMDAREN	[7]
	in urbem modo sed in	1 ADIDQUODSUASPONTESATIS	
	SABINOSADALTERUM	COLLECTUMANIMO/ERATIND*ig*	animorum *C* ‖ [8]
		NITATEMETIĀ	indignitate *C*
		ROMANI	

[1]) *folium lacerum multis locis hiat.*
[2]) *sic VM*[a], inmisis equis *M*[b]*PL*
[3]) praedam *M*[a]
[4]) *sic*, nibus sufficiendo proel. *C*
[5]) *sic*, recurrentesque *MP*, *om.* *L*
[6]) in] et *L*, et in *MP*
[7]) *versus 28-30 iusto longiores sunt.*
[8]) *post* ANIMO *evanuit littera una; fuit fortasse* ANIMOR

XXXV q. XX f. 3 = f. 276

	lib. III c. 62	*lib. III c.* 62	
	1 ACCENDEBANTURIĀ	ANIMIESTDECERNIQ·	
	ALTERUMEXERCITUM	PLACETACITECLAMOREM	³)
	UICTOREMINURBEMRE	QUALEMINACIESUBLATU	
sic, diturum *C*	DICTURUMSIBIULTRO	RIESTISTOLLITEHINCIN	hic *C*
	PERCONTUMELIASHOS	DICEMUOLUNTATISUIR	
insalutare *M*ᵃ*L*	TEMINSULTAR*e*QUAN	5 TUTIS*queuestrae*POST	
si] *sic*, se si *MP*, sensi *L*	DOAUTEMSITUMNON	QUAMINGENTIALACRI	ingente *L*
fo] fe *M*ᵃ	·SINTPARESHOSTIBUS*fo*	TATECLAMORESTSUBLAT*us*	
	2 REUBIHAECFREMEREMI	QUODBENEUERTATGES	
	LITEMIN*castrisconsul*	*turumseilli*SMORE*m*	se] esse *M*ᵇ
	SENSITCONTIONEADUO	6 POSTEROQUEDIESIMULIN	⁴)
	CATA QUEMADMODŪ	TRUIROMANAMACIEM	*sic uid.*, strui *C*
	INQUIDINALGIDORESGES	SABINIUIDEREETIPSIIĀ	
	TASITARBITRORUOSMI	PRIDEMAUIDICERTAMINIS	
	LITESAUDI*sse*QUALEMLI	PROCEDUN*t*PROELIU*m*	
	BERIPOPULIEXERCITUM·	FUITQUALEINTERFIDENTE*s*	
¹)	DECUITESSE*talisfuitcon*	·*sibimet ambo exercitus*	sibimei *M*ᵃ
collegae] colilege *L*	SILIOCOLLEGAEUIRTUTEMI	UETERISPERPETUAEQ·AL	
porta *M*ᵃ	LITUMUICTORIAPARTAEST	TERUMUICTORIAEALTERŪ	*sic*, gloriae *C*
	3 QUODADMEADTINETID	NOUANUPERUICTORIAE	nuper noua *C* ‖ ⁵)
	CONSILIIANIMIQ·HABI	7 LATUMCONSILIOETIAM	
quos *M*	TURUSSUM*quoduosmi*	SABINI*iui*RESADIUUERE	
²)	HIFECERITIS*milite*SET	NAMCUMAEQUASSENT	
	TRAHIBELLUMSALUBRI	ACIEMDUOEXTRAORDINĒ	
	TERETMATURAE*per*F*ici*	MILIAQUEINSINISTRŪ	
	4 POTESTSITRAHENDUM	CORNUMROMANORUM	cornu *C*
	ESTEGOUTINDIESSPESUIR	INIPSOCERTAMINEINPRES	
	TUSQ·UESTRACRESCATEA	SIONEMFACERENTTENU*e*	
	DEMQUAINSTITUIDISCIP*li*	8 R*equaeubiinlatisextrans*	
	NAEFFICIAMSIIAMSATIS	UERSOSIGNISDEGRAUA	

¹) consilio] *P*ᵇ, consulto *L*, consilio-consulto *M*, consul consilto *P*ᵃ ²) hi feceritis [milite]s et] *sic V*, *ut suppleta recte respondeant spatiis*: hi tegeritis et *L*, hi effeceritis et *P*, lites geritis et *M*
³) agite] *sic*, agite dum (cum *L*) *C* ⁴) *post* die *ins.* in aciem deducturum adfirmat reliquum diei apparandis (apparendis *L*) armis consumptum (consumptura *L*) est postero die *C* ⁵) uictoriam *L*

XXXVI q. XX f. 3′ = f. 276′

	lib. III c. 62. 63	*lib. III c.* 63	
	BANTPROPECIRCUM	DOSQUIPPEFUSOSUEPAR	fusos suae *ML*
[1])	UENTUMCORNUMEQUI	TISUALIDIORECORNUIM	tes *L*
sic, duarum *C*	TESEARUMLEGIONUM	PETUMFACITNONALIORŪ	
sescentis] *sic V*, ac *C*	SESCENTISFEREEXEQUIS	EOPROELIOUIRTUSMA	
sic, desiliunt *C*	EXILIUNTCEDENTIBU*s*	3 GISENITUITCONSULPRO	
	QUEIAMSUIS̊PROUOLAN	UIDEREOMNIALAUDE	*sic*, laudare *C*
que] quoque *L*	INPRIMUMSIMULQUE	REFORTISINCREPARESIC	
	ETHOST*iseopponunt*	UBISEGNIORPUGNAES	
	ETAEQUATOPRIMUMPE	SETCASTIGATIFORTIUM	castigat *M*
	·R*iculopu*DOREDEIN*de*	STATIMUIRORUMOPERA	
	ANIMOSPEDITUMACCĒ	DEBEBANTTANTUMQUA	*sic*, edebant *MP*, edebat *L*
	9 DUNTUERECUNDIAE*erat*	HOSPUDORQANTUMALI	tudor *M*[a] || *sic*, quantum *C*
	EQUITEMSUOALIENO	OSLAUDESEXCITABANT	
mance *M*[a]	QUEMARTEPUGNAREPE	4 REDINTEGRATOCLAMO	
	DITEMNEADP*edes*QUI	REUNDIQUEOMNESCO	
	DEMDEGRESSOAEQUITI	NISIHOSTEMAUERTUNT	nisi] nsii *M*
	1 PAR*emesseu*AD*untigi*	NECDEINDEROMANA	
	TURINPROELIUMABSUA	UISUSUSTINERIPOTUIT	uisus teneri *L*
parte] paruo *M*[a]	PARTEOMISSUMETLOCŪ	SABINIFUSIPASSIMPER	
	EXQUOCESSERANTREPE	A*g*RO*s*CASTRAHOSTIAD	
memento *M*[a]	TUNTMOMENTOQNON	PRAEDAMRELINCUNT	
	R*estitutamo*DOP*ugna*	*ibi*NONSOCIORUMSI	
	SEDINCLINATURETIAM	CUTINALGIDORESSEDSU	
	2 SABINISCORNUEQUES	ASROMANUSPOPULATIO	
	INTERORDINESPEDITŪ	*nibu*SAGRORUMAMIS	
se] sed *M*[a]	TECTUSSEADAEQUOSRE	5 SASRECEPITGEMINAUIC	sa *L* || *sic*, recipit *C*
sic, transuolat *C*	CIPITTRAUOLATINDEIN	*toria*DUOBUSBIFARIAM	
	PARTEMALTERAMSUIS	PROELIISPARTAMALIGNE	
	UICTO*riae*NUNTI*ussi*	SENATUSUNUMDIEM	unum] *sic*, in unum *C*
et] *sic*, et in *C*	MULETHOSTISIAMPAUI	SUPPLICATIONISCONSUL·	

[1]) cornum] *VPLM*[a], cornu *M*[b]

XXXVII q. XX f. 4 = f. 279

lib. III c. 63

	Nominedecreuit
¹)	populiiussuetaltero
²)	diesupplica*tu*mque
	estetbaecuacapopu*la*
	risquaesupp*li*catio
	studiispro*pecelebra*
	6 tiorfuitconss·ex*com*
	positoeodemuiduoad
	urbemaccessere*se*
	natumqueinmar*ti*ū
sic, euocauere *C*	campumuocauere*ubi*
sic, ab *C*	cumderebusadseges
	tisagerentquestipri
	morespatrum*sena*t*ū*
	intermilitesdebitao
terroribus *L*	peraterror*iscau*saba
	7 beriitaqueindecons·
	necriminationi*locus*
flamina *L*	essetinprataflaminia
	ubinuncaedesapolli
	nisestiamtumapolli
sic, narem *ML*, narum *P*	nareappellaban*t*
sic, auocauere *C*	aduocaueresenatū
	8 ubicumingenticon
	sensupatrumnegare
sic, l. icilius *C*	turtriumpbusqsili*ci*
	ustr·pl·tu*lit*adpopulum
sic	detriunpbocons*s*
	multisdissuasum*pro*
	deuntib·maxime

lib. III c. 63

C*c*laudiouociferante	
9 depatribnondebostib	
consstriumpbareuel	
legratiam*qpr*opriua	
tomeritointribunū	tributum *C*
nonprouirtutebo	
norempetinumquā	
antedetriunpboperpo	de *om.* *L* ‖ *sic*
pulumactumsemper	
aestimationemarbi	
triumqueeiusbonor*is*	
penessenatumfuisse	
10 neregesquidemma	
iestatemsummiordi	
nisinminuisseneita	
omniatribunipotes	
tatissuaeinplerentut	tati *L*
nullumpublicumcō	
siliumsinerentesse	
itademumliberamci	
uitatemforeitaaequa	aequi *M*ᵃ*P*ᵃ*L*
taslegessisuaquisq·	
iuraordosuammaies	
11 tatemteneatineandē	eadem *PL*
sententi*am**multaet*	
aceterissenioribpatrū	*sic*, a *om.* *C*
cume*sse*ntdictaomnes	
trib·eamrogationem	
acceperunttumprimū	
sineauctoritatesenats	

¹) *sic omnino*, populus iniussu *C* ²) *omnia certa*, frequens iit *post* die *ins.* *C*

XXXVIII q. XX f. 4′ = f. 279′

lib. III c. 63. 64

	Populiiussutriumpha
	1 tumesthaecuictoria
	tribunorumplebisq
	propeinhaudsalubrē
uerti *L*	luxuriamuertitcons
piratione *C*	pirationem̊intertri
	bunosfactautiidem
	tribunireficerentur
	etquosuaminuscupi
	ditaseminereconss
	quoquecontinuaren̊t
	2 magistratumconsen
	sumpatrumcausahā
	turquopercontume
	liamconss·iuratr·pl
tr. *om.* *C*	labefactatumessent
sic, labefacta *C*	
quod *M*[a]	3 quidfuturumnondū
	firmatislegibussino
	hostribunosperfactio
sic uid., suus *C*	nissuaconsadorti
	essentnonenimsem
	perualeriosboratios
	queconsₛforequiliber
tati] asti *M*[a]	tatiplebissuasopes
	4 postferrentfortequa
	damutiliadtempusut
	comitiispraeessetpo
forte *L*	tissimumm̄duilliosor
	tieuenituiroprudē
continuationem *M*[a]	tietexcontinuatione

lib. III c. 64

Magistratusinui	
diaminminentemcer	
5 nentiquicumexuete	
rib·tribunisnegaret	
seulliusrationemha	
biturumpugnarent	
quaecollegaeutlibe	quae *om.* *L*
rastribusinsuffragi	
ummitteretautcon	
cederetsortemcomi	
tiorumcollegishabi	
turiselegepotiuscomi	e] se *M*
t*i*aquam*ex*uoluntate	
6 patruminiectacontē	
tion*e*duilliusconss·	
adsubs*el*liaaccitoscū	subsella *L*
interrogassetquidde	
co*mitii*sconsularib·	
*inani*mohaberent	
respondissentq·seno	
uosc̊on̊sₛcreaturos	
auctoreₛpopularissē	
tentiaehaudpopulari	*sic*, populares *C*
nactusincontionē	
7 cumiisprocessitubic*u*̄	cūm *M*[a]
conss·productiadpopu	
luminterrogatiquae	
sieospr·memorliber	
tatisperillosrecept*a*	
d*o*mimemormilitiae	

XXXIX q. XX f. 5 = f. 278

	lib. III c. 64	*lib. III c.* 64. 65	
[1])	QUAERERUMGESTARŪ	COOPTASSENT*legitimiea*	[5])
	CONSS·ITERUMFACERET	DEMLEGETR·PL*sintutilli*	
	QUIDNAMFACTURIESS*ent*	QUOSHODIET*r.pl.fece*	plebeis *L*
	NIHILSENTENTIAESUAE	11 RITISDUILLIUSC*umadul*	
	8 MUTASSENTCONLAUDA	TIMUMPERSEU*erasset*	
	TISCONSSQUODPERSEUE	NEGANDOXU·*tribunos*	
	RARENTADULTIMUMDIS	PLR·P·HABEREP*osseuic*	
	SIMILESX·UIRORUMES	TACOLLEGARUM*cupidi*	
	SECOMITIAHABUITETQUĪ	TATEPARITERPA*tribusple*	
	Q·*trplcreatiscumpr*?	BE*i*QUEACCEPTU*smagis*	
	STUDIISAPERTEPETENTIŪ	1 TRATUABIITNO*uitr.pl*	[6])
	NOUEMTRIBUNORUM	PARICIOSNETL	
sic	ALICANDIDATITRIBNON	2 COOPTAUERECO*nsscrea*	
	EXPLERENTCONCILIUM	TISPHERMINIU*stuer*	
	DIMISITNECDEINDECO	G*i*NI*u*SCAELIM*onta*	
sic, causa *C*	MITIORUMCAUSAMHA	NUSNIHILMAG*nope*	
	9 BUITSATISFACTUMLEGI	READPATRUMA*utplebis*	
agebat *MP*	AIEBATQUAENUMERO	CAUSAINCLINA*tiotium*	*sic*, causam *C*
	NUSQUAMPRAEFINITO	DOMIACFORISH*abuere*	habere *M*
[2])	TRIBUNIMODOUTRELĪ	3 LTREBONIUST*rplin*	
	QUERENTURSANCIRET	FESTUSPATRIB·*quodse*	
	ETABII*squicreatiessent*	ABIISINCOOPT*andis*	
coaptari *L*	COOPTARICOLLEGASIUBE	TRIBUNISFRAU*decaptum*	
	10 RETRECITABATQUERO	PRODITUMQ·A*collegis*	
	GATIONISCARMENIN	4 AIEBATROGATI*onem*	agebat *L*
	QUOSITRIBUNOSPL·	TULITUTQUIPLE*bemro*	
	XROG*abosiquiuos*	MANAMTR·PL*rogare*	
[3])	MINUSHODIEEXTRIBU	TISADEOROGA*retdum*	[7])
[4])	NIP*fece*RITIS*t*UMUTI	XTRIBUNOSP*l.faceret*	pl. *om. L*
sic, hi *om. C*	QUOSHISIBICOLLEGAS	INSECTANDISQ*uepatrib*	

[1]) quae rerum] *sic*, rerumque *C* [2]) tribunis *C*, *quod propter spatium non admittit V* [3]) *sic*, hodie decem tribunos *C* [4]) fecerint iis tum *P*, fecerint ii tum *ML* [5]) legitimi] ut illi legitimi *C*, *quod spatium non capit* [6]) *sic V*: noui tr. pl. in cooptandis collegis (collegiis *M*) patrum uoluntatem fouerunt duos etiam et (et *om. PL*) patricios consularesque (consule absque *L*) sp. tarpeium et a. aeternium cooptauere *C* [7]) adeo] *sic*, usque (uso *L*) eo (eo *om. P*) *C*

XL q. XX f. 5′ = f. 278′

	lib. III c. 65	*lib. III c.* 65[3])	
	*unde*ASPEROETIAM	A*uXil*IO*humilioribes*	
[1])	*inditu*MCOGNOMEN	SE*nti*NPRIM*isparum*	
	*tri*BUNATUMCES		
cn. gaeganius *M*	5 *sitinde*MCEGANIUS		
m̄. acrinus*M*, m̄. agrinus*L*	*macrinu*SETCIULIUSCON *s*		
sic, contiones *C*	*factic*ONTENTION*e*S		
	*tribuno*RUMADUERSUS		
	*nobili*UMIUENTU*te̅*	*et uis po*	
[2])	*ortass*INEINSECTATI	TESTATISOMN*isaliquan*	
	*onepot*ESTATISEIUSCO	*to posteriore anni parte*	
sic, seruata *C*	*seruat*AMMAIESTAT*e*	*languidior ferme esset.*	
	6 *patru*MSEDAUEREPLE	9 *iamque plebs ita in*	
	*bemd*ECRETOADBELLU̅	TRIBUNA*tu*PON*ereali*	
	*uolsco*RUMETAEQUO	QUIDS*p*EISISIMILE*s*	
dilectum *M*[a]*PL*	*rumdi*LECTUSUSTINE	*sicilio tribunos ha*	
	*dorem*ABSEDITIONIB·	*beret*NOM*inatantum*	nominatam tum *M*
sic, continuere *C*	*conti*NUERETURBAN*o*	*se biennio habuisse*	
quoque otio foris *C*	*otiofo*RISQUOQUEOM	10 SENIORIS*contrapatrum*	
	*niatra*NQUILLAESSEAD	*ut*NIMISFER*ocessuos*	
	*firma*NTESPERDI*scor*	*credere iuuenes essent*	crederent *L*
	*diasciui*LISEXTERNOS	ITAM*allesimodus*	
	7 *toller*EANIMOSC*ura*	*excedendus esset suis*	exercendus *L*
	*pacis*CONCORDIAEQUO	Q*ua*MADUERSARIISSU	
	*queint*ESTINAECAUSA	11 PE*r*ESS*e*ANIM*osadeo*	
	*fuitsed*ALTERSEMPER	MOD*e*RATIO*tuen*	
	*ordog*RAUISALTERIUS	DELIB*e*RTATI*s*DUMAE	
	*modesti*AEERATQUI*e*	*quari uelle simulan*	
	*scentip*LEBIABIUNIORI	DOITASEQUIS*qextol*LIT	extollat *L*
in iniuriae *L*	*buspat*RUMINIU*riae*	*ut deprimat alium in*	
	8 *fierico*EPTAEUBITRIB·	DIFFICILIESTC*a*U*endo*	

[1]) *sic*, inditum (indictum *M*[a]) est *C* [2]) insectatione] *LM*[b], inspectatione *P*[b], incessatione *M*[a], exspectatione *P*[a]

[3]) *pagina tota evanida et lectionis incertae.*

XLI q. XX f. 6 = f. 281

	lib. III c. 65. 66	*lib. III c.* 66	
	11 quenemetuantbo	4 periumeoadue*rsus*	
	minesmetuendosul	senonnossem*issos*	*sic*, non esse *C* || missus *L*
	troseefficiuntetiniu	exercitusdisso*luilicen*	
[1])	riamnobisrepulsam	tiammilitandim*orem*	*sic*, tia *C*
	tamquamautfa*cere*	necprocommu*niiam*	
[2])	*autpa*tinecessesitin	patriaromaesse*quid*	*sic*, romam *C*
	1 iungimusaliist·quinc	quidirarumsim*ulta*	
	tiu*scapitolinusquartum*	*tiu*m*q*uecumex*ternis*	tiumque] citumque *L*
	etagrippafuriuscon*ss*	fueritinipsosu*ertioc*	
	indefactinecseditio	*caecatosl*uposin*testina*	
domi] do *L*	nemdomin*ecforisb*el	rabiaeopprime*ndioc*	
	lumacceperuntsedi*n*	5 casionemessec*oniunc*	
	2 *mi*nebatutrum*qiam*	tisexercitib·lat*inum*	
sic, non *C*	necultradiscordi*a*	primumagrum*perpo*	per *om. L*
	ciuium*reprimipoterat*	pulatisuntdein*depost*	
	ettribunisetplebein	quamibinemou*index*	
	*citat*ain*patrescum*	occurrebattum*uero*	
	diesalic*ui*nobiliumdi*c*	exultantib·bell*iaucto*	
	tanobissempercerta	ribusadmoenia*ipsa*	ad] ac *L*
	m*inibuscontionestur*	*romaepo*populab*undire*	
	3 baretadquarumpr*i*	gion*eport*ae*c*aes*quili*	exquili *C*
	*mumstre*pitu*m*uelut	*naeaccessere*uas*tati*	
	signoacceptoarm*ace*	*onemagrorum*per*con*	
aequi] acui *L* || [3])	pereaequiuols*ci*qu*ae*	*tumeliam*urbio*sten*	
	simulquodpersuase	6 tantesundepos*tquam*	
sic	rantisducescupidi	inul*li*predam*prae*	
	praedarum biennio ante di	seagentesretro*adcor*	
	lec*t*umindictum	bionemagm*ineiere*	
habere *L* || ab] an *L*	baberinon*potuisseab*	*quincti*usconsu*ladcon*	
	nuenteiamplebeim	tionempopulum*uoca*	

[1]) *sic V*, a nobis *PL*, ab nobis *M*

[2]) *quae fuit nota in margine ante u.* 6. 7, *legi non potest*

[3]) uolsciquae] ac (a L^a) uolsci *C*

XLII q. XX f. 6′ = f. 281′

	lib. III c. 66. 67	*lib. III c.* 67	
	1 *ui*tibiinhancsen	*igna*uissimihihostiū	*sic*, hi *om.* C
sic, tentiam C	*tenti*alocutumaccipio	contempserenoscoss·	
sic, etsi mihi C	*etsin*ibilnulliusno	anuosquiritessiculpa ·	annos M^a, annuos P
[1])	*xaec*onsciussumta	innobisestauferteim	
	*men*cumpudoresum	periumindignisetsiid	
[2])	*moi*nconspectumues	parumestinsuperpoe	
	*tru*mprocessihocuos	5 nasexpetitesiinuobis	si in] *sic* V, sin C
	*scire*hocposterisme	nemodeorumnecho	
sic, iri C	*mori*aetraditumire	minumsitquiuestra	
	*aequos*etuolscosu*ixher*	puniatpeccataquirites	
[3])	*nicis*modoparsestquï	uosmettantumeorū	
	*tioiii*consadmoenia	peniteatnonilliuesträ	ignouiam M
	*urbi*sromaeinpune	ignauiamcontempsere	
	2 *arm*atosuenissehäc	necsaeuirtuticonfisi	*sic*, suae C
	*egoi*gnominiamquā	suntquippetotiensf*u*	
sic, ita uiuitur C	*qua*miamdiuitauictu	sifugatiquecastrisex	
	*isst*atusrerumes*t*	utiagromultatisubiu	
sic, diuinet (diuine M^a) C	*utni*bilbonidiuindet	gummissietseetuos	
	*ani*mussibuicpotissi	6 nonuerediscordiam	*sic*, nouere discordia C
agno M^a	*mu*minminereanno	ordinumetuenenü	[4]) ‖ et] *sic*, est C
sic, scissem C	*scis*seuelexiliouelmor	huiusurbispatrum	urbis huius C
	*tesiali*afugahonorisno*n*	acplebiscertaminadü	
	3 *essel*uitassemergosi	necnobisimperiinec	
armilla M	*uiria*rmaillahabuisen*t*	uobislibertatisest	
	*quae*inportisfuerenos	modustaedetuosp*a*	*sic*, dum taedet C
roma me C	*tris*capimeromacon	triciorumnosplebe	*sic*, hos C
	*sule*potuitsatishono	iorummagistratum	magistratuum MP
	*ru*msatissuperq·uitae	sustulereillianimos	
	*erat*moriconssiiio	7 prodeumfidemquid	
	4 *port*uitquemtandē	uobisuultistr·plcon	

---

[1]) *sic*, conscius quirites sum C [2]) *sic*, in contionem uestram C [3]) *sic*, pares t MP, praestito L
[4]) ordinum] hominum L^a

XLIII q. XX f. 7 = f. 317'

	lib. III c. 67	*lib. III c.* 67. 68	
	CUPISTISCONCORDIAE	MUSQUAMU*osuic*	
sic VM^aL, causa M^bP	CAUSAMCONCESSIMUS	11 TOR*e*SSATISNEES*tnobis*	uobis *L*
desideratis M^a	XUIR*os*DESIDERASTIS	UOSMETUENDO*essead*	
	CREARIPASSISUM*usdecem*	UERSUSNOSAUE*ntinum*	
	UIRORUMUOSPERTAESU̅	CAPITURADUER*susnossa*	
	Estcoegimusabirema	.CEROCCUPATUR*mons*	
gistratum *ML*	8 GISTRATUMANENTEIN	EXQUILIASQUID*emabhos*	aesquilias *C*
	*eo*SDEMPRIUATOSIRAUES	TEPROPECAPTASE*tscan*	et] e *L*
exulari *C*	*tra mori atque exulare*	*dent*EMINAGG*erem*	
	NOBILISSIMOSUIROSBO	UULSCUMBOSTE*mnemo*	*sic*
	noralissimosque passi	*s*UBMOUITINN*osuiriin*	
	9 SUMUSTR·PL·CREAREITE	1 NOSARMATIESTI*sagite*	
	rum uoluistis creastis	DUMUBIBICCU*riamcir*	
	CONSSFACEREUESTRARU̅	CUMSEDERITISE*tforum*	
	PARTIUMETSIPATRIBUS	INFESTUMFECER*itiset*	
iniquos P^aL	UIDEBAMUS*iniquumpa*	*carc*EREMINPL*eueritis*	
	TRICIUMQUOQMAGI*st*RA	2 PRINCIPIBUSISD*emistis*	
	tum plebi donum fieri	FEROCIB·ANIMI*segre*	
	UIDIMUSAUXILIUMTRI	DIM*i*NIEXTRAP*ortam*	extra] ex *L*
	BUNICIUMPROUOCATIO	EXQUILINAMAU*tsine*	aesquilinam *ML* ‖ ²)
	NEMADPOPUL*umscita*	*hocqui*DEMAUD*etisex*	
	PLEBISINIUNCTAPATRIB·	MURISUISITEAG*rosues*	
	SUB*titu*LOA*equandarum*	TR*o*SFERROIGN*iqueuas*	ferre *L*
	LEGUMNOSTRAIURAOP	TATOSPRAEDAMA*bigifu*	
	PRESSATULIMUSETFERI	MAR*ep*ASSIMINC*ensa*	incensa passim *C*
	MUSQUIFINISERITDISCOR	3 *tecta*ADENIMC*ommu*	
¹)	10 DIARUMETQUANDOCOM	NI*s*RESPERBAE*cloco*	res] ses *M*
	MUNE*mhancessepatri*	*estpei*OREAGER*uritur*	
	AMLICEBITUICTINOSAE	URBSOBSIDETU*rbelli*	
	QUIO*re*A*nim*OQUIES*ci*	GLORIAPENESBO*stesest*	

¹) unam urbem habere et quando *post* et quando *ins. C*

²) aut si] ausi *L*

XLIV q. XX f. 7′ = f. 317

	lib. III c. 68	*lib. III c.* 68	
	*qui*DTANDEMPRIUA	CASTRISNONINFORO	foribus *L*
in] *sic VL, om. MP*	*taere*SUESTRAEINQUO	FACIEBATISETINACIAE	
	*statu*SUNTIAMUNICUI	UESTRUMCLAMOREM	
	*quee*XAÇRISSUADAM	*h*OSTES*noni*NCONTIO	
[1] ‖ *sic*, quid *C*	*nan*UNTIABANTURQUD	NEPATRESROMANIBOR	
	*estta*NDEMDOMIUN	REBANTPR*aed*APARTA	
expleatis *C*	*decae*XPLETASTRIBU*n*I	AÇ*r*OEXHOSTECAPTAPLE	*sic*, capto *C*
	*uobis*AMISSAREDDENT	NIFORTUNARUMÇLO	
	4 *acresti*TUENTUO*cisuer*	*riaequesi*MULPU*bli*	
	*boru*MQ·QUANTUMUO	CAESIMULPRIUATAETRI	
	*letisi*NÇERENT*etcri*	*umphantes domum*	
	*minu*MINPRINCIPES	ADPENATISREDIBATIS	rediebatis *C*
	*etleg*UMALIARUM*s*U	*nuncon*ERATU*m*U*es*	
	*perali*ASETCONTI*onum*	TRISFORTUNISHOSTEM	
	*sedexil*LISCONTIONIB·	7 ABIRESINITISBERETE	
	*numqu*AMUESTR*um*	*adfixi*CONTIONIB·ETIN	
fortuna re *L*	*quisq*UAMREFORTUNA	FOROUIUITESEQUETUR	*sic*, sequitur *C*
donum *L* ‖ *sic*, auctior *C*	*domu*MAUTIORREDIIT	*uos necessitas militan*	
ac quis *L*	5 *ecqui*SRETTULI*t*AL*iquid*	DIQUAMFUNÇITISÇRA	*sic*, fugitis *C*
	*adco*NIUÇEMACLIBE	UEERATINAEQUOSAC	*sic*, et *C*
	*rospr*AETERO*diaoffen*	*uolscosprof*ICI*scian*	
	*sione*SSIMULTATESPU	TEPORTASESTBELLUMSI	
	*blicas*PRIUATASQ·AQUI	*inde non pellitur iam in*	
	*buss*EMPERNONUES	TRAMOENIAERITETARCĒ	
	*traui*RTUTEINNOCĒ	ETCAPITOLIUMSCANDET	
	*tiaqu*AESEDAU*xilioa*	ETINDOMOSUESTRAS	
	6 *lieno*TUTISITISADBER	8 UOSPERSEQUENTURBI	persequetur *C*
	*cules*CUMSTI*pe*N*dia*	*e*NNIO*antesenatus*	
	*nobi*SCONSULIB·NŌ	DILECTUMABIERIEDU	*sic*, haberi et edu *C*
	*tribu*NISDUCIB·ETIN	CIE*x*ERCI*tu*MINALÇIDŪ	

[1]) nuntiabuntur *C*

XLV q. XXII f. 1 = f. 292

	lib. IV c. 7	*lib. IV c. 7*	
	2 TRIBUNOSMILITUMTRES	6 SASIARDEATESSUATEM	
	CREATOSDICANTSINEMĒ	PORAEXPECTAREUELINT	
	TIONEPROMULGATAELE	ARBITRIUMQUAESENA	
	GISDECONSULIB·CREAN	TUILAEUANDAEINIURIAE	leuanleuandae *M*
	DISEXPLEB*e*ETIMPERI*o*	*suae permittant fore*	
	ETINSIGNIB·CONSULARI	UTPOSTMODOGAUDEANT	ut . . . . iram *om. M*
sic, usos non *C*	3 BUSUSISUNTNONTAMĒ	SEIRAM*moderatoss*CIĀT	ire *L*
[1])	PROFAMATOIAMSTETIT	QUAEPATR*ibaeq*CURAEFU	
	MAGISTRATUSEIUSIUSQUA	ISSENEQU*ai*NIURIAINES	
	TERTIOMENSEQUAM*in*IE	ORERETURAC*ne*ORTADIU	
	RUNTAUGURUMDECRE	TURNAESS*et*ITALEGATICV̄	
	TOPERINDEACUITIOCREA	SEREMINTEGRAM*re*LA	se rem] seram *L*
	TIBONOREABIEREQUOD	TUROSDIXISSENTCOMITER	cum iter *L*
[2])	C·CURATIUSQUICOMITIIS	7 DIMISSIPATRICIICUMSI	dimissi *om. L*
	EORUMPRAEFUERATPA*rum*	NECURULIMAGISTRATU	
	RECTETABERNACULUM	RES·P·ESSETCOIREETINTER	[4])
[3])	4 CEPISSETLEGATIABARDEA	REG*emc*REAUERE	
	ROMAMUENERUNTITA	CONTENTIOCONSS·NEAN	an] ante *M*
	DEINIURIAQUAERENT*es*	TRIBUNIMILITUMCREA	
	UTSIDEMERETUREAIN	RENTURININTERREGNO	
	FOEDEREADQUEAMICITIA	REMDIESCOMPLURESTE	rem] rum *M*
	MANSUROSRESTITUTO	8 NUIT*in*T*e*RREXACSENA	
	5 AGROAPPARERETABSE	TUSCONSULUMCOMITIA	
	NATURESPONSUM*es*T	TRIBUNIPLEBISETPLEPS	pleps] plebi *L*
re *om. L*[a]	IUDICIUMPOPULIRESCĪ	TRIBUNORUMMIL·UTBA	
	DIABSENATUNONPOSSE	· BEANTURTENDUNTUICE	
	PRAETERQUAMQUODNUL	REPATRESQUIAPLEPSPATRI	*sic*, uicerunt *C* ‖ [5])
lo nec] lo haec *M*	LONECEXEMPLONECIU	CIISSEUBUNCSEUILLUM	se hunc *L*
	REFIERETCON*cor*DIAE	DELATURAMBONOREM	*sic*, delatura *C*
	ETIAMORDINUMCAU	FRUSTRACERTARESUPER	

[1]) *sic omnino*; formato (for//mato *L*) *C* [2]) *sic*, c. (centum *M*) curiatius *C* [3]) *sic VL*, ardeat *P*, ardeatibus *M*
[4]) *sic*, colere *P*, coierere (*sic*) *ML* [5]) *sic*, et plebs *C*

XLVI q. XXII f. 1′ = f. 292′

	lib. IV c. 7	*lib. IV c. 7. 8*	
	9 SEDITETPRINCIPESPLE	INUENTAFORISCUMTOT	²)
	BISEACOMITIAMALEBANT	TERRORESABFINITIMIS	*sic*, a *C*
haberentur *L*	QUIBUSNONHABERETUR	OSTENTATIESSENTETDO	
sic VC	RATIOSUAQUAMQUIB·UT	1 MIOTIUMFUITHUNCAN	
	INDIGN*ip*RAETERIREN	NUMSEUTRIBUNOSMO	
	TURTR·QUOQ·PLEBICERTA	DOSEUTRIBUNISSUFFE*c*	
	MENSINEEFFECTUINBE	TOSCONSULESQUOQ*ha*	
	NEFICIOAPUTPRIMORES	BUITSEQUITURANNUS	
¹)	10 PATRUM*rel*INQUERETITS	HAUTDUBIISCONSUL*ib*	
	QUINT*i*U*sb*ARBATUSIN	*mge*CANIOMACERINO	
	TERREXCONSULESCREATL·	I*t*ERUMTITOQUINCTIOC*a*	
	PAPIRIUMMUGILANUML	*pi*TOLINOQUINTUM*cons*	
	SEMPRONIUMATRATINV	2 IDEMHICANNUSCENSU	
	ISCONSSCUMARDEATIBUS	RAEINITIUMFUITREIAPAR	
	FOEDUSRENOUATUMEST	UAORIGINEORTAEQUAE	
sic, monumenti *C*	IDQUEMONSMENTIEST	DEINDETANTOINCREM*en*	
sic, eos *C*	CONSULESEOILLOANNO	TOAUCTAESTUTMORUM	
sic, neque *C*	FUISSEQUINECINANNA	DISCIPLINAEQUAEROMA	
	LIB·PRISCISNEQINLIBRIS	NAEPENESEAMREGIME	
	MAGISTRATUUMINUENI	SENATUSAEQUITUMQUE	
	11 UNTURCREDOQUODTR·MIL·	CENTURIISDECORISDEDE	*sic VC*
fuerunt eo *C*	INITIOANNIFUERUNTA//	CORISQUEDISCRIMEN	
ac] *sic*, ac si *C*	PERINDEACTOTUMANNU*m*	SUBDICIONEEIUSMAGIS	dictione *L*
	INIMPERIOFUERINTS*uf*	TRATUSIUSPUBLICORUM	*sic*, ius *om.* *C*
fectis iis *C*	FEC*ti*/SIISCONSS·PRAETER	IUSPRIUATORUMQUELO	*sic*, ius *om.* *M*
	MISSANOMINACONSULV	CORUMUECTIGALIAPR·SUB	
	12 HORUMLICINIUSMACER	NUTUADQUEARBI*trio*	
etiam] *sic*, et *C*	AUCTORESTETIAMINFOE	3 ESSENTORTUMAUTEM	
	DEREARDEATINOETINLI	INITI*um*ESTREIQUODI	est] sunt M^a, fit M^b
sic, monetae *C*	TEISLIBRISADMONETEA	POPULOPERMULTOSAN	

¹) *sic*, reliquere ī *PL*, reliqueretur *M*

²) *sic*, inuente (inuentae *bis L*) et foris *C*

XLVII q. XXII f. 3 = f. 271′

	lib. IV c. 9. 10	*lib. IV c.* 10	
	11 TESROMANOSADAUXILI	COMMEATUPR*aepara*	
	UMURBISOBSESSEPLEBS	TOSEDEXPOPULAT*ionea*	
	ADEXPUGNANDAMSE	GRORUMRAPTO*indiem*	
	CUMARDEAMUOLSCOS	FRUMENTOALUI*ssetmi*	
	12 EXCIUEREPRIORESUOLS	LITEMPOSTQUAM*saeptus*	
sic, ciuili *C*	CIDUCEAEQUOCIUILIOAR	UALLOREPENTEIN*opsom*	rerepente in obsonium *M*
	DEAMUENEREETMOENI	NIUMRERUMER*atadcon*	
	BUSBOSTIUMUALLUM	LOQUIUMCONSU*leeuo*	consulis *M*
punctum incertum	13 OBIECERE·(?) QUODUBI	C(?)A(?)TO(?)S(?)ISOLUEND*aeob*	
roma *M*	ROMAMESTNUNTIATŪ	SIDIONISCAUSAU*enerit*	
	E*xte*MPLOM̄GEGA*nius*	*rom*ANUSABDUC*turum*	
	CONS·CUMEXERCITUPRO	2 SEINDEUOLSCOSA*itaduer*	uulscus *M*
iii mil̄ passum *C*	FECTU*siii*PASSUUM*abhos*	SUSEACONS·UICTI*scondi*	uictus *L*
	TELOCUMCASTRISCEPIT	CIONESACCIPIEN*dasesse*	esse *om. M*
	PRAECIPITIQUAEIAMDIE	NONFERENDASR*espon*	
corpore *L*	CURARECORPORAMILITES	DITNEQUEUTUEN*erint*	
	IUBETQUARTADEINDEUI	ADOPPUGNANDO*ssocios*	ad pugnandos *M*
	GILIASIGNAPROFERTCOE	P̄RSUOARBITRIO*itaabi*	[2])
	PTUMQUAEOPUSADEO	3 TUROSUOLSCOSES*sededi*	
	ADPROPERATUMESTUT	IM(?)PARMAPONIIU*betfa*	
	SOLEORTOUOLSCIFIRMIO	TENTISUICTOSSE*esseet*	
monumento a *M*	RESEMUNIMENTOAB	IMPERIOPARERE*aliter*	
	ROMANISCIRCUMUALLA	TAMABEUNTIB·Q*uam*	abutentibus *M*
sic, a *C*	TOSQUAMABSEURBEM	MANENTIB·SEBO*stem*	
et] *sic VC*	14 UIDERENTETALIAPARTE	INFESTUMUICTO*riam*	*sic*, infensum *C*
	CONSULMUROARDEAE	POTIUSEXUOLSCIS*quam*	
[1])	BRACBIUMIUNXE*r*ATQ*u*A/	PACEMINFIDAMR*omam*	
	OPPIDOSUICOMMEA	4 RELATURUMUOLS*ciexigu*	
	1 *r*EPOSSENTUOLSCUSIMP·	AMSPEMINARMI*saliaun*	
sic, eam diem *C*	QUIADEADEMDIEMNŌ	DIQUEABSCISACUM*temp*	abscisam *L*

([2] *sic*, iniunxerat (induxerat L^a) *C*‖qua (quae *ML*) ex *C* [1]) PR *incertum, tractus super litteras certus.*

XLVIII q. XXII f. 3′ = f. 271

	lib. IV c. 10	*lib. IV c.* 10	
	*tassent*PRAETERCETERA	MONUMENTUMUI	
	*aduer*SALOCOQUOQ·IN	7 DEBATURCONSULTRIŪ	
	*iquoa*DPUGNA*mc*ONGRES	PBANSINURBEMREDIT	
	*siiniq*UIOREADFUGAM	CIUILIOU*ce*U*ulsc*O*rum*	²)
	*cuma*BOMNIPARTECE	ANTECURRU*mducto*	currum] circum *M*
	*dere*NTURADPRAECES	PR*aelatisquespoliis*	
a] *VM*, ad *PL*	*acer*TAMINEUERSIDE	QUIBD*earmatum*EXER	
	*ditoi*MP·TRADITISQUE	CITUMBOSTI*umsubiu*	
	*armi*SSUBIUGU*mm*ISSI	8 GUMMIS*erataequa*UIT	
	*cums*INGULISUESTIMEN	QUODAUT*facileestq*UINC	
	*tisig*NOMINIAE*cladis*	TI*us*CON*stogatusar*	
	*quepl*ENIDIMITTUNTUR	MATIGLORI*amcolle*GAE	
	5 *etcu*MBAUDPRO*cUlur*	*quac*ON*cordiaepacis*	
	*betus*CULOCONSEDISSENT	QUEDOM*esticamc*URAM	
	*ueter*ETUSCULAN*orumo*	IURA*infimissummisque*	iura *om. M*
	*dioi*NERMESOPPRES	MODERAN*doitate*NUIT	
	*sidede*RUNTPOENASUIX	UTE*umetpatresseue*	ut eum *om. M*
nuntius *L*	*nunti*ISCAEDISRELICTIS	*rumconsulem*ETPLEBS	
¹)	6 *roma*NUSARDEATURBA	SATI*scomemcre*DIDE	satis *om. M*
	*tase*DITIONEPR*inci*	9 *ri*NTETAD*uersu*STR*i*BU	
	*pib*USEIUSMOTUSSE	NOSAUCTORIT*ate*PLURA	
	*curip*ERCUSSISBON*is*	*quam certamine tenuit*	
	*quee*ORUMINPUBLICŪ	QUINQCONSULATUSEO	
	*arde*ATIUMREDACTISCŌ	DEMTENORE*ge*STIUITA	
	*posui*TDEMPTAM*qiniu*	*qu*AE*o*MNISCONSULARI	
	*ria*MIUDICIITANTOBE	TERACTAUERENDUMPE	
p̄r romani *L*	*nefici*OP·R·ARDEA*tesc*RE	NE*ips*UM*magis*QUAM	
	*deba*NTSENATUISUPER	10 BONOREMFACIEBATEO	*sic*, faciebant *C*
	*essea*LIQUIDADDELEN	TR*ibu*NOR*ummilitarium*	
	*dump*UBLICAEAUARITIAE	NULLAMENTIOISCONSULIB·	

¹) ardea turbata seditione] *sic*, ardeae turbata (*sic ML*, turbatas *P*) seditione res *C*

²) ciuili *V potius quam* ciuilio *cum C*

XLIX q. XXII f. 4 = f. 324

	lib. IV c. 10. 11	*lib. IV c.* 11	
	1 FUIT CONSULESCREAN	UTMULTOM*aiore*	
t m. fabium uibulanum *C*	TURM̄FABIUSBIBULANS	PARTERUTULOR*umcolo*	
postumum aebuti *C*	POSTUMIUSMAEBUTI	NORUMQUAM*roma*	
um cornicinem *C*	2 US*c*O?RN?I?CEN?FAB?*ius*	NORUMSCRI*ptanec*	
	ETEBUTIUSCONSSQUO	AGERULLUSDIU*ideretur*	
	M*aiorigloriae*RER*um*	NISIHIISQUIIN*tercep*	is *MP*, his *L*
	DOMIFORISQUEGESTA	TUSIUDICIOINF*amierat*	
	RUMSU*c*CEDERESECER	NECULLIPRIUSR*omano*	
	N*ebant*MAXIMEAUTE͂	IBIQUAMOMN*ibusrutu*	
	MEMORABILEMANNU͂	LISDIUISUSESS*etgleba*	
	apud finitimos socios	ULLAAGRIADSIG*naretur*	
	HOSTISQUEESSEQUODAR	SICAGERADARD*eatesre*	
	DEATI*businre*PRAE*cip*ITI	5 DIITTRIUMUIR*iadcoloniam*	
sic, foret *C*	TANTAFORECURASUBUEN	ARDEAMDEDUC*endam*	
	3 TUMEOIN*p*ENSIUS*u*T	CREATIAGRIPPA*meneni*	
delere (*sic*) *L*	*delerentprors*USEX	USTITUSCLUILI*ussiculus*	ciuilius *L*
	ANIMISHOMINUMIN	6 MEBUTIUSHEL*uaquiprae*	erua *M*[a]
	F*amiam*IUDICIISCF*ece*	TERMINIMEPO*pulare*	
	RUNTUTQUONIAMCIUI	MINISTERIUM*agroad*	
	TASARDEATIUMINTE*s*	SIGNANDOSSO*ciisquem*	*sic*, signando *C*
	tino tumulto redacta	PR*s*UUMIUDIC*assetcum*	
	ADPAUCOSESSETCOLONI	PLEBEMOFFEN*dissent*	
causam *L*	EO*prae*SIDIIC*ausaad*	*ne*PRI*M*ORIB· *quidem*	
	UERSUSUO*s*COSS*c*RIBE	PATRUMSATISA*ccepti*	
	4 R*entur*HOC*p*ALAMRE	QUODNIHILGR*atiaecu*	
	*latumintabulasut*PLE	7 IUSQUAMDEDE*rantue*	
	BEMTRIBUNOSQUEFA*l*	XATIONESADPO*pulumiam*	
	leret iudicii rescinden	DIEDI*c*TAABTRI*bunisre*	[1])
initium *L*	DICONSILIUMINIT*um*	MANENDOINC*olonia*	manando *L*
	CONS*e*NS*erantautem*	QUAMTESTEMI*ntegrita*	quam] con *M*

[1]) coloni adscripti (adscribiti *M*) *post* tribunis *ins*. *C*

L q. XXII f. 4′ = f. 324′

	lib. IV c. 11. 12	*lib. IV c.* 12	
	*tisiustiti*AEQUAEbAB*e*	A*n*NUSPROCULOÇEÇA	proculo *om. L*
	1 *bantui*TAUEREPAXbO	NIOMACERINOL·MENE	
et in] in *L*	*mifori*sq·FUITETbOCETI	NIOLANATOCONSSUBI	*sic*, ubi *om. C*
	*seque*NTEANNOCFU	MULTIPLICICLAbEACPE	
pacilio *PL*, p̄. *M*	*riopaci*LIOETMPAPIRIO	RICULOINSIÇNISSEbITIO	
[1])	2 *crasso*CONSSLUbIABE/	NIBUSFAMEREÇNOPROP*e*	
	uirispe TSECESSIONEM	PERLARÇITIONISbULCEb*i*	largionis *L*
sic, uoti *C*	*plebisap*ATRIB·EXSCUOTIS	NEMINCERUICESACCEP	
	3 *eoanno*FACTISUNTCAU	7 TOUNUMAFUIT*b*ELLUM	
seditionem *M*[a] ‖ [2])	*sasediti*ONUMNECQUIC	EXTERNUMQUOSIAbÇRA	*sic*, quod *ML*
poetirio *M*	*quamap*OETILIOQ*uaesi*	UATAER*esessentuix*OPE	
	4 *taquitrpl*ITERUMEAIPSA	bEORUMOMNIUMRE	
	*denunti*ANbOF*actus*	*sistipotuissetcoep*ERE	
	*nequeutde*AÇRISbIUIbEN	*afa*MEMALASEUAbUE*r*	
	*displebire*FERRENTCONSS	SUSANNUSFRUÇIBUSFU	
	*adsenat*UMPERUINCERE	ITSEUbULCEb*inecontio*	
	*potuitet*CUMMAÇNOCER	NUMETURBISbESE*rto*	
	*tamine*OPTINUIS*setut*	AÇRORUMCULTU*nAm*	cultum *L*
consolarentur *M*[a]	*consul*ERENTURPATRES	UTRUMQTRAbITURETPA	
an] ante *M*	*consul*UMANTRIBUNO	TRESPLEBEMbESIbEMET	
	*rumpl*ACERETCOMITIA	*tr. pl. nunc fraudem nunc*	
	*haberic*ONSS·CREARIIUS	NECLEÇENTIAMCONSULT̃	
	5 *sisunt*LUbIBRI*o*QUAE	8 *acc*USAB*ant*POSTREM*o*	
	*erant*MINAETRIBUNI	PER*pul*EREPLEBEMAUT	aut] ut *L*
	*denunti*ANTISSEbILEC	AbUERSANTESENATUU*e*	
	*tuminp*EbITURUMCUM	LMIN*uciuspraefectus*	
[3])	*quietisf*INITUMISNEQ·	ANNONAECR*e*ARETUR	
	*bellioppa*RATUOPUSES	*felicior in eo magistra*	
	6 *set* SEQUITURbAC	*tua*bCUSTObI*a*MLIBER	
	*tranqu*ILLITATEMRERU	TATISFUT*urusquam*Ab	

[1]) ab (ad *M*[a], a *M*[b], abus *L*) decem *C* [2]) *sic*, nequiquam *L*, nequaquam *PM* [3]) bello neque *post* neque *ins. C*

LI q. XXII f. 5 = f. 333′

	lib. IV c. 12	*lib. IV c.* 12. 13 3)	
curationem *C*	CURATIONEMINISTE	TISSEINTIBERIMPRAECI	
quemquam *L*	RIISUIQUAMQUAMPOS	1 PITA*u*ERUNTTUMS̄P̄ME	praecitauerunt *L*
1)	TREMOANNOAEQUOQ·	LIUSEXSEQUESTRIORDI	ex equestri $MP^{b}L$
	LEUATAEHAUTIMMERITĀ	*ne*UTILLI*stemporibus*	
et gratiam] gratiam *PL*	ETGRATIAMETGLORIAM	PRAEDIUESREMUTILEMPES	
	9 TULITQUICUMMULTISCIR	SIMOEXEMPLOPEIORECŌ	peiorem $P^{a}L$
	CAFINITUMOSPOPULOSLE	2 *silioes*TADGRESSUSFRU	
	GATIONIBUSTERRAMARI	MENTONAMQ·EXETRU	
	QUENECQU*iquammis*	R*iap*R*iuatapecuniaper*	
2)	SISNISIQUODEXETRURIA	HOSPITUMCLIENTIUM	*sic*, hostium *C*
	HAUDITAMULTU*m*FRUME*n*	*que ministeria coemp*	
est] est ut *ML*	TIADUECTUMESTNULLU*m*	TOQUAECREDOIPSARESAD	
	MOMENTUMANNONAE	LEUANDAMPUBLICAM*c*U	publica *C*
	10 FECISSETETREUOLUTUS	RAMANNONAIMPEDIMĒ	4)
	ADDISPENSATIONEMIN	TOFUERATLARGITIONES	
confiteri *L*	OPIAEPROFI*te*RICOGE*n*	*frumenti facere insti*	
et uendere *C*	DOFRUMENTUMUTUEN	3 TUITPLEBEMQ·HOCMUNE	
sic, usu *PL*	DERETQUODUSUIMENS	REDELENITAMQUACUMQ·	quamcumque *L*
	TRUOSUPERESSETFRAUDĀ	INCEDERETCONSPECTUS	5)
diutur *M*	DOQUAEPARTEMDIUR	INFLATUSQUESUPRAMO	*sic*, elatusque *C*
saeuitia *L*	NICIBISER*uitiacri*MI	DUMHOMINISPRIUATIS	*sic* VM^{a}, priuati $M^{b}PL$
inde *om. M*	NANDOINDEETOBICIEN	SECUMTRAHEREHAUDDU	
do] dae *M*	DOIRAEPOPULIFRUMEN	BIUMCONSULA*tumple*	plebeio] ei *L*, *om. MP*
	TARIOSACERUAINQUISI	BEIOFAUOREACSIPEDESPŌ	*sic*, spe *C*
apariret M^{a}	TIONEAPERIRETMAGIS	4 DENTEIPSEUTESTHUMA	*sic*, dentem *C*
	QUAMLEUARETINOPIAM	NUSANIMUSINSATIABI	
	11 MULTIEXPLEBESPEAMIS	LISEOQUODFORTUNASPŌ	
	SAPOTIUSQUAM*utcrucia*	DETADA*ltioraet*NON	
	RENTURTRAHENDOANI	CONCESSATENDEREET	
	MAMCAPITIS·OBUOLU	QUONIAMCONSULATUS	

1) *sic*, annonae quoque $M^{b}PL$, quoque anonae M^{a}

2) ex etruria] extruria *M*, et exruria *L*

3) *in huius paginae margine superiore leguntur haec inverse adiecta a manu posteriore:* Cerv-ſuiiu/ ɔs

4) curam annona *VMP*, curam annonam *L*

5) *sic VL*, incideret *M*, incedere et *P*

LII q. XXII f. 5′ = f. 333

	lib. IV c. 13	*lib. IV c.* 13	
	Quoq·eripiendusin	Susceperatcuminu	
partibus *M*	uitispa*trib*·ess*et*dereç	traquedomogenus	
	noagitareidunumdiç	idembominumuer	
	*numtantoap*parat*u*cō	sareturremconper	
	siliorumetcertami	tamadsenatumdefert	*sic*, refert *C*
sic, certaminum *C*	nequodingensexudā	telaindomummaeuii	*sic*, maelii *C*
	dumessetpraemiū	conferrie*umq*uecō	
	foreiamcomitiacon	tionesdomibabere	
[1])	5 sul*ariainstabantquaeresnec*	*ac*non*dubiaregnicō	
eum *post* res *C*	dumconpositiseum	9 siliaessetempusagen	
	maturisue satis consi	daereinondumstare	
	6 liisoppressitconsul	ceteraiamconuenisse	*sic*, conuenisse et *C*
sic, sextum *C*	sextocreatustquinc	tribunosmercedeemp	mercede *om. M*
	tiuscapitolinusmini	tosadprodendamliber	
	meopportunusuirno	tatemetpartitaducib·	
	ua*nti*rescoll*egaaddi*	*mu*lti*tudi*nisminis	
[2])	tureiagrippamallius	teriaesseseriussaepe	*sic*
	cuilanatoeratcogno	nequ*am*tutumfuerit	
sic, praefectus *C*	7 menetl·minuciuspraet·	nec*uius*incertiuani	
sic, refectus *C*	annonaeseupraefec	queauctoresseteam	*sic*, ea *C*
seu] seu seu *M* ‖ [3])	tusseuquodrespos*ce*	10 de*ferreq*uaepostquā	
	retinincertumcrea	suntaudiqueetundiqua	audique] *sic*, audita *C*
	tusn*ibile*nimcons*tat*	primorespatrumetprio	primores] minores *M*
	nisiinlibroslinteos	risanniconssincre	
sic, relatum *C*	utroq·annorelatusin	parentquodeaslargi	
	termagistratuspraefec	tionescoetusq·plebisï	
	8 tinomenbicminucius	priuatadomopassies	domi M^a
sic, eandem *C*	ead*em*reipcuratio	sent*fi*erietnouoscos̄·	
	nemagensquammae	quodexpectassentdo	
agenda *L*	liuspriuatimagendā	necapraefectoanno	praefato M^a

[1]) *haec uersum excedere apparet* [2]) agrippam (agrippa M^b) iamanilius enenius *M*, agrippa (agrippae *L*) menenius *PL* [3]) quod] VM^a, quod ad *PL*, quoad M^b

LIII q. XXII f. 6 = f. 270'

	lib. IV c. 13	*lib. IV c.* 13. 14	
	NAETANTARESADSE	MODOSEDETIAMUIR	
	NATUMDEFERRETURQ·	TUTISESSEQUAMINOM	
	CON*s*ULEMNONAUCTO	NIB·ALIISDICERENTLAU	
	REMSOLUMDESIDE*ra*	*dibusquehaud*IMMERITIS	
	RETSEDETIAMUIND*icem*	ONERARENTETCONSSNI	
tum] tum ī *L*	11 TUMQUINCTIUSCON	14 B*ilremitteret*PRA*eca*	
	SULESINMERITOINCRE	TUSTANDEMDEOSINMOR	
sic, pari ait *C*	PARITAITQUICONSTRICT*i*	TAL*escincinnatu*SN*e*	
prouatione *M*ª	LEGIB·DEPROUOCATIONE	SENECTUSSUAINTAMTRE	
	ADDISSOLUENDUMIMP·	PIDIS*rebusdamnodede*	
litis *M* ‖ nequaquam *C*	LATI*s*NEQUAMQUAM*t*AN	CORIUEREIP*e*SSETDICTA	
sic, uirium *C*	TUMUIRUMINMAGIS	TORABCONSSDICITURIPSE	*sic*, a *C*
	TRAT*u*ADEAMREMPROA	DEINDEC·SERUILIUMABA	c. l seruilium *L*
	TROC*i*AT*e*UINDICANDĀ	LAMMAGISTRUMAEQUI·	
	QUA*n*TUMANIMIBA*be*	1 TUMDICIT POSTERODIE	
	REN*t*OPU*s*ESSENONFOR	DISPOSITISPRAESIDIISCŪ	
salum *M*ª	TISO*l*UM*uirosedetiam*	*in forum descendisset*	
	LIBEROEXSOLU*t*OQU[illegible]	CONUERSAQUAEINEUM	
	12 LEGUMUIN*cli*SITA*que*	*plebs nouitate rei ac mi*	ac] ad *C*
	SEDICTATOREML·QUINC	RACULOESSETETMAELIANI	
[1]	TIUMUICTURUMANIM*um*	*atque ipse dux eorum in*	
	PAREMTANTAEPOTESTATI	SEINTENTAMUIMTANTIIM	
	ESSEADPROUANTIB·CUNC	2 PERII*cer*NERENTEXPER	cerneret *M*ª
primo quinctius *C*	TISQUINCTIUSPRI*m*OAB	*tes consiliorum regni*	
quid] *sic*, et quid *C*	NUEREQUIDSIBIUELLENT	QUITUMULTUSQUOD*bel*	
	ROGITARE*quiseaetate*	*lum repens aut dictator*	
	EXACTATA*n*TA*edi*MICATIO	IAMMAIESTATEMUIQŪC	ui] *sic*, aut *C*
obiecerent *M*	13 NIOBIC*erent*DE*i*N*cu*M	*tium post octogesimum annum*	
	UNDIQ·PLU*sin*ILLOSENI	RECTOREMREIP·QUAESIS	
consilia *C*	LIANIMONONCONSILII	3 SETROGITARENTMISSUS	

[1] *sic*, dicturum ibi animum *C*

LIV q. XXII f. 6' = f. 270

	lib. IV c. 14	*lib. IV c.* 14. 15	
	ABDICTATORESERUILI	CATERUAPATRICIORUM	
	USMAGISTEREQUITUM	IUUENUMDICTATORIRE	
maeuium *C* ‖ uocatein *L*	ADMAELIUMUOCATTEĪ	NUNTIATUOCATUMADEŪ	
	QUITDICTATORCUMPAUI	MAELIUMREPULSOAPPA	
	DUSILLEQUIDUELLETQUAE	RITORECONCITANTEM	
	RERETSERUILIUSQUAE	MULTITUDINEMPOENĀ	
	CAUSAMDICENDAMES	7 MERITAHABERETUMDIC	*sic*, meritam *C*
sic, proponeret *C*	SEPROPONERECRIMEN	TATOROMACTEUIRTUTE	o *om. C*
	QUEAMINUCIODELATUM	INQUIDC·SERUILIESTOB	*sic*, esto *C*
	ADSENATUMDILUENDŪ	1 LIBERATAREP̄·TUMULTUĀ	
	4 TUNCMAELIUSRECIPERE	TEMDEINDEMULTI*tu*DINĒ	
	SEINCATERUAMSUORUM	INCERTAEXISTIMATIONE	
	ETPRIMUMCIRCUMSPEC	FACTIADCONTIONEMUO	
tergiueri M^a	TANSTERGIUERSARIPOSTRE	CARIIUSSITETMAELIUM	
	MOCUMAPPARITORIU*ssu*	IURECAESUMPRONUN	
sic, duceret *C*	MAGISTRIEQUITUMDUI	TIAUITETIAMSIREGNICRI	
circircum M^a	CERETERE*pt*US*acircum*	*minein*SONSFUERIT	
et *om. L*	STANTIB·FUGIENSQUAEET	QUIUOCATUSAMAGISTRAO	
	FIDEMPLEBISRO*ma*NAE	E*quitu*MADDICTATORĒ	
[1]	5 INPLORARETETOPPRIMISE	2 NONUENISSETSEADCAU	
	CONSENSUPATRUMDICE	SAMCOGNOSCENDAM	
re *C*	RETQUODPLEBIBENIGNE	CONSEDISSEQUACOGNI	
	FECISSETORAREUTOPEMSI	TAHABITURUMFUISSE	
	BIULTIMOINDISCRIMINE	MAELIUMSIMILEMCAU	
sic, ferrent *C*	FERRETNEUEANTEOCULOS	SAEFORTUNAMUIMPARĀ	paren M^a
	SU*o*STRUCIDARISINERENT	TEMNEIUDICIOSECONMIT	
	6 HAECEUMUOCIFERANTĒ	TERE*t*UICOERCITUMESSE	
	ADSECUTUSAHALASERUI	3 NECC*u*MEOTANQUAMCŪ	nec] ne *M*
	LIUSOBTRUNCATRESPER	CIUEAGENDUMFUISSE	
[2]	SUSQUECRUORESTIPATUS	QUINATUSINLIBEROPO	

[1] inploraret] *VM*, implorare *PL* [2] obtruncati *post* cruore *ins. C*

LV q. XXII f. 8 = f. 297

	lib. IV c. 16. 17	*lib. IV c.* 17	
	7 ETUARIISMOTIB·ERAT	4 TISLEGATISFUISSEREMĪ	
	NECPLURISQUAMTRES	CREDIBILEMINTERBĒ	
	TRIBUNOSCONSULARI	TUMFIDENATIUMNOUO	tu *C*
	POTESTATECREAUITETĪ	RUMSOCIORUMCONSU	
	BISL·QUINCTIUMCINCĪ¨	LENTIUMDECAEDERUP	
1)	NATIFILIUMEXCUIUSDIC	TUR*ai*USGENTIUMNŌ	turam *ML*
	TATURAEINUIDIATUMUL	AUERSUMABINTENTIO	
	8 TUS*q*UAEREBATURPRAE	NELUSUSANIMUMNEC	*sic VL*, elusus *M*, clusus *P*
quinctio] quin *L*	LATUSSUFFRAGIISQUINC	DEINDEINERROREMUER	
2)	TI*omaemi*LIUSU*irsum*	5 SUMFACINUSPROPIUS	
	MAEDIGNI*t*ATISLUCIUM	ESTFIDEMOBSTRINGIFI	
	IU*liumtertiu*MCREANT	DENATIUM*populu*MNE	populorum *M*
	1 INHORUMMAGISTRATU	RESPICERESPEMULLAM	
	FIDENAECOLONIAROMA	ABROMANISPOSSENTCŌ	*sic*, posset *C*
	N*aad*L*arte*MTOL*umni*	SCIENTIATANTIS*c*ELERIS	conscientiam *ML* ‖ 6)
3)	UMUEIENTIUMREGEM	6 UOLUISSELEGATORUMQUI	
deficere *L*[a]	*defecere*MAIUS*additum*	FIDENISCAESIERANTSTA	
defectionis caelius *L*	2 DEFECTIONISCELUSC·FUL	TUAEPUBLICAEINR*o*STRIS	
ginium cloetium *M*	CINIUM*c*LOELIUMTULLV̈	POSITAESUNTCUMUEIEN	
4)	SPUANTIUMLROSCIUM	TIBUSFIDENATI*b*USQUE	
romanas *M*[a]	LEGATOSROMANOSCAU	PRAETERQUAMFINITIMIS	
concilii *M*[a]	SAM*nouiconsilii*QUA*e*	POPULISACAUSAETIAM	*sic*, ab *C*
	RENTESIUSSUTOLUMNI	TAMNEFANDISBELLUM	7)
5)	3 INTERFECERUNTLEUANT	EXORSISATROXDIMICA	
	REGISFACINUSINTESSE	7 TIONISTABATITAQUEAD	*sic*, tio instabat *C*
rarum *C*	RAMRUMPROSPEROIAC.	CURAMSUMMAERERŪ	
	TU*uocem*EIUSAMBIGU	QUIETAPLEBETRIBUNIS	
	AMUTOCCIDIIUSSISSEUI	QUEEIUSN*ihil*CONTRO	
	DERETURAFIDENATIB	UERSIAEFUITQ*ui*NCONSU	
	EXCEPTAMCAUSAMMOR	LESCREARENTURM·GE	

1) dictaturae] iudicaturae *M* 2) m.] *sic fuisse in V constat ex spatio*; mamercus (mamercius *M*) *C*
3) ac ueientes *post* regem *add. C* 4) *sic*, s̄p̄ (es̄p̄ *M*[a]) antium *C* 5) quidam *post* leuant *add. C*
6) tantis *L* 7) *sic*, nefandas *M*[a], nefanda *M*[b]*P*, nefandum *L*

LVI q. XXII f. 8′ = f. 297′

	lib. IV c. 17
	CANIUSMACERINUS
	tertiumetl·serciusfi
	den*asabe*llo*credoquod*
	deindecessitappellatū
	8 dicenimprimusc*iua*n
	ienem*cumregeueien*
	tiumsecundoproelio
	*conflixit*necincruen
tam] tem *L*	tam*uictoriam*rettulit
	maior itaque ex ciuibus
	amissisdolorquamlae
	titiafusis*hostibus*fuit
	etsena*tus*ut*in*trepidis
	rebusdictatoremdici
mamercum *ML*, mam. *P*	9 maemiliumiussitis*ma*
	gistrumequitumexcol
	legiopriorisanniquo
	simultribunimilitum
	consularipotestatefue
sic, rant *C*	runtluciumq*uin*tiū
	cincinnatum*dig*num
iuuenum *M*	pare*nteiuuenemdi*
	10 xitaddilectumaconsu
	lib·habitumcenturio
	nesueteresbelliperiti
	adiectietnumerusamis
pugnam *M*[a]	sorumproximapug*na*
quintum *C*	expletuslegatosquintiū
	capitolinumetmf*abium*
	bibulanumsequisedic

lib. IV c. 17. 18	
11 tatoriussitcumpotes	tatorem *M*[a]
tasmaiorumuirquoq·	*sic*, maior tum *C*
potestatiparhostesex	
agroromanotransanie	
nemsubmouerecol	
lesquosinterfidenas	[1])
adqueanienemcepe	
rantreferentescastra	runt *C*
12 *n*ecanteincamposdi	di] *sic VC*
*gres*sisuntquamlegio	
nesfaliscorumauxilio	auxilio faliscorum *C*
rumuenerun*tu*m*de*	
mumcastraetruscorū	
promoenibusfidena	
r*u*mpositaetdictator	
romanushaudprocul	
indeadconfluentisco	
seditinutriusqueripis	
amnisquasequimuni	annis *L*
mentopoteratuallo	uallo] nullo *M*
interpositoinpostero	*sic*, in *om.* *C*
1 dieinaciemeduxitin	
terhostesuariaefuer*a*	
sententiaefaliscuspro	
culabdomomilitiam	a *M*
aegrepatienssatisque	
fidenssibiposcerepug	
namueientifidenati	
queplusspeiintrahen	
2 dobelloessetolumnis	

q XXII

[1]) *sic*, lesque (legesque *M*[a]) *C*

LVII q. XXIII f. 3 = f. 284

	lib. IV c. 21	*lib. IV c.* 21. 22	
	3 GATIONEMDEPUBLICĀ	MURISTEN*uerant*	
sic, ahalae *C*	DISBONISSERUILIBALAE	POPULABUNDID*escende*	
	4 TULERATFALSISCRIMINIB·	RENTINAGRUM*romanum*	runt M^a, rant *L*
sic, a *C*	ABMINUCIOCIRCUMUĒ	DEINDEUEIEN*tiumexer*	
	TUMMAELIUMARGUEIS	8 CITUMACCITON*amfalis*	*sic* VL^a, citu MPL^b
	SERUILIOCAEDEMCIUIS	CIPERPELLIADIN*stauran*	
	INDEMNATIOBICIENSQ·	*dum*BELLUMN*equecla*	
	UANIORAADPOPULUMIP	DEROMANORU*mneque*	
	5 SOAUCTOREFUERECETE	SOCIORUMPRA*ecibuspo*	
ra] *sic*, rum *C*	RAMAGISUISMORBIIN	TUEREDUOPOPU*litransie*	
	GRAUESCENSCURAEERAT	REANIENEMAD*quehaud*	
	TERRORESQUEACPRODI	*procul*CONLINA*porta*	*sic*
	GIAMAXIMEQUODCRE	9 SIGNADABUERE*trepida*	
bris] bis *L*	BRISMOTIB·TERRAERUE	*tumita*QUENO*ninagris*	ita *om.* L^a
	REINAGRISNUNTIABAN	MAGISQUAMIN*urbeest*	
sic, *errat Zumpt*	TURTECTAOBSECRATIOITA	IULIUSCONSS·IN*aggere*	
duumuiris *C*	QUEAPOPULODUOUIRI*s*	MURISQ·EXPLI*catcopias*	copios M^a
	6 PRAEEUNTIB·ESTFACTAPES	ABUERGINIOSEN*atusin*	*sic*, a *C* || uergio L^a
	TILENTIORINDEANNUS	AED*em*QUIRINI*consuli*	³)
	C·IULIOITERUMETL·UER	TURDICTATOREM*diciaser*	
	GINIOCONSS·TANTUM	UILIUMPLACETCU*iprisco*	uilius M^a || caique *C*
	METUMUASTITATISINUR	ALIIALIISINSTRU*ctofuis*	⁴)
be *C*	BEMAGRISQUEFECITUT	SECOGNOMENTR*adunt*	
	NONMODOPRAEDANDI	10 UERGINIUSDUM*collegam*	
	CAUSAQUISQUAMEXAGRO	CONSULERETMO*ratusper*	
¹) || bellique *male Zumpt*	ROMANOEXIRETBELLIUE	MITTENTEEONOC*tedicta*	
	INFERENDIMEMORIAPA	TOREMDIXISTISS*ibima*	⁵)
	7 TRIB·AUTPLEBIESSETSED	GISTRATUMAEQU*itum*	gistrum *C*
	ULTROFIDENATESQUISE	POSTUMIUMEBU*tium*	postumium *VC* (*etiam M*)
primi M^a? || ²)	PRIMOAUTMONTIBUSAUT	1 BELUIUMDICITD*ictator*	⁶)

¹) *sic*, non *ante* exiret *add. C* ²) aut oppido *post* primo *add. C* ³) aede *C*; *at desunt litteras duas in V*
⁴) *sic*, alii alii structo *P*, alii structo *L*, alii a structo *M* ⁵) *sic* VM^a, dixit is sibi M^bPL
⁶) heluium *VPL*, heluam heluium *M* (*sic*)

LVIII q. XXIII f. 3' = f. 284'

	lib. IV c. 22	*lib. IV c.* 22. 23	
	*omne*SLUCEPRIMAEX	T*aquiasuaptenaturatu*	
	*traport*AMCOLLINAMAD	TISSIMAERATAGEREINAR	
	*esseiubet*QUIB·CUMQUEUI	CEMCUNICULUMINSTITU	
	*ressupp*ETEBANTADAR	5 ITIPSE*diuersissimislo*	
	*mafere*NDAPRAES*t*OFUE	CISSUBEUNDOADMOENIA	
	*resigna*EXAERARIOPROP	QUADRIFARIAMDIUISO	diuisio *M*[a]
	2 *taferu*NTURAD*dict*ATO	EXERCITUQUALIIAL*iissuc*	*sic uid.*, qui alii *C*
	*remqu*AECUMAGEREN	CEDERENTADPUGNAM*con*	cocinenti *L*
	*turhos*TESINLOCAALT*i*	TINEN*tidieacnocteproe*	
	*oraconc*ESSEREEODICTA	LIOABSENS*uoperishos*	
sic, subit *C*	*toragm*INEINFESTOSUBIIT	6 TESAUERTEBATDO*necper*	
sic VC	*necpro*CULMOMEN*to*	FOSSOA*castris*MO*nte*	a castris *om.* *L* ‖ [3])
	*signis*CONLATISFUDITETRS	ERECTAINARCEMUIA	
inde *om.* *L*[a]	*caslegi*ONESCONPU*litin*	*est intentisque etruscis*	
	*deinur*BEMFIDENASUAL	ADUINEASADCERTOPERI	*sic*, ad uanas a certo *C*
	3 *loquecir*RCUMDEDITSED	CULOMINAS*cla*MO*rsu*	
	*nequesc*ALISCAPIPO*terat*	PRACAPUTHOSTILICA*ptam*	pra] per *L* ‖ *sic*, hostilis *C*
	*urbsal*TAETMUNITANE	7 URBEMOSTENDITEOA*n*	
	*quein*OBSIDIONE*uisul*	*nocfuriuspacilu*SE*t*	p. acilius *C*
qui *M*	*laeratq*UIAFRUMEN*tum*	MGEGANIUSMACERI	
	*nonn*ECESSITATIMODO	N*uscensoresuillampubli*	
	*satisse*DCOPIAEQUOQUE	CAMINCAMPOMARTIO	
[1])	*abunde*EXANTECONUEC	PROBAUERUNTIBIQUE	
	4 *tosuffi*CIEBATITA*expug*	PRIM*umce*NSU*spopu*	
	*nandi*PARITERCOGEN	1 LIESTACTUSEOSDEMCONSS	
	*diquead*DEDITIONEMSP*e*	*in*SEQUENTIAN*nore*	
admissam *L*	*amiss*ADICTATORINLOCIS	FECTOSIULIUMTERTIUM	
	*propte*RPROPINQUITATE	UERGINIUMITERUMAPUD	
noetis *L* ‖ parte *bis* *M*[a]	*notis*ABADUER*s*APARTE	LICINIUMMACRUMIN	macrum licinium *C*
[2]) ‖ neglec] nelec *L*	·ERMAXIMENEGLEC	2 UENIOUALERIUSANTIATES	uelerius *M* ‖ antias *C*

[1]) exanie *M*, exane *P*, exaete *L* [2]) *sic*, urbis maxime *C* [3]) monte] a monte *M*[a]

LIX q. XXIII f. 4 = f. 298

	lib. IV c. 23	*lib. IV c.* 23. 24	
manilium *C*	ETQ·TUBEROMMANLIŪ	UELUTMAGNO*indetu*	
quinctium *L*	*etqsu*LPICIUM*co*NSSI	MULTUINMINE*ntesena*	multum minentes M^a
	EUMANNUMEDUNTCE	TUSMAMERCUM*aemilium*	
	TERUMINTAMDISCREPĀ	DICTATOREMITE*rumdici*	
tis] ti *P*, te *ML*	TISEDITIONEETTUBE*ro*	6 IUSSITABEOAUL*uspostu*	aulus] aurelius *C*
	ETMACERLIBROSLINTES	MIUSTUBERTUS*magisterequi*	²)
	AUCTORESPROFITENTUR	TUMESTDICTUSB*ellumque*	
	NEUTERTRIBUNOSMILITV	TANTOMAIORE*quampro*	
fuisset *L*	EOANNOFUISSETRADITŪ	XUMOCONATUAP*paratum*	*sic*, ximo *C*
sic, a *C*	ABSCRI*ptoribus*ANT*iquis*	ESTQUANTOPLUS*eratabom*	
	3 DISSIMULATLICINI*io*LIBROS	NIETRURIAPERIC*uliquamab*	ab *M*, a *L*, dae P^a, de P^b
	HAUDDUBIAESEQUI*linteos*	1 DUOB·POPULISFU*erateares*	
sic, placet et tubero *C*	PLACUITTUBE*ro*INCER	ALIQUANTOEXPEC*tatione*	
	TUSUERIEST*se*TINTERCETE	OMNIUMTRANQ*uillior*	
¹)	RAUETUSTATECONPERTA	2 FUITITAQ·CUMRE*nuntia*	
in *om. M*	HOCQUOQ*in*INCERTOPOSI	TUMAMERCATORI*busesset*	
	4 TUM*t*REPI*datu*MINETRU	NEGATAUEIENTI*busau*	
	RIAESTPOSTFIDENASCAP	XILIAIUSSOSQUE*suocon*	
	TASNONUEIENTIBSOLŪ	SILIOBELLUMIN*itumsu*	
	EXTERRITISM*etu*SIMILIS	ISUIRIBEXEQUIN*ecad*	
	EXCIDISEDETIAMFALISCIS	UERSARUMRER*umquae*	
	MEMORIAINITIPRIMO	RERESOCIOSCUM*quibus*	
his *C*	CUMISBELLIQUAMQUĀ	SPEMINTEGRAM*commu*	
	REBELLANTI*bus*NONADFUE	3 NICATINONSINT*tumdic*	*sic VC*
	5 RANT IGITURCUM*du*	TATORNEQUIQUAM*crea*	³)
	AECIUITATESLEGATISCIR*ca*	TUSESSETMATERI*aquae*	
	XIIPOPULOSMISSISINPE	RENDAEBELLOGL*oriaeademp*	
	TRASSENTIUTADUOLTUM	TAINPACEALIQUID*operise*	
	NAEFANUMINDICERETUR	DEREQUODMON*umen*	
aeruriae *M*	OMNIAETRURIAECONCILIV	TUMESSETDICTA*turaecu*	

¹) conperta VM^a, inconperta M^bPL ²) tuber *L*, tuberos M^a, tubero M^bP

³) *sic VM*, ne nequiquam *P*, ne nequam *L*

LX q. XXIII f. 4' = f. 293'

	lib. IV c. 24	*lib. IV c. 24*	
censueram *L*	*piensce*NSURAMMINUE	QUIRITESMIHIDIUTUR	mihi] *sic*, quam mihi *C*
	*reparat*SEUNIMIAMPO	NANON*pl*ACEREIMPERIA	[1])
	*testate*MRATUSSEUNONTA͂	DICTATURAMMEABDICO	*sic*, dictatura *C*
magnitudine *C*	*magni*TUDINEMBONO	7 DEPOSITOSUOMAGISTRA	
diuturnitatis *L*	*risqua*MDIUTURNITA*te*	*tu*INPOSITOFINEALTERI	[2])
	4 *offens*USCONTIONEITA	CUMGRATULATIONEACFA	
	*quead*UOCATAREMP·FO	*uoreing*ENTIPOPULIDO	populo *L*
generandam *M*	*risger*ENDAMAITTUTAQ	MUMESTREDUCTUSCEN	
	*omnia*PRAESTANDADEOS	SORESAEGREPASSI*ma*MER	
	*inmort*ALISSUSCEPIS*se*	*Cumq*UODMAGISTRATUM	magistratu *M*
se *om.* *L*	*sequod*INTRAMUROSAGE	P*rminuiss*ETTRIBUMOUE	
sic, esset *C*	*dumes*SELIBERTATIP*rcon*	*ru*NT*octiplicatoque*CE	
maximam *C*	*sultur*UMMAXIMAAUTE	SUAERAR*iumfecerunt*	
	*eiuscu*STODIAMESSESI	8 *quam rem ipsum ingen*	
	magn -AINPERIADIU	*ti animo tulisse ferunt*	
	*turnano*NESSENTETTEMPO	CAUSAMPOTIUSIGNOMI	[3])
	*rismo*DUSINPONE*retur*	NIAEIN*tuentemqu*AM	
non *om.* *L*[a]	*quibus*IURISINPONINO	IG*nomini*AMPRIM*orespa*	
	*posset*ALIOSMAGISTRA*tu*S	*tr*UM*quamqua*MDEM*i*	
	5 *annuo*SESSEQUINQUE͂	*n*UTUMCENSURAEIUS	[4])
	*nale*MCENSURAMGRA	*nol*UISSENTEXTEMPLO	*sic*, exemplo *C*
ue] uem *C*	*ueess*EISDEMPERTOT	ACERBITATIS*cen*SORIAE	
	*annos*MAGNAPARTEUITA	*off*EN*s*OSQUIPPECUMSE	
obnoxius *M*	*obno*XIOSUIUERESE*le*	*quisqdiutiu*SACSAEPIUS	
	*gemla*TURUMNEPLUS	*s*UBIECTUMCENSORIBUS	
	*quam*ANNUAACSEMES	FORECERNERETQUAMCE	cernerent *L*
	6 *trisce*NSURAESSETCONSE͂	9 SURAM*gesturumpopulicerte*	gestarunt *L*
ingenti populi legem *C*	*supop*ULIINGENTILEGE͂	TANTAMINDIGNATIOCO	tanta *C*
	*poster*ODIEPERTULITET	*h*ORTADICIT*urutuis*ACE͂	
	*utreip*SAINQUITSCIATIS	SORIBNULLIUSAUCTORI	

[1]) placere] placeant re *M*, placeant *PL*

[2]) *post* magistratu *ins.* modo aliorum magistratui *C*

[3]) ignominiae] ignominicem *L*, ignote *M*

[4]) censura eius *M*, censuram eius *L*

LXI q. XXIII f. 5 = f. 296

	lib. IV c. 24. 25	*lib. IV c. 25*	
	TATEPRAETERQUAMIPSIUS	TIMENTESINAETRURIAM	
	MAMERCIDETERRERIQU*i*	*pomptinumque agrum et*	
	1 UERITTR·PL·ADSIDUISCŌ	*c*UMASP*o*STREMOINSICI	
tionibus *C*	TENTIONIB·PROHIBENDO	*liamq*UO*quefrume*NT*icau*	
consularia] a *L*	CONSULARIACOM*itiacum*	*5 samisere*CONSULA*rium*	
	RESPROPEADINTERREGNŪ	COMITIORUMNULLAMĒ	
esse *M*[a]	PERDUCTAE*sseteuicere*	*tio habita est tr. mil. con*	
	TANDEMUTTR·MIL·CON	SULARIPOTESTATEOMNES	
	SULA*r*IPOTES*tate*CREARĒ	PATRICICREATISUNTLPINA	[2])
	2 TURUICTORIAE*p*RAEM*ium*	RIUSMAMERCUSL·FURI*us*	
	QUODPETEBATURUTPLE	MEDULLINUSSPURIUSPOS	medullus *M*
	BEIU*s*CREA*returnullus*	6 TUMIUSALBUS*eo*ANNO	
	FUITOMNESPATRICIICREA	BI*s*MORBILEUATANEQUE	
	TISUNT*mfa*BIUSUI	*a*P*enuriafrumenti*	
sic	BOLANUSM̄FOLIUSLSER	QUIA*ntepro*UISUMERAT	qui ante *ML*
pestilentiae *M*	3 GIU*s*FIDENASPE*s*TILENTIA	7 PERICULUMFUITCONSILIA	
	EOA*nno*ALIARUMRERŪ	ADMOUENDABELLAIN	monenda *M*
	OTIUMPRAEBUITAEDIS	UOLSCORUMAEQUORŪ	
[1])	APOLLINISPROUALETUDI	QU*econciliisetinetru*	
duum *C*	NEP·UOTAESTMULTADŪ	RIAADFANUMUOLTUMNE	
	UIRIEXLIBRISPLA*c*ANDAE	8 AGITATA*ibiprolataein*	
	DEUMIRAEAUERTENDAE	ANNUMRESDECRETOQUE	
a *om.* *M*‖partis *M*	QUAEAPOPULOPESTISCAU	CAUTUMNEQUODANTE	
	4 SAFECEREMAGNATAMĒ	CONCILIUMFIERETNEQUI	
	CLADESINURBEAGRISQUE	QUAMUEIENTEPOPULO	
	PROMISCUAEHOMINŪ	QUAERENTEEANDEMQUA	
sic, primitiae *M*	PECORUMQ·PERNICIAE	FIDENEDELETAESINTIN	delecte *L*
quoque *om.* *C*	ACCE*p*TAFAMEMQUOQUE	MINER*efort*UNAM*uei*S	ueiis fortunam *C*
om. *C*	EXPESTILENTIAMORBOIN	9 INTER*imro*MAEPRINCI	
plicitis *om.* *C*	PLICITISCULTORIB·AGRORŪ	PESP*le*BI*sia*MDIUNEC	*sic*, ne *C*

ΟΚΑΤΕΚΙΝΟΚΕΡΟΥΤΟΥΛΟΙ..ΟΥΕΝΤΗΙΡΩ..ΗΙ \\'ΛΛ//////ΙΛΕΤΟ
ΠΡΟϹΕΧ̄·Ι·ΛΕΩϹΙΝΤΗϹΓΕΝΑ..ΕΝΗϹΝΟϹΟΥΤΩΙ//ΟΛΛΩΝΙΝΑΟ̄
ΕΓΕΙΡΑΙΗΥΧ̄ΑΝΤΟ:

---

[1]) *sic*, appolloni *M*, apollini *PL* [2]) *in margine*: LUCIUSPINARI

LXII q. XXIII f. 5′ = f. 296′

	lib. IV c. 25	*lib. IV c.* 25. 26	
quiquam *C*	QUICQUAMINMINE	AUXILIOIMPERIUMQUO	
	TESSPEIMAIORISHONORIS	13 QUEADSCITURAMPLACET	
	DUMFORISOTIUMESSET	TOLLENDAEAMBITIONIS	tollenda *L*
	COETUSINDICEREINDO	CAUSATRIBUNOSLEGEM	
	10 MOSTR·PL·IBISECRETACO	PROMULGARENECUIAL	
	SILIAAGITAREQUAERISEA	BUMINUESTIMENTUM	
	PLEBEADEOSPRAETOSUT	ADDEREPTIONISCAUSA	[2])
	CUMPERTOTANNOSTR·MIL	LICERETPARUANUNCRES	
	CONSULARIPOTESTATECREE	ETUI*xx*ERIOAGENDAUI	
umqua *L*	TURNULLIUMQUAMPLE	DERIPOSSITQUAETUNCI	
	BEIOADEUMHONOREM	GENTICERTAMINEPATRES	
	11 ADITUSFUERITMULTU	14 *acplebe*MACCENDITUI	ac plebem *om. L*
	PROUIDISSESUOSMAIOR*es*	CERETAMENTRIBUNIUT	ut *om. L*
cui] sui *L*	QUICAU*erintnecuipatri*	LEGEMPERFERRENTAPPA	
	CIOPLEBEIMAGISTRATUS	REBATQ·IRATISSTUDIIS	*sic*, inritatis animis *C*
	PATERENTAUTPATRICIOS	PLEBEMADSUOSSTUDIA	suos] uos *L*
	HABENDOSFUISSETR·PL	INCLINATUMQ·NE*c*LIBE	*sic*, inclinaturam *C*
	ADEOSESUISETIAMSOR	RAESSENTSENATUSCO	[3])
	DERENECAPLEBEMIN*us*	SIIIMFACTU*m*ESTUTCO	SULTUM *spatium excedit*
sic, a patr. *C*	QUAMPATRIB·CONTEM	SULARIACOMITIAHABERE	
	12 NIALIIPURGAREPLEBE	1 TURTUMULTUSCAUSAE	causa fuit *C*
	CULPAMINPATRESUERTE	FUERUNTQUEMABAEQ/S	*uid. fuisse* AEQUS
	REEORUMAMBITIONE	ETUOLSCISLATINIADQUE	
sic uid., obsaeptum *C*	ARTIBQFIERIUTOBSA*e*P	2 HERNICINUNTIARANTT	
plebis id *L* ‖ [1])	PLEBISITADHONOREMIT*er*	QUINCTIUSTFILIUSCINCI	*sic*, l. filius *C* ‖ cincin *M*
respirere *M*	SIPL*ebi*RE*spi*RAREABEO	NATUSESTEIDEMETPOE	est *om. C* ‖ paeno *L*
	RUMMIXTISPRAECIB·MI	NOCOGNOMENADDITUR	
licet *M*?	NISQLICEATMEMOREM	ETGENUCIUSCNIULIUS	[4])
initura *L*	EAMSUORUMINITURA	CONC/FACTINECULTRA	[5])
	SUFFRAGIAESSEETPARTO	TERRORBELLIESTDILATA	*sic*

[1]) honomiter *M*[a] [2]) *sic*, addere petitionis liceret causa *C* -[3]) s. m. c. factum *PL*, s. c. m. factum *M*

[4]) *sic*, et (et *om. M*) gneus (g. nus *M*[a]) iulius mento *C* [5]) CONC *uel* CONQ *fuit, non* CONS, consules *C*

LXIII q. XXIII f. 6 = f. 289

	lib. IV c. 26	*lib. IV c.* 26	
	3 TUSLEGESA*crat*AQU*aema*	TISCONSTATADALIADISCOR	
	XIMAAPUTEOSUISCOGEN	DESINUNOADUERSUSPA	
	DAEMILITIAEERATDILECTU	TRUMUOLUNTATEMCON	
utrumque *M*	HABITOUTRIMQ*u*A*e*UALIDI	SENSISSENED*ice*REN*tdic*	ne *om.* *M*
	EXERCITUSPROFECTIINAL	TATOREMDONECCUM	
sic, gidum *C*	4 CIDUMCONUENEREIB*i*	ALIAALIISTERRIBILIORAAD	terribiliosa *M*ᵃ
[1]	QUESEORSUM*aequi*UOLS	FERRENTURNECINAUCTO	
	CICA*s*TRACOMMUNIUERE	RITATESENATUSCONSULES	
	INTENTIORQUEQUAMŪ	ESSENTQUINT*usseru*ILIUS	
sic, ante *C*	QUAMANTEAMUNIENDI	PRISCUSSUMMISHONORI	
	EXERCEND*i*QU*e*MILITĒ	BUSAEGREGIAEUSUS	
	CURADUCIBU*s*ERATEOPL*us*	UOSINQUIT·PL·QUONIAM	
	NUNTIITERRORISROMĀ	ADEXTREMAUENTUMEST	
	5 ATTULERESENATU*i*DICTA	SENATUSAPPELLATUTINTĀ	
	TOREMDICIPLACUITQUIAET	TODISCRIMINEREIPDIC	
	SISAEPEUIC*tipopulima*	*tatorem dicere consules*	
	IORETAMENCONATUQUĀ	PROP*o*TESTATEUESTRACO	
	ALIASUMQUAMREBELL*a*	9 *gatis*QUAUOCEA*uditaoc*	
sic, rent *C*	RANTETALIQ*uant*UMR*o*	CASSIONEMOBLATAMRA	
manae] mae *L*	MANAEIUUENTUTISMOX	TITRIBUNIAUGENDAEPO	
adsuptum *M*	6 BOABSUMPTUM*eratan*	TESTATISSECEDUNTPROQ	
omia *M* ‖ priuatas *L*	TEOMNIAPRAUITASCONSS	COLLEGIOPRONUNTIANT	
sic, discordiaque *C*	DISCORDIAEQUAEINTER	PLACERECONSSSENATUI	
	IPSOSETCERTAMINAINCŌ	DICTOAUDIENTESESSESI	
	SILIISOMNIB·TERRE*bant*	ADUERSUSCONSENSUM	
	SUNTQUIMAL*epugna*	AMPLISSIMIORDINISUL	
	TUMABIISCONSSINALGI	TRATENDANTINUINCULA	*sic*, uincla *ML*
	DOAUCTORESSINT*eam*	10 SEDUCIEOSIUSSUROSCOS̄*s*	
	QUECAUSAMDICTATORIS	ABTRIBUNISQUAMABSE	trinubis *M*
	7 CREANDIFUISSEILLUTSA	NATUUINCIMALUERUNT	muluerunt *M*ᵃ

[1] uols] *sic V*, seorsum uols *C*

LXIV q. XXIII f. 6′ = f. 289′

	lib. IV c. 26	*lib. IV c.* 26. 27	
a *VPL, om. M*	proditumapatrib·sum	xaeoboeditumdicta	
mum] *sic V*, mi *C*	mumimperiiiusdatū	1 toriesthaecomniacele	
tribnucie *M*	quaesubiuçumtribu	ritateinçentiactare	
	niciaepotestaticonsu	lictoq*ue*cn·iuliocons	
	latummemorantes*si*	adpraesidiumurbiset	
	quidemcoçialiquidpro	l·iuliomaçaequitum	l. lulio *M*
a *L*	potestateabtribunocō	adsubitabellim*i*niste	misteria *M*
	sulesetquoquidulteri	rianequeresquoeçu	*sic*, ne qua res qua egu *C*
	uspriuatotimendum	issen*ti*ncastrismorare	
	fore*ti*nuinclaetiam	turdictatorpraeeunte	
	11 du*cipossentso*r*s*utdic	*a*cor*neli*opontificema	
	ta*tor*emd*ic*eretnam	ximoludosmaçnostu	
ne] me *M*	*ne id quidem inter collegas*	2 multuscausauo*u*itpro	
	co*n*uener*att*quinctio	fectusqueaburbeest	est *om. C*
euenit is] euentis *L*	eue*nit*isa*pos*tum*ium*	diuisocumquinctiocons	
	tuber*tumsocerumsuumse*	exercituadhost*e*sper	
	ue*riss*im*iimperii*uir*um*	3 uenitsicutbinacastra	
	*dictat*orem*dixitab*eo	ho*s*tiumparuointerse	
[1])	luciusilliusmaçequitū	spatiodistantiau*i*deret	*sic*, uiderant *C*
dilectus *om. C*	12 estdictusdilectussimul	ipsiquoq·milleferme	
	ediciturétiustiti*u*mne	passusabhostedictator	
	quealiudtotaurbeaçi	tusculoconsullanubio	
	*quambellu*ma*p*parari	prioremlocumcas	*sic*, propiorem *C*
uocantium *M*	coçnitiouacantium	4 trisceperuntitaquattu	
	*mili*ti*ae*munerepost	orexercitustotidem	
differtur *C*	bellumdifferriitadu	munimentaplanitiē	
	biiquoq·inclinantad	inmediononparuis	
	n*om*inadandae*the*r	modoexcursionibus	
nicis *C*	niciislatinisquemilites	adproelioaseduieladex	[2])
eni] oni *L*	imperatiutrimq*ueeni*	plicandasutrimq*u*aeacies	

[1]) illius] *sic V*, lulius M^a, lullius M^b, iulius *PL*

[2]) *haec scripta sunt litteris minoribus*

LXV q. XXIV f. 4 = f. 332′

	lib. IV c. 33	*lib. IV c.* 33. 34	
sic, hostem *C*	ABTERGOHOSTESADOR	12 TISINPETUSRAP*itquin*	
	·TOSIPSEREDINTEGRATO	TIUMMAXIMEE*tcumeo*	
	CLAMOREINFERTACRIUS	DEGRESSUSMO*dodemon*	²)
signa *om. L*	10 *signa*CUMDUAEACI*es*	TIBUSRECENTIS*simum*	
sic, duo *C*	DUAEDIUERSAPROELIA	ADLABOREMMILIT*emquia*	
	CIRCUMUENTOSETRUS	ULTIMOPROELIO*aduc*	
	COSETAFRONTEETABTER	1 NERATHIPOSTQU*ammix*	
	GOURGUERENTNEQUE	TIBOSTIB·PORTAM*intra*	
	INCASTRARETRONEQ*ue*	UEREINMUR*oseua*	inuadunt *L*
unde *VPL*, inde *M*	INMONTESUNDESENO	DUNTSUI*sq*UECA*ptioppi*	captio M^a
obicerat *L*	*uush*OSTISOBIECE*r*A*t*	DISIGNUMEXM*urotol*	
sic, esset (esse *L*) et *C*	ITERFUGAEESSETAE	2 LUNTQUODUBID*ictator*	
passi *M*	·QUITEMP*a*SSIMLIBERIS	CONSPEXITIAME*ntmet*	
sic, dispulissent *C*	FRENISDISTULISSENTAE	IPSEINDESERTAB*ostium*	
uerentium *L*	QUIUEIENTIUMMAXIMA	CASTRAPENETRA*uerat*	
tiberim] interim *M*	*pars tiberim effusi pe*	CUPIENTEMMI*litem*	
	11 TUNTFIDENATIUMQUI	DISCURREREAD*praedam*	
	SUPERS*u*NTADUR*bem*	SPEINIECTAMAI*orisin*	iniectam *L* || maris *M*
inferi *L*	FIDENAS*te*NDUNTINFER*i*	URBEPRAEDEAD*portam*	
	*paui*DOSFUGAINMEDIA͂	DUCITRECEPTUS*queintra*	
	CA*edem*O*b*TRUN*ca*NTUR	MUROSINARCEM*quorue*	
	INRIPISALIOSINAQUAM	REFUGIENTIUMT*urbam*	
	CON*pulso*SGURGITESFE	3 UIDEBATPERGIT*necmi*	
	RUNTETIAMPE*ritosnan*	NORCAEDESINU*rbequam*	urbe] uerbo M^a
	DILASSITUDOETUULNE	INPROELIOFUIT*donec*	
decrauant M^a	RAETPAUORDEGRAUA*nt*	ABIECTISARMIS*nihil*	abiectibus *L*
¹) || et m. trahant *L*	PAUCIEXMULTISTRANAT̈	PRAETERUITAM*petentes*	
agmem *M*	ALTE*rum*AGMENFERTUR	DICTATORIDEDU*ntur*	
urbe *M*	*per*CAS*trai*N*urbem*EA	URBSCASTRAQ*uediripi*	que *om. M*
	DEMETROMANOSSEQ:	4 UNTURPOSTERO*diesin*	

¹) pauci... tranant *om. M* ²) *sic* VP^a, degressos MP^bL

LXVI q. XXIV f. 4' = f. 232

	lib. IV c. 34	*lib. IV c.* 34. 35	
	*guli*SCAPTIUISABEQUI	1 LUMADPETIUEREINSE	³)
¹)||*sic*, centurionem *C*	*tead*CENTURIONISSOR	QUENSANNUSTRIBUNS	tribunas *L*
	*teduct*ISETQUORUMEXI	MILITIARESCONSULARI	
binis] l. binis *M*, bonis *L*	*miaui*RTUSFUERATBINIS	POTESTATEHABUITA*s*EM	a *om.* *M*
coronam *ML*	*aliiss*UBCORONAUENŨ	PRONIUMATRATINUM	q̄. *L*
	*datis*EXERCITUMUICTO	LQUINCTIUMCINCINNA	s. tratinum *L*
	*remo*PULENTUMQUEPRAE	TUMLFURIUMMEDULLI	
	*datri*UMPHANSDICTA	NUMLHORATIUMBAR	hortatum *L*
romani M^a	*torro*MAMRE*d*UX*i*T	2 BATUMUE*ie*NTIB·ANNO	
magistri *M*	5 *iussoq*MAGEQUITUM	RUMUIGINTIINDUTIAE	indiutiae *M*
	*abdic*ARESEMAGISTRATU	DATAEETEQUISTRIENNII	
sic, abdicat *C*	*ipsede*INDEABDICAUIT	*c*UMPLURIUMANNORŨ	
	*diesex*TODECIMOREDDI	PETISSENTABSEDITIONIB·	ab] et ab (a *M*) *C*
	*toinp*ACEIMPERIOQUOD	3 URBANISOTIUMFUITAN	
	*inbello*TREPIDISQUERE	NUMINSEQUENTEMNE	
classim *L*	6 *busac*CEPERATCLASSIQUO	QUEBELLONEQUEFORIS	bellum *M* || neque *om.* *C*
	*quead*FIDENASPUGNATŨ	NEQUEDOMISEDITIONE	
	*cumue*IENTIB·QUI*da*M	*i*NSIGNEMLUDIBELLO	
²)||retuleres M^a	*inann*ALESRETULERERẼ	UOTICELEBREM*ettribu*	
aeque] aque M^a	*aeque*DIFFICILEMADQ·	NORUMMILITUMATPA	
	*incre*DIBILEMNECNU*nc*	RATUMETFINITIMO*rum*	ratu *C*
	*latosa*TISADHOCAM*ne*	4 CONCURSUFECERE*tri*BU	
	*ettumali*QUANTOUTAUETE	NICONSULARIPOTESTA	
sic, artiore *C*	*ribusac*CEPIMUSARTIORẼ	TEERANTCLAUDIUS*cras*	eram M^a || *sic*
	7 *nisiin*TRAIECTUFORTE	SUSSP̄NEUIUSRUTILUS	rutilius $V^a C$
	*flumi*NISPROHIBEN*do*	T·SERGIUSFI*den*AS*sex*	
	*aliquo*RUMNAUIUM*cõ*	IULIUSSPECTACULUMCO	iulius tullus (tullius *L*) *C*
in] i M^a	*cursumi*NMAIIUSUTFIT	MITATEETIAMHOSPITIŨ	*sic VC*
celebrans *L*	*celebr*ANTESNAUA*li*S	ADQUAMPU*b*LICOCON	⁴)
	*uictori*AEUANUMTITU	SENSUUENERANTADUE	

¹) te] tem *L* ²) in cannales *L* ³) appeti uero *L*, appetiureo M^a

⁴) ad quam consenserant consilio publico consensu uenerant *M*

LXVII q. XXIV f. 5 = inter f. 325 et 326

lib. IV c. 35

[1] NISAD////*gratius*
5 FUIT *postludos*
CONTION*esseditiosae*
TR·PL·FUE*runtobiurgan*
TIUMMU*ltitudinem*
QUODADM*irationeeo*
RUMQUO*sodissentstu*
PENSINAE*ternoseipsa*
6 TENERET*seruitioetnon*
MODOAD*spemconsula*
TUSINPAR*temreuocan*
DAMASPI*rarenonaude*
RETSEDN*eintribunis*
QUIDEM*militumcrean*
DISQUEC*ommuniaes*
SENTCOM*itiapatrum*
ACPLEBIS*autsuiautsuo*
7 RUMME*minissetdesi*
NERETER*gomitraricur*
NEMODE*commodis*
PLEBISAC*ereteainpen*
DILABORE*macpericulum*
UNDEEM*olumentum*
spernetur *M* — ADQUEHO*nossperetur*
NIHILNO*nadgressuros*
HOMINE*ssimagnaco*
NATISMA*gnepraemia*
quidam *M* — 8 PROPONA*nturutquidem*
tr.] igr. *L* || [2] — ALIQUIST*rplruatcae*
CUSINCE*rtaminepe*

[1]) nis gratius fuit (afuit *M*, adfuit *P*) *C*

[2]) caecus] coetus *M*

LXVIII q. XXIV f. 5' = inter f. 325 et 326

lib. IV c. 36. 37

*sumhominum*ABURBE	
*cumpatresclandes*ESTINADE	[1]
*nuntiation*EREUOCA	
*tiaddiemce*RTAMESSET̄	
*senatuscon*SULTUM	
*fieretabsen*TIBUSTR·	
4 *plutquonia*MUOLSCOS	
*inhernicor*UMAÇROS	
*praedatume*XISSEFA	
*maessetadr*EMASPICI	*sic*, inspiciendam *C*
endamtr.mil·PROFICIS	
*cerenturco*NSULARIA	
*quecomitia*HABEREN	
5 *turprofecti*APPIUM	
*claudiumde*CEMUIRI	filium xuiri *C*
*filiumpraefe*CTUMUR	
bisrelinq/////JINJNPI	*sic*, relinquunt inpi *C*
*grumiuue*NEMETIAM	
*indeabincu*NABULIS	incunalibus *M*
*inbutumod*IOTRIBUN*o*	
*rumplebisq.tr.p*LENECCU̇̈	*sic*
*absentibusiis*QUISC̄·FECE	
*rantneccu*MAPPIOTRAS̈̇	
*actarequod*CONTEN	acta] iacta *M*
1 *derentfuit*CREATICŌ	creati] creati sunt *M*[a]
*sulessuntc*SEMPRO	
*niusatrati*NUSQ̄·FABI	aratinus *M*[a]
*usuibulanu*SPEREÇRI	
*naressedm*EMORIA	memoriae *M*[b]*L*
*dignatradit*UREOANNO	

[1]) clandestina] clam destina *L*, cladesti *M*[a]

LXIX q. XXVI f. 3 = f. 304

	lib. IV c. 54	*lib. IV c.* 54. 55	
¹)	Siliuspaeliusc̄appi·s	proanimissisbonori	*sic*, amissis *C*
	clarissimarumfami	busfremeresieaitasin	²)
	liarum*mi*iuuenib·prae	liberostollendosesse	
sic, auctores *C*	4 ferrenturactoresfu	quipulsimaiorumlo	
	issetamliberipopulo	cocernentesquema	quem] *sic*, que *C*
	suffraciiciliosaccipio	liosinpossessionedic	
	exfamiliainfestissima	nitatissuaesaliiflami	
	*patri*b·tresineuman*num*	nesquenusquamalio	
³)	tr·pl·creatosmultar̄	quamadsacrificand̄	
	*magnarum*q·rer*u*m	populossineimperiis	*sic*, pro populo *C*
	molemauidissimoadeo	acpotestatibusrelin	
	5 populoostentan*tescum*	8 quanturinflatiutrius	*sic*, inritatis *C*
	adfirmassentnibilse	quepartisanimicum	*sic*, animis cum et *C*
in *om. C*	moturossineinquaes	spiritusplepssumpsis	
	torisquidemcomitiis	settrisadpopularem	tris] *sic*, et tres *C*
	quaesolapromiscuaple	causamceleberrimi	
relinquisset *M*	b*ipatri*b·q·reliquisset	nominisbaberetdu	
	senatussatisanimipo	cespatresomniaquaes	
	puloessetadidquodtam	toriiscomitiisubiutr̄	
sic, uellent *C*	diuuelletetperleçesli	queplebiliceretsimi	
	6 ceretproinç*en*tiitaq·	liaforecernentesten	
uictoriam adfuit *L*	uictoriaidfuitple*bi*quaes	dereadconsulumco	
eam *om. M*	turamq·eamnonbo	mitiaquaenondumpro	
fine *C* (*etiam M*ᵃ)	no*risip*siusf*ineaes*	9 miscuaessentillicon	illi] *sic*, icilii *C*
	timabantsedpatefac	tratribunimilitumcre	*sic*, tribunos *C*
	*tusadconsulatu*mac	andosdicerententtam̄	*sic*
triumphos *C*	triumpbuslocusno	demaliquandoinper	
	uisbominib·uideba	tiendosplebibonores	
	7 turpatrescontranō	1 sednullaeratconsula	
	procommunicatissed	risactioquaminpediē	

¹) p. aelius c. appius] p. aelius p. pipius *MP*, p. pipius *L*

²) fremere] *sic*, fremere (tremere *P*) negare *C*

³) creatos] *sic*, cr. hi (hii *MP*) *C*

LXX q. XXVI f. 3′ = f. 304′

	lib. IV c. 55	*lib. IV c.* 55	
	Doidquodpeteban*t*	Litibusquiinpraesidio	qui in] quin *M*[a]
	exprimerentcummi	erantaequosinterfec	
ra] ram *M*[a]	raopportunitateuols	tispauciscustodibus	
	cosetaequospraeda	arcisinuasissealiosre	
	tumextrafinesexisse	currentisadarcema	ad] *sic V*, in *C*
	inagrumlatinumber	liospalantisinagroc	agris *C*
nicumque *C*	2 nicosqueadferturad	5 sosexaduersociuitatis	²)
	quodbellumubiexsc	resuirestribunici(???)	
	conssdilectumhabe	actioniadiecitnequi	
	reoccipiuntobstare	quamenimte*mptati*ut	
sic, tunc *C*	tumenixetribunisi	cumdeniq·desisteret	cum] *sic VM*, tum *PL*
enim *om. C*	bienimplebiq·eam*for*	inpediendobe*llo*post	
	tunamoblatammemo	quamnoncesserenec	
res] *sic*, tres *C*	3 rantesreserantetom	publicetempestatinec	intempestati *L*
	nesacerrimiuirigen*e*	su*a*einuidia*epe*ruin	
iam *om. L*	rosiqueiamutinterple	cuntutscfiatdetribu	
¹)	beiosduosi*ngu*lissibi	*nis*m*ilitumcreandis*	nis] ni *L*
	consulessingulosad	6 certotamenpactone	
	seruan*d*osadsiduaope	cuiusratiohaberetr	
	radesumuntunicon	quieoannotr·pl·esset	ter. pl. *M*
de re] *sic V*, de *C*	tionibdata*nu*ncdere	neue*q*uisreficeretr	
	tinendanuncconcien	7 inannumtr·pl·audi	haud (*uel aut*) du *C*
	4 daplebsnecdilectum	uieiciliosdenotantese	icilicios *L*
	conssneccomitiaquae	natuquosme*rcedem*	
	petebanttribuniexpe	seditiositribunatuspe	
	dieba*ntinclinantede*	terecon*sulatuminsimula*	
sic, fortuna *C*	indeseforunamadcau	banttumdilectusha	
	samplebisnuntiiueni	beribellumqomniu͂	omnium *om. L*[a]
sic, caruentanam *C*	untarcemcaruetana͂	ordinumconsenso	*sic*, consensu *C*
	dilapsisadpraedammi	8 apparaнcoeptumconss	consulatum *L*

¹) duo (duos *M*) singuli singulos sibi consules adseruandos *C*

²) ea aduersa *PL*, ea aduersu *M*

LXXI q. XXVI f. 4 = f. 303

	lib. IV c. 55. 56
sic uid., sunt *C*	AMBOPROFECTISINT
	ADARCEMCARUENTAN*am*
	ANALTERADCOMITIABA
	BENDASUBSTITERITIN
	CERTUMDIUERSIAUCTO
	RESFACIUNTILLAPROCER
	TOBABENDAINQUIBUS
	NONDISSENTIUNTABAR
caruentina *L*	CECARUENTANACUM
nec quiquam *ML*	DIUNEQUIQ*uam*OP*pug*
	NATAESSETRECESSUMUER
	RUGINEMINUO*lsciseo*
exercitum *L*	DEMEXERCITUR*e*CEPTĀ
	POPULATIONESQUEETPRAE
	DASETINEQUISETINUOLS
	COAGROINGENTISFACTAS
	1 ROMAESICUTPLE*bis*UIC
qua *M*[a]	TORIAFUITINEOUTQUAE
	MALLENTCOMITI*ahabe*
	RENTITAEUENTUCOMITIO
sic VPL, euicere *M*	2 RUMPATRESUICERENĀ
	QUETR·MIL·CONSULARI
	POTESTATECONTRASPEM
	OMNIUMTRISPA*tr*ICII
[1])	CREATISUNTC·IULIUSCOR
cōss. *M*	NELIUSCOSSUSC·SERUI
adhi] ha *L*	3 LUISABALAARTEMADBI
fuerunt *M*[a] ‖ *sic*, a *C*	BITAMFERUNTABPATRI
[2])	CIISCUIUSEOSICILIITUM
	QUOQ·INSIMULABANT

lib. IV c. 56	
QUODTURBAMINDIG	
NORUMCANDIDATORŪ	
INTERMISCENDODIG	
NASTAEDIOSORDIUM	*sic*, dignis *C*
INQUIBDAMINSIG*nium*	
POPULORUMAPLEBEIS	populum *C* ‖ ad *M*
4 AUERTISSENTUOLSCOS	
DEIN*de*ETAEQUOSSE*u*	
CARUETANAARSRETEN	*sic*, caruenta *L* ‖ [3])
TAINSPEMSEUUERRUGI	
NEMAMISSUMPRAESI	nem] *sic V*, ne *C*
DIUMADIRAMCUMIM	
PULISSETFAMAADFERTUR	
SUMMAUIADBELLUM	
COORTOSCAPUTRERŪ	
5 ANTIATISESSEEORUMLE	
GATO*sut*RIUSQUEGENTIS	
POPULOSCIRCUISSECAS	circumisse *C*
TIGANTISIGNAUIAMQUOD	*sic*, castigantesque *C*
ABDIINTRAMUROSPO	*sic*, abditi *C*
PULABUNDOSINAGROS	*sic*, agris *C*
UAGARIROMANOSPRIO	uacari *M*, uagare *L*
REANNOETOPPRIMIUER	
RUGINISP*r*AESIDIUM	
6 PASSIESSENTIAMNON	passa *M*
EXERCITUSMODOAR	armatos…modo *bis M*
*matos*SEDCOLONIASETIĀ	
INSUOSFINISMITTINEC	fine *altero loco M*[a]
*ip*SOSMODOROMANOS	ramanos *L*
SUADIUISBABERESED	*sic*, diuisa *C*

---

[1]) *sic*, c. iulius tullius p. cor *Ç*

[2]) eo icilii (sicilii *M*[a]) citum *C*

[3]) *sic*, arex *M*[a], arx *M*[b]*PL*

LXXII q. XXVI f. 4′ = f. 303′

	lib. IV c. 56[1])	*lib. IV c.* 56. 57	
	ferentinum etiam de	11 REFERRENTTR·PL·LAETI	tb̄r *M et sic passim*
	SECAPTUMHERNICISDO	DISCORDIAPATRUMNIHIL	
	7 *nasse ad haec cum in*	ESSEINHIISAUXILIIDI	
	FLAMMARENT*uranimi*	CERENTQUIB·NONCIUIŪ	
	ut ad quosque uentum	*nondeniq*UEHOMINŪ	
	ERATNUM*eru*SIUNIO	12 NUMEROESSENTSIQUĀ	
	RUMCONSCRIBEBATUR	*doprom*ISCUIHONORES	promisci *C*
	ita omnium populorum	COMMUNICATAREP̄ESSET	*sic VL*, resp̄ *MP*
	IUUENTUSANTIUMCŌ	TUMANIMADUERSURS	[3])‖enim aduersuros *L*
	tracta ibi castris positis	NE*qua*SUPERBIAMAGIS	neque *L*
	HOSTEMOPPERIEB*antur*	TRATUMINRITASCESSENT	tratuum *C*
	8 *quae ubi tumultu ma*	13 INTERIMPATRICIISOLUTI	
	IOREETIAMQUAMRESERAT	LEGUMMAGISTRATUMQUE	magistratuque *M*
	NUNTIANTURROMAM	UIA///UERECUNDIA	ui a/// *om. C*
exemplo *M*	*se*NATUSEX*templ*OQ*uod*	/////POTESTATEMQUAE	[2])
	INREBTREPIDISULTIMŪ	TRIBUNICIAMAGERENT	
erac *L*	*consilium erat dictato*	1 *haeccontentio*MINIMEIDO	
dici] diu *L*	9 REMDICIIUSSITQUAM	NEOTEMPORECUMTAN	
	REMAEGREPASSOSIU	TUMBELLIINMANIB·ES	
	lium corneliumq ferunt	*set*OCCUPAUERATCOGI	set] se *L*
	MAGNOQ·CERTAMINE	2 TATIONESHOMINUMDO	
rem] recm *M*[a]	*animorum rem actam*	NECUBIDI*u*ALTERNISIU	
	10 CUMPRIMORESPATRUM	LIUSCORNELIUSQUECŪ	
	NEQUIQUAM*conques*	ADIDBE*ll*UMIPSISATISIDO	*sic*, ido *om. C*
	TINONESSEIN*auc*TOR*i*	IDONEIDUCESESSENTNŌ	
	TATESENATUS*tribunos*	ESSEAECUMMANDATV	
milium *L*	*mil. postremo etiam tr*	SIBIABPOPULOERIPIHONO	ab] a *C*
consules *L*	*plappellarentet*CONSULIB	3 REMDISSERUERETUM	
	quoque ab ea potestate	ABALASERUILIUSTRMILITV	
	*uimsupertalireinhi*BITĀ	TACUISSESEIAMDIUAITNŌ	[4])

[1]) *pagina admodum euanida: alii fortasse plura legent*

[2]) per se quoque tribuniciam potestatem agerent *C*

[3]) tum] *sic*, tum se *M*[b]*PL*, tum ad se *M*[a]

[4]) se iam] *sic*, se tam *P*, tam *ML*

LXXIII q. XXVI f. 5 = f. 302

lib. IV c. 57[1]　　　　[2]

	QUIA*incertussenie*
	TIAE*fueritquemenim*
	BONUMCIUE*m*SECER
	NERESUAAPUBLICISCŌ
	silia sed quia maluerit
collega *M*ᵃ *L*	COLLEGASSUASPONTE*ce*
	DEREAUCTORITA*tise*NA
	TUSQUAMTRIBUNICIĀ
	POTESTATEMADUERSU*s*SE
	INPLORARIPATERENTUR
	4 TUMQUOQ·SIRESSINERET
	LIBENTERSEDATURUM
	TEMPU*si*SFUISSEADRECEP
	TUMNIMISPERTINA
cis] tis *L*	CISSENTENTIAESED
	CUM*b*ELLINECESSITATES
	NON*ex*PECTENTBUMA
	NACONSILIAPOTIOREM
	SIBICOLLEGARUM*gratia*
sic, remp̄. *PL*, reip̄ *M*	5 REP·FOREETSIMANEATIN
	SENTENTIASENATUSD*ic*
sic uidetur	TATOREMNOCTEPROXIM
dictaturum *P*	ADICTURUMACSIQUISIN
	TERCEDATSENATUS*consul*
auctoritatem *L*	TOAUCTORITATESEFO
	6 *re contentum quo fac*
	TOCUM*haudinmeritam*
	LAUDEMGRATIAMQUE
	*apudomnes*TU*lisset*
	DICTATOR*e*P̄CORNELIO

[1]) *plura in hac pagina erasa sunt*　　[2]) *tota pagina erasa est*

LXXIV q. XXVI f. 5′ = f. 302′

	lib. IV c. 57. 58	*lib. IV c.* 58	
	10 *tumu*EROGRAUIORCURA	UENIENTIB·ADFINĒ	ueientibus *M*[a]
	*patr*IB·INCE*ssit*QUIP	LEG*atio*UEIENTIUMOB	
	*pecu*MPRO*dic*AU*sam*	2 UIA*m*F*u*ITPETIERENE	
cerneret *C*	11 *absu*ISCERNERENTITA	PRIUSQUAMIPSISENA	
	*qsicut*PRIOREA*nnoper*	T*umromanumadissent*	
	*indi*GNISSIMOSEXPLEBE	UEIOSIRETURABSENAT*u*	
	*isca*NDIDATOSOMNIŪ	IMPE*t*RATUMQUIADIS	
	*etia*MDIGNIORUMTEDI	CORDIAINTESTINALABO	
	*umf*ECERANTSICTUM	RARENTUEIENTESNERE*s*	ne] na *M*[a]
	*prim*ORIB·PATRUMSPLE*n*	A*bi*ISREPETEREN*tur*	
	*dore*GRATIAQADPETEN	TANTUMAFUITEXINCŌ	tantum *om. L* ‖ [1])
	*dum*PRAEPARATISOMNIA	MODOALIENOSUAOCCA	alienos *L*
	*loca*OPTINUERENECUI	3 SIOPENDERE*tur*ETIN	*sic*, peteretur *C*
	12 *plebe*IOADITUSESSETQUAT	UOLSCISACC*ept*ACLA	
	*tuor*CREATISUNTOMNES	DESAMISSOU*er*RUGI	
	*iamf*UNCTIEOBONORE	NEPRAESIDIOUB*i*TANTV̄	tantum *om. M*
	*luci*USFURIUSMEDULLI	INTEMPOREFUITMOCE	*sic uidetur*
	nusc·UALERIUSPOTITUS	TIUTCUMPRAECANTIB·	ti] to *M*
	*cnf*ABIUSBIBULANUS	OPEMMILITI*busqui*IBI	
sic, ahala *C*	*cser*UILIUSAHALALABIC	AUOLSCISOBSIDEBANT*u*R	
	*refe*CTUSCONTINUATO	SUCCURRISIMATURATŪ	succurris *M*
	*hon*ORECUMOBALIAS	ESSEPOTUISSETADINUE	*sic*, esset *C* ‖ [2])
tm] *sic*, tum *C*	*uirt*UTESTMOBRECĒ	NERITEXERCITUSSUBSI	
	*temf*ABOREMUNICAMO	DIOMIS*susut*ABRECEN	
sic, partum *C*	1 *dera*TIONEPATRUMEO	TICAEDEPALATIADPRAE	plalati *M*[a]
quia] qui ante *L*	*anno*QUIATEMPUSIN	DAND*um*HOSTESOPPRI	
	*dutia*RUMCUMUEIEN	4 MERENTURTARDITATIS	
exierant *L*	*tepop*ULOEXIERATPERLE	CAUSAINSENATUMAGIS	senatum *L*
facialesque *L*	*gatos*FETIALES*queresre*	FUITQUAMTRIBUN*isqui*	tribunus quia *M*[a]
	*petic*OEPTAEQUIBUS	QUIASUMMAUIRESTARI	*sic*, restare *C*

---

[1]) ex] *sic*, ut ex *C*

[2]) potuisse *M* ‖ in] *sic*, id *C*

LXXV q. XXVI f. 6 = f. 301

lib. IV c. 58

	NUNTIABANTURPARŪ
	COGITAUERUNTNULLA
	UIRTUTESUPERARIBU
	MANARUMUIRIUMMO
	5 DUMFORTISSIMIMILI
	TESNONTAMENNECUI
nec *om. L*	UINECPOSTMORTEMIN
	6 ULTIFUEREINSEQUENTI
sic, anno *C* ‖ 1)	ANNIPETCN·CORNELIO
2)	COSSISCN·FABIOAMBUS
	TOL·UALERIOPOTITOTRIB
	MILCONSULARIPOTES
	TATEUEIENSBELLUMMO
	TUMOBSUPERBUMRES
qui legatis senatus *L*	PONSUMUEIENTISSENA
	7 TUSQUILEGATISREPETEN
	TIB*u*SRESNIFACES*sere*NT
	PROPEREURBEFINIB
que *om. M^a^* ‖ 3)	QUEDATUROSQUODLARS
tulumnius *M*	TOLUMNIUSDEDISSETRE*s*
	8 PONDERIIUSSITIDPATRES
	AEGREPASSIDECREUERE
	UTTR·MIL·DEBELLOINDI
	CEN*doue*IEN*tibu*SPRI
	MOQUOQDIEADPOPULŪ
	9 FER*rentquodubiprimopro*
	MULGATUMESTFREME
	REIUUENT*usnondum*
dellatum *M*	DEBELLATUMCUMUOL*s*
	CISESSEMODODUOPRAE

lib. IV c. 58

SIDIAOCCIDIONEOCCI	*sic VPL*, occisione *M*
SAETCUMPERICULORETI	et *om. L*
10 NERINULLUMANNUM	
ESSEQUONONACIEDIMI	
CETURETTAMQUAMPE	
*niteat*LABORISNULLUM	*sic*, nouum *C*
BELLUMCUMFINITIMO	
POPULOETPOTENTISSIMO	
PARARIQUIOMNEMETRU	
RIAMSITCONCITATURUS	
11 HAECSUASPONTEAGITATA	
INSUPERTR·PL·ACCENDUNT	
MAXIM*um*BELLUMPA	
TRIB·CUMPLEBEESSEDIC	
12 TITANTEA*mde*INDUSTRIA	4) ‖ ea *L*
UEXANDAMMILITIAM	militia *C*
TRUCIDANDAMQUEHOS	
TIB·OBICI///EAMPROCULUR	obici eam *C*
BEHABERIADQUEABLEGA	haberi] atque haberi *M*
RINEDOM*ipe*ROTIUMME	
MORLIBERTATISCOLONIA	
RUMQ·AUTAGRIPUBLICI	
AUTSUFFRAGIILIBEREFE	
RENDICONSILIAAGITENT	redi *L* ‖ *sic*, agitet et *C*
PRENSATISQU*eue*TERA	praesantesque uetara *M*
NOSSTIPENDIACUIUSQ·	
ETUULNERAACCICATRICES	5)
NUMERABANTQUIDIĀ	
*integriesse*INCORPO	
RELOCIADNOUAUULNERA	

1) *sic*, corneliis *L*, cornelius *MP* 2) cossis cn. *VL*, cōss. is cn. *MP* 3) quod] quos *C* (*etiam M*)
4) cum plebe esse dictitant eam *om. in fine paginae M* 5) ac cicatrices … ad noua uulnera *om. M*

LXXVI q. XXVI f. 6′ = f. 301′

	lib. IV c. 58. 59	*lib. IV c.* 59	
	titi	liui	
qui *L*	Accipiendaquidsu	Populationeaccessit	
¹)	persanguinisquodda	4 anxisfuitquaenunc	⁶)
	riproreppossetrogi	*tarra*cinaesunturbs	
	14 tanteshaeccuminser	pronainpaludesadea	palude *L* ‖ *sic*, ab ea *C*
	monib·contionib·q·	partefabiusoppugna	
	interdumagitantes	tionemostendithac	hac *om. C*
	auertissentplebemab	5 circummissaequat	
suspiciendo *M*	suscipiendobellopro	*tuor cohortes cum c. ser*	
	ferturtempusferun	uilioahalacuminmi	
	daelegisquamsisubiec	nenteurbicollemce	⁷)
essent *M* ‖ tanti *M*ᵃ	tainuidiaeessetanti	pissentexlocoaltiori	*sic*, altiore *C*
quaria perparebat *L*	1 quariapparebatinteri	quanullumeratprae	
	tr·mil·inuolsc*u*magrū	sidiumingenticlamo	
	ducereexercitumpla	reactumultumoenia	
	cuitncorneliusunus	6 inuase*re*ad*q*uemtu	
	2 romaerelictustrestri	multumobstupefac	
	bunipostquamnullo	tiquiaduersus*f*abium	
	locoeastrauolscorum	urbemintimamtue	⁸)
necommissuros *M*ᵃ	esseneccommissuros	banturlocumdedere	
²)	sepro*elio*apparuittri	scalasadmouendiple	
	pertitoaddeuastandos	naquehostiumcunc	
	3 finesdi*s*c*e*ssereuale	taerantetin*mitis*diu	
³)	riusantiumpetitcor	caedesparíterfugien	
	neliusalterasetqua	ti*umacre*sisten*tium*	
	cumqueincesserelate	armatorumadqueiner	amatorum *M*ᵃ
	populatisunttecta*a*gro*s*	7 *mium fuit cogebantur*	
⁴)	que*utdistinerentuols*	itaqueuictiquiacedē	uicit *M* ‖ cedenti *C*
	co*s*fabiusquodmaxime	hosspeinihileratpug	nil *M*
⁵)	petebatur*adanxurop*	naminire*c*umpronū	
pundum *M*ᵃ, pidum *M*ᵇ	pugnandumsineulla	*n*iatumrepenteneq uis	qui *L*

¹) quod dari] *sic V*, qui dari *PL*, *om. M* ²) deuastandas *M*, deuastando *L* ³) alteras et] egitras *P*, egitrans *M*, et giras *L* ⁴) destinerent *MP*ᵇ, desternerent *L*, destirnerent *P*ᵃ ⁵) ancxyr *L*, anxir *P*, ancxy *M* ⁶) *sic V*, anxyr *M*, anxir *P*, ancxir *L* ⁷) nente *VM*ᵃ, nentem *M*ᵇ*PL* ⁸) *sic uid.*, infimam *PL*, infirmum *M*

LXXVII q. XXVII f. 2 = f. 314′

	lib. V c. 2	*lib. V c. 2. 3*	
	DICTATORISIMPERIV̄	12 ATETALIQUOTEMPORE	at] a M^a
	NEQUEIMPORTUNOSDE	ANNIPARENTISLIBEROS	
	CEMUIROSINIUNXISSE	QUEACCONIUGESINUI	
	SERUITUTISUTPEREN	SEREETUSURPARELIBER	
	NEMMILITIAMFACEREN	TA*le*ME*t*CR*earemagistratus*	
	QUODT*r*IBUNIMILITUM	13 HAECTALIAQUAEUOCIFE	
	INPLE*b*EROMANAREG	RANTESADUERSARIUM	
	9 NUMEXERCERENTQUID	HAUD*inpar*EMNA*c*	nanc L
sic, illi C	NAMILLICCONSULESDIC	TISUNTAP̄CLAUDIUMRE	
[1]	TATORESUEFACTURIESSET̄	LICTUM*acolle*GISADTRI	
	QUIPROCONSULAREM	BUNICIASSEDITIONESCŌ	
	IMAGINEMTAMSAEUAM	PRI*m*ENDASU*i*R*um*IN	
	ACTRUCEMFECERINTSE*d*	BUTUM*i*AMABIUUENTA	ab] ubi L
	IDACCIDEREHAUDINME	CERTAMINIBUSPLEBEIS	
ne] non M	RITONONFUISSEN*e*IN	14 *quema*UCTOR*e*MAL*i*	
	OCTOQUIDEMTR·MIL·LO	QUOTANNISANTE*s*UIS	
illi L^a	10 CUMULLIPLEBEIOANTE	SEM*e*MO*r*ATUMESTPER	meratum M^a
antrina M ‖ contione M	ATRIN*a*LOCACUMCONTĒ	COLLEGARUMIN*t*ERCES	
	TIONESUMMAPATRICIS	SIONEMTRIBUNICIAEPO	
	EXPLERESOLITOSNUNC	TES*tati*SDISSOLUENDA*e*	
	IAMOCTOIUGESADIMPE	1 ISTUMIAMNONPROMP	[3]
	*ri*AOPT*i*NEND*a*IRE*et*NE	*tu*SIN*gen*IOTANTUMSED	
	INTURBAQUIDEMHERE	USUETIAMEXERCITATUS	exercitus M
	REPLEBEIUMQUEMQUĀ	TALEMORATIONEMHAB*u*IT	
[2]	11 *q*UISENIHILALIUDADMO	2 SIUMQUAMDUBITATUM	
nisi *om.* C	NEATNISICOLLEGASLIBE	ESTQUIUTRAMTR·PL·UES	[4] ‖ utrum C
	ROSETCIUIS*eor*UM*non*	*tra*ANSUACAUSASEDITI*o*	
	SERUOSMILITAREQUOS	NUMSEMPERAUCTORES	
	HIEMESALTEMINDO*mos*	FUERINTIDEGOHOCANNO	
tenta M^a	ACTECTAREDUCIOPORTE	DESISSEDUBITARICERT*um*	dedisse L

[1]) tatorisue M^a, tatoris suae L^a, tatori suae L^b

[2]) qui se] *sic*, qui si $P^b L$, si MP^a

[3]) is tum] VP, eis tum L, isti M^a, iste M^b ‖ proptus M^a, peremptus L^a

[4]) qui] qui in P^a, quin P^b, quis L, *om.* M

LXXVIII q. XXVII f. 2' = f. 314

	lib. V c. 3	*lib. V c. 3*	
	3 HABEOETCUMLAETOR	AUOBISADHIBEANTUR	
	TANDEMLON*g*IERRORIS	7 UTRUMENIMDEFENDI	enim... utrum *om. M*
	UOBI*sfi*NEMFACTUM	*tisan*IMPUGNATISPLEBĒ	
	ESSETUMQUODSECUN	UTRUMMILITANTIUM	[2])
uestris] is uestris *L*	DIS*potiss*IMUMUESTRIS	ADUERSARIIESTISANCAU	aduersariis *M*
	REBUSHICERRORESTSUB	SAMAGITISQUI*d*QUIDPA	[3]) ‖ quidquid] quid *M*
	LATUSETUOBISETPROPTER	TRESFACIUNTDISPLICET	
rep̄ *L*	4 UOSREIP̄GRATULORAN	*siueillu*DPROPLEBEESTSI	est *om. C*
quisque *L*	ESTQUISQUAMQUIDUBI	UEILLUTCONTRAPLEBEM	illut *om. C*
	*tet*NULLISINIURIISUES	8 *estetque*MADMODUM	
	TRISSIQUAEFORTEALIQUĀ	CUMSERUISSUISUETAT	tum *L*
[1])	DOFUERUNTUM*q*UAM	DOMINIQUICQUAMREI	
	AE*quequa*MMU*nerepa*	CUMALIENISHOMINIB	
	TRUMIMPLEBEMCUM	ESSEPARITERQINEIS	is (his) *C*
	*ae*RAMILIT*antibusconsti*	*beneficioac*MALEFICIO	
	TUTASUNTTR·PL·OFFEN	ABSTINERIAEQUUMCĒ	
ac] a M^a	SO*s*ACCONCITATOSESSE	SEN*tsicu*OSINTERDICI	
autum $M^a L$	5 QUIDILLOSALIUDAUTTŪ	TISPATRIBCOMMER*cio*	tis] to *M*
aut *C*	TIMUISSECREDITISHAUD	PLEBISNENOSCOMITATE	
	HODIETURBAREUELLE	*acnunif*ICENTIANOSTRA	
concordia *M*	NISICONCORDIAMORDINŪ	PROUOCEMUSPLEBEM	
	*quamdis*SOLUEN	*necpleb*SNO*b*ISDI*cto*	nec plebs *om. M*
maxumet tr. *L*	DAEMAXIMETRIBUNICI	AUDIENSADQUEOBOE*di*	
sic, potestati ren *C*	AEPOTESTATISUIDEREN	9 ENSSIT*quand*OTAND*em*	quanto *L*
	6 TURESSESICHERCULE*tam*	SIQU*icqua*MINUOBI*s*	
	QUAMARTIFICESIMPRO	NONDICOCIUILIS*sed*	
	BIOP*usqu*AE*runtquiet*	*humani esset fauere*	humana *M*
	SEMPERAEGRIALIQUID	UOSMAGISE*t*QUANTŪ	
	ES*sein*REPUOLUNT*utsit*	INUOBISESSET*indulge*	
curatione *L*	ADCUIUSCURATIONEM	REPOTIUSCOMITATIPATRV̄	

[1]) fuerunt *VPL*, inciderunt fuerunt *M* [2]) mitantium M^a, minitantium M^b

[3]) nisi forte hoc dicitis *ante* quidquid *ins. C*

LXXIX q. XXVII f. 3 = f. 306

	lib. V c. 3. 4	*lib. V c.* 4	
	Atqueobsequiople	Quonammododicitr	
	10 bisoportuitquaesiperpe	nuncindignaripossun/	
sic, quis *C*	tuaconcordiasitquinō	quib·aliquidnouiad	
	spondereausitmaxi	iectumcommodisiteis	
imperio *M*(?)	mumhocimperiumin	laboremetiamnouum	
	terfinitimosbreuifu	proportioneiniungi	proportionem M^a *L*
	1 turumesseatqegoquā	4 nusquamnecoperam	
	hocconsiliumcollega	sineemolumentone	neque] nec *C*
sic, quo *C*	rummeorumquodab	queemolumentumfer	
a ueis *C*	ducereinfectareabeis	mesinein*pensaopera*	
	exercitumnoluerunt	estlaboruoluptasque	
	nonutilesolumsedetiā	dissimillimanatura	
	necessariumfueritpo*st*	societatequadamin	quidam M^a
	eadisseramnuncdeip	tersenaturalisuntiūc	natura sunt *L*
	sacondicionediceremi	5 tamolest*e*antea*fere*	
	2 litantiumlibetquam	batmilessesuosumptu	
	orationemnonaput	operamreippraebere	
	uossolumsedetiamĩ	gaudebatindepartem	gaudebant *M* ǁ [1]
	castrissihabeaturip	anniseagrumsuumco	
sic, exercitu *C*	soexercitodisceptan	lerequaerereundedo	
	teaequamarbitrorui	mimilitiaeq·seacsuos	
deri] detur *M*	deriposseinquasimi	6 tueripossegau*detn*unc	*sic*, posset *C*
sic, ipse *C*	hiipsinihilquoddice	fructussibirempesse	*sic*, fructui *C*
	reminmentemueni	etlaetusstipendiumac	
	repossetadversario	cipitaequoicituranimo	
	rumcerteorationib·	patiaturseabdomoac	sed *L* ǁ ac] *sic*, ab *C*
	3 contentusessemne	refamiliaricuigrauis	
	gabantnuperdanda	inpensanonestpaulo	
	esseaeramilitibquia	7 diutiusabesseansiad	si] ni M^b
	numquamdatae*ssent*	calculosetiamrespuo	etiam] *sic*, eum *C*

[1]) inde] idem *MP*, id est *L*

LXXX q. XXVII f. 3′ = f. 306′

	lib. V c. 4	*lib. V c.* 4. 5	
	CETNONMERITODI	SAGRAECIAQUAMPRO	
[1])	CATANNUAUERAHABES	CULABDOMOQUODTER	a *M*
mede *VL*, ede *MP*	ANNUAMOPERAMME	RASQUODMARIADISTĀS	
[2])	DEANITUAECUMCENSES	12 NOSINTRAUICENSIMV̄	[6])
	*mili*TIASEMENSTRISO	LAPIDEMINCONSPECT*u*	
	LIDUMTESTIPENDIUM	PROPEURBISNOSTRAE*an*	
accipero *M*ᵃ ‖ inuictus *L*	8 ACCIPEREINUITUSINHAC	NUAMOPPUGNATIONĒ	
	PARTEORATIONISQUIRI	PERFERREPIGETSCILICE*t*	proferre *M*, perferri *P*
enin *M*	TESMORORSICENIMAGE	QUIALEUISCAUSABELLI	
	REDEBENTQ*uimerc*EN	ESTNECSATISQUISQUAM	[7])
utuntur] utuntur ut *L*	NARIOMILITEUTUNTUR	IUSTIDOLORISESTQUOD	
nostam] nostram *M* ‖ [3])	NOSTAMQUAMCUMPA	NO*s*ADPERSEUERANDŪ	nos *om. P*
agi *om. C*	TRIAAGINOBISCUMAEQUŪ	13 STIMULETSEPTIESREBE*l*	
suscipi bellum *C*	9 CENSEMUSAUTNONBEL	LARUNTINPACENUMQU*am*	
	LUM*suscipi*OPORTUIT	FIDAFUERUNTAGROSNOS	fide *L*
[4])	AUGERIPRODIGNITATE	TROSMILIENSDEPOPULA	
[5]) ‖ profici *M*ᵃ	PRETPERFICIQUAMPRI	TISUNT*fi*DENATE*s*DEFI	
	10 MUMOPORTETPERFICI*e*	CEREANOBISCOEGERUNT	
urgemur *L*	TURAUTEMSIURGEMUS	COLONOSNOSTROSIBIĪ	
absedimur *M*ᵃ	OBSESSOS*si*NONANTEABS	14 TERFECERUNTAUCTORES	
	CEDIMUSQUAMSPEINS	FUERECONTRAIUSCAEDIS	
capitis *M*ᵃ*L*	TRAEFINEMCAPTISUEIS	INPI*a*ELEGATORUMNOS	nostrorum *om. M*
	INPOSUERIMUSSIBER	TRORUMAETRURIAMŌ	
cules *C*	CULEMSNULLAALIACAU	NEMADUERSUSNOSCŌ	aduersum *L*
	SAIPSAINDIGNITASPER	CITAREUOLUERUNTHO	
	SEUERANTIAMINPONE	DIEQ·IDMOLIUNTURRE	re] *sic*, res re *C*
u. pars uacua	11 REDEBUITX	PETENTISLEGATOSNOS	repentetes *M*ᵃ
	QUONDAMANNOSURBS	TROSHAUDPROCULAFUIT	
	OPPUGNATAESTOBUNĀ	1 QUINUIOLARENTCUM	
	MULIEREMABUNIUER	BISMOLLITERETPERDILA	

[1]) uera] *sic*, aera *PL*, aera dicas *M* [2]) anitu] *sic uid.*, an tu *P*, an tum *M*, ante *L*
[3]) quam] quam *L* ‖ *ante* patria *ins.* ciuibus agere uolumus agique tamquam cum *C*
[4]) augeri] *sic V*, aut geri *PL*, utageri *M*ᵃ, aut agere *M*ᵇ [5]) pr et] *VP*, p̄i F̄ et *L*, nobilir *M*ᵃ, nobiliter *M*ᵇ
[6]) nos] *sic*, nos bis *P*, nobis *ML* [7]) quisquam] *VML*, quicquam *P*?

LXXXI q. XXVII f. 4 = f. 283

	lib. V c. 5	*lib. V c.* 5	
	TITI	LIUI	
gerio] geri ingo M^a?	TIONESBELLUMGERIO	REMOPERISPERTAN	
	PORTETSINOSTAMIUS	TUMSPATIIDUXERECAS	spatium *L* ‖ [3])
	TUMODIUMNIBILMO	TELLAPRIMOPAUCAPOSTEA	tellum *L*
uent *L* ‖ [1])	UETNEILLAQUIDEMORO	EXERCITUAUCTOCREBER	exercito *L* ‖ auctor *M*
	2 UOSMOUENTO*peribus*	RIMAFECERUNTMUN*i*	
	INGENTIB·SEPTAURBS	TIONESNONINURBĒ	
	ESTQUIB·INTRAMUROS	MODOSEDINETRURIĀ	etruria *L*
	COERCETURHOSTISAGRŪ	ETIAMSPEC*t*ANTISSIQUA	*sic*, expectantes *C*
[2])	NONCOLUITETCULTAUAS	INDEAUXILIAUENIANT	ueniat M^a
	3 TATASUNTBELLOSIR*e*DU	6 OPPOSUEREQUIDTURRIS	
	CIMUSEXERCITUM*q*UIS	QUIDUINEASTESTUDINES	
	ESTQUIDUB*itetillosnon*	*que et alium oppugnan*	et talium *C*
	ACU*p*IDITATESOLUMUL	DARUMURBIUMAPPA	
ciscendum M^aL	CISCENDISEDE*t*IAMN*e*	RATUMLOQUARCUMTAN	
	CESSITATEIMPOSITA*ex*	TUMLABORIS*ex*HAUSTŪ	
	ALIAENOPRAEDANDICŪ	SITETADFINEMIAMOPE	
	SUAAMISERINT*agrum*	*rist*AND*emperuentum*	
	NOSTRUMINUASUROS	RELINQUENDAMEBAEC	me] *sic*, ne *C*
	NONDIFFERIMUSIGIT*ur*	CENSETIS*ut*ADAESTATĒ	ad statem *L*
iusto *M*	BELLUMISTOCONSILIO	RURSUMNOUUSDEIN	rursus *C*
	SEDINTRAFINISNOSTROS	TEGROBISINSTITUENDISE	
	4 ACCIPIMUSQUID*illud*	7 XUDETURLABORANT////	[4])
	QUODPROPRIEADMILITES	TAREACPERSEUERARE	ac] et *L*
	PERTINETQUIBUSBON*i*	*def*UNG*iquecura*	
pl.] *sic*, pl. cum *C*	TR·PL·STIPENDIUMEX	BREUISENIMPROFEC	
	TORQUEREUOLUERUN*t*	TORESESTSIUNOTENO	*sic*, tempore *C*
nunc sultum *M*	NUNCCONSULTUMRE	REPERAGITURCURNEIP	cur ne] nec *C*
	PENTEUOLUNTQUALE	SIPERINTERMISSIONES	
	5 ESTUALLUMFOSSAMQ	B*asinte*R*ualla*QUE*len*	
sic, utrumque *C*	INGENTISUTRAMQUE	TIOREMSPEMNOSTRĀ	

[1]) mouet...oro uos *om. M*
[2]) culta uastata] *sic* VM^b, cultaeuastata *P*, culteuastata M^a, culta euastate *L*
[3]) *sic*, duxerunt *C*
[4]) exsudetur labor quanto est minus opera tueri facta et instare *C*

LXXXII q. XXVII f. 4′ = f. 283′

	lib. V c. 5	*lib. V c.* 5. 6	
	FACIMUSLOQUORDEOPE	TURILLAMUIAMCONSILII	
ra] *sic*, re *C*	RAETDETEMPORISIACTU	IACTURAOPERUMTANTO	
diffe] quod diffe *C*	8 RAQUIDPERICULIDIFFE	LABOREFACTORUMUAS	
	RENDOBELLOADIMUS	TATIOINMINENS*fi*NIŪ	
nunc] *sic VC*	NUNCOBLIUISCINOSHAEC	NOS*t*RO*ru*MAETRUSCŪ	
crebra *C*	TAMCREBRAMAETRURI	BELLUMPROUEIENTECŌ	
dimitten *L*	AECONCILIADEMITTEN	12 CITATUMHAECSUNTTRI	
	DISUEIOSAUXILIISPATIUN	BUNICONSILIAUESTRA	
ut] et ut *M*	9 TURUTNUNCRESSEHABET	NONHERCULEDISSIMILIA	
	IRA*t*ISUNTODERUNTNE	ACSIQUISAEGROQ*uic*URA	qui *M* ‖ agro *M*ᵃ
gat *M*ᵃ	GANTMISSUROSQUANTV	RISEFORTITERPASSUSEX	
	*in*ILLI*sestcapereueiosli*	*templocon*UALESCERE	
	CETQUISESTQUISPOND*e*	POSSITCIBIGRATIA*p*RAESĒ	
si] sibi *M*	*ateundem*SIDIFFERTUR	TISAUTPOTIONISL*o*NGIN	
	BE*llumanimu*MPOSTEAFŌ	QUUMETFORSITANINSA	
	10 *recumsilaxame*NTV	NABILEMMORBUMEFFI	nabile *M*
	DEDERI*smaiorfrequen*	1 *ci*AT*simediu*SFIDIUSAD	filius *L*
	TIORQUELEGATIOITURA	HOCBELLUMNIHI*t*PERTI	
sic, nunc *C*	*sitcumidquod*NŌ	N*eretad*DIS*s*CIPLINAM	
	OFFENDITETRUSCOSREX	CERTEMILITIAEPLURIMŪ	
	CREATUSUEIISMUTARI	INTE*rerat*INSUES*cer*EMI	
	*spatiointerposi*TOPOS	LI*tem*NOSTRUMNONSO	
	SITUELCONSENSUCIUI	LUMPARTAUICTORIAFRUI	
	*tatisuteoreconc*ILIEN*t*	2 *sedsiet*IAMRESLENTIOR	
	AETRURIAEANIMOSUE*l*	SITPATITAEDIUMETQUĀ	
uoluntati *L*	IPSIUSUOL*unt*ATERE*gis*	UISSERAESPEIEXITUMEX	uisere *L*
	QUIOBSTARE*re*G*g*NUM	*pectareetsi*NONSITA	*sic*
	SUUMSALU*tic*IUIŪ	ESTATEPERFECTUMBELLV	
	11 *nolit uidete quot res*	*hiemem*OPERIRINECSI	
iutiles *M*ᵃ	QUAMINUTILESSEQUĀ	CUTAESTIUASAUESSTATĪ	

LXXXIII q. XXVII f. 5 = f. 290

	lib. V c. 6[1])	*lib. V c. 6*	
	lib	? V [2])	
	AUTUMNOTECTAACRE	TRÓ*ci*NIUMMO*llitiae*	
sic, cessum *C*	CESSUSCIRCUMSPICERE	INERTIAEQ·MA*ndasse*	
	3 OBSECROUOSUENANDI	*tri*BUNISETME*minis*	
	STUDIUMACUOLUPTAS	SEBANCIPSAM*potesta*	
	*hominesper*NIUESAC	TEMNONINUM*branec*	
	PRUINASINMONTISSI*l*	INT*ectis*MAIOR*essuos*	
	UASQRAPITBELLINECES	6 *c*REASSEBAECU*irtute*	
	SITATIBEAMPATIENTIĀ	*militu*MUESTR*orum*	
athibimus *M*	NONADBIBEBIMUSQUĀ	BAE*c*ROMANON*omine*	
		SUNTDIGNANON*ueios*	
		*t*A*ntum*NECBO*cbellum*	
		INTUERIQUODIN*stat*	
		*sedfamamet*ALI*abella*	fama *M*
		ETADCETEROSPO*pulos*	
		*inposte*RUMQU*ae*	
		7 *rereanmedio*CRID*iscri*	*sic*, mediocre *C*
		*menopinionis*SECU*tu*	
		*rumexhacrep*UTATI*su*	
		*trum*TANDE*m*FINITU*mi*	
		p r esse putent cuius	esse] meum esse *P*
		SIQUAURBSPRIM*um*	
		*illud*BREUISSIMI*tempo*	
		R*is*SUSTINUERI*tim*	
		*petumnih*ILDEIN*de*	
		8 *timeat an hic sit terror*	timeat] ti *L*‖sit] si *L*
		*nominis*NOSTRIU*tex*	uestri *L*
		ercitum romanum non	
	5 INESSEETSEIUX*t*ABIEM*e*	TAEDIUMLONGIN*quae*	
belli *L*	A*tqueaestatebellage*	*oppugn*ATIONIS*non*	
	REREPOSSENECSEPA	*uis*BIEMISABUR*be*	

[1]) *paginas duas pessumdatae plane* [2]) *sic ex* IIII *factum* V

LXXXIV q. XXVII f. 5′ = f. 290′

	lib. V c. 6	*lib. V c.* 6	
simul *M*	*circu*msessasemel	Tamodestiaestutnon	
	*amoue*repossitnec	obsidionistedionon	*sic*
	*finem*ullumalium	deniquereç*niquicquam*	
	*belliq*uamuictoriam	aputeosnouatumsit	
sic, impetu *C*	*noue*ritnecinpetus	nonneçataauxiliaab	
	*potiusbe*llaquamper*se*	a*e*truscisinritaueri*nt*	intrauerint *M*
	9 *uera*ntiaçeratquae	13 animo*s*m*o*rietureni	
quidem] quide *M*[a]	*inomni*quidemçenere	*extemploquicumq*ueeri*t*	que *om.* *L*
	*militi*aemaximetamē	seditionisauctornec	nec] ne *M*[a]*L*
	*inobsi*dendisur*bi*b	cuiquamdiceraee*e*al*ice*	
	*neces*sariaes*tquarum*	bitquaeaputuosin*pu*	
	*pleras*q·munitio*nib*	14 nedicuntu*rfustua*	
	*acnat*uralisi*tuinex*	riu*mmeret*urquisiçna	
	*pugn*abilesfamesitiq·	relinquita*utpraesi*	
	*temp*usipsum*uincit*	d*iodeceditauctor*es	
	*atqex*pugnatsicutue	*signa relinquendi et de*	
	10 *iosex*pugna*bitnisiau*	*serendi castra non uni*	
	*xilioh*ostib·tr·pl·fu*e*	aut*alteri*militi·sed	
	*rinte*tromaeinuene	uni*uersisexerc*itib	
	*rintp*raesidi*aueien*	*palam in contione au*	
nec quicquam *L*	*tesqu*aenequiquamin	15 diunturadeoquid	
eruriam *L*	11 *etru*riaquae*runtan*	q*uidtrplloquituret*	
	*estq*uicquamquodue	siprodendaepatriae	
	*ienti*b·optatumaeque	diss*ol*uendaeq·rei	
contingere epossit *M*[a]	*conti*ngerep*ossitquam*	p*ublicaeest*adsue*stis*	[1])
	*utsed*itionib·primum	audireetdulcedine	
	*urbs*romana*deinde*	p*otestatiseiuscaptiquae*	
	*uelu*texcontagione	lubetsubeascelerala	[2])‖scelere *L*
castram *M*[a]	12 *castr*ainpleanturat	16 tere*si*n*itis*reliquu	
	*herc*uleapudbostistā	estutquaebicuocife	bic *uel* bii *V*, hic *C*

[1]) adsuestis qui *C*: *desunt litterae non plus quattuor in V*

[2]) iubet *PL*, libet iuuet *M*

LXXXV q. XXVII f. 6 = f. 299

	lib. V c. 6· 7	*lib. V c.* 7	
	RANTUREADEMIN	LONGITEMPOR*isopus*	
	CASTRISETAPUDMILITES	INCENDIUMB*ausitmul*	
	AGANTETEXERCITUSCOR	TIQUETIBIMOR*talesne*	*sic*, ibi *C*
para *L*	RUMPANTDUCIB·QPA*re*	QUIQUAMOPE*mferen*	
patientur *M*[a]	17 RENONPATIANTURQUO	TESFERROIGN*iqabsump*	
	NIAMEADEMUMROMAE	4 TISUNTQUODU*biromam*	
	LIBERTASESTN*on*SENA	ESTNUNTIATU*mmaes*	
	TUMNONMAGISTRATUS	TITIAMOMNI*bussena*	
	NONLEGESNONMOR*e*S	TUICURAMME*tumque*	
	MAIORUMNONINSTITU	INIECITNETUM*uerosus*	
	TAPATRUMNONDISCIPLI	TINERINECIN*urbese*	
patriam *M*	1 NAM*ue*RE*ri*MILITIAEPARIA	DITIO*n*ISINCA*strispos*	seditio nec (ne *L*) *C*
	ETIAMINCONTIONIBUS	SETETRP·UELU*tabseuic*	rp.] *sic*, tr. pl. *C*
tribunus *L*	ERATAPPIUSTRPLCUMSU	TAE*re*IP·INSU*ltarent*	rep̄ *L*
	BITOUNDEMINIMEQUIS	5 NECCUMREP*entequi*	nec] *sic*, *om. C*
	CREDERETACCEPTAC*al*A	BUSCENSUSE*quester*	
[1])	MITASAPUDUEIOSFECIT	ERATEQUIPUB*licinon*	
	2 NAMCUMAGGERPROMO	ERANTADSIGN*aticonci*	
	TUSADURBEMUINEAE	LIOPRIUSINTE*rseseha*	
sic, iam *C*	QUETANTUMNONTAM	BITOSENATUM*adeunt*	
	*iniunct*AEMOENIBUS	FACTAQUAEDIC*endipo*	
esset *M*[a] ‖ *sic*, opera *C*	ESSENTDUMOPERAEIN	TESTATEAEQUIS*sesuis*	
	TERDIUFIUNTINTENTIU*s*	STIPENDIAFACT*urospro*	
	QUAM*noctecustodiun*	6 MITTUNTQUIB*cumam*	
	TURPATEFACTAREPENTE	PLISSIMISUER*bisgrati*	
	PORTAI*ngensmultitu*	AE*ab*S*e*NATUA*ctaees*	
	DOFACIB·MAXIMEARMA	SENTFAMAQU*eeaforum*	
sic, coniecit *C*	3 TAIGNESCONICITBORAE	ATQ·URBEMPE*ruasis*	
monumento *M*[a]	QUAEMO*men*TOSIMUL	SETSUBITOAD*curiam*	
	AGGEREMACUINEASTA	CONCURSUSFI*tplebis*	

[1]) *post* ueios *ins.* et superiorem appium in causa et concordiam ordinum maiorem ardorem (que *ins. P*) ad obsidendos pertinacius ueios *C*

LXXXVI q. XXVII f. 6′ = f. 299′

	lib. V c. 7	*lib. V c.* 7	
	7 *pedest*RISORDINISSEA	RICOMITATemBeNIC	comitantem *L*
	*iuntnuncess*eopeRAmque	11 NITATemqueseNATUSCER	
	*reipext*RAORDINempol	TATIMPATRIB·pLeBeIque	plebique *C*
sic, quo *C*	*liceris*euueIosseuquod	MANAReCAUDIOLACRI	
	*aliodu*CeReueLINTSIUe	MAeDeINDeReUOCATIS	mae (ma *L*) donec *C*
	*iosduct*ISINTNeCANTSe	INCURIAMPATRIB·SC	
	*indepri*USqUAMCAPTA	12 *fActumest*UTTRIBUNI	
	*urbeho*STIUMReDITU	MILITARESCONTIONe	
uero] *sic*, uero iam *C*	8 *rosesse*TUMUEROSUPER	A*duocata*equITIB·pe	peditibus equitibusque *C*
sic, superfundenti *C*	*funde*NTeseLAeTITIAe	DITIB·q·CRATIASACeRe̅T̅	
	*uixtem*peRATUmeSTNO̅	memoRempIeTATISeO	
	*enimsi*CUTAequITeSDA	RUmeRCApATRIAmDICe	
to] tum *L*	*tomagi*STRATIB·NeCOTIO	ReNTSeNATUmFORepLA	
	9 *laudarii*USSINe*q*AU*tin*	CeReNTAUTemOmNIB·	cere *C* ‖ [2])
	*curiam*UOCATIqUIB·Res	IISUOLUNTARIAmEXTRA	
	*ponsum*DARETURAUTLI	ORDINemPROFeSSIMI	*sic*, professis *C*
	*minecu*RIAeCONTINe	LITIAMAeRAPROCeDeRe	
	*baturs*eNATUSSeDPRO	eTAequITICeRTUSNUMe	
	*sequisque*eXSUPeRIORe	RUSAeRISeSTADSIGNATUS	aeris] acrus M^a
	*locoad*MULTITUDINem	13 TUMPRIMUMAequISSU	tum] tum hic *M* ‖ [3])
	*incomitio*STANTem	ISmeReReAequITeSCOe	
uocem *L*	*uocema*NIBUSqSIC	peRUNTUOLUNTARIUS	
	*nificar*epUBLICAmLAe	DUCTUSeXeRCITUSUeIOS	
	10 *titiam*BEATAMURDem (? ? ?)	NONAMISSAMODOReS	
[1])	romA*n*AMINUIC	TITUITopeRAMSeDNO	*sic*, opera *C*
sic, aeternam *C*	*tamet*ATERNAM*illacon*	UAmeTIAMINSTITUIT	*sic*, ua *C*
	*cordia*DICeReLAUDARe	ABURBeCOmmeATUSI̅	
	*equit*esLAUDARepLeBe̅	TeNTIOReqUAmANTeA	
laudabus M^a	*diemip*SUmLAUDIBUS	SUBUebICURANequID	
	*ferreu*ICTAmeSSeFATe	TAmBeNemeRITOeXeR	

[1]) inuic] *sic V*, et inuic M^b*PL*, et in et inuic M^a [2]) omnibus] in omn. *M*

[3]) aequis suis merere] *V*, equos si merere M^a, equos sumere M^b, aequos merere *P*, aequus merere *L*

LXXXVII q. XXVII f. 7 = f. 307

	lib. V c. 7. 8	*lib. V c.* 8	
	LIB	IIII	
	CITUIADUSUMDEES	PENTINO*capenatium*	
	1 SETINSEQUENSANNU*s*	5 ATQUEFALIS*corumhiduoe*	
	tr. mil. consulari potes	*truriae*POPULI*quiapro*	
	TATEHABUITCSERUILI	XIM*iregioneerant*	
	*umahalamter*TIUMQSER	*deuictis ueis bello*	ueis *om. L*ᵃ
¹)‖uergilium *L*	UILIUMLUERGINIUM	QUOQUERO*manosepro*	
²)‖manili *C*	QSULP*ic*IUMAMANLI	XIMOSFORE*credentes*	
³)	*um iterum m sergium ite*	6 *falisci propria etiam*	
	2 RUM*is*T*ri*BUNISDUM	*c*AUSAINFE*stiquodfide*	
uemens *M*ᵃ	*cura omnium in ueiens*	NATIBELLO*seiamantea*	iam] aim *L*
	BELLUMINTENTAESTNEC	INMISCUE*rantperlega*	
anxyri *ML*, anxtri *P*	LEC*tumanxuripraesi*	TOSULTROC*itroquemis*	
	DIUM*uaca*TIONIB·MILI	SOSIUREIU*randointer*	
	TUMETUOLSCOSMERCA	SEOBLIGATI*cumexer*	obligatim *M*
	tores uulgo receptando	CITIBUSNE*copinatoad*	
	PRODITISREPENTEPOR	7 UEIOSACCE*ssereforte*	
	tarum custodibus oppressum	EAREGIONE*quamser*	
	3 ES*t*MINUSMILITU	GIUSTR·MI*lpraeerat*	
	PERIITQUIAPR*aete*RAE	*c*ASTRAADO*rtisuntin*	
	gros lixarum in modum om	*ge*NTEMQ*ueterrorem*	
⁴)	NESNEGOTIABANTUR	INTULEREQ*uiaetruriam*	qui *L*
	4 *nec ueis melius gesta*	OMNEME*xcitamsedi*	exercita *L*
sic, tum *C*	RESQUODTUNCCAPUT	BUSMAGN*amoleades*	
	omnium curarum publi	SEROMANI*crediderant*	
nam *om. L*	CARUMERATNAMETDU	EADEMOPI*niouecientes*	
	CESROMANIPLUSINTER	*in urbe concitauit*	
iratum *M*ᵃ*L*	*seirarumq*UAMAD	8 *itaan*CIPI*tiproeliocas*	
	UERSUSHOSTESANIMI	*tra romana oppugna*	
	HABUERUNTE*tauctum*	*bantur concursantesq*	
	ESTBELLUMADUENTURE	CUMHUCA*tqueillucsigna*	

¹) l.] p̄l. *ML*, publium *P* ²) q. sulpicium a. *om. L* ³) sergium] seruium sulpitium *L*
⁴) *post* omnes *ins.* per agros uicinasque urbes *C*

LXXXVIII q. XXVII f. 7′ = f. 307′

lib. V c. 8

transferrentnecue
ientemsatiscohibe
reintramunitiones
necsuismonimen
tisarcereuimactue
riseabexterlorepo
9 teranthosteunaspes
eratsiexmaioribcas
trissubuenireturutdiuer
saelegionesaliaead
uersuscapenatemac
faliscumaliaecontra
eruptionemoppida
norumpugnarentsed
castrispraeeratuer
giniuspriuatimserqi
oinuisusinfestusque
10 iscumpleraquecastel
laoppugnatasupera
tasmunitionesutri — utrum *L*
queinuehihostemnu
tiareturinarmismili
testenuitsiopesforet — *sic*, opus *C*
auxiliocollegamdic
titansadsemissurum
11 huiusadrogantiam
pertinaciaalterius
aequabatquineope — rogabat *M* ‖ [1])
abinimicouidere
turpetisseuinciahoste

ACTEYONTWNEXΘP///PAKAC
ʻOICCTPATEYJJACINKINO/CIN
)IPWJJAIOIΠOAITEYCAMENOI
ICTOICΠOAEJJOICTONΔIKTATO
NΠPOXIPIZONTAI

lib. V c. 8. 9

Quamuincereper
12 ciuemmaluiidiuin
mediocaesimilitespos
tremodeseferetis — *sic*, desertis *C*
munitionibperpauci
inmaioracastrapars
maximaatqueipse
sergiusromamperten
deruntubicumomnē
culpaminicolleqamin
clinaretacciriuerqi — arciri *L*
niumexcastrisinterea
praeesselegatosplacu
13 itactadeindeinsenatu
res est certatumq
intercollegasmaledic — inter] iterum *M*
tispaucirphuicatqilliut
quosqstudiumpriua
timautgratiaoccu
pauerunt adsunt
1 primorespatrumsiue
culpa siue infelicitate
imperatorumtamiq
nominiosacladesac
ceptaessetcensuere — sensuere *M*[a]
nonexpectandum
iustumtempuscomitio — [2])
rumsedextemplono
uostrmilcreandosesse
quikaloctobma — qui] *sic VL*, qui a *MP*

---

[1]) ne] *sic*, ne quam *C*

[2]) comitiorum] monitiorum *M*[a], munitionum *M*[b]

LXXXIX q. XXIX f. 3 = f. 288

	lib. V c. 23	*lib. V c. 23. 24*	
	TRIUM*phusqueobeam*	11 FERRETREXEO*donum*	rex] *sic*, ut ex *C*
	UNAMMAXIMEREMCLA	AUREUMDIGN*umampli*	
	RIORQUAMGRATIORFUIT	TUDINETEMPL*iacnumi*	tudinem M^a
	7 TUMIUNONIREGINAETĒ	NEDEIEXDIGN*itatepr*	ex] x *M* ‖ populoque r. *L*
¹)	PLUMIN AUENTINO	FIERETEAQUOQ*ueconla*	
	LOCAUITDEDICAUITQUE	TIOPLEBISANIM*osaca*	
	MATUTAEMATRISATQUE	12 MILLOALIENAU*itinter*	
	BISDIUINISBUMANISQ·	BAECPACIFICAT*umlega*	
	REB·GESTISDICTATURASE	TIAUOLSCISETA*equisue*	
	8 ABDICAUITAGIDEINDE	NERUNTINPET*rataque*	que *om. L*
apollonis *ML*	DEAPOLLINISDONOCOEP	PAXMAGISUERC//////	*sic*, magis ut fessa tam *C*
decimam *MPL*	TUMCUISEDECUMAM	DIUTINOBELLO*adquies*	
	UOUISSE*praedaepar*TEM	CERETCIUITASQ*uamquod*	
diceret *C*	CUMDIC(e)ARETCAMILLUS	1 DIGNIPETEREN*tueiscap*	
r] *sic*, *om. C*	PONTIFICESRS*olu*EN	TISSEXTRIBUNO*smilitum*	sex] ex *L* ‖ tribus $M^a P^a L$
religione *C*	DUMRELIGIONEMPO	CONSULARIPOT*estate*	
	9 PULUMCENSERENTBAUD	INSEQUENSAN*nusha*	
	FACILEINIBATURRATIO	BUITDUOSPUBLI*oscor*	²)
	IUUENDIREFERREPRAE	NELIOSCOSSUM*etsci*	cossos L^a
	DAMPOP*ulum*UTEXEA	PIONEMM̄UAL*erium*	
	PARSDEBITAINSACRUM	MAXIMUMITER*umc.fa*	caesonem *C*
sic, secerneretur *C*	10 SCERNERETURTANDEM	BIUMAMB·TUM*iiifuri*	
	EOQUODLENISSIMUM	*umme*DULLINUM*quin*	
	UIDEBATURDECURSUM	TUMSERUILIUM*tertium*	
	ESTUTQUISEDOMUMQUE	2 CORNELIISFABIS*cum*	*sic*, faliscum *C*
sic, religione *C*	REGIONEEXSOLUERE	BELLUMDUMUAL*erio*	dum *om. C*
	*uelletcum*SIBIMETIP	ACSERUILIOCAPE*nas*	
aestumasset *ML*	SEPRAEDAMAESTIMAS*set*	SORTIEUENITAB*iisnon*	sorte *PL*, forte *M*
	SUAM*decu*MAEPRAETIŪ	URBESUIAUTOP*eribus*	
	PARTISINPUBLICUMDE	TEMPTATAESED*ager*	

¹) *post in foramen scriptura antiquius*

²) duo publicos *L*, duos publios duos *M*

XC q. XXIX f. 3' = f. 288'

	lib. V c. 24	*lib. V c. 24*	
	*estd*EPOPULATUSPRAE	UELSITUU*elmagnifi*	
egrestium *M*[a]	*daeque*RERUMAGRESTIU͂	CENTIAPUBLICORUMPRI	
	*actaen*ULLAFELIXARBOR	UATARUMQUETEC*tor*UM	*sic*, uatorumque *C*
	*nihilf*RUGIFERUMIN	AC̍LOCORUMPRAEPONE	
	3 *agror*ELICTUMEACLA	7 BANTQUĪ ILLAQUO	1)
	*descap*ENATEMPOPULV	QUEACTIOMOUEBATUR	
	*subegit*PAXPETENTIB	QUAEPOSTCAPTAMUTIQ·	
feliscis *M*	*datai*NFALISCISBELLŪ	ROMAMA*galliscele*	
	4 *resta*BATROMAEIN	BRATIORFUITTRANSMI	
	*terimm*ULTIPLEXSEDITIO	8 GRANDIUEIOSCE*terum*	
	*eratc*UIUSLENIEN*dae*	PARTIMPLEBSPARTIMSE	2)
	*causa*COLONIAMINUOLS	NATUSHABITANDODIS	
	*cosqu*OTRIAMILIACIUI	TINABAN*tueios*DUASQ·	
	*umroma*NORUM*scr*IBE	URBESCOMMUNIREIN	3)
sic, deducendam *O*	*renturde*DUCENDACENSUE	9 COLIAPO*pulorposseaduer*	
	*ranti*RIUMUIRI*que*	SUSQUAECUMOPTIMA	
	*adidcre*ATIIERNAIUGERA	TESITAT*e*NDERENTUT	
septunces *C* ‖ uiritin *M*	*etsept*UNCIISUIRITIM	*moriturosse*CITIUS	
	5 *diuise*RANTEALARGITIO	DICERENTINCONSPEC	4)
qui *L*	*sperni*COEPTAQUIASPE	*tu p r quam quicquam*	
	*imaio*RISAUERTENDAE	EARUMRERUMROGA	
	*solaci*UMOBIECTUMCE	10 RETURQUIPPEN*un*C*in*	
rele] rege *L*	*seba*NTCURENIMREL*e*	UNAURBETANTUMDIS	
	*garip*LEBEMINUOLSCS	SENSIONUMESSEQUID	
	*cum*PULCHERRIMAURBS	IN*duabusurbibusfore*	urbibus *om. L*
	*ueia*GERQUEUEIENTA	UICTAMNEUTQUISQUA͂	
sic, conspectu sit uue *C*	*nusi*NCONSPECTUUE	UICTRICI*patriaeprae*	
	*rior*AMPLIORQUERO	FERRETSINE*r*ETQUEMA	
	6 *man*OAGROURBEM	IOREMFORTUNAMCAP	
romae *C*	*quoque*URBIROMANA	TISESSE*ueis*QUAM*inco*	

1) *post* qui *foramen scriptura uetustius* 2) *sic*, partem plebi partem senatus destinabant (a *ins. P*[a]) habitandos ueios *C* 3) communi re] *sic*, communes reip̄ *C* 4) conspectu p. r] cons por. *L*

XCI q. XXIX f. 6 = f. 285

lib. V c. 27

Tuinecpopulumnecī
peratoremscelestus
ipsecumscelestomu
6 nereuenistinobiscū
faliscisquae, actofit (facto *M*)
humanosociaetasnt
nonestquamingene
rauitnaturautr*is*
queesteritq·suntet
bellisicutpacis*iuraius*
tequeeanonminus
quamfortiterdicim*us* (*sic*, didicimus *C*)
7 gerereармahabem*us*
nonaduersusarma [1)]
tosetipsosquinec*laesi*
neclacessitianobis
castraro*manaadue*
8 iosoppugnarunteos
tuquantuminterfuit
nouoscelereuicis*ti*
egoromanisartib·
uirtuteope*rearmis*
9 sicutueiosuincamde
nudatumdeindeeū (eum *om.* *L*)
manib·posttergumī
ligatisreducendum*fa*
leriospueris*tradidit*
uirgasqueeisquibu*s*
proditorem*agerent*
inurbemuerberan

lib. V c. 27

10 Tesdedu*a*dquodspec
taculumconcursupo
puliprimumfactode
indeamagistratibus
derenouauocatose
natutantamutatio
animisestiniectaut
quimodoefferatio
dioiraqueueientiumexi
tumpenequa*mcapena*
tiumpacemmallent
aputeospacemuni
uersaposceretciuitas
11 fidesromanaiusti
tia imperatoris in foro
incuriacelebratur (in] *sic*, et *C* || [2)])
co*nse*ns*uq*u*eomni*
umlegatiadcamillum
incastraatque*indepe*r
missu*c*ami*lliromam*
adsenatumquidede
rent falerios prof
12 ciscunturintroduc
tiadsenat*um*italo
cuti traduntur
pcuictoriacuminecde (uictoriam *M* || *sic*, cui *C*)
us nec homo quisquam
inuideatuictiauobis
etimperatoreu*estro*
dedimusnosuobis

[1)] *post* aduersus *ins.* eam aetatem cui etiam captis urbibus parcitur sed aduersus *C*

[2)] *sic*, celebrantur *C*

XCII q. XXIX f. 6′ = f. 285′

	lib. V c. 27. 28
	tīti
	Ratiquonibiluicto
	ripulcbriusestmelius
	nos sub imperio ues
	troquamlegib·nos
	13 trisuicturoseu*entu*
	buiusbellibuosaluta
	riaexemplaprobita
	humano generi sunt
	uosfideminbelloquā
	*praesente*muicto*riam*
	maluistisnosfidepro
	uocati uictoriam ultro
	detulimussubdicio
	14 neuestrasumusmitti
	*tequi*arm*aquiobsi*
	desquiurbempatenti
	*b.p*or*tis accipiant*nec
	uosfideinostraenec
	nosimperiiuestripe
	15 *nitebit*camilloetabbos
	tib·etaciuib·gratiae
	actae*f*ali*scis instipen*
	diummilitumeiusan
ut *om. L*	niutprtributouaca
	retpecuniainpera
tum] *sic*, ta *C*	tumpacedataexerci
	tusromamreductus
	1 camillusmelioremul
laudes *M* ‖ [1]	tolaudequamtrium
phantes *M*	phantemalbiperurbē

lib. V c. 28	
līūi	
Uexerantaequiin	
signisiustitiafideque	iustitiam *M*[a]
bostibusuictiscumin	
urbemredi(ss)rettaciti	*sic*, redisset tacite *C*
eiusuerecundiamnō	
tulitsenatusquinsi	
nemorauotiliberare	
2 turcrateramq·aureā	
donumapollinidelpbis	
legatiquiferrentlua	
leriuslsergiusamā	mani *L*
liusmissilongauna	
nauebaudproculfē	
fretosiculoapiratisli	
pa*rens*iumexceptide	expecti *M*
3 uebunturliparasms	
eratciuitatisuelutpu	
blicolatrocinioparta	
praedamdiuiderefor	
teeoannoinsummo	
magistratueratti ma	
si*t*beusquidamroma	
nisuirsimiliorquā	
4 suisquilegatorum	
nomendonumque	donum] nonum *M*[a]
etdeumcuimitteretur	
et*donic*ausamcogno	cognouit *om. C*
uitueritusipsemulti	
tudinemquoq·quae	
sempermermerecenti	*sic*, regenti *C*

[1]) quam] quam cum *C*

XCIII q. XXX f. 1 = f. 339′

	lib. V c. 30. 31	*lib. V c.* 31	
	Utmeliusfueritnō̄	Nosludosfecerequ's	
	capiueiosneromade	m̄furiusdictatoruo	
	7 serereturquianonui	3 ueratueientibelloeo	
	acebantsedpraecib's	demannoaedesiuno	
	etinterpraecesmulta	nisreginaeabeodem	
	deorummentioerat	dictatoreeodemq·bel	dictator *M*
sic, religiosum *C*	religionumpartima	louotadedicaturcele	
sic, ximae*C* || unam *VC*	ximafuitetlegemunā	bratamq·dedicationē	
antiquarum*M*, antiqua*L*	plurestrib·antiquarū	ingentimatronarum	indigenti *M*[a]
	8 quamiusseruntadeo	4 studiotraduntbellum	
	queeauictorialaetapa	haudmemorabilein	
posterio *M*	trib·fuitutposterodie	algidocum*ae*quisges	
	referentib·consulib·	tumestfusishostibus	
	sc̄fieretutagr*iue*ien	pri*uspaene*quamma	
	taniseptenaiugeraple	nusconsererentua	
	bidiuiderenturnecpa	lerioquodp*e*rseuerā	
sic, familiae *C*	trib·familiistantum	tiuscaed*en*disinfuga	¹) || gaedendis *M*[a]
	sedutomniumindo	fuittriumphusmanlio	
sic, domo *C* || captum *L*	musliberorumcapitū	utoua*n*sing*re*dere	
	ratiohabereturuel	tururbemdecretum	
	lentq·ineamspemli	5 est eodemanno	
	1 berostollereeomune	nouumbellumcum	
	redelenitaplebenibil	uolsiniensib·exortv̄	
	certatumestquomi	qu*o*propterfamempes	
	nusconsulariacomi	tilentiamq·inagro	
sic, creati *C*	2 tia*habe*renturreati	romanoexsiccitatē	siccitate *C*
	cons·l·ualeriuspotit's	calorib·nimisortam	*sic*, caloribusque *C* || ²)
manlius *MP*	mmaniliuscuicapito	exercitusducinequi	
postea fuit *C*	linofuitposteacogn*o*	uitobquolsinienses	
in] *sic*, hii *C*	meninconsulesmag	sapienatib·adiunctis	³)

¹) *sic*, perseuerantior *C* ²) exortam *M* ³) *sic*, salpinatibus *PL*, scalpinatibus *M*

XCIV q. XXX f. 1' = f. 339

	lib. V c. 31. 32	*lib. V c.* 32	
[1])	Superbiainflatiultro	Occeperel·lucretius	[3])
sic, agros romanos *C*	6 agrosincursauerebel	ser·sulpiciusmaemi	
	lumindeduob·populis	liusiteruml·furius	iterum *om.* *C*
c. iulius *L*, iulius *MP*	indictumc·iuliusce	medullinussep*timu*m	
	sordecessitineiuslo	agrippafuriusc·aemi	c. *C*
	cummcorneliussuf	2 liusiterumexisllucre	l.] liuio *L*
	fectusquaeresposteA	tioetc̄aemiliouols*ien*	tios M^a ‖ c *C* ‖ [4])
sic, quia eo *MP*, quia *L*	religionifuitquieols	sesprouincia*e*uen*it*	
	7 troromaestcaptan*ec*	Sa*pienatesagrippaefu*	[5])
sic, demortui *C*	deindeumquaminmor	3 rioetsersulpicioprius	
	tuilocumcensorsuf	*c*umuolsiniensibpug	
	ficiturconsuli*busque*	natumestbellum*nu*	
	morboinplicitispla	merob*ostium*ingens	
	cuitperinterregnū	*certamine haud sane*	
	8 renouariauspiciaita	A*speru*mfuitfusapri	concursu primo *C*
	quecumexscconss	moc*on*cur*suaciesin*	
sic, magistratu *C*	magistratusseabd*icas*	fugamuersamilia	uersa *om.* *C*
creatur *C*	sentinterrexcreatus	octoarmatorumA*be*	
	mfu*riuscamillus*qui	qu*itibus*in*t*erclusa	
	p·corneliumscipionē	positisarmisindedi	positi M^a
deinde *C*	isdeo*ndelu*A*lerium*	4 *tionem uenerunt eius*	cationem *L*
	potitum*in*terreg*em*	*be*llifamaeffecitne	fame M^aL ‖ efficit P^aL
[2])	9 prodictabeocreatis	sepugnaecommitte	
	extr*ibmilconsulari*	R*entsapienatesmoe*	[6])
	potestateutetiamsicui	nib·armatostutabā	[7])
	eoruminc*ommoda*	*tur romani praedas pas*	
copiam *M*	ualetudofuissetcopia	simexsalpinatiagro	ex] et ex *ML*, sed ex *P*
	magistratuumreip	etuolsiniensiulloeā	et] ex *L*, et ex *MP* ‖ [8])
	10 esset kalendis	uimarcenteegerun*t*	
quintilius *L*	quinctilib·magistratu	5 donecuolsiniensib·	

[1]) superbia elati *P*, superbiam elati *ML* [2]) *sic,* prodidit (prodit P^a) ab eo *C* [3]) occepere *VP*, accepere *ML*
[4]) uulsiniensis *C* [5]) salpinates P^b, sappinates *L*, salppinates P^a, sal sappinates *M*
[6]) sappinates *ML*, salppinates P^a, salpinates P^b [7]) *sic,* armati se tutebantur (tutabantur L^aP^b) *C* [8]) nullo *C*

XCV q. XXX f. 2 = f. 291

	lib. V c. 32	*lib. V c. 32. 33*	
	FESSISBELLOEACONDI	BATUSCUMACC*itisdo*	
	CIONEUTR*espopulorred*	MUMTRIBULIB*uscli*	cli] eo cli *M*
	DERENTSTIPENDIUMQ·	ENTIB·QUAEMA*gna*	
	EIUSANNIEXERCITUI	PARSPLEBISERAT*per*	
	*praestarenti*NXXA	CUNCTATUSANI*mos*	
sic, indutiae datae *C*	NOSINDUTIASDATE	EORUMRESPON*sum*	
	6 *eodem anno m caedicius*	TU*li*SSETSECO*nlatu*	
	DE*ple*BENUNTIAUITTRI	ROSQUANTIDAM*natus*	
[1])	BUNI*is*SEINNOUAUIAU	ESSETETABSOLU*ere*	*sic*, et *om.* *C*
	*binunc*SAC*ellumest*	EUMNONPOSSE*inexi*	
	SU*praaed*EMUESTAEUO	9 LIUMABIITPRAEC*atus*	
	*cemnoctissilen*TIOAU	ABDIISIMMORTA*libus*	
	DISSECLARIOREMHUMA	SIINNOXIOSIBIE*ainiu*	innoxios *L* || eam *L*
	NAQUAEMAGISTRATIB	RIAFIERETPRIM*oquo*	
duci *PL*	DICIIUB*er*ETGALLOSAD	QUETEMPOREDE*side*	
	7 UENTAREIDUTFITPROP	RIUMSUICIUITA*tiin*	
	*terauctoris*H*umilita*	G*rata*EFACERENT*absens*	
	TEMSPRETUMETQUOD	QUINDECIMMI*libgra*	
longinque *ML*	LONGINQU*aeoqueigno*	1 *uisae*RISDAMN*aturex*	damdatur *M*
	TIORGENSE*rat*NEQU*e*	PULSOCIUIQUOM*anen*	ciue *C*
	DEORUMMODOMONI	TESIQUICQUAMH*uma*	
	*t*AINGRU*ente*FA*tospre*	NORUMCERTIE*stcapiro*	est] em *L*
set] ses *M*[a] || [2])	TASETHUMANAMQUO	MANONPOTUER*ataduen*	
	QU*eopem*QUAE*unaerat*	TANTEFATALISUR*bicla*	*sic*, fatali *C*
	M̄FURIUMABURBEA	DESLEGATIABCL*usinis*	*sic*, clade *C* || clusinisi *L*
sic uid., qui *C* || [3])	8 MOUERECUIDIEDICTA	UENIUNTAUXILI*umad*	
	ABL*a*PULEIO·T̄R·PL·PROP	UERSUSGALLOS*peten*	
	TERPRAEDAMUEIENTA	2 TESEAMGENTE*mtra*	
	NAMFILIOQUOQADULES	DITURFAMADUL*cedine*	
sic, idem *C*	CENTEPERIDTEMPUSOR	FRUGUMMAXIM*eque*	

[1]) in nouam (ouam *L*) uiam *ML* [2]) humanum *M*[a] [3]) dictam *M*[a]*L*

XCVI q. XXX f. 2' = f. 291

	lib. V c. 33	*lib. V c.* 33	
nouam *L*, nouan M^a	*ui*NINOUATUmUolip	PRImUSmAETRUSCORUm	5)
	*tateca*pTAmAlpeSTRAN	*sed multo ante cum his qui*	
	*sissea*ÇROSq · ABeTRUS	INTeRAppeNNINUmAl	
	*cisan*teculTospossedIS	pesqueINcoleBANTSÆ	
et] ut *M*	3 *seeti*NUeXISSeINÇAllIÄ	peeXeRcITUSÇAllIcIpUÇ	
	*ui*NUmINlIcIeNDÆ	7 NAUeReeTRUSCORUm	nauero M^a || tuscorum *C*
causa *C*	*genti*SCAUSAmARRUN	AN*tero*mA*numim*pe	
dusinum M^a	*temcl*USINUmIRACOR	RIUmATeTeRRAmARIq ·	ate] *sic*, late *C*
	*rupta*eUXORISABlUCU	opeSpATUeReMARISUpe	
1)	*mon*eCUITUTORIpSeFUe	ROINFe*r*oqqUIBITAlIA	
praeponente *L*	*ratpr*AepoTeNTeIUUeNe	INSUlAemodocINÇITUR	insula *L*
2)	*etaqu*OeXpeTIpOeNANI	qUANTUmpoTUeRINTNO	
	*siexte*RNAUISqUAeSITA	mINASUNTARÇUmeN	
3)	4 *esset*NequIReTbUNC	ToquodAlTeRUmTU*scum*	
	*trans*eUNTIB · AlpISDUcē	commUNIUOCABUlo	
	*aucto*Remq · clUSIUm	ÇeNTISAlTeRUmbADRIA	
	*oppug*NANDIFUISSeequI	TIUm*mareabatri*ATUSCORV̄	*sic uid.*, ticum *C* || 6)
abnuerit M^a	*demh*AUDABNUeRIm	coloNIAUOCAUeReITAlI	
sic, clusium *C* || 4)	*clus*IOÇAllOSABARRV̄	8 *caegentesgr*AeC*iea*	7)
sic, clusino *C*	*teseu*qUOAlIoclUSINIO	DemTYRReNUmATqUe	atque bis M^a
	5 *adduc*TosseDeosqUIOp	9 bADRIATICUmUOCANTeT	
	*pugna*UeRINTclUSIUm	INUTRUmqmAReUeR	
	*nonf*UISSeqUIpRImI	ÇeNTISINcolUeReURBI	
	*alpest*RANSIeRINTSATIS	BDUODeNI*sterraspri*	
constat *C*	*const*ANTDUCeNTISqUIp	USCISAppeNNINUmADI	
	*pean*NISANTeqUAmcl*u*	FeRUmmARepoSTeATRAS	
	*siumo*ppUÇNAReNTUR	AppeNNINUmTOTIDem	
	*bemqu*eROmAmCApeReT̄	quoDCApITAORIÇINIS	
galli *C*	*initali*AmÇAllIoSTRANS	eRANTcoloNIISmISSIS	
cenderunt *C*	6 *cende*ReNeccUmbIS	10 qUAeTRANSpADUmom	

1) ipse fuerat] is (es *M*) fuerat ipse *C* 2) poena] *sic V*, paene *P*, paenenae *L*, poenem M^a, poenam M^b
3) *sic* VM^b, nequirent M^aPL 4) arruente M^a 5) *fuerit* PRImUSm, primum *C* 6) adria *L*
7) graeci] grecia *M*, grecia est *P*

XCVII q. XXX f. 7 = f. 298

	lib. V c. 39	*lib. V c.* 39	
	Barbarisaudiebant	Nuspesnullaesset	nu] nus *L*
sic, omne *C*	6 omnesindetempusss	placuitcumconiugib	
	pensositatenuitani	acliberisiuuentutē	
	mosusq·adlucemalte	militaremsenatus	
	ramutidentidemiam	queroburinarcem	
	inurbemfuturusuide	capitoliumqueconce	
	returimpetusprimo	10 derearmisq·etfrumē	
[1])‖quia] *sic*, qui *C*	aduentuquiaaccesse	toconlatoexlocoin	*sic*, conlata *C*
	rantadurbemmansu	demunitodeosbomi	
	rosenimadaliam*fuis*	nesqueetroman*um*	
	senisibocconsiliifo	11 nomendefenderefla	
	7 retdeindesuboccasū	minemsacerdotesq·	
	solisquiabaudmultū	etuestal*es*sacrapub*lica*	et *om. C*
sic, supererat *C*	dieisuperetutantenoc	acaedeabincendi*is*	
rati] *sic*, rati se *C*	temratiinuasurostum	proculauferr*e*nec	
nocte *M*	innoctemdilatumcō	antedesericultumdeo	*sic*, eorum *C*
consilio M^a	siliumessequopluspa	rumquamnonsuper	
	8 uorisinferrentpostre	essentquicolerent	
	moluxadpropinquais	12 siarxcapitoliumq·se	
timorisque M^a	exanimaretimoriq·	desdeorumsisenatus	senatus] sesenatus $M^a L$
	perpetuoipsummalum	caputpubliciconsilii	
	continensfuitcumsic	similitarisiuuentus	simitaris M^a
	nainfestaportissunt	superfuissetinminē	*sic*, superfuerit *C*
	inlatanequaquamtame*n*	tiruinaeurbisfacilē	
	eanoctenequeinse	iactur*am ess*eseniorū	
dies *M*	quentidiesimilisillq·	relictainurbeiutiq·	*sic*, relictae *C*
	adaliamtampauidefu	13 peritura*e*turba*e*et	
geret *L*, gerant P^a	9 ceratciuitasfuitnam	quodiniquioreanimo	*sic*, quo id aequiore *C*
urbem posse *C*	cumdefendiposseur	deplebemultitudo	
licta] *sic*, relicta *C*	bemtamparualictama	ferretsenestriu*m*	ferre M^a

[1]) *sic* VM^b, aduentus M^aPL

XCVIII q. XXX f. 7′ = f. 298′

	lib. V c. 39. 40	*lib. V c.* 40	
	PhAlesconsulAResque	SATIOINCERTANUNC	nunc *om. M*
	simulsecumillispAlā	hosNUNCillosseque̅	hos *om. M*
dicere *bis L*	diCEREOB*itur*OSNE*c*	TIUMROGITANTIUMUI	*sic* rogitantiumque *C*
	h*i*sCORPORIB·quIB·Nō	ROSNATOSquECUISEFA	
	ARMAFERRENONTUERI	TODARE*ni*NIhilquod	
	pATRIAMpoSS*en*TONE	humANISSupERESSET	
	RATUROSINOpIAMARMA	MAli*s*Rel*in*quEBANT	
	1 TORUMh*aecinterse*	4 MAGNApARSTAMENEA	
	NIORESMORTIDESTINA	RUMINAR*ce*MS*u*OSpER	
	TOS*iactatasolaciauer*	*secutaesun*TNECpRO	
	SA*e*INDEADhORTATIONES	*hiben*TEULLONE*c*UO	
	ADAGME*n*IUUE*num*	*cantequiaquo*DUTILEOB	
	quOSI*nc*ApITOliUMAT	sESSISADMINUENDĀ	
	queINARCEMpR*o*S*eque*	INBellEMMULTITUDI	inbelle M^a, in bello M^b
	BANTURCO*mmen*DAN	NEMIDpARUMhUMA	
sic, uirtuti *C*	TESUIRTUTUṁIEORUM	5 NUMERATALiAMAXIME	
urbes *M*	IUUENTAEquE*ur*BIS	pl͞eB*isu*RBAquAMNEC	ne *L*
pertre] petere M^a	pERTRECENTOSS*ex*AGIN	CApERETAMEXIGUUS	
	TAANNOSOMNIBUSBEl	collisNEChABER*e*INTĀ	*sic*, nec alere *C*
	lisUIC*tricisquaecum*	TAINOpIAFRUMENTIpO	
reliquessent *M*	querEliquAESSETFOR	TERATEXURBEEFFUSA	
sic, digredientibus *C*	2 TUNADEGREDIENTIB*us*	UEl*utag*MINEIAMUNO	
	quIspEMOMNEMADq	6 pETITIANICULUMINDE	petiit *C*
	opEMSECUMFEREBANT	pARSpERAGROSDILABSI	
ab his *C*	ABUSquICApTA*eurbis*	pAR*sur*BEspETUNTFINI	
	NONSUpERESSESTATUE	TIMASSINEULLODUCE	
res] re *M*	3 RANTEXITIO*cum*IpSARE*s*	AUTCONSENSUS*u*AM	
	speciesquAEMISERA	quisq·spEMSUACON	
	BIliSERATTUMMULIE	SILIACOMMUNIINDE	communibus de *C*
	BRISFlETUSETCO*ncur*	plORATISEXEquENTES	

XCIX q. XXX f. 8 = f. 340′

	lib. V c. 40	*lib. V c.* 40. 41	
	7 FLAMENINTERIMQUIRI	Quep·R̄·pedib·IREFERRI	
sic, uirginesque *C*	NALISUIRGINEMUESTA	queacsuosinuebiculos	ac] se ac *C* ‖ uehiculo *C*
omissam *ML*	lesomissarerumsuarū	conspicidescendereu	
curam *M*	curaq*u*aesacrorumse	xoremacpuerosiussit	
sic, ferenda *C*	cumterendaquaequia	uirginessacraq·plaus	plaus] *sic*, in plaus *C*
ad *om. L*	uiresadomniaferenda	truminposuitetcaere	
et quae *om. C*	deerantetquaerelin	quo*it*ersacerdotib·erat	
esse *M*	quendaessentconsul	1 peruexitromaeinterī	
	tantesquis*ue*ealo*c*usfi	sat*is*iamomnibutina	
adseruaturos *M*[a]	deliadseruaturuscusto	lireadtuendamarcē	
	8 diaessetoptim*umducunt*	co*n*positis*i*urbasenio	
sic, condita *C*	conditamindoliolissa	rumdomosregressiad	*sic*, regressa *C*
	celloproximoaedib·fla	uentumbostiumobs	
mininis *L*	minisquirinalisubi	ti*natoadmort*emanimo	
sic, despui *C*	nuncdespurioreligio	2 expectabantquieorum	expectabat *C*
	e*st*defod*erecetera*in	curulesgesserantma	curales *L*
es] se *C* ‖ honore *L*	teresonerepartitoferū	gistratusutinfortuna	
	turuiaquaesubliciopō	pristinaebonorumque	prestine *L*
	9 teducitadianiculumī	acuirtutisinsignibs	ac] *sic*, aut *C*
	eocliuoeascum·l·albi	morerenturquaeau	morettur *M*[a]
nus *L* ‖ [1])	niusdeplebehomo*c*ors	g*u*stissi*ma*euestisestcē	[3])
	pexissetplaustroconiu	sasducentib·triumpbā	
sic, liberos *C*	gemaclibertosbabers	tibueeauestismedioae	*sic*, uestiti *C* ‖ media *L*
	interceteramturbam	diumaeburnissellisse	
	quaeinutilisbellour	3 deresuntquimfoliopō	[4])
[2])	10 be*ex*c*ede*batsal*u*oetiā	tificemaximopraefante	
	tumdiscriminediuina	carmendeuouisseeosse	
	rumbu*m*anarumque	propatriaquiritibusque	
sic, inreligiosum *C*	rerumreligiosumratus	4 romanistradantgalli	
	sacerdotespublicossacra	etquiainterpositanocte	

[1]) *sic*, plebe romana *C*   [2]) excedebat] acedebat *M*[a]?

[3]) *sic uid.*, augustissima *C* ‖ censas] *sic*, tensas *M*[b]*PL*, tensa *M*[a]   [4]) folio] *sic*, filio *M*[a], fabio *PL*, flauio *M*[b]

C q. XXX f. 8′ = f. 340

	lib. V c. 41	*lib. V c.* 41	
sic, contentione *C*	ACONTINUATIONE	FORUMACPROPINQUAFO	
	PUGNAEREMISERANT	ROLOCACONGLOBATIRE	
	ANIMOSETQUODNEC	7 DIEBANTUBIEOSPLEBIS	*sic VC*
	INACIAEANCIPITIUSQUĀ	AEDIFICIISOBSERATISPA	
	CERTAUERANTPROELIO	TENTIB·ATRIISPRINCIPŪ	
impetum *M^a L*	NECTUMIMPETUAU*i*	MAIORPROPECUNCTATIO	
	UICAPIEBANT*u*RBEM	TENEBATAPERTAQUAM	
	SINEIRASINEARDORE	8 CLAUSAINUADENDIADEO	
	ANIMORUMINGRESSI	HAUDSECUSQUAMUENE	
	POSTE*rodi*EURBEMPA	RABUNDIINTUEBANTUR	
	TEN*i*EC*o*/LINAPORTAĪ	INAEDIUMUESTIBULISE	*sic*, uestibulis *C*
	FORUMPERUENIUNTCIR	DENTESUIROSPRAETER	
	CUMFE*r*ENTESOCULOS	ORNATUMHABITUMQ·	
	ADTEM*pludeumarce*M	HUMANOAUGUSTIOREM	
¹)‖bellis pacem *L*	QUESOLAMBELLISPECIĒ	MAIESTATEETIAMQUAM	maiestatem etiam qua *C*
indomodi *M^a*	5 TENENT*em*INDEMODI	UULTUSGRAUITASQ·ORIS	grauitas quaeque *M*
	CORELICTOPRAESIDIONE	PRAESEFEREBATSIMILLI	
queuis *M*	QUISINDISSIPATOSEXAR	9 MOSDISADEOUELUTAD	*sic*, ad eos *C*‖ad *om. C*
	CEAUT*capito*LIO*impetus*	SIMULACRAUERSICUM	uersi] uasi *M^a*
	FIERETDILABSIADPRAE	STARENAMPAPIRIUSUNS	*sic*, starent m. *C*
occurso *M*	DAMUACUISOCCURSU	EXISDICITURGALLOBAR	is *uel* iis *V*, *non* eis
	HOMINUMUIISPARSIN	BAMSUAMUTTUMOM	
	PROXIMAQUAEQ·TECTO	NIBUSPROMISSAERATPER	promissa *VC*, *etiam M^a*
²)	RUMA//////EN//·RUUNT	MULCENTSCIPIONEEBUR	*sic*, mulcenti *C*
	PARSULTIMAUELUTEADE	NEOINCAPUTINCUSSO	
refecta *M*	MUMINTACTAETREFERTA	IRAMMOUISSEATQUE	
praedunt *M*	6 PRAEDAPETUNTINDERUR	ABEOINITIUMCAEDIS	
	SUSIPSASOLITUDINEABS	ORTUMCETEROSINSE	
	TERRITINEQUAFRAUSH*os*	DIBUSSUISTRUCIDATOS	
	TILISUAGOSEXCIPERETIN	10 POSTPRINCIPUMCAEDĒ	

q·XXX

¹) que solam] *VL*, que totam solam *M*, totam que solam *P*

²) agmine ruunt *C*, *quod spatium non implet*

Cl q. XXXI f. 2 = f. 305

	lib. V c. 43	*lib. V c.* 43. 44	
	FRU*me*NTU*m*INCENDIIS	DEARDEATESC*onsul*	de] dos *C*
[1])	URBISABSUMPSERANT	TARENECSECUSQ*uamdi*	
eos *om. C*	ETEXAGRISPEREOSIPSOS	UINOSPIRITUTAC*tuscum*	
	DIESRAPTUMOMNEUE	SEINMEDIAMCO*ntionem*	
	5 IOSERATIGITUREXERCITU	INTULISSETABST*inere*	
	DIUISOPARTIMPERFINI	SETUSANTEALIB·*conci*	[2]) ‖ talibus *C*
populus *M*	TIMOSPOPULOSPRAEDA	1 LIIS ARDEATES*inquit*	
	RIPLACUITPARTIMOBSI	UETERESAMICIN*ouietiam*	noni M^a
sic VC	DERIARCEMUTOBSIDEN	CIUESMEIQUAND*oetues*	
	TIBUSFRUMENTUMPO	TRUMBENEFICIU*mita*	
	PULATORESAGRORUM	TULITETFORTUNA*hoceg*	
	6 PRAEBERENTPROFICIS	ITMEANEMOUE*strum*	*sic*
ad urbe *L*	CENTISGALL*os*ABUR*be*	CONDICIONISME*aeobli*	
	ADROMANAMEXPERIĒ	TUMMEBUCPRO*cessis*	
	DAMUIRTUTEMFORTU	SEPUTETSEDRES*accom*	periculum commune *C*
	NAIPSAARDEAMUBICA	MUNEMPERICU*lumco*	*sic*
sic, exulabat *C*	MILLUSEXULULABATDU	GITQUODQUISQ·P*ossit*	
maestor M^a	7 XITQUIMAESTI*or*IB*i*FOR	INTRETREPIDAPR*aesidii*	*sic uid.*, in re *C*
suam M^a	TUNAPUBLICAQUAMSUA	INMEDIUMCON*ferre*	
	CUMDIISH*o*M*in*IB*qac*	2 ETQUANDOEGOU*obispro*	*sic VC*
	CUSANDISSENESCERETIN	TANTISUESTRISIN*meme*	
	DIGNAN*do*M*i*RANDO	RITISGRATIAMRE*feram*	
uiri illi *L*	QUEUBIILLIUIRIESSENT	SINUNCCESSAUE*roaut*	
uelios ualeri *L*	QUISECUMUEIOSFALERI	UBIUSUSERITME*iuo*	
	OSQUECEPISSENTQUIA	BISSIINBELLON*Onfue*	non *om.* M^a ‖ fue] fe *L*
	LIABELLAFORTIUSSEMPER	RITHACARTEINPA*triaste*	
	QUAMFELICIUSGESSIS	TIETINUICTUSBEL*loin*	
	8 SENTREPENTEAUDITGAL	PACEABINGRATISC*iuibus*	
exercitum *om. L*	LORUMEXERCITUMA*d*	3 PULSUSSUMUOBI*sautem*	
uentaretque *L*	UENTAREATQ·DEEOPAUI	ARDEATESFORTUN*aobla*	

[1]) adsumpserant *M*, assumpserant *L* [2]) setus] *sic*, uetus $M^a L$, suetus $M^b P$

CII q. XXXI f. 2′ = f. 305

	lib. V c. 44	*lib. V c.* 44. 45	
1)	*taest*etprotantispr·be	Secundisreb·magis	
	*nefic*iisquantaipsime	7 etiamsolitoincautisi	
	*mini*stisnecenimex	uobisinanimoesttue	tueri] uelim *L*
2)	*prob*randaaputme	rimoeniauestranec	
	*mor*essuntgratiaere	patihaecomniaägallis	a gallis] *sic*, galliam *C*
huc *L*	*fere*ndaeethuicurbi	fieriprimauigiliacapi	
	*decu*singensbelliiex	tearmafrequentesq·	que *om. C*
	*hoste*conmuniparie͂	mesequiminiadcae	
	4 *diqui*effusoagmine	denonadpugnamni	de] dem *C*
sic VMP, aduentant *L*	*adue*ntatgensestcui	siuinctossomnouel	uictos *PL*
	*natu*racorporaanimꝰ	utpecudestrucidandos	pedudes M^a
	*que*magnamagisquā	tradideronon recuso	
	*firm*adederiteoincer	eundemardeaererū	
	*tame*nomneplustер	mearumexitumquē	earum *M*
	*rori*squamuiriumfe	1 romaehabuiaequis	
	5 *runt*argumentositcla	iniquisq·persuasum	3)
	*desr*omanapatentem	erattantumbellouirū	
sic, cepere *C*	*ceper*eturbemexarce	neminemusquamea	
	*capit*olioq·iisexiguare	tempestateesseсontio	
manum *L*	*sistit*urmanuiamob	nedimi*ss*acorporacu	
	*sidio*nistaediouictiabs	rantintentiquammox	
	*cedu*ntuagiq·peragrꝰ	signumdareturquo	
	*pala*nturcibouinoq·	datoprimosilentionoc	*sic*, primae *MP*, prima *L*
	*rapt*imhaustorepleti	tisadportascamillopraes	cum camillo *L*
	6 *ubi*noxadpetitprope	2 tofunereaegressihaud	*sic*, fuere *C*
	*riu*osaquarumsine	proculurbesicutprae	
	*mu*nimentosinesta	dictumeratcastragal	
	*tion*ibusaccustodiis	lorumintutaneclecta	
riti L^a	*pass*imferarumritu	quaeabomnipartena	*sic*, nacti *C*
sterruntur *L* ‖ a *M*	*ster*nunturnuncab	ticumingenticlamore	cum ingenti *om. L*

1) pro tantis] *VP*, pro tantis pro latinis M^aL

2) probanda *L*, probrande *MP*

3) persuarum M^aL, perclarum M^b

CIII q. XXXI f. 3 = f. 268

	lib. V c. 45	*lib. V c.* 45	
	3 INUADUNTNUSQUAMP*roe*	NIUAGANTE*sper*AGROS	[4])
	LIUMOMNIBUSLOCISCAE	ETCONGREGATOAGMINE	
nulla *M*	DESESTNUDACORPORAET	PRAEDAMPRAESEAGENTIS	
	SOLU*t*ASOMNOTRUCIDĀ	ETCASTRACERNEBANTAUT	
	TUREXTREMOSTAMEN	6 *procul ueiis posita inde*	
sic VPL, e cubilibus *M*	PAUORCUBILIBUSSUISEX	PRIMUMMISERATIOSUI	
umde M^a, inde *L*	CITOSQUEAUTUNDEUIS	*deinde indignitas atque*	
	ESSETIGNAROSINFUGAM	EXEAIRAANIMOSCEPIT	
	ETQUOSDAMINHOSTEM	*etruscinetiam a quibus*	*sic* M^aP^aL
	IPSUMINPROUIDOSTULIT	BELLUMGALLICUMINSE	
	MAGNAPARSINAGRUM	AUERTISSENTLUDIBRIO	lud. esse *MP*, lud. esset *L*
sic, incursione *C*	ANTIATEMDELATIEXCUR	7 CLADESSUASUIXTEMPE	
[1])	SIONEABOPPIDANISFAC	RAUEREANIMISQUINEX	
	TACIRCUMUENIUNTUR	TEMPLOINPETUMFACE	
	4 SIMILISINAGROUEIENTI	RENTCOMPRESSIAQCAE	[5])
	TUSCORUMFACTASTRAGES	DICIOCENTURIONEQUE*m*	
	ESTQUIURBISIAMPROPE	SIBIMETIPSIPRAEFECERAT	*sic*, praefecerant *C*
	QUADRINGENTESIMUM	*rem in noctem sus*	nocte *M*
	ANNUMUICINAEOPPRES	8 TINUERETANTUMPERCA	per VM^a, par *PL*
inuisitatos *L*	SAEABHOSTEINUISITATO	MILLODEFUITAUCTOR	
inaudito] audito *L*	INAUDITOADEONIHILMI	CETERAEODEMORDINE	
sic, seriti M^aPL ‖ [2])	SERTISUNTUTINAGRUM	EODEMQFORTUNAEEUĒ	
romano M^a	ROMANUMEOTEMPORE	TUGESTAQUIN*et*IAMDU	
incurs.] cursiones *M*	INCURSIONESFACERENT	CIBUSCAPTIU*is*QUICAE	
sic, plenique *C*	PLERIQUEPRAEDAEUEIOS	DINOCTURN*aes*UPER	
spem] *sic*, et spem *C*	ETIAMPRAESIDIUMQSPĒ	FUERANTADALIAMMANV	
	ULTIMAMROMANINO	TUSCORUMADSALINAS	
	MINI*s*SINANIMOHABUE	PROFECTINOCTEINSEQUĒ	noctem insequentem *C*
habuerit *M* ‖ [3])	5 RINTOPPUGNANI/UIDE	TIEXINPROUISOMAIOR*em*	
	RANTEOSMILITESROMA	CAEDEMEDIDEREDUPLICIQ	in caedem *M* ‖ [6])

[1]) *ante* facta *ins.* in palatos (palato *uel* palate M^a) *C*

[2]) ut *om.* *L*

[3]) *sic*, *nempe* OPPUGNAN (*uel* RI) I/, *V*, oppugnare *C*

[4]) *sic* VM^b, congregatos M^aP, congratos *L*

[5]) conpresi a q. caedidi * * *P*, conpressi q̄ (= qua) caedidicio M^a, conpressique caediditio *L*

[6]) aedideret publicique P^aL

CIV q. XXXI f. 3′ = f. 268′

	lib. V c. 45. 46	*lib. V c.* 46	
	Uctoriaouant*esue*	Propitiosessedeosqu	
redeuntq. *M*	iosredeunt	*orumcultu*mnemortis	
	1 romae*interi*mpleru	quidemmetuproibi	
signis *L*	queobsidiosecnisetu	*tusde*seruissetincap*i*	
trumque *L*	tri*mquesilentiumessead*	*tolium*adsuosrediit	
	idtantumintentiscal	seuadtonitiscallism*i*	attonitus galli *M*[a]
	lis· ne quis hostium e	*raculoau*daciaeseur*e*	
	uadereinterstatio	licioneetiammotis*cu*	
	nes*p*ossetcum*repen*	iusbaudquaquamne	
	teiuuenisromanus	clece*ns*censest	
	admirationeinseci	4 Ueisinterimnonanim*i*	
	uisbostesqconuer	tantumindiessednu	numerus *om.* *C*
	2 titsacrificiumeratsta	merusetiamuiresq	que *om.* *C*
	tu*minquirinalicol*	crescebantne^{c}rroma	
	legentifabiaeadidfa	nissolumeoconue	
fabios *L*	*ciendu*mcfa*biusdor*	nientibusexacrisq*ui*	
gabo *M* ‖ *sic*, cinctus *C*	suocabinocinctusa	autproelioaduerso	aut] a *L*
	cramanibus*gerens*	*Autclad*ecaptaeurbis	
	cumdecapitoliodes	palatiifuerantsedetiā	*sic uid.*, palati *C* ‖ [1])
	cen*disset*pe*r*me*dias*	ex*latiouo*luntariis	
	bostiumstationes	confluentib· utinpa*r*	
	egre*ssus*nibiladuo	5 *tepraedae*essentmatu	
	cemcuiusquamterro	rumiamuidebatur	
	remuemotusinquiri	repetipatriameripiq·	
	nalem*c*ollemperue	exbostiummanib· sed	
	3 nitibiqueomnib*sol*	corporiualidocaput	ualitudo *PL*
	*lemnit*erperactisea	6 deeratlocusipseadmo	
	demreuertenssimi	nebatcamillietmac	
	liter constanti uultu	na*pars*militumerat	
	gradūq·satissperans	quiductuauspicioque	

[1]) fuerant *VC*

CV q. XXXI f. 6 = f. 273

	lib. V c. 48. 49	*lib. V c.* 49	
	*derigladius*SAUDITAq	FANADEUMET*coniu*	
	*intoleranda*ROMAN*i*S	*ges*ETLIBEROSE*tsolum*	
sed] se *L*	1 *uoxuaeu*ICTISESSESED	PATRIAEDEFORM*atum*?	deforme *C*
	*diiqet*HOMINESPRO	BELLIMALISET*omnia*	bellis malis *L*
	*hibue*RER*edemptos*	*quaede*FENDIR*epe*	
	*uiuerero*MANOSNA͂	TIq·ETULCISCIF*assit*	sint *M*[a]?
	*fortequada*MPRI*usquam*	4 *instruit*DEINDEAC*iemut*	
	*infanda*MERCESPER	LOCINATURAPAT*ieba*	naturam *L*
	ficeretur per alter	*turinsemi*RUTAES*olour*	
	*cationemnon*DUMOM	BISE*t*NATURAIN*aequa*	
nia auro *L*	*ni auro appenso dic*	*lieto*MNIAq·AR*tebel*	
	*tatorinterue*NITAU	LISECUNDASUIS*eligi*	li] lis *L*‖¹)
	ferrique aurum de	*pa*RARIUEPOTER*antpro*	²)
	*medioetgallossu*MMO	5 UIDITGALLINOU*aretre*	renouare *M*
	2 *ueriiubetcumill*IR*e*	PIDIARMACAPIU*ntira*	
	*tinentespactos*DICERENT	QU*e*MAGISQUA*mcon*	
negant *ML*	*sesenegatea*MPACTIO	SILIOINROMAN*osincur*	
raptam *L*	*nem ratam esse quae*	RU*nt*IAMUERTE*ratfor*	
	*postq*U*a*MIPSEDICTATOR	TUNAIAMDEOR*umopes*	
	creatus esset iniussu	*hu*MANAq·CON*silia*	
	*suoa*BINFERIORISIU	REMROMANAM*adiu*	rem non h romanam *M*[a]
	*rismag*ISTRATU*facta*	*ua*B*a*NT IC*iturpri*	
	ESSETDENUNTIATQUE	MOCONCURSU*haudma*	
	gallis ut se ad proelium	*i*OREMOMENT*ofusi*	
	3 *expe*DIANTSUOSINACER	GALLISUNTQUE*mad*	
	UUM*conicere*SARC*i*	6 *ali*AMUICERANT*iustio*	alliam *spatium excederet*
	NASETARMAA*pt*AREFER	REMALTERODE*inde*	rem *VL*, re *MP*‖³)
	ROq·NONAURORECUPE	PROELIOADOCTA*uum*	
	R*a*REPATRIAMIUBETIN	LAPIDEMGABIN*auia*	
habentes *C*	CONSPECTUHABENTIS	QUOSEEXFUGAC*ontu*	

¹) sui se legi *L* ²) praepararius *C*, *quod spatium excedere uidetur* ³) aliero *M*[a], alter *L*, alio *M*[b]

CVI q. XXXI f. 6′ = f. 273′

	lib. V c. 49	*lib. V c.* 49. 50	
	*leran*teiusdemduc	1 Retstatuomnium	statui M^a, statuit M^b
	*tuaus*picioq·camilli	pRIMUMUTERATdILIÇĒ	
ibi] isti *L*	*uinc*UNTURIBICAedes	TISSIMUSRELIÇIONUM	
	*omni*AOBTINUITCAS	cultorquaeAddeosim	
	*traca*pIUNTURetNe	MORTALISpERTINEBANT	
	*nunti*usquidemclA	RETTULITETSENATUSCŌ	sinc facit *C*
	7 *disreli*ctusdictatorre	2 sul*tum*FACITFANAOMNIA	
	*cuper*ATAexhostibus	quodeAbostispossedis	
	*patri*ATRIUMphANSIN	SENTRESTITUERENTUR	sent] set M^aP^aL
	*urbe*mredIITINTERq·	expIARENTURq·expIATIO	[5])
locos *M* ‖ militates *L*	*iocos*militarisqu*os*	queeorumINLIBRISp*er*	
faciunt *L*	*incondi*TOSIACIUNTRO	duumuirosquaerere	
[1])	*mulu*SACpARENSpATRI	3 *turcu*MCAERITIB·hos	caeretibus *C*
	*aeco*NdITORq·AlterR	pitiumpublicefieret	
	*bisha*udUANISlAudIB	quodsacrapracsacer	
	8 *appell*ABATURSERUATĀ	dotesrecepissentbe	
	*dein*debellopATRIAM	NeficIoq·eiuspopuliNŌ	
	*iteru*MINPACAE*haud*	INTERMISSUShONOS	
	*dubi*AeseRUAUITCUM	deorumimmortaliū	*sic*, deum *C*
	*prohi*BUITMIÇRA*ri*Ue	4 essent*ludi*CApitoliNIFIE	esset *C* ‖ lumdi *L*
[2])	*ioset*TRIBUNISREMIN	RENTquodiuppiterop	quo diu p. opt. max. *L*
[3])	*tenti*USAÇENTIB·post	TIMUSMAXIMUSSUAM	
	*incens*AMURBemet	sedemaqueARCEMpR·	*sic*, atque *C*
inclinatam *L*	*persei*NCLINATAMA	INRETREpIdATUTATUS	
	*gisple*BEAdIdCONSILI	essetcolleçiumq·Adeā	
clausa M^a	9 *umea*q·CAUSAFUITNŌ	REMMFURIUSdICTATOR	rem *om. L* ‖ dictatur *L*
	*abdic*ANdAepostTRIŪ	CONSTITUERETEXEISQUI	his *C* ‖ qui] quae P^aL
sic, dictaturae *C*	*phum*dICTATURASENA	INCApITOLIOATQUEAR	
obsecramte M^a	*tuobs*ECRANTENERĒ	5 cemhABITARENTEXpIĀ	cem] ce *C*
[4]) ‖ *sic*, relinque *C*	*pini*NCERTOREMITTE	dAEETIAMUOCISNOC	

[1]) parens] VM^b, pares M^aP^a, paresunt *L*, pater P^b [2]) remin] re in M^a, remit *L*
[3]) agentibus] gertibus M^a, gerentibus M^b [4]) p. in] post in *L*
[5]) expiarenturque] *V*, terminarentur expiarenturque *MP*, terminarenturque *L*

CVII q. XXXI f. 7 = f. 300

	lib. V c. 50	*lib. V c.* 50. 51	
	TURNAEQ·NUNTIACLADIS	TINEBANTQUAEQ·PERSE	per *om.* M^a
callicum M^a	ANTEBELLUMGALLICUM	NATUMAGIPOTERANT	
	AUDITANECLECTAQ·ESSET	TUMDEMUMAGITANTIB·	
	MENTIOINLATAIUSSUM	TRIBUNISPLEBEMADSI	[4]) assuduis *L*
et] *sic VL, om. MP*	QUEETTEMPLUMINNO	DUISCONTIONIB·UTRE	
[1])	UAUIAÜÌÀAUTALIOLOCO	LICTISRUINISINURBEM	
	6 FIERIAURUMQUODGAL	PARATAMUEIOSTRANS	
liserptum *L* ‖ quo *M*	LISEREPTUMERATQUOD	MIGRARENTINCONTIO	
	QUEEXALISTEMPLISINTER	NEMUNIUERSOSENATU	
	TREPIDATIONEMINIOUIS	PROSEQUENTEEXCENDIT	[5])
	CELLAMCOLLATUMCUM	ATQ·ITAUERBAFECIT	
quo re] in quae *C* ‖ [2])	QUOREREFERRIOPORTE	1 ADEOMIHIACERBAESUNT	[6])
	RETCONFUSAMEMORIA	QUIRITESHECONTENTIO	he *om. C* ‖ contio *M*
	ESSETSACRUMOMNEIU	NESCUMTR·PL·UTNECTRIS	
	DICATUMETSUBIOUISS*e*L	TISSIMIEXILIISOLACIUM	
antea] *sic*, iam ante *C*	7 LAPONIIUSSUMANTEA	ALIUDHABUERIMQUOADAR	habueri *L* ‖ [7])
	INEORELIGIOCIUITATIS	DEAMUIXIQUAMQUOD	*sic*, deae *C*
sic, quod *C*	APPARUERATQUOCUMIN	PROCULABHISCERTAMI	
	PUBLICODEESSETAURUM	NIB·ERATETOBEADEM	*sic*, eram *C*
	EXQUOSUMMAPACTAE	HAECNONSIMILESENA	*sic*, si mille *C* ‖ [8])
	MERCEDISGALLISCONFIE	TUSCONSULTIPOPULIQ·	
matronis] matro L^a	RETAMATRONISCONLA	IUSSUREUOCARETISRE	
tum] tam *L* ‖ [3])	TUMACCEPERATUTSACRA	DITURUMQUAMFUERĪ	[9]) fuerit M^a
	AUROABSTINERETURMA	2 NECNU*ncmeut*REDIREM	
	TRONISGRATIAEACTAE	MEAUOLUNTASMUTATA	
additur *M*	HONOSQUEADDITUSUT	SEDUESTRAFORTUNAPER	fortuna] for *L*
	EARUMSICUTUIRORUM	(C) TULITQUIPPEUTINS*ua*SE	pulit *C*
	POSTMORTEMSOLLEMNIS	DEMANERETPATRIAIDA	
	8 LAUDATIOESSETHISPER	GEBATURNONUTEGOUTI	
	ACTISQUAEADDEOSPER	QUEINPATRIAMESSEM	patriam] *VM*, patria *PL*

[1]) *sic*, in noua ia (iam *P*) locutio M^aP, innouat in locutio *L*, innouari locutio M^b [2]) oportet *M*

[3]) *sic*, acceperant ut sacro *C* [4]) plebem] *VPL*, ad plebem *M* [5]) escendit P^a, ascendit MP^bL

[6]) *ora*TIOCAMILLI ‖ DICTATORISADPR *in margine V* [7]) quoad] M^bPL, quo // M^a

[8]) senatus consulti] *sic*, sisc̄ *M*, sic *P*, sic *L* [9]) *sic*, rediturus umquam *C*

CVIII q. XXXI f. 7′ = f. 300′

	lib. V c. 51	*lib. V c.* 51	
	Etnuncquiescerē̈	Pestaterebusadfuit	
sic, tacerem *C*	actaremlibenterni	romanisutomnemneçle	²)
	sibaecquoq·propatria	çentiamdiuinicultus	
	dimi*ca*tioessetcuide	exemptamhominib·	
	essequoaduitasuppe	5 putemintueminienī	
	tatalisturpecamillo	horumdeincepsan	
	3 etiamnefasestquid	norumuelsecundas	
quod *L*	enimrepetimusquid	resu*e*laduersasinui	*sic*, inuenietis *C*
	obsessamexhostium	nietisomniaprospe	
eam *om.* *C*	manibeameripuimu*s*	raeueni*s*sesequenti	ra] re *C*
recuperatam *L*	sireciperatamobsidio	busdeosaduersasper	
obsidione] ipsi *C*	nedeserimusetcum	6 nentib·iamomnium	nam *M*
	uictoribgalli*s*captatota	primumueiensbellṻ	ueniens *L*
	urbecapitoliumtamē	perquotannosquan	
	a*t*quearcemdiique	tolabo*r*eçestumnō	
	ethominesromanite	ante*c*epitfinemquā	
et *om.* *C*	nuerintethabitaue	monitudeorumaqua	
	rintuictoribromanis	exlacualbanoemis	
	recuperataurbearx	7 saestquidhaectandē	
	quoq·etcapitoliumde	urbisnostraᵉclades	
uastita] uastan *L*	seretureṭplusuastita	nouanumanteexor	ante] te *L*
	tisbuicurbisecunda	taes*t*quamspreta	
	nostrafortunafaciet	uoxcaeloemissade	emissam *L*
	4 quamaduersafecite	*adu*eni*t*uçallorum	
	quidemsinobiscum	quamçentiumiusab	
¹)||conditae] positae *C*	urbesimulconditae	leçatisnostrisuiola	
	traditaequeperman*us*	tumquamanobiscṻ	
	religionesnullaees	uindicarideberetea	deberet] depereat *L*
tam *om.* *L*	senttamentameui	demneçleçentiadeo	neglegentiam M^a
huc] *sic*, hac *MP*, ac *L*	densnumenhuctem	*ru*mpraetermissum	

¹) urbem M^aP, in urbe M^b

²) *post* omnem *ins.* (*ex c.* 52, 2) conditam habemus nullus locus in ea non religionum deorumque *L*

CIX q. XXXII f. 1 = f. 316

	lib. V c. 52[1])	*lib. V c.* 52	
	LIB	UI	
	UETERUMRELIGIONŪ	COMMITTATURUESTA	
	MEMORESETPEREGRINS	LIB·NEMPEUNAILLASEDES	
	DEOSTRANSTULIMUSRO	ESTEXQUAEASNIBILUM	eas] *sic*, fas *L*, *om. MP*
	MAMETINSTITUIMUSNO	QU*a*MPRAETERQUAM	
	UOSIUNOREGINATRANS	URBSCAPTAMOUITFLAMI	urbis *L*
[2]) ‖ ad] a *C*	UECTAABEISNUPERINAD	NIDIALINOCTEMUNAM	
	UENTINOQUAMINSIGNI	MANEREEXTRAURBEM	
	OBEXCELLENSMATRONA	14 NEFASESTHOSUEIENTIS	
	RUMSTUDIUMCELEBRIQ	PROROMANISFACTURIES	facturis *L*
[3])	11 DEDICATAESTDIEAPATULO	TISSACERDOTESETUESTA	
	CUTIOTEMPLUMPROPTER	LESTUAETEDESERENTUES	*sic*, deserernt *M*[a]*? PL*
	CAELESTEM*u*OCEMEXAU	T*a*ETFLAMENPEREGREBA	
nouam uiam *M*	DITAMINNOUAUIAIUSSI	BITANDOINSINGULAS	
capitolionos *L*[a]	MUSFIERICAPI*t*OLINOSLU	NOCTESTANTUMSIBIREI	quantum *L*
	DOSSOLLEMNIB·ALIISAD	P̄Q·PIACULICONTRADIE	p̄ q] *sic V*, q. p *C* ‖ [5])
didimus] dimus *L*	DIDIMU*s*COLLEGIUMQUE	15 QUIDALIAQUAEAUSPICA	
sic, nouum *C*	ADIDNOUOMAUCTORESE	TOAGIMUSOMNIAFEREI	
	12 NATUCONDIDIMUSQUID	TRAPOMERIUMCUIOBLI	
	HORUMOPUSFUITSUSCI	UIONIAUTCUINEGLEGEN	
	PISIUNACUMGALLISURBĒ	16 TIAEDAMUSCOMITIACU	
	ROMANAMRELICTURIFUI	RIATAQUAEREMMILITARĒ	
	MUSSINONUOLUNTATE	CON*tin*ENTCOMITIACĒ	continet *L*
	MANSIMUSINCAPITOLIO	TU*riata*QUIB·CONSULES	
	PERTOTMENSESOBSIDIO	TR*ibu*NOSQ·MILITARIS	
sed] *sic V*, si *C*	NISSEDABHOSTIB·METU	CREATI*s*UBIAUSPICATO	ubi ubi *M*[a]
	13 RETENTISUMUSDESACRIS	NISIUB*i*ADSOLENTFIERI	nisi iubi *M*[a]
	LOQUIMURETDETEMPLIS	17 POSSUNTUEIOSNEHAEC	ne] nec *L*
tantem *M*, tantum *L*	QUIDTANDEMDESACER	TRANSFEREMUSANCO	transferemur *M* ‖ [6])
	DOTIB·NONNEINMENTĒ	MITIORUMCAUSAPOPU	
[4])	UENITQUANTUMPIACULV	LUSTANTOINCOMMODO	

[1]) *quae leguntur a uerbis* c. 52, 8 religiosum fuit *usque ad* c. 55, 1 manebimus optime *suo loco omissa in Leidensi libro leguntur inserta libro sexto* c. 2, 12 *inter* largitore duce *et* eo militi gratiorem   [2]) uecta (uectas *L*) a ueis *C*

[3]) apatulocutio] allocutio *L*, locutio *M*[a]*P*, locatum *M*[b]   [4]) *sic*, piaculi *MP*, piacula *L*

[5]) contradie] *sic*, contrahet *C*   [6]) an] a *ML*

CX q. XXXII f. 1′ = f. 316′

	lib. V c. 52. 53	*lib. V c.* 53	
	INDESERTAMHANCABDIIS	LESITAUDIERITISETIAM	
	HOMINIBUSQ·URBEM	SITUMMIGRAN*dum*FU*is*	
¹)	CONUENIETATENIMAP	SETINCOLUMIURBENUNC	urbe] *sic*, tot
²)	PARETQUIDEMIC ,,//	HASRUINASRELINQUEN	
	NIANECULLISPIACULIS	4 DASNONCENSEREMQUIP	
	1 EXPIARIPOSSESEDRESIPSA	PETUMCAUSANOBISINUR	
	COGITUASTAMINCENDIIS	*bemcapta*MMIGRANDIUIC	
	RUINISQ·RELINQ·REURBĒ	TORIAESSETGLORIOSANO	toriam *L*
ad *om. L*	ETADINTEGR*ao*MNIA*ue*	BISACPOSTERISNOSTRIS	
	IOSMIGRARENECHICAEDI	NUNCHAECMIG*rati*ONO	
	FICANDOINOPEMPLEBEM	BISMISERAACTURPISGAL	
	2 UEXAREHANC*a*UTEMIAC	5 LISGLORI*osaes*TNONENĪ	
	TARIMAGISCAUSAMQUĀ	RELINQUINEUICTORESSE	reliquisse uict…
	UERAMESSEUTEGONON	A*mis*IS*seuic*TIPATRIAMUI	
	DICAMAPPAREREUOBIS	DEBIMURHOCADALIAM	derimus *L*
	QUIRITESPUTOQUIMEMI	FUGAHOCCAPTAURBSHOC	fugam *L* ‖ ³)
nistris *M*ᵃ	NISTISANTEGALLORUM	CIRCUMSESSUMCAPITO	
	ADUENTUMSALUISTEC	LIUMNECESSITATISINPO	
sic, publicis *C*	TISPUBLIUSPRIUATISQ·	SUISSEUTDESEREREMUSP*e*	ut diesseremus
stante *C*	TANTEINCOLUMIURBE	NATISUESTROSEXILIUMQ	nostros *C*
esse actam *L*	HANCEANDEMREMACTĀ	ACFUGAMNOBISEXEOLO	
	ESSEUTUEIOSTRA*ns*MIGRA	COCONSCISCEREMUSQUĒ	conscisseremus *ML*
sic, remus *C*	3 RENTURETUIDE*lequ*AN	TUERINONPOSSEMUSET	
inter] in *L*	TUMINTERMEAM*sen*TĒ	GALLIAEUERTEREPOTUERUNT	
	TIAMUESTRAM*q*INTERSIT	ROMAMQUAMROMANI	
	TRIBUNIUOSETIAMSITUN*c*	RESTITUERENONUIDEBŪ	
sic V, faciundum *C*	FACIENDUMNONFUERIT	6 TURPOTUISSEQUIDRESTAT	
sic, utique *C*	NUNCITAQFACIENDUMPU	NISIUTSIIAMNOBISCOPIIS	
	TATISEGOCONTRANECIDMI	UENIANTCONSTATENIM	
sint *M*	RATISITISPRIUSQUAMQUA	UIXCREDIBILEMMULTITU	

¹) at enim ... *u.* 6 posse *om. C* ²) *post litteram huius versus duodecimam* I (*uel* P) *sub* N *uocabuli* ENIM *versus praecedentis collocatam uestigia incerta adsunt litterarum fortasse* MU ³) ubrs (*sic*) *L*, urb *M*ᵃ, urbe *M*ᵇ

CXI q. XXXII f. 3 = f. 274

	lib. V c. 54. 55	*lib. V c.* 55	
[1])	1 Deimmouisseca	Urbsaedificar*ico*	[4])
[2])	millUscumaliaora	eptategulapu*bli*	
	tionetumeaquae	caepraebitaes*tsa*	
sic, pertinebat *C*	adreligionespetie	ximateriaequ*e*	
	batmaximedicitur	caedendaeun*de*	da eundem *M*
	sedremdubiamde	quisqueuell*etius*	
	creuituoxopportu	factumpraed*ibus*	
[3])	nemissaquodcum	acceptiseoan*no*	accepto *L*
	senatuspostpaulo	aedificiaperf*ectu*	
his *C*	deeisrebusincuria	4 rosfestinatio*curam*	
	hostiliababeretur	exemituicos*diri*	uictos *L*
praediis *C*	cohortesqueexprae	gendicumomi*ssos*	*sic*, dum *C*
	sidiisreuertentes	uialieniqued*iscri*	
	forteagmineforum	mineinuacu*oae*	
	transirentcentu	5 dificanteaest*cau*	
sic, comitio *C*	rioincomitiaexcla	sautueteres*cloa*	buteres claoce *M*
	mauitsignifersta	ca*e*primoper*publi*	primum *M*
	tuaesignumhicma	cumductaen*unc*	dūctae M^a
obtimum *L*	2 nebimusoptimequa	pr*i*uatapassim*sube*	primata M^a
	uoceauditaetsena	anttectaform*aque*	tecta] ecta *L*
	*tu*saccipereseomen	urbissitoccu*patae*	
	excuriaegressuscō	magisquamd*iuisae*	magis *bis* *L*
	clamauitetplebscir	similis·	
	cumfusaadproba		
	uitantiquatadein		
legem M^a || promisce *C*	delegepromiscue		
	urbsaedificarico		
	3 epta*tegul*apublicae		
sic, saxi *C*	praebitaestsaxa		
ce] caecae *L*	materiaequaece		

[1]) deimmouisse] *sic*, dii mouisse eos *MP*, dii mouisset os *L*

[2]) ne emissa quod cum *MP*, na emissa quodcumque *L*

[3]) cum *VC* (*etiam* M^a), tum M^b

[4]) urbs . . . *u.* 4. 5 materiaeque cac *om.* *C*

CX q. XXXII f. 1′ = f. 316′

	lib. V c. 52. 53	*lib. V c.* 53	
	INDESERTAMHANCABDIIS	LESITAUDIERITISETIAM	
	HOMINIBUSQ·URBEM	SITUMMIGRAN*du*MFU*is*	
[1]	CONUENIETATENIMAP	SETINCOLUMIURBENUNC	urbe] *sic*, tota urbe *C*
[2]	PARETQUIDEMIC ,,//	HASRUINASRELINQUEN	
	NIANECULLISPIACULIS	4 DASNONCENSEREMQUIP	
	1 EXPIARIPOSSESEDRESIPSA	PETUMCAUSANOBISINUR	
	COGITUASTAMINCENDIIS	*bemcapta*MMIGRANDIUIC	
	RUINISQ·RELINQ·REURBẼ	TORIAESSETGLORIOSANO	toriam *L*
ad *om. L*	ETADINTEGR*ao*MNIA*ue*	BISACPOSTERISNOSTRIS	
	IOSMIGRARENECHICAEDI	NUNCHAECMIG*rat*IONO	
	FICANDOINOPEMPLEBEM	BISMISERAACTURPISGAL	
	2 UEXAREHANC*a*UTEMIAC	5 LISGLORI*osaes*TNONENĨ	
	TARIMAGISCAUSAMQUÃ	RELINQUINEUICTORESSE	reliquisse uictores sed *C*
	UERAMESSEUTEGONON	A*mis*IS*seuic*TIPATRIAMUI	
	DICAMAPPAREREUOBIS	DEBIMURHOCADALIAM	derimus *L*
	QUIRITESPUTOQUIMEMI	FUGAHOCCAPTAURBSHOC	fugam *L* ‖ [3]
nistris *M*[a]	NISTISANTEGALLORUM	CIRCUMSESSUMCAPITO	
	ADUENTUMSALUISTEC	LIUMNECESSITATISINPO	
sic, publicis *C*	TISPUBLIUSPRIUATISQ·	SUISSEUTDESEREREMUSP*e*	ut diesseremus *L*
stante *C*	TANTEINCOLUMIURBE	NATISUESTROSEXILIUMQ	nostros *C*
esse actam *L*	HANCEANDEMREMACTÃ̈	ACFUGAMNOBISEXEOLO	
	ESSEUTUEIOSTRA*ns*MIGRA	COCONSCISCEREMUSQUẼ	conscisseremus *ML*
sic, remus *C*	3 RENTURETUIDE*lequ*AN	TUERINONPOSSEMUSET	
inter] in *L*	TUMINTERMEAN*sen*TẼ	GALLIAEUERTEREPOTUERUNT	
	TIAMUESTRAM*q*INTERSIT	ROMAMQUAMROMANI	
	TRIBUNIUOSETIAMSITUN*c*	RESTITUERENONUIDEBŨ	
sic V, faciundum *C*	FACIENDUMNONFUERIT	6 TURPOTUISSEQUIDRESTAT	
sic, utique *C*	NUNCITAQFACIENDUMPU	NISIUTSIIAMNOBISCOPIIS	
	TATISEGOCONTRANECIDMI	UENIANTCONSTATENIM	
sint *M*	RATISITISPRIUSQUAMQUA	UIXCREDIBILEMMULTITU	

[1]) at enim . . . *u.* 6 posse *om. C* [2]) *post litteram huius versus duodecimam* I (*uel* P) *sub* N *uocabuli* ENIM *versus praecedentis collocatam uestigia incerta adsunt litterarum fortasse* MU [3]) ubrs (*sic*) *L*, urb *M*[a], urbe *M*[b]

CXI q. XXXII f. 3 = f. 274

	lib. V c. 54. 55	*lib. V c.* 55	
[1])	1 DEIMMOUISSECA	URBSAEDIFICA*rico*	[4])
[2])	MILLUSCUMALIAORA	EPTATEGULAPU*bli*	
	TIONETUMEAQUAE	CAEPRAEBITAES*tsa*	
sic, pertinebat *C*	ADRELIGIONESPETIE	XIMATERIAEQU*e*	
	BATMAXIMEDICITUR	CAEDENDAEUN*de*	da eundem *M*
	SEDREMDUBIAMDE	QUISQUEUELL*etius*	
	CREUITUOXOPPORTU	FACTUMPRAED*ibus*	
[3])	NEMISSAQUODCUM	ACCEPTISEOAN*no*	accepto *L*
	SENATUSPOSTPAULO	AEDIFICIAPERF*ectu*	
his *C*	DEEISREBUSINCURIA	4 ROSFESTINATIO*curam*	
	HOSTILIAHABERETUR	EXEMITUICOS*diri*	uictos *L*
praediis *C*	COHORTESQUEEXPRAE	GENDICUMOM*issos*	*sic*, dum *C*
	SIDIISREUERTENTES	UIALIENIQUED*iscri*	
	FORTEAGMINEFORUM	MINEINUACU*oae*	
	TRANSIRENTCENTU	5 DIFICANTEAEST*cau*	
sic, comitio *C*	RIOINCOMITIAEXCLA	SAUTUETERESC*loa*	buteres claoce *M*
	MAUITSIGNIFERSTA	CA*e*PRIMOPER*publi*	primum *M*
	TUAESIGNUMHICMA	CUMDUCTAEN*unc*	dūctae *M*[a]
obtimum *L*	2 NEBIMUSOPTIMEQUA	PR*i*UATAPASSIM*sube*	primata *M*[a]
	UOCEAUDITAETSENA	ANTTECTAFORM*aque*	tecta] ecta *L*
	*tu*SACCIPERESEOMEN	URBISSITOCCU*patae*	
	EXCURIAEGRESSUSCŌ	MAGISQUAMD*iuisae*	magis *bis L*
	CLAMAUITETPLEBSCIR	SIMILIS·	
	CUMFUSAADPROBA		
	UITANTIQUATADEIN		
legem *M*[a] ‖ promisce *C*	DELEGEPROMISCUE		
	URBSAEDIFICARICO		
	3 EPTA*tegul*APUBLICAE		
sic, saxi *C*	PRAEBITAESTSAXA		
ce] caecae *L*	MATERIAEQUAECE		

[1]) deimmouisse] *sic*, dii mouisse eos *MP*, dii mouisset os *L*

[2]) cum *VC* (*etiam M*[a]), tum *M*[b]

[3]) ne emissa quod cum *MP*, na emissa quodcumque *L*

[4]) urbs ... *u.* 4. 5 materiaeque cac *om. C*

CXII q. XXXII f. 3′ = f. 274′

[1] *ti*TI LIVI
*a*b URBE
*co*NDITA
*li*B · V · EXP
*in*C · LIB · VI ·

[2]

[1]) TITI LIVI Nicomachus Dexter uc (dexterum *L*) emendabi (emendari *L*) ad exemplum parentis mei Clementiani ab urbe condi (cond *L*) Victorianus uc (uc *om. L*) emendabam domnis Simmachis. Explicit liber V (liber u explicit *L*) incipit liber VI feliciter (feliciter *om. L*) *ML* (*ubi haec subscriptio bis legitur et in fine paginae extremae libri quinti et in capite sequentis, quae prima est sexti*); *in V non plus fuit umquam quam quod legitur supra*

[2]) *pagina uenenis pessumdata tota*

CXIII q. XXXII f. 4 = f. 310

	lib. VI c. 1	*lib. VI c.* 1	
	4 NENTURCETERUMP*ri*	*camillus iterum is*	
	MOQUOADMINICULOE	TRIBUNOSMILITUMPRO	pro] *sic VL, om. MP*
sic, eodem *C*	RECTAERATEIDEMINNI	*consulari potestate*	
m. *om. L*‖[1])	XAMFURIOPRINCIPIS*te*	CREATĀUALERIUMPU	ā] am. *M*
	TITNEQUEEUMABDICA*re*	BLICOLAMITERUMLUER	blicola *M*[a], blico iam *L*
	SEDICTATURANISIA*nno*	GINIUMP̄CORNELIUM	
	CIRCUMACTO*p*ASSISUNT	A·MANLIUML·AELIUM	[3])
	5 COMITIAININ*sequen*	9 L·POSTU*miumhiexin*	l.] lp̄. *M*
	TEMANNUMTRIBUNOS	TERREGNOCUMEXTEM	exem *L*
	HABEREQUORU*min*M*a*	PLOMAGISTRA*tuminis*	iniessent *M*
	GISTRATUCAPTAURBSES	SENTNULLADEREPRIUS	
	SETNONPLA*cuitresad*	QUAMDERELI*gionibus*	
	INTERREGNUMREDIIT	SENATUMCONSULUNT	*sic*, consuluere *C*
	CUMCIUITASINOPERE*ac*	10 INPRIMISFOEDERAACLE	
	LABOREADSIDUO*refi*	*geser*ANTAUTEMEAE	
	CIENDAEURBISTENERE	DUODECIMTABULAEET	
q. tum fabio *L*	TURINTERIMQ*fabiosi*	QUAEDAM*regiaeleges*	
	MULPRIMUMMAGISTR*a*	CONQUIRIQUAENONCŌ	non *om. C*
cn.] c̄r *L*	TUABIITABCNMARCI*o*	PARERENTIUSSERUNT	pararent *C*‖[4])
	TR·PL·DICTADIESESTQUOD	EXEISETI*a*MAEDITAIN	edita etiam *C*
	LEGATUSINGALLOSADQU*os*	UULGUSQUAEAUTEM	uulgos *M*[a]
	MISSUSERAT*o*R*atorcon*	ADSAC*rapertinebantapon*	
	TRAIUSGENTIUMPUGNAS	TIFICIB·MAXIMEUTRE	
	7 SETCUIIUDICIO*eum*MOR*s*	*ligioneobstrict*OSHA	
	ADEOOPPORTUNAUTU*o*	BERENTMULTITUDINIS	
	LUNTARIAMMAGNAPARS	ANI*mossuppressa*	
subtraxi *L*	8 CREDERETSUBTRAXITIN	11 TUMDEDIEB·RELIGIOSIS	
ter res num iniit temp̄ *L*	TERREGNUMINITUMP	AGIRICOEPTUMDIEMQ	*sic*, agitari *C*
	CORNELIU*s*SC*ipiointer*	ADXU·KSEXTILESDU	
rex] *sic*, rex et *C*‖[2])	REXPOSTEUMMFURIUS	PLICICLADEINSIGNEM	

[1]) *sic*, principe *MP*, *om. L* [2]) m.] me *L* [3]) *sic*, a. manilium (maliniumque *M*) l. emilium *C*
[4]) *post* iusserunt *ins.* alia *C*: *fortasse id minutis litteris scriptum fuit etiam in V*

CXIV q. XXXII f. 4′ = f. 310′

	lib. VI c. 1. 2	*lib. VI c. 2*	
quod *L*	quodie*adcreme*	buspopuliscoiura	cumiura *L*
fabri *L* ‖ quod *L*	ramfabicaesiquode	tionemdebelloadfa	tione $M^a L$, tiones M^b
	*indeadaliam*cumexitiolr	numuultumnaefac	
pusnatum *L* ‖ a *om. M*	bisfoedepugnatuma	tammercatoresadfe	
sic	posterioreclaeallien	3 rebantnouusquoque	
	semappellaruntinsic	terroraccesseratade	[4])
	nemq·reinulliuspu	defectionislatinorū	
	bliceprivatimqueacē	bernicorumquequi	
dae] da *L*	12 daefeceruntquidam	postpugnamadlacum	pugna *L*
	*quod*posttridiaeidus	raegillumfactamperā	
	quinctilesnonlitasset	nospropecentumnum	
	sulpiciustr·mil·neque	quamambiguafidein	fidem *L*
inuenit a pace M^a	inuentapacedeumpēst	amicitiamprfuerant	amicitia *P*
	diemtertiumobiectus	4 itaq·cumtantiundiq·	
[1])	hostiexercitusroma	terrorescircumstarēt	
posttri] *sic VML*	nusessetetiamposttri	appareretq·omnib·nō	appararetque *L*
diem *L*	dieidusreb·diuinissu	odiosolumaputhostis	
[2])	persederimiussumin	sedcontemptuetiam	contemtum *ML*
sic	deutposttridiekal·quo	intersociosnomenro	
nouas *L*	queacnonaseadem	5 manumlaborarepla	
traditam *L*	religioessettraditum	cuiteiusdemauspiciis	
	1 putantnecdiulicuit	defendiremp·cuiusre	defendere ip. cuius *L*
quietis] quieti sunt *L* ‖ [3])	quietisconsiliaerigē	cuperataessetdictato	
	daeextamgrauicasu	remqdicimfuriumca	
agere *L*	2 reip·secumagitarebīt	6 millumisdictatorgaiū	gaium] con *L*
uoluci *L*	uolsciueteresbostes	seruiliumahalamma	
	adextinguendumno	gistrumequitumdixit	
	menromanumarma	iustitioq·indictodilec	
	ceperantbincaetruri	tumiuniorumhabuit	iuniorem M^a ‖ abiit *L*
ex *om. L*	aeprincipumexomni	itautseniores quoque	id aut *L*

[1]) hosti *VP*, hostis M^a, hostia *L*, hostibus M^b [2]) persederim] *sic V*, persederi *MP*, persederit *L*

[3]) regendae *L* [4]) adedefectionis] *sic*, defectione *C*

CXV q. XXXII f. 5 = f. 311′

	lib. VI c. 2	*lib. VI c. 2*	
	LIB QUIB·ALIQUIDROBORIS	M UBIANIMADUER*tilca*	
uerba sua *C*	SUPERESSETINSUAUER	MILLUSIGNEMINO*biec*	
iuriatos M^a ‖ 1)	BAIURATOSCE*nturiaret*	TAMSAEPEMCOICI*iussit*	sepe *L* ‖ 3)
et *om. C*	7 ETEXERCITUMCONSCRIB	ETFORTEERATUISM*ag*	uis] us *L*
	TUMARMATUMQTRIFA	*naue*NTIUERSAIN*hos*	
	RIAMDIUISITPARTEMUNĀ	11 TEMITAQUENONA*peru*	
agrum ueientem *L* ‖ 2)	INAGROUEIENTEAETRU	ITSOLUMINCENDI*ouiam*	
alterum] teram M^a	RIAEOPPOSUITALTERAM	SEDFLAMMISINC*astra*	
contra *L*	ANTEURBEMCASTRALO	TENDENTIB·UAPO*re*	
	8 CAREIUSSITTR·MIL·BISA	ETIAMACFUMOC*repitu*	
	MANLIUSILLISQUIADUER	QUIRIDISMATERI*aefla*	maceriae *L*
	SUSAETRUSCOSMITTEBĀ	GRANTISITACONSTE*rna*	
	TURLAEMILIUSPRAEPO	UITHOSTESUTMIN*or*	
	SITUSTERTIAMPARTEM	MOLESUPERANTI*bus*	moles *C*
uulcos *M*	IPSEADUOLSCOSDUXITNEC	UALLUMMILITIBU*smu*	militibus munitum *om. C*
a lanuuio *C*	PROCULAIANICULOADME	NITUMINCASTRA*uuls*	
cium] *sic*, stium *M*	CIUMISLOCUSDICITUR	CORUMROMANIS*fue*	
	CASTRAOPPUGNAREEST	RITQUAMTRANSC*enden*	4)
ad] *VM*, ab *PL*	9 ADORTUSQUIB·ADCON	TIB·SAEPEMINC*endio*	
	TEMPTUQUODPROPEOM	12 ABSUMPTAMFUER*atfu*	5)
ab] a *C*	NEMDELETAMABGALLIS	SISHOSTIB·CAESIS*que*	
	ROMANAMIUUENTUTEM	CUMCASTRAIMPE*tuce*	
	CREDERENTADBELLUM	PISSETDICTATORP*raedam*	
profectus *L*	PROFECTISTANTUMCA	MILITIDEDITQUOM*inus*	dedit.... eo militi *om. M*
	MILLUSAUDITUSIMPERA	SPERATAMMINIM*elar*	
sic, terroris *C*	TORTERRORINTULERATUT	GITOREDUCEEOM*iliti*	*cf. p.* 141 *not.* 1
	UALLOSEIPSIUALLUMCŌ	GRATIOREMMILIT*ide*	6)
	GESTISARBORIB·SEPIRENT	DITQUOMINUSSP*eratam*	
	NEQUAINTRAREADMUNI	MINIMELARGITO*redu*	
quod *C*	10 MENTABOSTISPOSSETQUD	CEEOMILITIGRAT*iorem*	

1) centuriaretur *L* 2) aetru] et cu M^a 3) coiciussit M^a, coci iussit *P*, coiciturus sit *L*
4) transcedentibus sepe in incendio *L* 5) absumptam] *VPL*, adsumtam *M*
6) militi dedit...gratiorem *om. C*

CXVI q. XXXII f. 5′ = f. 311

	lib. VI c. 2. 3	*lib. VI c. 3*	
	13 *pers*ecutusdeindefu	Non *potuisset confec*	
	*gie*ntescumomnem	*taque paucitas oppida*	
	*uol*scumagrumdepo	*norum opere uigiliis uul*	uigilius M^a
	*pula*tusessetaddedi	neri b·quaese*m*per	
	*tione*muolscos*septuage*	*eosdem urgebant per pac*	
annos M^a	*simo*demumannosub	tionemurbebos	
et] ex C	14 *egitu*ictoretuo*lscisin*	*tibtradita*inermiscū	
[1]	*aequo*stransiitexer	singulisemissa*uesti*	
citus L ‖ bolas C	*citum*eorumaduo*lasop*	mentismiserabili	
	*pres*sitneccastramo	*agmine penates*	
	*dos*edurbeme*ti*am	4 relin*queretenfortetem*	
	*adg*ressusimpetupri	*pore camillus cum exerci*	
	1 *mo*cepitcumineapar	turomanointeruenit	
	*tein*quacaputreiro	*cui cum se maesta tur*	
	*man*aecamilluserat	baadpedesprouoluis	
	*eafo*rtunaessetali	setprincipumquaeo	
	*aminpa*rtemterrorin	rationem*necessita*	
terror ingens *om.* C	*gen*sterroringens	teultimaexpressam	ultuma L
	2 *ing*rueratetruria	*fletus mulierum ac*	
	*pro*peomnisarmata	puerorumquiexilii	
	*sutri*umsociosp*rob*	*comites*traheba*ntur*	
debat *om.* L	*sideb*atquorumlegati	excepissetparcer*ela*	
opem] ope M^a, pro M^b	*ope*mreb·ad*fectisoran*	*m*entissutrinosiu*s*	
	*tesc*umsenatumadis	sitetruscisseluc*tum*	
	*sent*decretumtul*ere*	5 lacrima*s*q·ferresar	
	*utdi*ctatorprimoquo	*cinas inde deponi sutrinos*	
	*que*temporeauxiliū	queibiconsidere	consedere M
	3 *sutr*inisferret*cuius*	*modico praesidio relicto*	
compati L	*speim*oramcumpati	armasecummili*te*	
	*for*tunaobs*essorum*	ferr*eiubet*itaexpedito	

[1]) *post* transiit *ins.* et ipsos bellum molientes C

CXVII q. XXXII f. 6 = f. 267

	lib. VI c. 3	*lib. VI c.* 3. 4	
	ExercitupRO*fec*tUS	S*ipo*NIARMAETPARCI	
	AdSUTRIUMIdqU*odre*	*inermi*B · IUSSISSENT	*sic*, inermi *C*
soluat M^a, salua M^b	BATURSO*lutaomni*ARE	NECPRAETERARMATOS	
	BUSUTF*itsecundis*IN	9 quemquamuiolaritū	
	UEN*it*NULLAM*stati*	etiamquiB · ANIMIULTI	in spe ultima *C*
haec spatium excedunt	ONE*mantemoeniapate*NTIS	MAINSPEOBSTINATIA*d*	
sportas M^a	POR*tasuictoremua*	*decertandum fuerant*	
	ÇUM*praedamexhos*	postquamdataspe*s*ui	
	*t*IUM*tectisege*R*en*	*taeest*IACTAREPASSIM	iactari *L*
	6 *t*EM*iterumigit*UR	ARMAINERMESQUEQUOD	
	*eodemdiesu*tRIU*m*	TUTIUSFORTUNAFECERAT	tutius] ituros *L* ‖¹)
		10 sebostiofferremaçna	
		multitudoinc*usto*di	
		A*s*diuisa*oppi*duman	
		*tenoct*em*re*dditum	
		SU*trinisinuiolatum*	
		IN*te*çrumq*ue*abom	
		NI*clade*belliquianō	
		uicaptumsedtraditū	
		percondicionesfue	
		1 *ratcamillusi*NURBĒ	
		triumphansrediittri	²)
		um simul bellorum uictor	
		2 lonçiplurimoscapti	*sic uid.*, longe *C*
		uos ex etruscis ante	
	8 *suos*UTp*roe*liUM*ini*	currumduxitquibu*s*	
	*rent*quodA*cce*N	sub*h*astauenum*datis*	
desperationem *L*	*suma*Bde*speratione*	tantumaerisredactū	
	*hostium*fUiSSetNI*prae*	estutpraetioproauro	ut] que *L*
	CONESPER*urbemdimis*	*matronis persoluto*	prosoluto *L*

¹) facerat *L*

²) *post* triumphans *ins.* praemium ad nos uenientibus *L*

CXVIII q. XXXII f. 6′ = f. 267′

	lib. VI c. 4	*lib. VI c.* 4	
	Exeoquodsupererat	Ciisrepinpensasadiu	ciis] *sic*, ciis et *C*
aureae factae] efectae *L*	trespateraeaureae	uanteetaedilibuelut	
quas] quasi *L*	3 factaesintquascum	publicumexigentibus	exientibus *L*
	titulonominiscamil	opuseipsisprivatisad	
	liantecapitoliumin	monebatenimdeside	
	censuminiouiscella	riumususfestinanti	
	constatantepedesiu	busadeffectumoperis	
posita *L*	nonispositasfuisse	intraq·annumnoua	
	4 eoannoinciuitatem	7 urbsstetitanniexitu	ubrs *L* ‖ exitu anni *C*
qui] que *L*	acceptiquiueientium	comitiatribunorum	
¹) ‖ acac] *sic*, ac *C*	quica*pe*n*atiu*macac	militumconsularipo	
falsiscorum *M*	faliscorumpereabel	testatehabitacreatit·	
	latransfugerantad	quinctiuscincinnatus	
	romanosacerquae	q·seruiliusfidenasq·	fidenas quintum *C*
	bisnouisciuib·adsic	l·iulius·l·aquiliuscur	⁶) ‖ aquibus coruus *L*
reuocat *L*	5 natusreuocatiquoq	uus lucretiustricipi	
²)	inurbemsenatuscō	tinusseruiliussulpici	*sic VC*
a *om. L* ‖ ³)	sultooaueisquiaedi	8 usrufusexercitumal	al] in al *C*
ficandae *L*	ficandiromaepigri	teruminaequasnon	*sic*, aequos *C*
occupati *om. C*	tiaoccupatioccupatisi	adbellumuictosnam	
uelos *L*	biuacuistectisueios	quesefatebanturSed	
contulerunt *L*	secontuleranetpri	abodioadperuastan	
cont.] aspernantium *C*	*mofremitusfuit*con	dosfinesnequidadno	
	temnentiumimperi	uaconsiliarelinque	
	um*dies*deinde*p*raes	returuiriumduxere	retur] *sic*, rent *C* ‖ ⁷)
	titutacapitalisq·poe	alteruminagrumtar	
qui *om. L*	naquinonremigras	9 quiniensemibioppida	
⁴)	6 setromamfrequentia	truscorumcortuosa	*potest fuisse* CORTUOSĀ
⁵)	cresceretcumtotasi	etcontenebramuicapta	contenebra *C*
	mulexsurgereaedi*fi*	adcortuosamnihil	⁸)

¹) qui cap.] capenatiumque *C* ²) senatus consultoo] *sic*, sōc *L* ³) ueis qui] uheis quia *M*ᵃ
⁴) *post* romam *ins.* ex ferocibus uniuersis (uniuersos *L*) singulos metu suo quemque oboedientes fecit et roma cum *C*
⁵) cresceret cum] *sic V*, crescere tum *MP*, crescere cum *L* ⁶) l. iulius *VMP*, iullus tullus *L* ⁷) ducere *L*ᵃ
⁸) ad] atque capta direptaque (*sic*) *L*

CXIX q. XXXII f. 8 = f. 321

	lib. VI c. 6	*lib. VI c.* 6	
	Rumq·populosiuuē	8 Incensindeaitonus	inde] in id *L*
¹)	tutemsuammisisseaδ	apr̄·sibiquisedictato	
	5 idbellumeoabnuen	remiamquartumcre	
	tispu*blicum*fuiss*econ*	assetmagnumabse	ab] a *C*
	siliu*mq*uodnonpro	natutalib·deseiudiciis	
	hibitostantummodo	eiusordinismaximū	
	uolu*n*tariosdicerent	tambonoratocollega	*sic*, honoratum *C*
uelle *M*	militareubiuellent	rumobsequioiniungi	
desiderant *L*	6 desierantiamullacō	9 itaquesiquidlaboris	quid] que id *L*
	temnibellaitaquese	uigiliarumq·adicipos	
	natusdisageregratias	setcertantemipsum	set] *sic*, sit *C*||³)
	quodcamillus*in*ma	secumadnisurumuti	ut *C*
gistratus *M*ᵃ?	gistratuessetdictato	tantodeseconsensu	
	remquippedicend*um*	ciuit*a*tisopinionemq·	
fuisset *M*ᵃ	eumfuissesipriuatus	maximasitetiam	
	esseretcollegefateri	constantemefficiat	efficiat] ei faciat *L*
	regimenomniumre	10 quodadbell*um*adque	
sic, bellici *C*	rumubiquidbelliter	antiatesadtineatplus	
	roris*ingruatinuiro*	ibiminarumquampe	
defestina *L*	7 unoessesibiq·destina	riculiessetamenutni	esse] *sic*, esse se *C*
id] *sic uid.*, in *C*	tumida*nimoes*ess*eca*	biltimen*dis*icnibilcō	
millos ubi mittere *L*	millosubmittereim	temnendiauctorem	⁴)
nequiquam *C*	periumnecquicquā	11 essecircumsederiur	circumsedere *L*
	dem*aie*statesuadetrac	bemromanamabin	
tatum *L*	tumcrederequodma	uidiaetodiofinitimo	
iestate *L*	iestatieiusuiricon	rumitaqetd*u*cib·pluri	
²)	cessissetconlaudatis	busetexercitib·admi	
	absenatutribuniset	nistrandamremp·esse	nistrandum *L*
	ipsecamillusconfu	12 teinquitl·ualeriisociū	inquit] s quid *L*||⁵)
	susanimogratiasegit	imperiiconsiliiq·legio	

¹) suam misisse] *V* (*sic*) *M* (*sic*) *P*, summisisse *L* ²) *sic*, cessissent *MP*, sistent *L*
³) secum ipsum *C* ⁴) temnendi] menendi (*sic*) *L* ⁵) l.] *sic VC*\|\|ualeri *C*

CXX q. XXXII f. 8′ = f. 321′

lib. VI c. 6

	NESMECUMADUERSUS
antiantem *M*	ANTIATEMHOSTEMD*u*
teque *MP*	13 CEREPLACETTEQ·SERUI
	LIALTEROEXERCITUINS
in urbe *C*	TRUCTOP*a*RATOQ·ADUR
	BEMCASTRAHABEREIN
	TENTUMSIUEAETRUR*i*A
	SEINTERIMUTNUPERSI
	UENOUAHAECCURALATINI
hernicini *L*	ADQ·HERNICIMOUERINT
itaque] ita *L*	PROCERTOHABEOITAQ·RĒ
auo] aut *M*	GESTURUMUTPATREAU*o*
	TEQUEIPSOACSEXTRIBU
	14 NATIB·DIGNUMESTTER
	TIUSEXERCITUSEXCAUSA
ab] *sic*, a tito *C*	RIISSENIORIB·Q·ABQUIC̈
	TIOSCRIB*aturqu*IUR
	BIMOENIB·Q·PRAESIDIO
	SITL·HORATIUSARMATELA
	FRUMENTUMQUAEQ·A
[1])	LIABELLITEMPORAPOSCET̈
provideat *C*	15 PROUIDEANTTESE͞R͞C͞OR
neli *C*	NELIIPRAESIDEMHUIUS
publici *C*	PUBLICIICONSILIICUSTO
	DEMRELIGIONUMCOMI
	TIORUMLEGUMRERUM
	OMNIUMURBANARŪ
collega *L*	16 COLLEGAEFACIMUSCUNC
partes *C* ‖ numeris *L*	TISINPARTEMMUNERIS
	SUIBENIGNEPOLLICENTIB·

lib. VI c. 6. 7

OPERAMUALERIUSSO	
CIUSIMPERIILECTUSAD	
IECITM̄FURIUMSIBIPRO	sibi *om. L*
DICTATORESEQEIPROMA	
GISTROEQUITUMFUTURŪ	
17 PROINDEQUAMOPINIO	
NEMDEUNICOIMPERA	
TOREEAMSPEMDEBELLO	
HABERENTSEUEROHE	
NESPERAREPATRESETDE	
BELLOETDEPACEUNIUER	
SAQREP̄ERECTIGAUDIO	gaudio erecti *L*
18 FREMUNTNECDICTATOR	nec] et *L* ‖ [2])
UMQUAMOPUSFOREREIP̄	
SITALISUIROSINMAGISTRA	
TUHABEATTAMCONCORDI	
BUSIUNCTOSANIMISPA	
REREADQ·IMPERAREIUX	
TAPARATOSLAUDEMQUE	
CONFERENTISPOTIUSIN	
MEDIUMQUAMEXCOM	
MUNIADSETRAHENTIS	
1 IUSTITIOINDICTODILECTU	dilectum *Mᵃ*
QUAEHABITOFURIUS*a*C	
UALERIUSADSATRICUM	satrium *L*
PROFECTIQUONONUOLS	profectus quae *L*
CORUMMODOIUUENTU	iuuentum *Mᵃ*
TEMANTIATESEXNOUA	
SUBOLELECTAMSEDINGË	
TEMLATINORUMHERNI	

Q XXXII

[1]) alia belli] *sic*, belli alia *P*, belli atia (*sic*) *ML*

[2]) dictator] *sic*, dictatorem *Mᵃ*, dictatore *Mᵇ PL*

Codicis Veronensis descriptio.

Codex, ad quem Liviana ea quae praecedunt expressa sunt, est bibliothecae capitularis Veronensis[1]) signatus hodie n. 40 (antea 38) membranaceus formae quaternariae, posteriore scriptura, quae refert saeculum IX, proponens S. Gregorii papae moralium in Iob libros XXVIII-XXXV[2]), priore autem haec:

fol. 1–204 non rescr.
205 Vergilius
206 -
207–9 non rescr.

---

210 non rescr.
211 Vergilius
212 -
213 -
214 -
215 -
216 -
217 non rescr.

---

218 non rescr.
219 Vergilius
220 -
221 -
222 -
223 -
224 -
225 non rescr.

---

226 non rescr.
227 Vergilius
228 -
229 -
230 -
231 -
deest
232 non rescr.

---

[1]) Olim Bobiensem videri fuisse ait Henr. Keil in praefatione ad scholia Vergiliana p. XI; ego non perspicio, cur Veronenses libri vetusti repetantur ex bibliotheca potissimum Bobiensi.

[2]) Cf. Reifferscheid bibl. patrum Lat. I (in academiae Vindobonensis actorum minorum volumine XLIX) p. 59 seq.

233	non rescr.	
234	Vergilius	
235	-	
236	-	
237	-	
238	-	
239	-	
240	-	
241	-	
242	non rescr.	
243	Vergilius	
244	-	
245	-	
246	-	
247	-	
248	-	
249	-	
250	-	
251	Vergilius	
252	-	
253	-	
254	-	
255	-	
256	-	
257	-	
258	-	
259	Vergilius	
260	-	
261	-	
262	-	
263	-	
264	-	
265	-	
266	-	
267	Livius huius ed.	p. 117. 118.
268	- - -	p. 103. 104.
269	- - -	p. 5. 6.
270	- - -	p. 54. 53.
271	- - -	p. 48. 47.
272	- - -	p. 3. 4.
273	- - -	p. 105. 106.
274	- - -	p. 111. 112.
275	Livius huius ed.	p. 15. 16.
276	- - -	p. 35. 36.
277	- - -	p. 18. 17.
278	- - -	p. 39. 40.
279	- - -	p. 37. 38.
280	- - -	p. 24. 23.
281	- - -	p. 41. 42.
282	- - -	p. 9. 10.

283 Livius huius ed. p. 81. 82.
284 – – – p. 57. 58.
285 – – – p. 91. 92.
286 – – – p. 30. 29.
287 – – – p. 32. 31.
288 – – – p. 89. 90.
289 – – – p. 63. 64.
290 – – – p. 83. 84.

291 Livius huius ed. p. 95. 96.
292 – – – p. 45. 46.
293 – – – p. 59. 60.
294 – – – p. 19. 20.
295 – – – p. 21. 22.
296 – – – p. 61. 62.
297 – – – p. 55. 56.
298 – – – p. 97. 98.

299 Livius huius ed. p. 85. 86.
300 – – – p. 107. 108.
301 – – – p. 75. 76.
302 – – – p. 73. 74.
303 – – – p. 71. 72.
304 – – – p. 69. 70.
305 – – – p. 101. 102.
306 – – – p. 79. 80.

307 Livius huius ed. p. 87. 88.
308 – – – p. 2. 1.
309 – – – p. 28. 27.
310 – – – p. 113. 114.
311 – – – p. 115. 116.
312 – – – p. 26. 25.
313 – – – p. 8. 7.
314 – – – p. 78. 77.

315 Christiani hominis tractatus argumenti philosophici.
316 Livius huius ed. p. 109. 110.
317 – – – p. 44. 43.
318 tractatus philosophicus.
319 – –
320 Livius huius ed. p. 34. 33.
321 – – – p. 119. 120.
322 tractatus philosophicus.

323 tractatus philosophicus.
324 Livius huius ed. p. 49. 50.
325 non rescr.
(non. num.) Livius huius ed. p. 68. 67.
[326–329 non extant praeteritis numeris his in foliis signandis].
330 Euclides Latine factus.
331 – – –
332 Livius huius ed. p. 66. 65.
333 – – – p. 51. 52.
334 tractatus philosophicus.

335 tractatus philosophicus.
336 Euclides Latine factus.
337 Livius huius ed. p. 12. 11.
338 Euclides Latine factus.
339 Livius huius ed. p. 94. 93.
340 - - - p. 100. 99.
341 Euclides Latine factus.
342 Livius huius ed. p. 14. 13.
343 Euclides Latine factus.
344 tractatus phiiosophicus.

Studia in codice posita.

Folia igitur quae quidem antiquiorem scripturam habeant extant CXXV connumerata lacinia quae superest post fol. 325, quorum foliorum Livianis reliquiis occupantur numero sexaginta, Vergilianis unum et quinquaginta, octo philosophico, sex mathematico tractatu. Ex his Vergiliana tractarunt carmina Ribbeckius, sed ut rem non absolverit et a venenorum usu prohibitus et temporis praeterea angustiis impeditus[1]), scholia Angelus Maius (1818), Henricus Keilius (1848), Arnoldus Hermannus[2]); Euclidea a se descripta Gulielmus Studemund mox publici iuris faciet; philosophus adhuc iacet non exscriptus. Liviana autem primus examinavit Blumius indicemque foliorum dedit diligenter factum in museo Rhenano vol. 2 a. 1828 p. 336 seq. (cf. itineris Italici t. 1, 263. 4, 189) una cum specimine variae lectionis pertinente maxime ad huius ed. p. 19. Post eum Detl. Detlefsenus codice denuo examinato in Philologi vol. XIV a. 1859 paginas duas (huius ed. p. 2. 7.) diligenter descriptas proposuit exemplo lithographico. Denique A. G. Zumpt quattuordecim codicis paginis descriptis in commentatione 'de Livianorum librorum inscriptione et codice antiquissimo Veronensi' (Berolini 1859. 4.) duas earum edidit (huius ed. p. 9. 16.), reliquarum variae lectionis specimina dedit, denique exemplaris sui apographum Veronae reliquit optimo consilio, ut qui deinceps codicem retractarent illo adiuvarentur. Ceterum tam Blumio quam Detlefseno et arte impar et diligentia multis locis erravit, quos errores cum plerumque tacite emendarim, hic praemonendum est Zumptianas lectiones a meis diversas omnes reiectas esse examine instituto in re praesenti.

---

[1]) Cf. eius prolegomena Vergiliana p. 227.

[2]) Cf. Buecheler in mus. Rhen. novo 19, 639. Recognitio tota propediem ut edatur optamus.

Hunc igitur laborem per plus quinquaginta annos, postquam codicem repperit Maius, vixdum incohatum tandem ego suscepi et absolvi mensibus Aprili Maio Iunio a. 1867 Veronae. Sed ratio habenda erat et temporis, quod mihi aliis quoque eodem tempore studiis intento ad Livium superesse viderem, et commodi, quod in crisin Livii redundaret ex hoc libro plene excusso, non spernendo sane, sed Plauti Ambrosiano et Verrinarum Vaticano fide praestantiaque minime pari. Itaque non hoc egi, ut imaginem codicis talem repraesentarem, qualem vel typis exhiberi posse aliquando demonstrabit exemplar Plautini libri Studemundianum, sed satis habui quae elementa ita oculis deprehendissem, ut de iis mihi satis constaret, ea in schedas referre et publice proponere secundum paginas versusque codicis interpositis, ubi is hiabat, supplementis; nam haec si omisissem, usui multo minus habile exemplum futurum fuisset nec propter eas molestias melius certiusve. Accurate et plene num repraesentata sint quae supersunt in codice, iudicabunt qui postea eum recognoscent; ego feci quod potui, non usu eiusmodi lectioni adsuefactus, sed adiutus libera usurpatione venenorum chymicorum concessa nobis a praestantissimo bibliothecae eius bibliothecario et in hac academia collega Carolo Giuliario, qui item permisit, ut folia examinarentur compagibus solutis, id quod in plicaturis magnopere profuit; adiutus item ab optimo amico et per illos menses suavissimo contubernali Gulielmo Studemundo, qui cum simul Veronae degeremus Livium ego pertractans, ille Gaium, laboris socius mihi factus saepenumero ope et consilio me sustinuit, ut est huiusmodi scrutationum hodie facile omnium peritissimus. Hoc non licuit, quod vellem licuisset, ut codicem descriptum iterum recognoscerem totum ductusque evanidos et magna ex parte oblitteratos tempore interposito denuo examinarem. Nec tamen propterea exemplum diutius premere volui, quod tamdiu litteris debetur; satius enim visum est incurrere aliquando descriptorem in reprehensiones quasdam quam gravissimi auctoris vetustissimum librum diutius latere. Ceterum adhibui in codice recognoscendo editionem unicam quam habemus tali apparatu, qualem hodie requirimus, aliquatenus certe instructam et, ut omnium quae extant sine dubio longe deterrimam, ita a codicum lectione rarissime recedentem et propter id ipsum si alii nulli, certe huiusmodi negotio maxime aptam Alschefskianam. Item ubicumque vel lectionis diversitas vel etiam cum

recepta consensus scrupulum in re praesenti iniecisset, vocabulum 'sic' adscripsi, ita testatus codicem de ea ipsa re data opera examinatum vere id habere quod ex eo edidi. Praeterea adnotatione adiecta quantum in me fuit curavi, ut simul idoneum apparatum criticum editio haec repraesentaret, quatenus pervenit, eumque ita adornatum, ut qui ea utatur et facile et certo lectionis traditae discrepantiam percipiat. In quo apparatu conficiendo cum subsidia Alschefskiana non sufficere viderem (caremus enim adhuc nescio quomodo in ipso Livio et omnium maxime in decade prima pleno et absoluto critico instrumento), ut ea non exigua accessione locupletarentur, factum est partim Rudolfi Schoellii mei sollertia, qui Florentiae degens mea causa Mediceum denuo excussit, partim Pluygersii Leydensis liberalitate, quae eo gratior accidit, quod iam est consueta. Quod autem in varia lectione ea, quae bonis libris tradita est, referenda me continui abstinuique ab omni non dico emendationis faciendae periculo, sed ab ipsa emendationum factarum commemoratione, id in eiusmodi exemplo necessario fieri debuit; neque enim Livium recognovi, sed codices eius antiquissimos repraesentavi nec utile est miscere diversa et sua natura seiuncta.

Livii codex quo tempore scriptus.

Quo tempore Livii codex de quo agimus scriptus sit, certo determinari non potest, nisi quod vocabula quae sunt consul et consules sic notata CONS· et CONSS· ostendunt antiquarium qui librum scripsit non vixisse ante Diocletianum[1]). Quod si hoc sumere licet scripsisse eum antequam fieret recensio Nicomachiana, propterea quod ipse sequitur recensionem diversam, adiudicandus est saeculo quarto; eam tamen ratiocinationem et per se incertam esse video et satis constare Cassiodorium saeculo sexto ineunte usum esse codice Liviano recensionis non Nicomachianae[2]). Ea autem quae in codice observatur scribendi proprietas ab illo tempore nequaquam abhorret; nam cum labentis litteraturae permulta indicia habeat, a barbarismis veris eam plane immunem esse infra videbimus et omnino ita comparatam, ut tam in veris quam in falsis optime con-

[1]) Cf. Rossi inscr. chr. I. p. XXIII: 'Diocletiana aetate littera S post N geminari 'coepit ac deinde sollemne semper fuit nota CONS· unum, CONSS· duos consules indicare, 'quamquam hanc regulam artificum imperitia saepe neglexit.' Ante Diocletianum consules notantur tribus fere litteris COS·, raro nec nisi tertio saeculo quattuor CONS·

[2]) Vide quae infra observabuntur ad Liv. III 65.

veniat saeculo quarto. Litterae quoque pulcherrimae sunt, quarum si fieri poterit etiam ectypum aliquando parabo; premere autem editionem, donec fieret, nolui nec puto multum inde profectum iri. Nam quam incerta opinatio hodie dominetur in huius generis libris ex litterarum nescio quibus differentiis aestimandis, pudet commemorare.

Quaterniones folia paginae codicis.

Liviana folia sexaginta ea, de quibus agimus, pertinuerunt olim ad quaterniones quindecim, quorum cum numeri in extremis quaternionibus adnotati supersint quattuor XII. XXII. XXX. XXXII, etiam reliquos facile ad suos numeros Blumius revocavit sic:

[q. XV]	fol. 2	[q. XXIV]	fol. 4
	– 3		– 5
	– 6	[q. XXVI]	fol. 3
	– 7		– 4
[q. XVI]	fol. 3		– 5
	– 4		– 6
	– 5	[q. XXVII]	fol. 2
	– 6		– 3
q. XVII	fol. 1		– 4
	– 3		– 5
	– 6		– 6
	– 8		– 7
[q. XVIII]	fol. 4	[q. XXIX]	fol. 3
	– 5		– 6
[q. XIX]	fol. 2	q. XXX	fol. 1
	– 7		– 2
[q. XX]	fol. 2		– 7
	– 3		– 8
	– 4	[q. XXXI]	fol. 2
	– 5		– 3
	– 6		– 6
	– 7		– 7
q. XXII	fol. 1	q. XXXII	fol. 1
	– 3		– 3
	– 4		– 4
	– 5		– 5
	– 6		– 6
	– 8		– 8
[q. XXIII]	fol. 3		
	– 4		
	– 5		
	– 6		

Iam cum folia CXLIII, quae in codice olim fuerunt a primo ad postremum eorum foliorum quae supersunt, respondeant paginis editionis Hertzianae

c. CLXXVII, folia quae ante primum superstes perierunt CXIII pro portione respondent Hertzianis paginis c. CXXIX, ut codicem incepisse appareat ab ipso exordio annalium Livianorum. Quousque pervenerit, ignoratur neque quicquam cogit, ut eum ad denariam annalium Livianorum divisionem perscriptum fuisse statuamus; quod si pervenit ad finem decadis primae, constitit quaternionibus c. LIV, foliis c. CCCCXXXII. — Subscriptio servata est p. 112 quinti libri coniuncta, ut fieri solet, cum inscriptione sequentis. — Singulis paginis inscriptum est versis nomen auctoris, rectis libri numerus ad hoc exemplum TITI·LIVI||LIB·IIII[1]), prout in palimpsesto Vaticano libro legitur TITI·LIVI||LIB·XCI similiterque etiam in reliquis libris Livianis paris vel supparis aetatis. — Chartas dimensus Detlefsenus adnotavit altas esse hodie centim. 27½, latas hodie esse centim. 21, fuisse aliquando centim. 25, eius mensurae scripturam occupare in altitudinem centim. 26, in latitudinem centim. 8 + 8 (singulae enim chartae binas paginas comprehendunt) marginibus et supra et infra et utrimque et inter binas paginas late patentibus. Paginae singulae versuum sunt tricenorum breviusculorum, cum habere non soleant nisi litteras a senis denis ad vicenas; ut appareat librarium librum parare voluisse non perito solum, sed cuivis homini lectu commodum. Inveniuntur tamen non raro versus qui numerum illum excedunt cum propter marginis aequalitatem non anxie observatam tum propterea quod extremae litterae modo contignantur modo imminuuntur; quas contignationes in editione expressimus, minutarum autem litterarum rationem non habuimus. — Praeterea in duabus certe paginis 34 et 64 cernuntur vel extremi versus litteris coartatis scripti excurrentesque vel adeo versus quidam supra tricenarium numerum in ima margine additi, ut appareat librario certum terminum propositum fuisse, quo si casu aliquo non pervenisset, extra ordinem quae deerant adiceret. Quocum componendum est, quod inter p. 14. 15, quamquam eae se exceperunt codice etiam tum integro, tamen excidit tantum, quantum unam huiusce codicis paginam aequat. Quibus perpensis crediderim librum ita ex archetypo expressum esse vel potius exprimi debuisse, ut pagina

[1]) In ipso libri numero erravit librarius p. 83 (ubi errorem postea correxit). 87. 109. Ceterum ad hasce inscriptiones non satis attendi nec dubito multo plures earum superesse in codice quam adnotavi.

paginae, fortasse etiam versus versui responderet[1]); quod si probari potest in usu fuisse, neque eius usus ratio latet (nam errores, maxime omissiones ita et evitabantur optime et non evitati facile deprehendebantur; deinde ita facta exempla plura in scholis auditionibusque commode simul adhibebantur) et quae adhuc in obscuro posita est stichometria quo pertinuerit iam intellegetur. Quam ob rem qui in talia inquirunt, diligenter velim attendant, si qua forte similia alicubi lateant. Certe quod Livii liber alter rescriptus, nempe Vaticanus, totidem in pagella versus totidemque fere in versu litteras habere invenitur[2]), quot invenimus in Veronensi, aliquatenus quod posuimus commendat[3]). — Ceterum folia Liviana cum ad Gregoriana perscribenda aptarentur, margines desectae sunt, quas late patere voluerat scriptor Livianorum; qua desectione cum in inferiore margine litterarum nihil, in superiore autem tantummodo paginarum inscriptiones quaedam perierint, paginae exteriores complures mutilatae sunt. Quae damna cum ipsa editio proponat, licet propter supplementa adiecta typorumque rationem aequabilitate hiatuum aliquantum imminuta[4]), hoc loco non opus est enumerare.

Notae in Veronensi libro usurpantur eae, quibus locus esse potest vel etiam debet in annalibus similibusque libris exarandis, ut de his Notae.

[1]) Versus 80, 27 cur dimidia parte vacuus remanserit, non perspicio.

[2]) Vide p. 89. 90 editionis Niebuhrianae (Rom. 1820).

[3]) Vindobonensis decadis quintae codex habet in pagina versus undetricenos, in versu litteras circiter vicenas quinas nec in binas paginas ibi charta divisa est; divisa est in Puteano decadis tertiae, ut pagina habeat versus vicenos senos, litteras a senis denis ad vicenas (cf. Silvestrii palaeogr. vol. 2 tab. 88 et Alschefski vol. 3 p. IX). Mihi uterque libro recentior creditur Veronensi etiam propter orthographiam.

[4]) In supplementis recipiendis cum id maxime egerim, ut reliquorum librorum lectionem repraesentarem, non raro evenit, ut receptae litterae earum, quae perierunt, numerum aut non expleant aut superent, discrepantia orta ex rationibus diversis; nam modo subest compendium aliquod a librario admissum, modo error ipsius, modo archetypi nescio quae diversitas. Videant igitur viri docti de singulis quid statuendum sit; hoc moneo supplementa a me admissa in marginibus desectis non exacta esse ad numerum litterarum singulis locis deficientium, quem tamen facile colliges ex totius paginae propter similem truncationem in ea re aequabilitate. Aliud est in iis quae supplevi ibi, ubi membrana cum supersit, legi non potest; haec enim ad numerum exegi vel, ubi sic exigere non potui, de ea re monui; quamquam fateor accuratius attendi debuisse ad hiatuum ambitum, quam a me factum est.

pauca tantum observanda sint. Praenomina quamquam plerumque notantur, ut fieri oportet ubi nomen proxime sequitur, tamen non raro inveniuntur perscripta, e. c. 14, 1. 19, 40. 30, 38. 49, 46. 55, 11. 56, 20. 61, 41. 64, 19. 74, 17. 114, 55. Gaii cum plerumque recte notetur per litteram C·, Ç· quoque reperitur 29, 12. 94, 4. 35, 37. Praeterea adnotabo *p(atres) c(onscripti)* 13, 37. 91, 56; *I(uppiter) o(ptimus) m(aximus)* 32, 32; *imp(erator)* passim, item *imp(erium)* 53, 10; *p(opuli)* 61, 20 comitante nulla alia littera singulari. De notis *cons.* = consul, *conss.* = consules supra p. 158 dictum est; quae quamquam passim permutantur (cf. 3, 35. 13, 16. 14, 17 cet.), tamen regula apparet. Errorem inde ortum habemus 22, 42 CONSULIB·TANTISSIMO factum ex CONSTANTISSIMO. Ex notis non cum rei publicae ordinatione coniunctis, sed grammaticis mere nullae reperiuntur nisi q· = *que* et B· = *bus*, quarum utraque etiam in mediis vocabulis toleratur (Q·RENTES 6, 7 = *querentes*; SEQ·‖TIS 65, 30 = *sequentis*; RELINQ·RE 110, 8 = *relinquere*; AMB·TUM 89, 52 = *ambustum*). Ad has prope accedit *n* vel *m* littera tractu super proximam proximasve collocato significata ibi, ubi in versu aut ultima aut paenultima est; nam in medio versu eiusmodi compendium non admittitur nisi ubi continua scriptura interrumpitur perforata membrana, ut accidit 90, 35. Similiter litterarum contignationes non reperiuntur nisi in fine versiculorum, sed ut contignentur etiam tertia secundaque a fine (33, 60. 35, 44. 45, 9 al.), raro quarta tertiaque (47, 12), scilicet ubi eae quae sequuntur contignationem non patiuntur. In medio versu contignationem semel tantum (25, 4) observavi.

Capita et interstitia. Eminent elementa cuiusvis paginae prima, ut mos est in huiusce aetatis codicibus; in hoc autem quod interdum eminent primi paginae versiculi et prima littera et postrema (ita p. 16. 56. 108. 115), id alibi vidisse me non memini. — Interpunctio post notam (etiam post numeros, ut 3, 21. 113, 59) sollemnis est et ubi deficit, aetate oblitterata magis quam a librario omissa; ubi comma finit, eam non observavi nisi in ipso libri fine (p. 111, 53) et praeterea uno loco 3, 15 (cf. 47, 9). — Contra et principia orationum et in universum commata insigniora distinguuntur modo capite facto (7, 22. 11, 60. 22, 27. 32, 27. 43. 45, 48. 63, 42. 77, 55. 91, 56. 104, 3. 107, 42), quod certe locis tribus (32, 43. 63, 42. 77, 55) incipit a littera eminente, modo spatio in medio versu vacuo relicto (3, 26. 5, 54. 13, 36. 16, 4. 17, 39. 22, 52. 35, 12. 47, 9. 49, 1. 50, 29. 53, 45. 59, 25. 67, 2. 93, 51. 94, 29. 101, 37. 105, 52).

Emendationes in libro obviae.

Correctorem liber nactus non est; nam quae subinde apparent litterae expunctae inductaeve (2, *2*. 6, *22*. 9, *17*. *18*. 34, *52*. 36, *48*. 55, *51*. *55*. 60, *15*. 64, *59*. 66, *33*. *55*. 91, *6*. 92, *7*. *43*. 96, *29*. *31*. 97, *56*. 98, *16*) vel etiam mutatae (11, *42*. 20, *35*. 54, *16*. *48*. 61, *15*. 69, *56*. 83 inscr. 89, *14*. 92, *34*. 104, *44*. 105, *55*. 107, *57*) additaeve (16, *54*. 76, *15*. 108, *50*), eae iure tribuentur ei ipsi qui codicem exaravit. Quaedam autem vel in his mutata deprehenduntur in peius, ut 54, *16*. 55, *55*. 61, *15*. 96, *28*. 107, *57*.

Scholia Latina et Graeca.

Scholia in codice reperiuntur perpauca, nempe praeter oblitteratum p. 41[1]) Latina duo iuxta verba adscripta p. 61 *Lucius Pinari*[*us*] (littera *u* scripta super *c* quo pertineat ignoro) et p. 107 [*ora*]*tio Camilli dictatoris ad p. R.*, Graeca item duo posita in margine inferiore p. 61: *ὅτι κατ' ἐκῖνο κεροῦ τοῦ λοιμοῦ ἐν τῇ Ρώμῃ .... πρὸς ἐξιλέωσιν τῆς γεναμένης νόσου τῷ Ἀπόλλωνι ναὸν ἐγῖραι ηὔξαντο*, quae respondent verbis textus 4, 25, 3: *pestilentia eo anno ... aedis Apollinis pro valetudine populi vota est*, et p. 88 ...... *αστευόντων ἐχθρ .... οις στρατεύμασιν κινοῦσιν ... οἱ Ῥωμαῖοι πολιτευσάμενοι .... ις τοῖς πολέμοις τὸν δικτάτο*[*ρα*]*... ν προχιρίζονται*, quae de dictatore adnotatio hominis non admodum docti non coniuncta est cum Livianis in pagina illa perscriptis. Haec scholia licet videantur cum ipso libro magis exarata esse quam postea adiecta, tamen quod propterea Blumius iudicavit librum in Graecia scriptum videri indeque allatum esse Veronam, mihi non probatur; nam saeculi quarti grammatici quicumque erant, etiam in Italia degentes utramque linguam callere solebant neque mirum est ab eiusmodi homine quaedam Graece ad Livium adnotari.

Syllabarum divisio.

Videamus de scribendi ratione. — Syllabarum divisionem Latinam, id est eam, quae nititur in consonantibus geminatis distrahendis in scribendo sic, ut in voce formanda distrahi debent[2]), perpetuo observavit

---

[1]) Non numero lusus manus posterioris, ut p. 51.

[2]) Legem eam in libris qui quidem auctoritatem habent peraeque obtinere Lachmannus monuit in praefatione ad novum test. vol. I p. XXVII; eundem usum etiam in aere et marmore scribentes secutos esse ego observavi in addendis ad legum Salpensanae Malacitanaeque editionem p. 505. Exceptionem quidem facit monumentum Ancyranum (v. ed. meae p. 145); eius tamen in ea quaestione non talis auctoritas est qualis in reliquis, cum Graecus quadratarius facillime in ea ipsa re ad patrium usum declinare potuerit.

librarius, ut vix bis terve eam neglegeret[1]). Exempla apponam non omnia, sed quae sufficiant et peculiaria quaedam illustrent, maxime veriloquii in talibus nullam omnino rationem haberi:

c|*t*: *duc*|*tu* 106, 1/2; *introduc*|*ti* 91, 53/4; *noc*|*tis* 102, 53/4; *noc*|*turnae* 106, 60; *spec*|*taculum* 91, 31/2.

n|*s*: *tran*|*sisse* 96, 2/3.

p|*t*: *op*|*timus* 106, 51/2; *prop*|*ter* 95, 27/8.

s|*c*: *des*|*cendisset* 104, 19/20; *proficis*|*centis* 101, 12/3.

s|*p*: *res*|*ponso* 7, 19/20; *res*|*ponsum* 75, 14/5. 20/1. 86, 15/6.

s|*t*: *cas*|*tella* 81, 31/2; *Pos*|*tumius* 61, 41/2; *praes*|*tituta* 118, 25/6; *praes*|*titutum* 14, 51/2; *praes*|*to* 18, 16/7. 102, 54/5; *tris*|*tissimi* 107, 44/5; *uas*|*tatio* 82, 33/4.

g|*n*: *adsig*|*natus* 118, 15/6; *benig*|*nitatem* 86, 31/2; *ig*|*nomini-* 34, 40/1. 88, 53/4; *ig*|*nota* 2, 47/8; *indig*|*num* 52, 3/4; *insig*|*nem* 114, 6/7; *mag*|*na* 104, 58/9; *mag*|*nos* 93, 30/1; *pug*|*na* similiaque 6, 31/2. 42/3. 9, 1/2. 19, 22/3. 56, 57/8. 96, 35/6; *reg*|*num* 52, 2/3. 77, 7/8; *sig*|*nificare* 86, 22/3. Diversam divisionem non inveni; inveni divisum *ne*|*glegens* 104, 39/40, cum divisio *nec*|*legens* 87, 11/2 videatur coniuncta cum scripturae diversitate.

Tres consonantes ubi concurrunt, syllabam novam orditur fere maxime pinguis, praecipue mutae *cpt*:

bs|*c*: *abs*|*cedimus* 80, 20/1; *abs*|*cedunt* 102, 21/2.

ls|*c*: *Vols*|*c-* 16, 14/5. 47, 5/6. 63, 7/8. 70, 3/4. 75, 29/30. 90, 12/3; al.

ns|*c*: *trans*|*cendere* 96, 29/30.

ns|*p*: *cons*|*pexisset* 99, 21/2; *cons*|*pirationem* 38, 5/6.

bs|*t*: *abs*|*territi* 100, 28/9; *obs*|*tare* 5, 35/6; *obs*|*tinato* 99, 43/4.

---

[1]) Ita 8, 23/4 *to*|*tuadibus*, 56, 5/6 *an*|*ienem*, 73, 22/3 *proxim*|*a*; contra 19, 41/2 *cui*|*us* ita explicari potest, ut pro trisyllabo vocabulum accipiamus (cf. *cumi* 91, 56 pro *cui*), quamquam *qu*|*od* similiaque ab hoc quidem libro aliena sunt (nam *qu*|*orum* 104, 31/2 incertum). Non numero syllabas male divisas propterea quod librarius verba non recte diremit, ut 32, 22/3 *suam*|*et*; 39, 58/9 *rogare*|*t is*; 53, 56/7 *dictator*|*iam*; 82, 57/8 *sit a*|*estate*; 94, 23/4 *creati s*|*ex*; 111, 42/3 *omisso s*|*ui*, nec magis quod scribitur 27, 18/9 *ab*|*esset* et 79, 13/4 *post*|*ea*, nam haec vocabula pro binis habere potuit, quamquam alibi talia coniunxit, ut 36, 52/3. 82, 59/60 legitur *si*|*cut*.

mp|t: *temp|tationem* 24, 36/7.

nc|t: *Quinc|tius* 48, 40/1; *cunc|ta* 76, 51/2.

ns|t: *ins|tare* 81, 52/3.

ns|tr: *ins|tructo* 120, 4/5; *ins|tructum* 6, 47/8; *mens|truo* 51, 18/9.

s|tr: *cas|tris* 15, 37/8. 64, 53/4. 88, 8/9. 106, 4/5; *magis|trat-* 9, 34/5. 39, 40/1. 72, 40/1; *nos|tr-* 42, 25/6. 80, 57/8. 92, 4/5; *pos|tremo* 51, 2/3. 88, 33/4; *plaus|trum* 99, 35/6; *ves|tr-* 43, 8/9; 92, 3/4 al.

Littera sua natura gemina *x* ad secundam syllabam trahi solet: *di|xit* 56, 23/4; *du|xit* 101, 17/8; *eni|xae* 64, 30/1; *e|xudetur* 81, 51/2; *ma|xim-* 8, 52/3. 63, 1/2. 93, 7/8; *pro|xum-* 59, 38/9. 87, 36/7; *ve|xationes* 49, 56; *u|xorem* 99, 33/4. Semel tantum repperi contrarium *ex|uti* 42, 46/7.

Denique notabilis est divisio *co|epta* 111, 27/8 et denuo ibidem 31/2, item *coe|ptum* 47, 18/9, qua confirmantur, quae ad Lucretii versum 4, 619 *siquis forte manu premere ac siccare coepit* docte et caute, ut solebat, adnotavit Lachmannus. Ceterum secunda divisio nihilo minus legem infringit, etsi trisyllabum statuas *co|ep|tum*.

Unum addam extra ordinem. Cum ad manum esset pandectarum Florentinorum quinque paginarum adumbratio photographica, eius codicis in syllabis dirimendis observantiam intellexi ab ea, de qua supra exposuimus, in plerisque recedere. Nam deprehendi ibi quidem *dis|cedere*, item *contes|tata*, *dis|tulerit*, *praes|titerit;* at refragantur alia, ut *quae|stio*, *re|stitui*, item *edi|cto* et *da|mnum* et *nu|ptiarum*, et *prone|ptis* quinquies similiter sic diremptum; denique ne de librarii incuria cogites, corrector vocabulum *ipse* (ed. meae vol. 2 p. 360 v. 5) a primo librario sic divisum *ip|se* ita emendavit, ut *p* litteram ad secundam syllabam revocaret faceretque *i|pse*. Quam differentiam dubium non est inde explicandam esse, quod digestorum codex Florentinus Veronensi annalium Livianorum aliquantum inferior est aetate. Nam contraria sibi sunt in hac quidem re aetatis bonae quae quidem auctoritatem habeant monumenta omnia conspirantia in divisione ea de qua dixi, et Prisciani reliquorumque grammaticorum praecepta, quae qui sequuntur hodie, in sexti saeculi doctrina innixi Latinam consuetudinem iam fere sustulerunt, peccantes scilicet in partem doctiorem. Similiter in novo testamento Fuldensi, quem librum Victor Capuanus emendavit a. 546 imperante Iustiniano, Lachmannus[1])

---

[1]) In praefatione ad novum test. vol. I p. XXVII.

observavit librarium vocabula in versuum confiniis ad morem antiquum divisisse, emendatorem autem grammaticorum scitis fraudem fieri non ferentem talia pleraque omnia sua manu reformavisse. Idem igitur factum est in libro digestorum exarato aut eodem saeculo aut sequente. At in Veronensi non Prisciani praecepta, sed antiqua consuetudo viget, quam quamquam tarde exolevisse is ipse de quo dixi Fuldensis liber significat, tamen si quis aliquando in codicum huius generis discrimina aetatesque data opera inquiret, ei syllabarum divisio non erit neglegenda.

Orthographia codicis.

Orthographica quae observavi hoc loco composui, quamquam taedet quaestiones huius generis mole sua iam laborantes a me quoque augeri. Sed pertinet ad codicis quem expressi proprietatem dignoscendam, ut etiam de talibus constet et fines aliquatenus regantur inter mera calami menda et leges sive certe usum scribendi. Quorum finium hodie quidam obliti sordes sordibus dum cumulant, disquisitionem sua natura exilem et ingratam etiam ineptam et fastidiendam reddiderunt. Ad id quod mihi proposui sufficient quae iam proferentur; nec tamen spondeo exemplorum ordines plenos proponi nec deerunt opinor, qui quae desiderantur cupide expleturi sint.

Accusativus pluralis numeri in *is* constanter fere reperitur in participiis similibusque, ut sunt *abnuentis* 119, 3; *agentis* 103, 33; *castigantis* 71, 48; *conferentis* 120, 50; *confluentis* 56, 47; *fatentis* 47, 50; *habentis* 105, 30; *ingentis* 71, 16; *palantis* 70, 36; *parentis* 77, 32; *patentis* 117, 6; *proficiscentis* 101, 12; *recipientis* 16, 1; *recurrentis* 70, 35; *repetentis* 80, 56; *sequentis* 65, 30; *spectantis* 81, 38; *tollentis* 31, 60; *trahentis* 120, 52; *vergentis* 96, 52. Formati in *es* quattuor tantum exempla adnotavi *fidentes* 35, 46; *fugientes* 116, 1; *sedentes* 100, 41; *vagantes* 103, 31. E contrario in nominativo qui respondet dominatur *es*, ut 3, 1. 41, 57. 66, 29. 91, 30. 99, 8. 100, 13; nec nisi semel repperi formatum in *is*, nempe *bellantis* 11, 33 indubio errore, ut erratum est item in *senioris* nominativo pluralis 40, 48. Similes sunt accusativi *consularis* 13, 16; *militaris* 106, 11. 109, 54 (at *militares* 30, 1); *popularis* 38, 52; *inmortalis* 60, 10. 106, 34 (at *annales* 66, 19); *talis* 120, 45; *civilis* 40, 21 (sed *Quinctiles* 114, 11; *Sextiles* 3, 21. 113, 59; *inexpugnabiles* 84, 13; *omnes* 16, 3); *tris* 69, 45 (accusativus *tres* est 45, 1. 55, 2. 69, 8; nominativus *tres* 29, 11. 76, 16; *tris* 71, 24); *pluris* 55, 2 (at *complures* 45, 51). Item accusativi *Antiatis* 71, 46; *Veientis* 109, 38; *penatis* 44, 42. 110, 49; contra eodem

casu legimus *Antiates* 16, 17. 119, 48; *Ardeates* 101, 31; *Fidenates* 80, 47; *optimates* 21, 54. 47, 1; *simultates* 44, 22, ut mittam nominativos similes 45, 31. 99, 2. 101, 37. 60. 120, 58. Accusativi sunt etiam *montis* 3, 44. 83, 6 (at *montes* 65, 10); *turris* 81, 40; *civis* 77, 27. 104, 11 (at eodem casu *cives* 33, 29); *Alpis* 96, 15 (at eodem casu *Alpes* 96, 33, ut *colles* 2, 15. 3, 40; *ignes* 85, 28; *nives* 83, 5; *secures* 31, 44; *vires* 4, 35. 35, 52). Denique variatur hoc casu inter *finis* 3, 27. 71, 58. 81, 21 et *fines* 70, 5. 76, 22. 118 53 et inter *hostis* 3, 29, 25, 38. 36, 30. 49, 12. 84, 30. 114, 47 et *hostes* 2, 28. 3, 40. 33, 30. 58, 40. 65, 1. 104, 11. 115, 43, cum *hostis* nominativo plurali 106, 38 originem traxerit ex corruptela, quam codices secundi ordinis evitaverunt. — Haec igitur recte conveniunt legibus sermonis aetate Augusta obtinentibus, de quibus nuper exposuit Corssenus *Aussprache des Latein.* ed. 2 vol. 1 p. 744, nimirum in vocabulis tertiae declinationis genetivo pluralis retinentibus vocalem *i* accusativum eiusdem numeri formari solere in *is*, sed ut *es*, quae forma postea sola obtinet, vel ea aetate non improbaretur.

Ablativus singularis tertiae sequitur fere accusativum pluralis, ut ubi hic retineat *is*, in illo esse soleat vel certe esse possit *i*. Adnotavi ex eo genere adiectivae formae *insequenti* 58, 56. 75, 8. 97, 25. 103, 58 (*insequente* 50, 4, ut *sequente* 20, 53 et *persequente* 107, 40); *ingenti* 26, 33. 35, 37. 37, 24. 60, 28. 62, 50. 64, 33. 76, 43. 93, 49. 102, 60; *atroci* 7, 19; *ancipiti* 100, 4; *Fidenati* 87, 40; *Veienti* 93, 33. 103, 15 (sed *Veiente* 82, 36. 115, 7. Item formae substantivae *civi* 95, 50; *classi* 66, 16; *sorti* 38, 28. 89, 58, ut mittam *siti* 84, 14; at semper *parte* legitur et *hoste*. Comparativorum ablativum *e* requirere et notum est et confirmat hic quoque liber 86, 57. 88, 6. 105, 53. 114, 5 al.; nam *altiori* 76, 41 mendosum est.

Nominativum singularem tertiae notabo unum *aedis* 61, 18 et *aedes* 93, 34.

Mensum genetivus est 16, 52; praeterea ex eo genere non repperi notabiliora.

In declinandis vocabulis *i* geminata secundum recentiorum consuetudinem praevalet, quamquam vetustior orthographia per unum *i* quibusdam locis remansit. Ita reperiuntur genetivi singularis *excidi* 59, 21; *offici* 11, 51; *suffragi* 69, 6; nominativi pluralis *ali* 39, 13; *Fabi* 114, 2; *fili* 17, 27; *patrici* 61, 39; *plebei* 62, 15; ablativi pluralis *alis* 107, 9; *dis* 100, 48. 119, 11; *is* 21, 46. 41, 26. 46, 14. 48, 60. 59, 23; *isdem* 32, 39. 43, 47.

60, 22; *iurgis* 30, 42; *nimis* 93, 57; *plebeis* 71, 36. 74, 6. 77, 44; *quaestoris* 69, 14 servatum ideo, quod librarius pro genetivo habuit (cf. 69, 48); *Veis* 80, 22. 104, 41. 118, 18, item 79, 10. 109, 6, ubi *a Beis* librario visum est significare *ab eis*. Eiusdem generis sunt perfecta *perit* 11, 26; *petit* 76, 23, item *abissent* 30, 54, *adissent* 116, 24, *desisse* 71, 60, *exisse* 70, 5 et *exissent* 3, 13. Diversum est, quod in genetivo singularis nominum propriorum constanter remansit forma contracta, nempe in *Anti* 14, 32; *Appi* 27, 47; *Servili* 57, 2; *Tolumni* 55, 23; *Valeri* 9, 20; *Vergini* 28, 22; *Volsci* 19, 10; *Volusci* 16, 17. Ipsum Livium exemplaque eius vetustiora multo saepius retinuisse *i* simplicem neque uno loco geminationem intulisse librarium cum ex supra allatis exemplis *quaestoris*, *ab eis*, *nimis* colligitur, quae intacta remanserunt propterea quod non intellegerentur, tum ex solutionibus eius generis perperam factis, quo pertinent vocativi *Cornelii* 120, 22 et *Valerii* 119, 59, genetivus *publicii* 120, 24, ablativus *Herniciis* 64, 29, denique *Palatii* 104, 49 pro participio quod est *palati* et *hiis* 49, 37 pro *is*. Nihilominus cum satis constet aetate Augusta in his vocalem plerumque duplicatam esse, sed ut exciperentur nomina propria (id quod nuper docui in Hermae vol. 1 p. 461) nec credendum sit exceptionem hanc mature oblitteratam, quippe quam constet et in titulis plebeium sermonem referentibus saepissime neglegi et ignorari a grammatistis Latinis iis quos habemus omnibus, codicis huius librarium ex sua ipsius doctrina tam diligenter observasse, hoc documentum est codicis Veronensis orthographiam in universum accurate referre pristinam Livianam.

ei antiquum plane abest a Veronensi libro. Neque enim ad eam orthographiam pertinet dativus singularis *plebei*, quae forma cum etiam ex aliis libris Livio vindicata sit (v. Schneider gramm. Lat. 2, 359), iam in Veronensi quoque legitur 39, 40. 86, 33 ut eodem casu *plebe* 22, 1, cum *plebi* occurrat 69, 50. 70, 12. 93, 15. Genetivi similis nullum exemplum repperi (cf. tamen infra ad V, 24, 8), cum *plebis* passim legatur. Plane similiter Ancyrana inscriptio genetivum format in *plebis*, dativum in *plebei* (v. ed. meae p. 147) nec dubium est ita loqui usitavisse saeculi Augusti homines. Non magis ad vetustam diphthongum pertinet dativus ablativusve *eis* 78, 44. 79, 34. 91, 28. 106, 57. 111, 10 non rarus, licet frequentius scribatur *iis* vel *is*.

Geminata *u* constanter reperitur secundum usum ab Augusto inde receptum nullaque vestigia deprehendi neque antiquae loquelae ab eiusmodi

geminatione abhorrentis (nam *novom* 109, 17 mendum est) neque barbarismorum talium, quale est *volgo* in digestis Florentinis obvium (cf. *vulgus* 113, 51 al.). Nam *Volscus* quod constanter fere scribitur, item *Volsiniensis* 93, 53. 59. 94, 37. 58. 60 et *Voltumna* 59, 28. 61, 50, non adversatur, cum et nomina propria ab orthographiae lege communi quodammodo exempta esse soleant et ne hoc quidem certum sit secundam litteram in his vocalis *u* sonum habuisse. Quamquam quod reperitur *Vulscum* 32, 40. 43, 40, *Vultumna* 114, 33, ostendit librarium etiam in talibus aliquatenus deflexisse ab antiqua scriptura, ut similiter 118, 45 pro *Corvus* male dedit *Curvus*, 88, 4 *monimentis* pro *munimentis* (cf. 115, 29). — In genetivis pluralis quartae et contracto secundae pro *uu* non raro scribitur *u* simplex, ut *magistratum* 42, 57. 72, 40. 43 (at *magistratuum* 46, 20. 94, 28); *passum* 12, 45 (at *passuum* 47, 13); *dumviri* 61, 20 (at *duumviros* 106, 42). Idem cum passim redeat alibi et inter alia in optimae aetatis carminibus (v. Schneider gramm. Lat. 2, 334) et in ipso monumento Ancyrano (v. ed. meae p. 146), utramque formam statuendum erit simul obtinuisse.

Litterae *u* in superlativis alibique ibi positae, ubi postea obtinuit *i*, vestigia repperi non multa, sed tamen aliqua, sunt autem haec: *decumam* 89, 12; *proxumo* 59, 39; *finitumus* 50, 27. 51, 7. 55, 51 (quo loco ante *u* litteram deleta est *i*). 83, 49, cum *finitimus* sit 46, 32. 66, 51. 75, 37. 79, 6. 98, 55. 101, 6. 119, 55. Item *lubet* 84, 58, quamquam *libet* similiave leguntur 30, 11. 45. 73, 12. 79, 16; *recuperare* 105, 29. 108, 19. 114, 52, cum *reciperatum* habeamus 9, 7. 10, 17. 26. 108, 11. Etiam *lacrimae* est 86, 34.

De consonantibus geminandis vel non geminandis missis vulgaribus et hodie satis notis, ut *Iuppiter* 11, 8. 33, 42. 106, 51; *mercennario* 80, 10; *Appenninus* 96, 33. 57 similibusque, haec tantum adnotabo: *occassionem* 63, 48 (at *occasio* 74, 42); *post tridie* 114, 10. 16. 19 ter repetitum ortum fortasse ex etymologia perversa; *operiri* 82, 59 non tegendi sensu, sed expectandi; *cotidie* 30, 41 (at *cottidie* 6, 57); *abscisa* 47, 60; *comisantium* 19, 3; denique *Aliam* fluvium scribi 97, 10. 27. 105, 56. 110, 45, quamquam *Alliensis* est 114, 5, quae vera scriptura est (cf. C. I. L. I p. 397) illis locis obscurata opinor eo quod inscitus librarius male ibi cogitavit de adiectivo. *Retulere* 26, 26. 66, 19 item erratum est; certe *rettulit* est 33, 7. 44, 19. 56, 9. 106, 36. *Causa*, *paulo* semper habent consonantem non geminatam.

cu pro *quu* non rarum est. Exempla adnotavi haec: *aecum* 28, 4. 72, 56. 80, 4 (*aequum* est 80, 13); *inicum* 28, 8; *relicum* 13, 22 (at *reliquum* 84, 59, ut *longinquum* 82, 44); *relincunt* 36, 51; *secuntur* 19, 39. Simile est *cottidie* 6, 57 et *cotidie* 30, 41 (at *quotannis* 77, 46). Quod aliquoties invenitur *nec quicquam* 51, 9. 10. 61, 60 pro *nequiquam* videtur pendere ex vocabulorum confusione potius quam ex orthographiae diversitate; vera scriptura obvia est, ut 59, 55. 61, 54. 70, 39. 71, 10. 72, 24 cet.

Adsimilatio litterarum in praepositionibus, quae coaluerunt cum verbis, quatenus perveniat, breviter indicabo. *Ad* adsimilatum repperi ante *c* fere constanter (*accedere; accendere; accidere; accipere; accire* 38, 46. 88, 41. 95, 31; at *adcommodare* 12, 27); ante *l* (*allati* 25, 20); ante *p* saepe (*apparare* passim, semel *atparatum* 66, 50; *apparere* passim, semel *adparebat* 6, 11; *appellare* semper; at *adpetere* 66, 31. 102, 25; *adprobare* 19, 6. 53, 23. 111, 24; *adpropinquare* 21, 18. 97, 19); ante *r* (*arripi* 7, 49); ante *s* raro (*aspicere* 68, 40; *aspirare* 67, 13; at passim *adsciscere; adsentiri; adserere; adservare; adsiduus* 61, 1. 70, 19. 107, 34. 113, 15; *adsignare; adsolere; adstitisse; adsuefacere; adsurgere*); numquam ante *f* (*adfectus; adferre; adfirmare*; *adfuturus*) *g* (*adgredi*) *t* (*adtinere* 35, 20. 119, 48; *adtonitus* 104, 36). — *Con* assimilatum repperi ante *l* semel (*collatum* 107, 11, cum *conlatus* sit 58, 13. 97, 38. 107, 22, *conlaudatus* 39, 5. 119, 27); ante *m* omnibus locis (*commercium; committere; communis* et *communicare; communire*) exceptis duobus (*conmittere* 54, 56; *conmuni* 102, 8); ante *r* (*corrumpere* 85, 3. 96, 8); *com* factum ex *con* ante *p* bis (*composito* 37, 7; *compressi* 103, 45), cum obvia sint *conpertus*, *conplexus*, *conpositus*, *conprimere*, *conpulsus*. — *In* mutatum in *im* in universum rarum est (*inbellis; inbutus; inlatus; inlibatus; inlicere*; *inligatus*; *inmensus; inmeritus* 53, 7. 77, 14; *inminere; inminuere; inmiscere; inmissus; inmitis; inmortalis* 53, 37; *inpedire* 19, 12. 22, 35. 69, 60. 70, 42; *inpendere* et *inpensa; inpertiri; inpetrare;* 89, 40; *inpetus* 84, 5. 103, 44; *inpiger; inplere* 37, 47. 43, 46. 84, 29; *inplicitus; inplorare; inponere; inpressio; inprobare; inprovidus; inprovisus; inpugnare* 21, 41; *inpune; inritare; inritus*) nec repperi *im* nisi paucis locis ante *m* (*immeritus* 53, 34; *immortalis* 106, 35. 49), paullo pluribus ante *p* (*impedimentum* 51, 44; *impetratus* 74, 37; *impetus* 36, 32. 97, 7. 115, 52. 116, 12; *implere* 2, 59; *importunus* 77, 2; *impugnare* 78, 33; *impulisse* 71, 42), sed ut *imperium* cum derivatis ita praevaleat, ut *inperium* non legatur

nisi tribus locis 17, 36. 60, 15. 92, 25. — *Ob* mutatur tantummodo ubi sequuntur *c* (*occipere* 70, 10. 94, 31; *occupare; occurrere*) *f* (*offendere*) *p* (*opperiri; opponere; opportunus; opprimere; oppugnare*), in his autem constanter. — *Per* cum non facile mutetur, tamen *pellatis* est 30, 57; sed *perlatus* 11, 20. 21, 5; *perlicere* 27, 6. — *Sub* item in sua forma manet (*submittere; submovere; subpositus* 27, 55). — Ceterum in minutiis his nec nusquam me in describendo excerpendove peccasse spondeo et patet librarium suo sive arbitrio sive licentiae aliquid dedisse, cum etiam talia reperiantur qualia sunt *im plebem* 78, 14; *Conlina porta* 57, 42 (cf. 30, 27. 58, 2); *in Adventino* 109, 6; *de immovisse* pro *dei movisse* 111, 1. Nihilo minus haud scio an quae satis certo deprehenduntur scribendi leges aut ipsius Livii fuerint aut certe aetatis Livianae.

In compositis cum praepositione *ex*, cum simplex incipiat ab *s* littera, ea plerumque absorbetur scribiturque *excendere* 107, 40; *exequi* 7, 41. 59, 50. 98, 60; *exul* et *exilium* passim; *expectare* passim; *extitisse* 6, 28. 7, 27; *exudare* 52, 6; *exultare* 41, 48; *exutus* 25, 13. Inveniuntur tamen *exsolvere* 12, 15. 53, 18. 89, 26 et *exsurgere* 118, 30, ut alibi 51, 33 pro *ex equestri* male scriptum est *ex sequestri.*

Litteras *d t* et *b p* in vocabulis extremis sic fere repperi in codice adhibitas. *At* et *atque* particulae utuntur fere littera *d*, illa 33, 37. 43, 56. 44, 27, haec 7, 10. 11, 10. 29. 14, 30. 17, 28. 19, 56. 24, 1. 33, 2. 45, 21. 46, 57. 56, 37. 57, 41. 62, 53. 66, 20. 67, 24. 75, 49. 76, 55. 98, 23. 119, 47. 120, 10. 48; *at* non repperi nisi 84, 29, *atque* non nisi 79, 1. 7. 88, 37. 96, 50. 98, 13. 101, 30. Item in compositis *at* non observavi nisi semel in *atparatum* 66, 50. Similiter *quod* et *aliquod* etiam iis locis, ubi ad numerum pertinent, sic scribuntur, illud 8, 21. 80, 32. 33. 96, 58, hoc 3, 12. 7, 26. 26, 1; *quot* per se semel tantum enotavi 108, 44. (cf. *quotannis* 77, 46). Semper in codice est *aliud*, plerumque *illud* et *id*, quamquam legi *illut* 63, 30. 78, 39, *it* 20, 14. Perpetuum item est *sed*, nisi quod *set* est 95, 23 et fortasse 59, 14, et *haud*, quod repperi vicies, *haut* non nisi ter 7, 46. 46, 39. 51, 4, ut mittam corruptum in *aut* 48, 40. 50, 54. 103, 34. Contra librarius constare fere sibi videtur in *aput* 16, 17. 22. 46, 8. 63, 2. 79, 17. 84, 34. 41. 91, 42. 102, 4. 114, 47, cum *apud* sit 84, 30. 85, 2. 17, item in *aut* et *met* enclitico (32, 22/3. 42, 41) et *velut* 100, 48. Haec pleraque sunt ex mediis, ut neutram scripturam plane reicias; bar-

barismum, quo *d* infertur in tertiam singularis verbi, non deprehendi nisi in *inquid* 11, 28. 13, 36. 35, 13. 54, 39, cum recte scribatur *inquit* 54, 4. 60, 30. 119, 59. Quae forma sola corruptelam passa est inter tot similes sine dubio propter confusionem τοῦ ἔφη cum eo quod est *in quid*. — Quod attinet ad *b* et *p* elementa, invenimus *scribti* 3, 32; *scribtores* 16, 23; *conscribtum* 115, 4; item *dilabsi* 98, 54. 100, 20 (at *dilapsis* 70, 30); item *pleps* 45, 54. 57. 69, 44, cum *plebs* obvium sit; item *optinere* 50, 18. 74, 13. 77, 22 et *opstitisse* 2, 21, cum praeterea in compositis sit *ob*; nam *opprimere* similiaque diversa sunt, nempe mutata ob adsimilationem.

Quae subieci per saturam collegi nullo ordine:

maiius 66, 28, nisi hoc mendum est.

ab codex Veronensis passim Livio reddit, ubi ex reliquis libris editur *a*: ita 46, 32. 47, 24. 53, 32. 57, 4. 48. 59, 10. 71, 28. 115, 21. 119, 34. Contrarium est 55, 52.

dilectus semper est in codice neque umquam aliter scripserunt antiqui, scilicet non ignorantes, quod hodie multi ignorant, in dilectu non tam agi de seligendis fortissimis quibusque ex populo universo quam de distribuendis civibus idoneis in legiones quaternas vel binas. E contrario *dirigere* quod hodie obtinet obtinuitque iam labentis rei publicae Romanae temporibus, et veriloquium barbarismi convincit et tituli, qui quidem bonae aetatis sint, consentientes in forma quae est *derigere*.

Exquiliae quod legitur 43, 37. 50, sine dubio grammaticus in Livium intulit propter veriloquium sive verum sive falsum, certe receptum; nam inscriptiones cum in ipsa tribus nota *s* solum admittant, de vera scriptura dubitare non sinunt, quam his quoque locis libri Nicomachiani servarunt tertioque 41, 52 ipse Veronensis.

nec|lecta similiaque ea divisione quam indicavi non minus saepe repperi 50, 52. 87, 11. 102, 58. 107, 3 quam *ne|glegens* 104, 40. similiaque 58, 30. 108, 32. 59. 109, 49.

tranant 65, 27 et *travolat* 36, 27; at *transferre*, *translatus*, *transmigrare*, *transvectus*, *transversus*.

terros 20, 3 (*terror* est 62, 60) videndum num aliis exemplis confirmetur.

augeres 12, 32 (at *augures* 2, 45. 45, 11). Cf. Priscianus 1, 35 p. 27 Hertz: 'antiqui *auger* et *augeratus* pro *augur* et *auguratus* dicebant.' Ceterum vide ne casui illud tribuendum sit vel etiam grammaticus Livium se ipso vetustiorem reddiderit, ut nunc facere solent nostrates; tituli certe augerem ignorant.

rediebant 100, 32 cum retineant libri omnes, examine dignum est, num forte alibi quoque reperiatur (cf. *exiebat* Henzen inscr. 6444).

duoviris 57, 17; at *duumviros* 106, 42, *dumviri* 61, 20.

promiscue similiaque 61, 26. 69, 16. 54. 72, 37. 111, 26, non *promisce*, quam formam boni testes vereor ne reiciant omnes.

urguerent est 65, 8, *urgemus* 80, 19.

vincla legitur 31, 4. 32, 18. 64, 10, *vincula* 8, 8. 63, 57.

Quinctius nomen recte scribitur plerisque locis, non ita multis *Quintius* 6, 19. 17, 2. 24. 42, 11. 46, 10. 56, 28, semel *Quincius* 12, 17. Cum illo licebit componere *autior* pro *auctior* 44, 18 et 14, 8 *aut iam* pro *auctam*. *Quintus* similiaque *c* illud non admittunt.

sescentis 36, 4, quod unice verum est et est etiam in monumento Ancyrano. Ceterum *s* pro *x* codex non admittit; nam *ausere* 8, 54 solitarium est.

pernici(a)e 61, 27, quam solam scripturam idonei testes testantur.

Ex soloecismis qui in hoc codice deprehenduntur nullus tam late patet quam *e* vocalis et *ae* diphthongi permutatio ita comparata, ut quamvis *e* pro *ae* passim reperiatur, tamen in contrarium etiam frequentius peccetur. In extremo vocabulo *ae* reperitur in *que* passim[1]), item in adverbiis *dubiae* 16, 42. 59, 12. 106, 19; *aegregiae* 19, 21. 26, 8. 63, 41; *enixae* 64, 31; *ferae* 1, 30; *inpigrae* 18, 15; *longae* 17, 50; *maturae* 35, 25; *piae* 32, 37; *promiscuae* 61, 26; *publicae* 17, 24. 55, 48. 111, 28. 32; *utrimquae* 63, 4. 64, 60; in ablativis *aciae* 44, 32. 100, 4; *pacae* 3, 5. 106, 18; *perniciae* 61, 27; *posttridiae* 114, 10; *rabiae* 41, 41; in imperativis *statuae* 111, 17; *exspectatae* 6, 2; in tertia pluralis perfecti semel *fuerae* 56, 53; in Soloecismi codicis.

---

[1]) 2, 6. 16. 18. 50. 3, 57. 6, 49. 7, 18. 11, 18. 14, 14. 17, 9. 19, 46. 26, 55. 57. 27, 58. 28, 42. 29, 45. 32, 3. 37. 54. 33, 4. 36, 41. 38, 28. 57. 39, 1. 45, 23. 33. 46, 48. 47, 15. 19. 48, 55. 50, 1. 23. 51, 20. 53, 48. 54, 6. 18. 61, 23. 63, 23. 64, 3. 72, 45. 77, 36. 85, 29. 51. 98, 28. 102, 59. 111, 30. 116, 46. 118, 14. 120, 54.

infinitivo item semel *dicerae* 84, 40. Nec *sae* pro *se* repperi nisi in corrupto *saepe ne* 52, 47 effecto ex *se paene*. Inverso errore reperiuntur *que* 25, 17. 35, 55. 53, 2. 57, 7. 62, 47. 67, 15. 97, 26. 103, 7. 105, 41. 107, 1. 119, 44; item *acte* 9, 12; *aliaene* 22, 60; *college* 119, 16; *date* 95, 6; *Fidene* 55, 14. 61, 57; *he* 107, 43; *Monete* 46, 30; *periculose* 33, 36; *praede* 65, 49; *publice* 70, 44; *Romane* 17, 50; *sue* 36, 31; *Voltumne* 61, 50. In primis vocabulorum syllabis similiter erratum est priore erroris genere in his: *aeburnis* 99, 54; *aedita* 113, 50; *aegregius* cum derivatis 6, 43. 47. 19, 21. 26, 8. 63, 41; *aegerunt* 16, 48; *aegressus* 102, 55. 111, 22; *aelati* 34, 15; *aeques*, *aequus* cum der. 33, 59. 36, 16. 26. 46, 50. 53, 44. 57, 58. 64, 36. 65, 12. 14. 85, 52. 86, 12. 48. 50. 51. 92, 31; *Aetruria* 59, 30. 61, 31. 80, 53. 82, 6. 25. 35. 84, 36. 114, 29. 115, 7. 12. 120, 7; *aevertere* 110, 54; *laevandae* 45, 34; *praeces* cum der. 7, 16. 48, 6. 53, 36. 57, 39. 62, 27. 74, 48. 93, 4. 5. 95, 41; *praemebat* 7, 22; *praetium* 27, 6. 89, 29. 117, 59; *quaeri* 7, 19. 30, 55. 45, 19. 61, 56. 62, 6; *Raegillum* 114, 40; *saecum* 16, 58; *spraetos* 62, 7, quibus adde *aliaenus* 22, 60. 81, 16. In contrarium peccatum est in his: *Ebutius* 49, 5. 47. 57, 59, *Equi* 66, 41. 71, 15; *cedere* 48, 5. 111, 29; *herere* 44, 45. 77, 23; *Melius* 51, 32; *Nevius* 66, 55; *pene* 48, 56. 52, 47. 91, 40; *penitere* 42, 42. 75, 35. 92, 19; *predam* 41, 56; *prestitutum* 14, 51; *sepire* 81, 6. 115, 28; *tedium* 74, 8. 84, 32. Singularia sunt *sociaetas* 91, 6 et *venissaet* 6, 53.

Oe diphthongus ubivis recte ponitur (*oboedire* quoque legitur 64, 31. 78, 53) uno loco excepto *praelii* 33, 26, cum idem vocabulum recte scriptum passim inveniatur.

In aspiratione ponenda omittendave perpaucae mendae deprehenduntur, ut *abita* 20, 24 (cf. *abieri* = haberi 44, 59); *proibitus* 104, 33; *Tyrrenum* 96, 50; *Oratio* 32, 44; *his* 20, 8 et *hiis* 72, 33 pro *iis*, item 49, 37 pro *is*; *cohorta* lectionis dubiae 60, 59; denique *aut* pro *haud* 48, 40. 50, 54. 103, 34 (cf. *audiuie* = haud dubie 70, 52), *haud* pro *aut* 78, 19. Apparet librarium qui haec scripsit regulas de littera ea perdidicisse et magis erravisse vocabulis similibus male permutatis quam in ipsa orthographia.

In litteris affinibus *b* et *v* simile quid observamus. Meri errores in ponendis iis rari sunt, ut *b* pro *v* reperitur in *faborem* 74, 24; *interbentum* 55, 32; *Lanubio* 64, 52; *nobos* 38, 18; item constanter fere in *Bibulanus* 14, 18. 22, 55. 49, 2. 56, 30. 74, 19 (*Vibulanus* est 61, 14); similiter

v pro *b* in *acerua* 51, 24; *adprouantibus* 53, 23; *Volas* 116, 9; *Gavina* 1, 23; *iuvendi* 89, 19. Contra non ita raro sic erratur in verbis ambiguis, ut in *nobis* 31, 25. 41, 19. 110, 53; *viduo* 37, 8; *bis* 71, 43; *ab eis* (= a Veiis) 78, 10. 109 6; denique corruptelae quaedam inde explicantur, ut *uerior* 90, 27 pro *uberior*, *audivie* 70, 52 pro *haud dubie*. Omnino codex, a quo pendebat librarius, eius generis errores longe plures habuit et emendationem grammatici talem, qualem prae se ferunt digesta Florentina, etiam Liviani libri subierunt.

Littera *m* quamquam non permutatur cum *n* (nam *triunphus* 37, 28. 38, cum passim legatur *triumphus*, et *tanquam* 54, 58 solitaria sunt; cf. 69, 56, ubi ex *tamdem* factum *tandem*), tamen saepe male omittitur, saepius etiam male additur, ut antequam hic liber scriberetur obmutuisse fere eam appareat librariumque in ea ponenda grammaticorum leges magis secutum esse quam aurium iudicium. Exempla litterae eius male additae haec sunto: *haudquamquam* 2, 32; *supersederim* 114, 17 pro *supersederi; cumi* 91, 56 pro *cui; cum eius* 6, 36 pro *cuius; Herculems* 80, 24 pro *Hercules; tesseramrum* 55, 25 pro *tesserarum; postumlant* 28, 10 pro *postulant; sumperbia* 6, 1 pro *superbia.*

Littera *n* similiter modo demitur modo additur propter vitium pronuntiandi. Ea labes maxime grassata est in coniugationis formis, ut *creasset* et *creassent*, *malet* et *mallent* et eius generis alia passim permutentur; sed alibi quoque similia reperiuntur, ut *fungitis* pro *fugitis* 44, 49; *interando* pro *iterando* 7, 7; *non uere* pro *nouere* 42, 49. In numeralibus solita est inconstantia: *miliens* 80, 46, cum in corruptela 107, 50 lateat *milies; vicensimus* 80, 34, at *tricesimo* 20, 24, *quadringentesimum* 102, 18. *Semenstris* legitur 80, 5.

Denique monendum est, ut appareant in libro Veronensi labentis sermonis neque incerta nec pauca vestigia, ita plane abesse ab eo barbarismos meros. Nullo loco vel fere nullo reperies litteras *x* et *s*, diphthongos *oe* et *ae* inter se permutari, nusquam vocalem additam anto *sp* et similia, nusquam pro Graeco *ph* substitutum Latinum *f*, nusquam *p* neque male neglectam inter *ms* et *mt* litteras (ut in *contempsi sumpsit*, *emptus temptare*) neque male intrusam inter litteras *mn* (ut in *damnare*, *contemnere*), ne dicam nusquam commutatas litteras *c* et *t*, quod qui ante septimum saeculum obtinuisse sibi persuadent, ne ii vehementer errant. Neque puto ullum librum

Livianum superesse hoc nomine Veronensi parem praeter paucas pagellas ex libro XCI superstites et in aliis omnibus et in orthographia vel pares Veronensi vel superiores; nam tam in Vindobonensi quam in Puteano talia, qualia sunt *milex*, *suplicatio*, *suplementum*, *sumsit*, *adhorti*, *Anthiocus*, *Epydicus*, sescentis locis offendes[1]). Quapropter haud scio an qui Livium deinceps recognoscent, si qui erunt, qui neque eiusmodi minutias superbe contemnant neque orthographia saeculi Livium adornare cupiant, in talibus Veronensis libri auctoritatem vel maxime secuturi sint. Sed de his videant quorum interest; nobis codicis sufficiet scribendi proprietates exposuisse. Quas qui expenderit, non negabit opinor Livii Veronensem librum in eiusmodi quaestionibus aliquid momenti habere, quippe qui, cum propter supra p. 158 observata ante quartum saeculum scriptus esse nequeat, propter orthographiam plane Latinam et in multis priscae consuetudinis vestigia retinentem vix recte infra id ipsum detrudetur.

Sed ne videamur in Livii annalibus elementa tantum captare, iam pergendum est ad codicis in emendandis iis utilitatem enarrandam et vitiis item declaratis determinandam.

Codices Nicomachiani.

Decadis primae Livii quicunque innotuerant libri ante repertum Veronensem, eos originem ducere constat ex recognitione a Nicomachis duobus Flaviano (cos. a. p. Chr. 394, † eodem anno) et Dextro et a nescio quo Victoriano instituta exeunte saeculo quarto, ipsos autem in duo quodammodo genera discedere, melius alterum repraesentatum codice Vormatiensi iam deperdito et extantibus hodie Mediceo Parisinoque, alterum in universum fidei minoris, sed ut quibusdam locis illos vincat, repraesentatum Leidensi primo et Harleiano et Florentino S. Marci aliisque.

Codex Veronensis generis diversi.

Sed Veronensem librum iam Zumptius recte iudicavit non pendere ex Nicomachianorum archetypo, cum et subscriptionem eorum neque habeat neque habuerit umquam et in lectionibus tam veris quam falsis ab illis longe recedat, maxime nullum vestigium habeat dittographiarum earum, quae propriae sunt Nicomachianorum librorum et cum proficisci videantur a

---

[1]) In verbis dirimendis Vindobonensis communem legem sequi videtur, quamquam edita scripturae specimina non satis certa argumenta subministrant. Eandem legem obtinere in Puteano ex Silvestriano specimine (v. p. 161 n. 3) colligitur, ut ne in hac quidem re non errarit Alschefskius contendens eum divisionem sequi non syllabariam, sed arbitrariam.

grammatico aetatis Romanae, iure revocantur ad ipsam illam recognitionem saeculi quarti[1]). Commodum autem visum est ad auctoritatem librorum plenius et certius definiendam hoc loco componere, quae eius generis lectiones Nicomachianae incidunt in folia Veronensia comparationemque recipiunt.

Dissentientibus inter se codicibus Nicomachianis litem dirimit Veronensis.

	scriptura primitiva:	*scriptura emendata:*	*scripturae primitiva et emendata coniunctae:*
16, 34	L. Lucretius *V*	P. Lucretius *PL*	P. L. Lucretius *M*
17, 14	satin salve *VP*ᵃ	[satisne salva essent omnia]	sat iam satisne salua essent omnia in saluem *M*, satine salua essent omnia *P*ᵇ*L*
22, 20	obsecundando *VL*	[obsequendo]	obsequendo secum dando *M*, obsecundo obsecundando *P*
27, 5	amore amens *VP*	amore ardens *L*	amore ardens mens *M*
35, 17	consilio *VP*ᵇ	consulto *L*	consilio consulto *M*, consul consilto *P*ᵃ
52, 17	Agrippa Mallius *V*	Agrippa Menenius *PL*	agrippa mia manilius enenius *M*
57, 59	Postumium Aebutium Helvium *VPL*	[Postumium Aebutium Helvam]	postumium aebutium helvam heluium *M*

[1]) Madvigium (emend. Liv. p. 5) non ignoro duplices scripturas has repetere non ab ipso archetypo codice Nicomachorum, sed ab exemplari aliquo inde descripto nostrorum archetypo communi, estque sane quaestio haec ex earum numero, quas difficulter decidas, cum praesertim satis constet interpolationem in hac decade non solum late grassatam esse, sed etiam crevisse per gradus. Sed in contrarium me ducit maxime, quod inter duplices lectiones quaedam inveniuntur enatae ex fastorum laterculo cum annalibus Livianis collato; talis enim emendatio magis apta videtur saeculi quarti grammatico quam aetatis posterioris. Utut est, non inutile erit quod supra institui duplicium lectionum Nicomachianorum librorum ad Veronensem examen. — Ceterum in Veronensi libro geminatae lectiones et rarissime reperiuntur et si quae sunt, eae diversae sunt a Nicomachianis. Ita p. 62, 33 in his est *Cn. Iulius Mento*, in Veronensi autem *genucius cn. iulius*, quod vix admittit aliam explicationem. Similiter explicari poterunt *tui et tum* 17, 29, cum requiratur *tum; deretinenda* 70, 21, ubi videtur scribendum *retinenda*.

	scriptura primitiva:	*scriptura emendata:*	*scripturae primitiva et emendata coniunctae:*
60, 31	mihi diuturna non placere imperia *V*	quam mihi diuturna non placeant imperia *PL*	quam mihi diuturna non placeant re imperia *M*
66, 59	ad quam publico consensu venerant *VPL*	[ad quam consenserant consilio publico?]	ad quam consenserant consilio publico consensu venerant *M*
78, 11	aliquando fuerunt *VPL*	[aliquando inciderunt]	aliquando inciderunt fuerunt *M*
80, 34	nos intra *V*	nobis intra *ML*	nos bis intra *P*
87, 6	L. Verginium *V*	P. Verginium *P*	P. L. Verginium *ML*
93. 94	Sappinates *VML*	Salpinates *PML*	sal sappinates *M*, salppinates *P*[a]. *Cf. infra ad h. l.*
100, 15	arcemque solam *VL*	[arcemque totam]	arcemque totam solam *M*, arcem totamque solam *P*
102, 2	pro tantis *VP*	[pro Latinis]	pro tantis pro Latinis *ML*

Quod si recte Veronensem diximus a Nicomachianis origine diversum esse, ubi hi aut contaminatarum lectionum duarum vestigia prae se ferunt aut eorum familiae inter se dissentiunt, eam lectionem aut veram esse oportet aut a vera proxime seiunctam, cui calculum adiciat Veronensis; eamque ratiocinationem confirmant supra relati loci ita fere comparati, ut binarum lectionum Nicomachianarum ea vera esse inveniatur, quam retinet Veronensis. Quod si duobus certe locis 52, 17. 57, 59 contrarium accidit, ii ad fastos pertinent potueruntque a grammatico saeculi quarti etiam contra exemplum emendari sive facili coniectura sive, quod magis crediderim, adhibito fastorum aliquo laterculo incorrupto. Similiter ubi dissentiunt inter se libri pleni, Veronensis stare solet cum genere meliore, maxime cum Mediceo Vormatiensique[1]), quorum librorum lectiones quasdam singulares et adhuc prae ceterorum consensu spre-

[1]) 9, 18 *pace parta* Veronensis et Vormatiensis adstipulante codice S. Marci, *parte pace P*, *parta pace ML*.

tas iam docet aut veras esse (vide infra ad III, 44, 6) aut veris proximas (vide infra ad IV, 23, 3. V, 41, 3). Sed idem aliis locis confirmat lectionem librorum deteriorum, Leidensis dico similiumque, quo pertinent et loci infra enarrati quidam, ut V, 52, 13 et VI, 1, 8, et minoris momenti alii, ut 44, 3 *in quo statu VL*, *quo statu MP*; 45, 17 *ab Ardea VL*, *ab ardeat P*, *ab ardeatibus M*; 50, 10 *nequiquam VL*, *nequaquam MP*; 88, 60 *kal. Octob. VL*, *a kal. Octob. MP*; 94, 4 *C. Iulius VL*, *iulius MP*. His quos diximus locis cum in dissensu Nicomachianorum Veronensis teneat lectionem per se probabilem, sunt quidam, sed numero pauci nec magni momenti, in quibus cum item dissentiant Nicomachiani, Veronensis facit cum lectione corrupta:

lectio vera:	*lectio corrupta:*
20, 57 celebrant *MP*	celebrabant *VL*
24, 16 addit *MP*	addidit *VL*
107, 5 iussumque templum *MP*	iussumque et templum *VL*
12, 9 habituros edicimus M^b*PL*	habituros sedicimus *V*M^a
19, 20 ad Eretum *PL*	ad fretum *VM Cf.* 24, 3
70, 41 tum *PL*	cum *VM*
32, 42 apparare *M*P^b*L*	apparere *V*P^a

In quibus id ipsum evenisse potest quod supra statuimus de locis 52, 17 et 57, 59, scilicet corruptam lectionem in his primitivam esse ex archetypo communi in utriusque generis libros translatam, emendationem autem coniectura inventam esse sive ab ipso Nicomacho ita, ut altera quoque scriptura in eius exemplari remaneret, sive a librario aetatis posterioris. Sed etiam casui aliquid dandum est in talibus neque quae vera esse in universum apparet, tam anxie persequenda, quasi omnia tam parva quam magna lex et ratio peraeque regerent.

Veronensis Nicomachianorumque errores communes.

At sicut certum est Veronensem librum non proficisci ex Nicomachorum, ita non minus constat tam hunc quam illum pendere ab archetypo communi eoque a primitivo Livii exemplari longe remoto inquinatoque iam multis mendis tam ex incuriositate enatis quam ex mala sedulitate antiquariorum emendatorumque. Quod cum quivis non hebes ipse intellegat, confirmabo paucis exemplis allatis corruptelarum indubitatarum, in quibus consentiant libri Veronensis et Nicomachiani.

vera lectio:	*corrupta lectio reperta in VC*:
2, 45 T. Verginius Rutilus	T. Verginius Rutilius
11, 48 actionem tam gravis rei	rei *om.*
16, 44 dixerat	dixerant
17, 37 virum ipso imperio vehementiorem	virum in ipso imperio vehementiorem
19, 24 Fabius	Fabius Quinctius
21, 1 ad rumores hominum de unoquoque legum capite editos satis correctae viderentur	edito *pro* editos
21, 27 appellationi	appellatione
21, 42 cum qua contenderant	cum qua contenderent
22, 38 per coitionem	per contionem
24, 3 ad Eretum	ad fretum. *Cf.* 19, 20
30, 9 quam quem	quamque
31, 13 at se provocare	ait se provocare
43, 37 Esquilias vidimus	Esquilias quidem
50, 5 C. Furio Pacilo	C. Furio Pacilio
55, 53 nefanda	nefandis *V*, nefandas *M*ª, nefandum *L*
58, 12 Nomento	momento
66, 55 Sp. Nautius Rutilus	Sp. Naevius Rutilius
79, 37 nec opera	nec operam
80, 40 quicquam	quisquam
82, 5 num	nunc
93, 7 legem una plures tribus	legem unam plures tribus

Accedunt exempla, de quibus infra dicetur, ubi Veronensis servavit corruptelarum archetypi in Nicomachianis male emendatarum formam primitivam. Quamquam igitur lectionis iam praeter Nicomachianos a Veronensi quoque testatae auctoritas non exiguo momento crevit nec facile recedemus a testium antiquissimorum consensu, tamen auctoritas illa nequaquam ea est, quae probabilem ratiocinationem aut excludat aut vincat. Sunt sane quaedam, ubi propter Veronensem librum ab iudicio etiam optimorum criticorum appellandum esse crediderim; ita fortasse ferendum erit quod legitur 3, 29, 7 = p. 19, 15 *Lanuvium exi-*

lium abiit omissa praepositione; nec magistrum equitum *L. Tarquinium* 3, 27, 1 = p. 17, 45 commutarim in *L. Tarquitium* propter fastos Capitolinos, quibus in universum a Sigonio inde nimium tribui existimo in crisi Liviana. At pleraque, quae sani iudicii grammatici in Livianis corrupta iudicaverunt, non propterea vindicata erunt, quod totidem litteris perscripta leguntur in Veronensi.

Corruptelae et interpolationes libri Veronensis.

Propria quae habet Veronensis, alia bona sunt, alia mala nec negari poterit in plerisque vincere haec Nicomachianumque codicem, licet non ipso utimur, sed exemplaribus eius, et fide et diligentia aliquantum praestare Veronensi. Qui quem scripsit pulchre magis quam bene quoties peccarit ignavia inscitiave, non opus est multis exagitare, cum ipsae huiusce editionis margines infelicem hominem satis castigarint et qui volet errorum copias inde petere possit et si qui erunt mendorum venatores, etiam iustos ordines eorum sibi contexere. Missos igitur facimus tales errores, quales sunt 2, 43 *circa* pro *clari*; 14, 8 *aut iam* pro *auctam*; 16, 48 *aegerunt quam* pro *aeger umquam*; 32, 32 *ab ea* pro *ob eam*; 58, 45 *ad vineas* pro *ad vanas*; 97, 58 *quod iniquiore* pro *quo id aequiore*; 100, 1 *a continuatione* pro *a contentione*; 101, 16 *ubi Camillus exululabat* pro *exulabat*; 107, 46 *quo ad Ardeam vixi* pro *quoad Ardeae vixi*. Sed quod vel in his apparet studium corrupta vel non intellecta ita formandi, ut verba certe efficiantur Latina, ut ipsum interpolationi proximum est, ita aliis locis et plurimis quidem ad veram interpolationem degeneravit. Rariora et exquisitiora, quae librarius non assequeretur, audacius nescias an ineptius immutavit, ut 4, 43 *belli vires* substituit pro *belli res*; 78, 24 *viderentur* pro *rentur*; 99, 51 *censas* pro *tensas*; 99, 15 *ubi de Spurio religio est* pro *ubi despui religio est*, maxime exosus propria et sollemnia, ut 35, 32 ex *agitedum* fecit *agite*; 27, 16 pro *postulantibus vindicias cedere* maluit *petentibus vindicias edere*; 28, 31 *lege agere* corrupit in *lege adsignare*. Tribus locis *inflati* vocabulum in Livium intulit bis pro *elato* 51, 50. 94, 1, tertium pro *irritato* 69, 42, ut alibi 62, 45 *iratus* maluit quam *irritatus*[1]). Alibi *conditas religiones* dedit pro *positis* 108, 26, *contemnere* pro *aspernando* 118, 23, *reportare* pro *referendo* 1, 6, *infestum* pro

[1]) *Studiis* quod ibidem est pro *animis*, non tam consilio videtur orationi illatum quam adsumptum ex versu sequente, ut similiter 85, 49 *victoriae* scriptum est pro *gloriae* ideo quod illud mox redit.

infenso 47, 55, *remittere* pro *relinquendo* 106, 30, *oppressum* pro *obsesso* 11, 5, *excursationem* pro *excursione* 24, 20, *exilire ex equo* pro *desiliendo* 36, 4, *quod Caesonis sodalicium fuit* pro *quod Caesonis sodalium fuit* 8, 53, *praefectus erat urbis* pro *praeerat urbi is* 3, 55 (cf. Liv. 3, 9, 6). Quae qui examinabit, pleraque inveniet ita comparata, ut ne tolerabilia quidem sint; ita 51, 50 *efferri supra modum* et 94, 1 *efferri superbia* tam apte dicitur quam inepte *inflari supra modum* et *superbia inflari*, nec tertio loco 69, 42 *inflati utriusque partis animi* pro *irritatis* patronum facile invenient; reliqua autem si qua erunt per se non improbanda, eiusmodi societatis labe trahuntur. Omnium maxime inscita haec temeritas grassata est in nomina propria, pro quibus librarius saepe subdidit vocabula communia, ut 27, 34 *virginis* dedit, ubi est *Vergini*; 76, 24 *alteras et*, ubi *Ecetras*; 107, 6 *aut alio loco*, ubi *Aio Locutio*; 69, 54 *illi*, ubi *Icilii*; 76, 32 *anxis*, ubi *Anxur*. Item *Iulios Iulos* cum ferri non posse sibi persuasisset, cognomen constanter suppressit 66, 56. 71, 25. 118, 45 in libris Nicomachianis ita servatum, ut abierit fere in *Tullus* vel *Tullius*. Denique ne numerem *Servilios Sulpicios* 2, 46. 118, 47, quod genus est erroris diversum, *Icilios* non semper (30, 12?. 69, 6. 70, 53. 71, 29), plerisque tamen locis (21, 60. 26, 59. 27, 35. 28, 50. 57 cf. 37, 26) in *Sicilios* transformavit. Praeterea non paucis locis suo arbitrio particulam quandam vel aliud quoddam vocabulum inseruit, ut 2, 40 *quamquam* coniunctum id cum corruptela quae praecedit *quamquam tam* pro *quam quanta*; 50, 33 *ubi* natum fortasse ex vocabulo quod praecedit *consulibus*; 76, 36 *hac* propter id quod praecedit *ab ea parte*; 85, 45 *nec* propterea quod idem praecedit v. 41 eique quod respondet alterum *nec* v. 42 corruptela oblitteratum est; 78, 38 *sive illud pro plebe* [*est*] *sive* [*illud*] *contra plebem est* sic auxit ut indicavi. Similiter, licet de origine minus ibi constet et ex parte non interpolationes hae, sed errores esse videantur, insertum reperies 56, 51 *in*; 62, 56, item 64, 44 *est*; 66, 46 *neque*; 70, 12 *enim*; 77, 26 *nisi*; 89, 56 *dum*; 94, 33 *iterum*; 108, 10 *eam*. — His in universum observatis aliquot locos subieci item interpolatos, sed propter certas causas non indignos, quos brevi enarratione persequamur.

p. 2, 50: *senatus ... ad deos populum ac vota vertit: iussi ... supplicatum ire ... ad id quod sua quemque mala cogebant auctoritate publica evocati omnia delubra implent.* Sic haec recte scripta sunt in libris vul-

garibus, nisi quod antiquissimo errore cum Veronensi quoque communicato pro *publicaevocati* legitur *publicevocati.* At idem Veronensis mira interpolatione enuntiatum ita deformavit: *iussos ... supplicatum ire auctoritate publice vocat: omnia delubra impleant*; quamquam etiam magis mirum est inventum esse qui hoc defenderet, quasi Livius tam inani repetitione uti potuerit, ut cives tam iuberentur supplicare quam auctoritate publica ad id evocarentur.

p. 30, 30 ubi legitur: *urbem intravere sub signis mediaque urbe agmine in Aventinum pergunt*, Veronensis post *agmine* inserit *ingenti.* Scilicet grammaticus non intellexit vim orationis non in numero plebeiorum niti, sed in ordinatione militari.

37, 2 *populus iniussu et altero die frequens iit supplicatumque est* reliqui libri, *populi iussu et altero die supplicatumque est* Veronensis. Extrema *que est* male intrusa esse dudum perspexerunt viri docti neque defendi poterunt, quamquam iam intellegimus adiecta haec esse antiquissimo tempore; prior autem interpolatio propria est Veronensi.

48, 19 *Romanus Ardeae turbatas seditione res ... composuit.* Sic recte iam libri deteriores; at optimi quique ex Nicomachianis pro *turbatas* habent *turbata* idque ipsum est etiam in Veronensi omittente praeterea *res* et pro *Ardeae* dante *Ardea*, illud casu opinor, hoc ex interpolatione accommodata ad mendam primitivam videlicet antiquissimam.

49, 1 *Consules creant M. Fabium Vibulanum Postumum Aebutium Cornicinem.* Ita Nicomachiani; at Veronensis: *consules creantur M. Fabius Bibulanus Postumius M. Aebutius Cornicen* evidentissima interpolatione, nam Marci praenomen altero loco originem duxit ex littera extrema accusativi *Postumum* male ad nominativum redacti. Causa interpolandi videtur fuisse Postumi praenominis ignorantia.

51, 42 *ad levandam publica cura annonam.* Nicomachiani libri cum habeant fere *publica curam annona*, Veronensis gliscente interpolatione sic dat: *publicam curam annona.* Quamquam in minoribus hisce et a pronuntiandi vitiis pendentibus erroribus difficillime fines reguntur inter consensum eum, quem casus fecit, et ex archetypo propagatum.

52, 19 *L. Minucius praefectus annonae seu refectus seu ... in incertum creatus.* Sic recte reliqui libri; Veronensis cum pro *refectus* dedisset *praefectus*, *praefectus annonae* qui praecedit ibidem factus est *praetor*.

62, 51 *tumultus causa fuit* Veronensis interpolator ita immutavit ut fieret *tumultus causae fuerunt.*

p. 62, 58 *Cn. Iulius Mento* consul Veronensi dicitur *Genucius Cn. Iulius* omisso cognomine, quod etiam Cassiodoriana excerpta Livio adserunt, adsuto autem primo nomine, quod originem traxisse videtur ex praenomine male repetito (cf. p. 177 not.).

p. 92, 54 *qui legatorum nomen donumque et deum cui mitteretur et doni causam veritus* ita pessumdedit interpolator, ut post *causam* intruderet *cognovit.*

p. 99, 4 *quae sacrorum secum ferenda, quae, quia vires ad omnia ferenda deerant, relinquenda essent consultantes* simili interpolatione ita corrupta sunt in Veronensi, ut *et quae* insereretur ante *relinquenda.*

p. 102, 34 *nec pati haec omnia Galliam fieri* cum librario nimium videret, pro *Galliam* inepte substituit *a Gallis.*

p. 104, 41 *non animi tantum in dies, sed* [*numerus*] *etiam vires*[*que*] *crescebant.* Intra parentheses conclusa solus habet Veronensis.

p. 108, 8 sq. *quid enim repetiimus, quid obsessam ex hostium manibus eripuimus, si reciperatam ipsi deserimus?* Veronensis interpolator post *manibus* inserit *eam*, deinde pro *ipsi* vocabulo substituit *obsidione*, illius vim non satis assecutus.

p. 110, 3 postquam Camillus orationis primam partem absolvit oppidi translationem uetari religione, secundum librum Veronensem ad secundum locum de necessitate migrandi ita transitum facit: *at enim apparet quidem .....nia nec ullis piaculis expiari posse.* Quae videntur adiecta esse a rhetore quodam, ut partes orationis facilius distinguerentur: nihil enim hoc quidem loco desideratur nec causa apparet, propter quam librarius haec omittere potuerit.

p. 115, 45 post *vallum* quod est in uno Veronensi [*a*] *militibus munitum*, manifesto glossa est.

Haec similiaque qui considerarit in Veronensi inventa, cum Nicomachiani omnes quamquam quinque minimum saeculis post eum scripti a tali labe immunes sint, ne ille recensione Nicomachiana aliquantum profectum esse intelleget (quamquam Nicomachus fortasse non tam sua emendatione Livio profuit quam selecto exemplari aliquo antiquo et prae eius aetatis vulgaribus emendato), nec negabit in summa re, ubi ratioci-

natio deficiat, illos sequi tutius esse quam librum nuper nobis restitutum non tantum propter fundamenti aequabilitatem, sed etiam propter ingeneratam illorum praestantiam.

Veronensis liber quibus locis verum solus servarit.

Nihilominus ut probi iudices ubi fieri potest duobus testibus rem agere malunt quam uno nec eum, qui minoris fidei sit, propterea de foro pellunt, ita Veronensis quoque liber non paucis locis solus verum servavit et ut plurimis locis erroris et interpolationis convincitur a Nicomachianis, aliis rursus similiter hos coarguit et eius quidem interpolationis, quae cum longe distet ab ineptis Veronensis librarii commentis, eo facilius fallat et magis noceat (v. ad III 65). Haec deinceps enarravimus, scilicet missis iis, quae tota pendent ex auctoritate librorum[1]), missis item minoribus non ita paucis[2]), maxime, ubi lectio per se certa et dudum restituta iam emergit ex Veronensi; neque omnino hoc egimus, ut complecteremur quidquid ex fonte iam patefacto in crisin Livianam redundaturum sit, nec potuissemus, etsi maxime voluissemus. Neque enim Livium edo neque editurus sum, quippe cui satis sit aliquatenus didicisse eo uti. At hoc a meo incepto non abhorret componere meliora et graviora, quae quidem intellegam a codice Veronensi suppeditari. Pertractare autem eiusmodi quaestionem et quantum nostrae aetati datum est absolvere cum unus homo possit ex iis qui hodie sunt Madvigius, hoc optamus, ut telam a nobis incohatam et retexat, ubi opus est, et detexat.

III 8, 7 p. 3, 50 *urbi quoque Romae ingens praebitus terror magis re subita quam quod .... parum virium esset.* Sic Zumptius l. c. p. 22 et

---

[1]) Quo pertinet ordo verborum non raro in Veronensi diversus a reliquis, ut 5, 46. 7, 41. 9, 18. 11, 12. 16, 49. 25, 25. 26, 28. 29, 47. 33, 58. 42, 26. 51. 43, 55. 52, 9. 53, 24. 56, 42. 58, 59. 60, 28. 61, 58. 62, 37. 70, 17. 80, 14. 86, 39. 93, 29. 94, 45. 97, 29. 101, 45. 115, 2. 117, 35. 118, 39. 119, 41; nam argumentis raro talia diiudicabis, ut 80, 14 aperte peccat Veronensis, contra 9, 18 ideo sequendus erit, quod Vormatiensis et quodammodo etiam Parisinus cum eo stant. Idem cadit in similia, ut in permutationem particularum *et*, *ac*, *que* e. c. 41, 24. 44, 50; formas tertiae pluralis perfecti *-re* et *-runt*, ut 32, 46. 45, 36; *faciendum* et *faciundum* 110, 27; *rursus* et *rursum* 81, 50; *uti* et *ut* 119, 40, alia non pauca, etiam gravioris momenti, ut 16, 4 ancipites haeremus, utrum legamus cum Nicomachianis *ad Columen* an cum Veronensi *ad Colume.*

[2]) Ut *hospitum* pro *hostium* 51, 40; *a ceteris* pro *ceteris* 37, 56; *et sollemnibus iocis* pro *ex sollemnibus locis* 19, 2; *sequeretur* pro *sequerentur* 27, 46; *rei* pro *rei p.* 29, 44; *inulta* pro *invita* 29, 32; *praerogativam* pro *praerogativa* 30, 16; *ni* pro *ne* 32, 14; *Aulus Postumius Tubertus* pro *Aurelius Postumius Tuberos* vel *Tuber* 59, 35.

Madvigius (ed. vol. II p. IV) secundum Veronensem, in quo est *res subita*; reliqui *in re subita*.

III 12, 4 p. 6, 19 *T. Quinctius Capitolinus* ... *adfirmabat* .... *Sp. Furius missum ab Quinctio Capitolino sibi eum venisse subsidio*. Sic, nempe *Furius missum*, Veronensis, ut restituerunt iam editores antiqui; *Furium ipsum missum* libri reliqui.

III 12, 5 p. 6, 38 *L. Lucretius* Veronensis recte, male reliqui (solo Florentino S. Marci excepto, nisi de hoc quoque errat Hertzius, sicut de Leidensi primo non recte rettulit Drakenborchius) *P. Lucretius*.

III 12, 7 p. 6, 55 *quod offendat in eo fervorem et audaciam aetatem cottidie magis auferre*. Vocabulum *magis*, quod habet solus Veronensis, tam apte sententiam explet, ut quamquam eius additamenta pleraque falsa esse constat, hoc retinendum esse mihi quidem persuasum sit.

III 13, 6 p. 8, 10 *pecuniamque, ni sistatur, populo promitti* Veronensis, cum *nisi sistatur* in reliquis sit contra usum in his formulis sollemnem.

III 13, 8 p. 8, 19 *unum vadem tria milia aeris obligaverunt* Veronensis, cum reliqui libri meliores notas habeant. Illud videant grammatici num ferri possit, cum summa vadimonii non, ut summa credita, causam obligationis in se contineat itaque fortasse defendi possit obligari nos assibus centum creditis, sed ex vadimonii causa obligari centum asses.

III 13, 10 p. 8, 40 *devio quodam tugurio* sic ut restituerunt Campanus et Rhenanus etiam Veronensis, cum *deuo* sit in Vormatiensi et Mediceo, *de ullo* in reliquis.

III 19, 3 p. 9, 39 *tribus liberis, quorum nemo Caesoni cedebat magnitudine animi, consilium adhibendo ubi res posceret priores erant*. Verba *et modum*, quae in reliquis libris leguntur post *consilium*, a Veronensi autem afuisse iam Zumptius sensit, delenda esse apparet.

III 19, 12 p. 11, 32 *nescio quo fato magis bellantes quam pacati propitios habemus deos*. *Fato* repertum adhuc tantummodo in libris deterioris notae iam confirmat Veronensis; optimi secundi generis *facto*, Madvigius *pacto*.

III 21, 2 p. 13, 18 *senatus consulta fiunt, ut neque tribuni legem eo anno ferrent neque consules ab urbe exercitum educerent; in reliquum magistratus continuari et eosdem tribunos refici senatum iudicare contra rem p. esse*. Sic Veronensis. Ex reliquis libris excidit *ut*, quapropter Madvigius

(emend. p. 72) proposuit *senatus consultum fit, ut.* Pluralis autem recte se habet, nam secundum consuetudinem Romanam talia comprehendi solebant non uno eodemque consulto argumenti miscellanei, sed pluribus simul factis. Deinde *eosdem tribunos* Veronensis, sicut edidit Frobenius, *eos tribunos* reliqui, unde fecerunt *consules tribunos* Heerwagenus, *consules tribunosve* Madvigius. Videmur autem adquiescere posse in lectione Veronensis ita, ut decretum de magistratibus continuandis accipiamus de patriciis, quibus solis satis constat vere convenire nomen magistratus[1]); similiterque locutus est Livius mox c. 64, 1: *ut iidem tribuni reficerentur et ... consulibus quoque continuarent magistratum.* Verum est mox Livium de continuandis magistratibus ita dicere, ut aperte comprehendantur plebeii (§. 4: *quia plebs senatus consultum in continuandis magistratibus solvit*); at cum minus proprie etiam tribunis magistratus tribuatur, potuit Livius in senatus consulto referendo legitimum usum sequi, in oratione consulis cottidianum.

III 23, 6 p. 16, 4 *victor ad Columen* (*Colume* Veron.) *exercitu reducto castra locat.* Hoc quod dudum Sabellicus Livio restituit illumque secuti Madvigius et Weissenbornius, nunc prodit ex ipso libro Veronensi (nam errat de eo Zumptius); *relicto* pro *reducto* libri reliqui.

III 24, 5 p. 16, 56 *adfirmantibus qui una meruerant secum eum tum frequentem ad signa sine ullo commeatu fuisse. Frequentemque* libri vulgares, *frequente* Veronensis; unde *frequentem*, quod olim Sigonius sub auctoritate ut solet ementita reposuit, verum esse agnovit Madvigius in ed. vol. II p. IV.

III 26, 9 p. 17, 3 *fossam fodiens palae innixus* Sabellicus itemque teste Zumptio p. 35 is qui scripsit librum Vaticanum n. 3329 proposuerunt, cum *palo* sit in libris idoneae auctoritatis omnibus; iam quod est in Veronensi *paleae* (non *pelele*, quod legere sibi visus est Zumptius) etsi non verum, tamen aliquanto propius a vero abest. Paullo post v. 10 idem liber recte habet *quod bene verteret*, ubi in reliquis est *verterat.*

III 29, 6 p. 19, 5 *eo die L. Mamilio Tusculano ... civitas data* Veronensis, *data est* reliqui. Similiter III 31, 1 p. 20, 48 *annona propter aqua-*

[1]) Scilicet *magistratus plebis* sive *plebeii* tribuni aedilesque plebis recte dicuntur et proprie, non recte *magistratus populi Romani* nec magis recte *magistratus* simpliciter, certe in actis publicis, ubi quidquid eius generis nude enuntiatur, ipsa re refertur ad populum.

rum intemperiem laboratum ille, *laboratum est* hi. Item III 65, 4 p. 40, 2 *unde Aspero etiam inditum cognomen* ille, *inditum est* hi.

III 34, 6 p. 21, 5 *leges perlatae sunt*, *qui nunc quoque .... fons omnis publici privatique est iuris.* Ita, nempe *qui ... fons*, Veronensis, *quae ... frons* libri vulgares; posterior mendae pars dudum sublata est, prior adhuc remansit.

III 38, 5 p. 24, 22: *Aequi ... depopulantur ... Tusculanum agrum; legati ea ab Tusculo praesidium orantes nuntiant. Ea*, quod est in uno Veronensi, magis crediderim ab Nicomachianis male omissum quam in illo adiectum.

III 38, 9 p. 24, 56 *solitum quicquam liberae civitati* Veronensis; quod exhibent reliqui *civitatis* emendarunt iam Drakenborchius Madvigiusque.

III 42, 4 p. 25, 4 *numquam se aequo certamini committentes. Certamini* Veronensis, reliqui *certamine*; illud dubitans licet proposuerat olim Gronovius. Ceterum *numquam* Veronensis et Leidensis, *nusquam* Parisinus et Mediceus.

III 42, 7 p. 25, 29 *arma Tusculum ac supplementum decernerent*, quod proposuit Gronovius probante Madvigio pro lectione tradita *ad supplementum*, visus sum mihi legisse in Veronensi.

III 43, 6 p. 26, 16 *postquam nullum spoliatum ibi corpus Sicciumque in medio iacentem armatum omnibus in eum versis corporibus videre* Veronensis recte deleta particula *que*, quae in reliquis adhaesit ad *armatum*. Nam una cogitatio est, quae enuntiatur, nec incidendo distrahenda.

III 44, 4 p. 27, 7 *postquam omnia pudore saepta animadvertit* Veronensis, non *animadverterat*, ut vulgati. Offendit fortasse, cum sic pergatur *ad crudelem superbamque vim animum convertit*, duorum enuntiatorum similis exitus.

III 44, 5 p. 27, 12 *M. Claudio clienti negotium dedit, ut virginem in servitutem adsereret ....; quod pater puellae abesset, locum iniuriae esse.* Quod in fine addunt reliqui libri *ratus* a Veronensi abest, recte puto.

III, 44, 6 p. 27, 20 *virgini venienti in foro — ibi namque in tabernaculis ludi litterarum erant — minister decemviri libidinis* cet. Sic Veronensis cum Vormatiensi et Mediceo, cum *in tabernis* sit in Nicomachianis reliquis. Hoc qui nuper Livium recognorunt omnes admisisse praeter unum Alschefskium, qui mallem nullus esset, ipsumque Madvigium (emend. p. 27) inter

menda duobus illis codicibus propria hoc quoque numeravisse miror; neque enim dubium videtur tabernaculum in foro ad tempus positum ludo multo magis aptum esse quam tabernam angustam et forum versus patentem. Denique interpolatio facile desumi potuit ex iis quae sequuntur c. 48, 5.

III 44, 6 p. 27, 20 *virgini .... manum inicit serva sua natam servamque appellans: sequi iubebat cunctantemque vi abstracturam* Veronensis; *manum iniecit servam suam natam servamque appellans esse sequique se iubebat, cunctantem vi abstracturam* reliqui, ubi *serva sua* restituerunt et *esse* induxerunt editores. Omnino illa lectio praestat, nisi quod *que* post *cunctantem* non probarim. In eo quod sequitur: *Vergini patris sponsique Icili populare nomen celebratur*, haec Leidensis libri aliorumque lectio confirmatur eo quod in Veronensi est *celebratum*; nam reliqui *celebrabatur*.

III 50, 14 p. 29, 9 *quippe ab ipsis datum locum seditioni esse.* Reliqui *seditionis*, quod recte emendarunt Glareanus Dukerus Madvigius.

III 50, 16 p. 29, 22 *non defuit quod responderetur* Veronensis idque pro tradita lectione *quid* vel *qui* dudum revocarunt Reizius Hertzius Madvigius. Similiter eadem pagina v. 44. 52 et sequens v. 16 emendationes quasdam etiam per se certas confirmant.

III 56, 12 p. 31, 7 *quod si tribuni eodem foedere obligatos se fateantur tollendae appellationis, in quam conspirasse Xviros criminati sint, ait se provocare ad populum.* Sic haec scripta sunt in Veronensi eiecta voce *causa*, quam reliqui libri admittunt post *appellationis* aperta interpolatione. Praeterea quae temptaverunt viri docti *in quod* pro *in quam* Madvigius, *at* pro *ait* Gronovius probabiliter, iis Veronensis liber non suffragatur.

III 61, 12 p. 34, 35 *Iam Horatius eos* (milites) *excursionibus proeliisque levibus experiundo adsuefecerat sibi . . . fidere* Veronensis omisso vocabulo *sufficiendo* post *excursionibus* obvio in reliquis libris, quod intellegi posse recte negavit Madvigius, minus feliciter substituit *subigendo.* Etiam *levibus* iam codice confirmatur; nam *lenibus* Nicomachiani.

III 62, 3 p. 35, 20 *quod ad me adtinet, id consilii animique habiturus sum, quod vos mihi feceritis, milites.* Sic partim lectum est, partim ad spatia suppletum in Veronensi confirmante in universum restitutionem huius loci Madvigianam (emend. p. 84); *mihi tegeritis* Leidensis, *mihi effeceritis* Paris., *milites geritis* Med., quorum trium librorum archetypum hoc quidem loco accurate videtur repraesentare Leidensis, ex cuius lectione

duae aliae videntur effectae coniectura plus minusve felici. Extremum [*milite*]*s* incertum est, cum in Veronensi non apparuerit nisi post spatium sufficiens littera *s*.

III 62, 8 p. 36, 4 *equites* ... *sescenti fere* Veronensis (nisi quod *sescentis* librarius dedit) ut dudum emendarunt editores; *ac* pro *dc* libri reliqui.

III 63, 5 p. 36, 59 *senatus unum diem supplicationis consulum nomine decrevit* liber Veronensis; *in unum diem supplicationes* (— *nis* P^a) reliqui.

III 63, 7 p. 37, 21 *iam tum Apollinare appellabant* Veronensis, ut olim restitutum est; libri reliqui *apollinarem* uel *apollinarum*.

III 63, 9 p. 37, 35 *in tribunum* Veronensis deteriorum coniecturae calculum adiciens, *in tributum* Nicomachiani qui fidem habent.

III 64, 2 p. 38, 15 *iura tribunorum plebis* Veronensis, *iura plebis* reliqui.

III 64, 3 p. 38, 20 *per factionis suae consules*. Lectio haec a Madvigio substituta pro tralaticia *factionis* (s. *factiones*) *suas* commendatur Veronensi, quae videtur esse *factionis sua*.

III 64, 6 p. 38, 52 *auctores populares sententiae haud populari* Veronensis optime; libri reliqui pro *populari* habent *populares*, editiones *popularis*.

III 64, 7 p. 38, 60 *memor libertatis per illos receptae domi, memor militiae rerum gestarum*. Sic scribi iussit I. Fr. Gronovius, cum in libris repperisset *rerumque*; iam quod *quae rerum* proponit Veronensis, ex interpolatione quarto saeculo antiquiore, sed eo tempore sedis adhuc incertae particulam *que* originem traxisse declarat neque aliud patitur oppositorum ratio.

III 64, 9 p. 39, 20 *tribuni modo ut relinquerentur*. Dukeri haec emendatio pro eo quod traditur *tribunis* confirmatur Veronensi etsi hoc versu obscurato.

III 64, 10 p. 39, 26 *recitabatque rogationis carmen, in quo: si tribunos plebis X rogabo, si qui vos minus hodie X tribunos plebis feceritis, tum uti quos hi sibi collegas cooptassint, legitimi eadem lege tribuni plebis sint, ut illi quos hodie tribunos plebis feceritis*. Sic fere haec videtur constituenda esse. Post *in quo* inseruit Madvigius *esset* idque verum est aegre desiderari; at coniunctionem *si* quae sequitur sustulit non recte, cum nuda positio 'tribunos .. rogabo' a sermone legitimo abhorreat, duplex

autem eiusmodi condicio plane ei conveniat. In mentem venit *si inquit* pro *in quo si*. Deinde verba *si qui vos minus hodie X tribuuos fecerint iis* (sic *P*, *fecerint ii ML*), in Veronensi recte legi non potuerunt, quamquam *feceritis*, quod unum verum est, reapse in eo videtur perscriptum fuisse. Sequentia autem duobus locis ope eius libri emendantur, primum inserto vocabulo *hi*, deinde sublatis vocabulis *ut illi* in vulgatis libris male repetitis ante *legitimi*; nam afuisse ea a Veronensi spatii rationes demonstrant.

III 65 p. 39, 41 postquam dictum est de comitiis tribunorum plebis a. 305 ita perfectis, ut quinque tribunis creatis plebis suffragiis cooptatio collegarum permitteretur, Nicomachianae recensionis libri ita pergunt: *novi tribuni plebis in cooptandis collegis patrum voluntatem foverunt; duos etiam patricios consularesque Sp. Tarpeium et A. Aeternium cooptavere.* Longe aliter Veronensis: *no .... pariciosneti .... cooptavere*, quae reliquiae ad eiusmodi fere restitutionem ducunt: *No*[*vi tr. pl. C. M.*] *P. Aricios N. et L. Aternios cooptavere*; videmurque nobis hoc loco deprehendere interpolationem non grammaticam, sed historicam. Quod dicimus non tam propter scripturae diversitatem ex mero librariorum errore vix satis explicandam quam propter ipsam rei traditae naturam. Scilicet quod refert Livius ille Nicomachianus, explicari non potest nisi ita, ut sumamus patricios illos duos antea ad plebem transisse; nam qui essent patricii, eos tribunos plebis creatos esse et rerum memoriae et publicis legibus ita refragatur, ut id non solum factum esse umquam negandum sit, sed adeo veterem auctorem ullum id posuisse (v. *röm. Forsch.* 1, 112. 124). Et vere Livius paullo post (4, 16) ita scribit: *hunc Minucium apud quosdam auctores transisse a patribus ad plebem undecimumque tribunum plebis cooptatum .. invenio.* Similia vel tradi vel fingi potuerunt de consulibus a. 300 nec per se iustam suspicionem moveret, quod ea narratio non invenitur nisi apud solum Livium; at hoc movet, quod hoc loco verbum nullum fit de patriciorum transitione ad plebem et ita res enarratur, quasi ordinis patricii homines tribunatum plebis susceperint retento patriciatu. Num credibile est auctorem, qui de hisce rebus planis et apertis ne potuerit quidem errare necessariamque illum status mutationem loco posteriore quamquam in re obiter memorata recte declararit, hoc priore et graviore longe eam suppressisse et tam inepte rem narrasse, ut ad perversam plane de ea re opinationem lectores necessario perduceret? Con-

tra et probabiliter statuemus Livium nomina cooptatorum tribunorum adscripsisse, cum primi hi essent qui per cooptationem ad eum honorem pervenissent, et cum nomina antiquitus labem passa essent, Nicomachianae scholae emendatorem primum ita deceptum esse, ut sibi videretur Livius scripsisse talia: *novi tr. pl.... patricios... cooptavere*, deinde adhibitis locis de consulum collegio a. 300 et de tribuno plebis undecimo Minucio locum ita constituisse, ut iam legitur. Nec hoc praetermittendum corruptum nomen *Aeternii* pro *Aternio* tam hoc loco codicibus Nicomachianis insidere quam altero 3, 31, 6, cum verum Aternii ab ipso Livio positum esse constet ex testimonio Cassiodori (cf. *röm. Forsch.* 1, 107). Haec dicta sunto, ut qui postea de his quaerent acris ingenii et prudentis iudicii viri, totam de huius generis interpolationibus quaestionem omnium Livianarum et gravissimam longe et difficillimam denuo diligentissime pertractent.

III 65, 4. p. 39, 57 *ut qui plebem R. tribunos pl. rogaret, is adeo rogaret, dum X tribunos pl. faceret.* In libris praeter Veronensem quod legitur *usque eo* pro *adeo*, fortasse interpolatum est, cum *adeo* hac significatione praeterea non inveniatur nisi in antiqua locutione 'adeo rem rediisse', videatur autem hisce verbis utpote desumptis ex antiquissima lege obsoletae significationis vocabulum recte convenire.

III 65, 5 p. 40, 6 *contentiones* Veronensis cum edd., *contiones* ceteri.

III 65, 6 p. 40, 18 *urbano quoque otio foris omnia tranquilla esse.* Sic codices vulgares. Contra Madvigius emend. p. 85: 'debebat dici *urbano otio foris quoque* nec ulla est mutati ordinis excusatio'. Similiter, nempe *urbano otio foris*, liber Veronensis habet, nisi quod particulam non transponi iubet, sed deleri.

III 66, 2 p. 41, 12 *sed imminebat utrumque iam, nec ultra discordia civium reprimi poterat* Veronensis; *non* pro *nec* Nicomachiani; utrum verum sit, videndum.

III 67, 1 p. 42, 5 *cum pudore summo in conspectum vestrum processi* Veronensis; *in contionem vestram* recentiores. Illud praetulerim.

III 67, 5 p. 42, 37 *si in vobis* Veronensis cum edd., *sin vobis* ceteri.

III 67, 6 p. 42, 50 *discordia ordinum et venenum huius urbis patrum ac plebis certamina* Veronensis proponit ut coniecit Madvigius em. p. 86; nam *est* pro *et* Nicomachiani. At in iis quae sequuntur, nisi erravi ego, Veronensis quoque habet ut reliqui *sustulere illi animos*, non *illis*.

III 67, 6 p. 42, 56 *nos plebeiorum* Veronensis cum codd. deterioribus, *hos plebeiorum* Nicomachiani incorrupti.

III 67, 10 p. 43, 27 *ecquando unam urbem habere, ecquando communem hanc esse patriam licebit?* Sic Nicomachiani; at prius colon *ecquando unam urbem habere* abest a Veronensi fortasse recte.

III 68, 7 p. 44, 47 *sequetur vos necessitas militandi quam fugitis* Veronensis cum edd., *sequitur* Nicomachiani.

IV 7, 3 p. 45, 14 *C. Curtius* cum requiratur, *c. curiatius* habent reliqui libri, *c. curatius* Veronensis. Haec sine dubio antiqua corruptela est, illa emendatio grammatici imperiti.

IV 7, 11. 12. p. 46, 21 *credo quod tribuni militum initio anni fuerunt, eo, perinde ac totum annum in imperio fuerint, suffectorum iis consulum praetermissa nomina. Licinius Macer auctor est etiam in foedere Ardeatino et in linteis libris ad Monetae ea inventa.* Sic fere crediderim constituendum locum graviter corruptum; Veronensis quomodo differat ab alterius familiae libris, supra proposuimus. *Perinde ac* magis Livianum esse videtur quam *perinde ac si* (cf. Hand. Tursell. 4, 460); illud Veronensis hoc loco habet, hoc libri vulgares.

IV 8, 2 p. 46, 54 *quae* (censura) *deinde tanto incremento aucta est, ut morum disciplinaeque Romanae penes eam regimen, senatus equitumque centuriis decoris dedecorisque discrimen sub dicione eius magistratus, eius publicorum ius privatorumque locorum, vectigalia populi Romani sub nutu atque arbitrio essent.* Tribus his commatis apte comprehenduntur tres partes officii censorii, civium recensus, senatus equitumque Romanorum ordinatio, vectigalium locatio. Recte igitur ut solet Madvigius emend. p. 92 defendit codicum scripturam iam Veronensi quoque libro confirmatam *centuriis* pro eo quod substituunt plerique recentiores *centuriae*; in eo opinor erravit quod pro *senatus* proposuit *in senatu.* Nam *senatus decoris dedecorisque discrimen* cum genetivo duplici per se offensionem nullam habet; deinde vero quod auctor a genetivo, nempe priore, ad ablativum deflexit, fecit ratione; nam equites simpliciter nominare non potuit, cum censoria constitutio non ad eos in universum pertineat, sed ad solos centuriatos, *equitum centuriarum decoris dedecorisque discrimen* dicere noluit, ne triplicis genetivi cumulatione oratio obscuraretur. In principio tertii commatis addidi *eius* in Veronensi libri corruptum in *ius*, in reliquis omissum nec

tamen omittendum; nam ut supra dixit *penes eam regimen, sub dicione eius magistratus,* ita hic quoque *eius* ... *sub nutu atque arbitrio* requiritur nec recte procedunt extrema nude posita. Accedit quod tertium comma, ne qui legit offendat, ita constituendum erat, ut agi hic de uno tantum negotio licet bifariam expresso statim intellegeretur. Nam sua vi ac potestate ius publicorum privatorumque locorum censori non recte tribuitur, sed ita ei in hos ius est, ut non potest non esse magistratui vectigalia locorum publicorum ordinanti et propterea fines quoque regenti quodammodo inter publicum privatumque.

IV 9, 12 p. 47, 6 *duce Aequo Cluilio* editiones recte; *ciuilio* Veronensis, *ciuili* libri vulgares. Hic quoque apparet in illo proponi antiquam corruptelam, in his grammatici cuiusdam infelicem emendationem. E contrario IV 10, 7 pro *Cluilio duce* in libris vulgaribus est *ciuilio duce*, in Veronensi visum est esse *ciuili duce.*

IV 11, 7 p. 49, 53 *qui* ... *vexationes* ... *remanendo in colonia* ... *vitaverunt.* Sic Veronensis omissis verbis, quae ante *remanendo* inserunt libri vulgares, *coloni adscripti*; quae etsi adhuc in suspicionem non venerunt, iam admoniti ab antiquissimo libro omnino eiciemus.

IV 12, 9 p. 51, 12 *qui cum* ... *nullum momentum annonae fecisset.* Sic editionis accedente iam Veronensi libro; *ut* ante *nullum* addunt libri vulgares.

IV 12, 10, p. 51, 16 quod nunc legitur *profiteri cogendo frumentum et vendere, quod usui menstruo superesset* etsi offensionem nullam habet, tamen quod est in Veronensi *ut venderet* erunt fortasse qui ita tueantur, ut primitiva lectio fuerit *ut venderent,* corrupta in Veronensi libro, coniectura emendata in Nicomachianis. Nam quamquam homines publice cogendi erant non tantum ad professionem, sed multo magis ad venditionem, causativam particulam recte ita accipiemus, ut sub hoc modo professiones fieri iuberentur.

IV 13, 4 p. 51, 52 *haud dubium consulatum plebe ei favore ac spe* (*sipe* Veron.) *despondente ipse* ... *ad altiora et non concessa tendere et, quoniam consulatus quoque eripiendus invitis patribus esset, de regno agitare.* Sic fortasse verba haec scribenda sunt ita tradita, ut pro *plebe ei* Veronensis det *plebeio*, Leidensis *ei*, omittant ea Mediceus Parisinusque, deinde *despondente* sit in Veronensi, *despondentem* in reliquis. Nam hoc qui

retinent videant ne *ipse* quod sequitur non habeat cui satis respondeat, cum lectione ad Veronensem formata recte opponantur consulatus et regnum. Ceterum qui hoc probabit, hunc locum addat necesse est iis, ubi deterius in universum Nicomachianorum librorum genus meliori praestat.

IV 13, 4 p. 52, 3 *id unum dignum tanto apparatu consiliorum et certamine quod ingens exsudandum esset praemium fore.* Sic Veronensis stabiliens coniecturam a philologis hominibus, qui quidem sani iudicii essent, dudum receptam, nam libri vulgares scribunt *certaminum.*

IV 13, 8 p. 52, 34 *rem conpertam ad senatum defert* Veronensis optime, cum Nicomachiani legant *refert.* Illam lectionem postquam idoneum auctorem nacta est non erit opinor quin probet. Praeivit Madvigius apud Ussingium p. XXII: 'probabiliter editio Curionis *defert*'.

IV 13, 12 p. 53, 21 *se dictatorem L. Quinctium dicturum: animum parem tantae potestati esse.* Ante animum quod inserunt libri reliqui *ibi* abest a Veronensi, recte fortasse.

IV 14, 6 p. 54, 27 *haec eum vociferantem adsecutus Ahala Servilius obtruncat respersusque cruore ... dictatori renuntiat.* Quod addunt libri Nicomachiani *obtruncati* post *cruore*, eleganter Veronensis omittit.

IV 17, 1 p. 55, 14 *Fidenae ... ad Lartem Tolumnium Veientium regem defecere.* Quod post *regem* addunt Nicomachiani *et Veientes*, eo libenter carebimus.

IV 17, 2 p. 55, 20 Inter legatos a Fidenatibus interfectos qui nominatur *Spurius Nautius* Plinio h. n. 34, 6, 23, apud Ciceronem (Philipp. 9, 2, 5) dicitur *Sp. Antius* (*et spurantio* Vat.) itemque apud Livium hoc loco testibus Nicomachianis. At quod in Veronensi legitur *Spuantium ... interfecerunt,* cum eiusmodi codicis librarium vix credibile sit Spurii praenomen tribus primis litteris expressisse perverse, haud scio an ducat ad ipsam nominis formam Plinianam, ut metathesi elementorum *Uantius* evaserit qui esse debebat *Nautius.* Certe veram esse illam constat, non tam quod Nautiorum gens clarior longe et vetustior est Antia, quam quod Spurii praenomen proprium est Nautiorum. Qui autem factum sit, ut similis corruptela insederit tam in Livii recensione Nicomachiana quam in Ciceronianis libris quos habemus, num liceat cogitare de interpolatione scholastica in utrumque scriptorem pariter grassata, definient qui aliquando data opera de ea re quaerent.

IV 17, 3 p. 55, 24 *levant regis facinus.* Recte opinor omittit Veronensis quod ante *regis* collocant reliqui codices *quidam*; neque enim diversas relationes hic referre videtur Livius, sed causam facinoris ab auctore relatam reicere aliam ex coniectura substituens probabiliorem.

IV 21, 6 p. 57, 26 *ut non modo praedandi causa quisquam ex agro Romano exiret.* Negationem ante *exiret* repetitam in libris vulgaribus omittit Veronensis probantibus Madvigio et Ussingio (cf. ed. eorum vol. I p. XXII vol. II p. IV).

IV 21, 7 p. 57, 30 *qui se primo aut montibus aut muris tenuerant.* Quod post *primo* plus habent libri praeter Veronensem omnes *aut oppido*, id delendum esse iam fere consentiunt viri docti, postquam abesse a Veronensi Zumptius indicavit; antea ex coniectura sustulerat Madvigius.

IV 23, 3 p. 59, 11 *Licinio libros ... sequi linteos placuit: Tubero incertus veri est.* Sic Veronensis*; placet et tubero* libri Nicomachiani; *placet Tubero* hodie legitur ex emendatione Mureti. In iis quae sequuntur: *sed inter cetera vetustate conperta hoc quoque in incerto positum* cum iam Veronensis cum Mediceo consensus patefecerit ab hac lectione proficiscendum esse, *incomperta* autem, quod habent Nicomachiani reliqui, venire ab emendatore, haud scio an scribendum sit emendatione et faciliore et ni fallor elegantiore *vetustate cooperta.*

IV 24, 7 p. 60, 34 *deposito suo magistratu, inposito fine alteri cum gratulatione ac favore ingenti populi domum est reductus.* Sic optime Veronensis eiectis verbis, quae post *magistratu* reliquis libris inhaeserunt *modo aliorum magistratui*, confirmans emendationem Madvigianam, nisi quod iam intellegitur non posterius, ut voluit Madvigius, comma delendum esse, sed prius.

IV 25, 1 p. 61, 3 *tribuni plebi adsiduis contentionibus prohibendo consularia comitia, cum res prope ad interregnum perducta esset, evicere.* Ubi *contentionibus* in Veronensi, *contionibus* legitur in reliquis; illud praetulerim, cum tribuni plebis ubi praeterea comitia impediunt, non soleant id facere per circuitum contione advocata, sed directo per intercessionem.

IV 25, 4 p. 61, 28 *famem quoque ex pestilentia, morbo inplicitis cultoribus agrorum, timentes in Etruriam .... frumenti causa misere.* Quae diductis litteris expressimus omissa in reliquis libris nunc demum supplentur ex Veronensi.

IV 26, 2 p. 62, 56 *Poenos* dictos fuisse Quinctios Cincinnatos, non *Pennos* iam efficitur ex codice Veronensi, in quo talia permutari non solent. Confirmant idem plerisque locis reliqui libri Liviani in genere secundo optimi, item laterculi fastorum locis longe plerisque (cf. C. I. L. I p. 496 ad a. 323; p. 498. 499 ad a. 326; p. 510. 511 ad a. 403), cum in Capitolinis fastis cognomen integrum nusquam supersit. Neque impediunt *Iunii Penni* quamquam per se satis certi, quominus fuerint *Quinctii Poeni.*

IV 26, 5 p. 63, 14 *senatui dictatorem dici placuit, quia etsi saepe victi populi maiore tamen conatu quam alias umquam rebellarant.* Hoc quod proposuit Sigonius pro tradita lectione *rebellarent* confirmat liber palimpsestus.

IV 26, 12 p. 64, 20 *dilectus simul edicitur et iustitium neque aliud tota urbe agi quam bellum apparari, cognitio vacantium militiae munere post bellum differri.* Sic Veronensis, addens *dilectus* vocabulum, quod ex reliquis excidit propter id quod praecedit *dictus*, et *differri* substituens pro eo quod ibi est *differtur*.

IV 33, 10 p. 65, 14 *et equitem passim ... distulissent equi.* Coniecturam Gronovii (nam libri vulgares *dispulissent*) confirmat Veronensis.

IV 34, 4 p. 66, 2 *singulis captivis ab equite ac centurione sorte ductis.* Sic scribi iussit Madvigius pro eo quod traditum est in libris Nicomachianis *ab equite ad centurionem.* Veronensis paulo propius abest a vera lectione legens *ab equi[te ad] centurionis*; neque enim dubium est ab *s* vocabuli proxime sequentis male geminato errorem orsum deinde eo crevisse, quod emendator pluralem *centuriones* ad praecedentem singularem reformarit.

IV 34, 5 p. 66, 12 *ipse deinde abdicavit* Veronensis, *abdicat* reliqui; illud commendat quod praecedit *exercitum Romam reduxit.*

IV 54, 3 p. 69, 1 *C. Appius* quaestor plebeius tertio loco creatus dicitur in Veronensi, *P. Pipius* in Nicomachianis libris, unde *P. Pupius* legitur vulgo. In re incerta illa lectio retinenda erit, cum Appiam gentem nisi aetate liberae rei publicae, certe saeculo p. Chr. primo constet fuisse inter senatorias.

IV 54, 4 p. 69, 9 *hi* male intrusum post *creatos*, deletum autem in editione Frobeniana recte omittit Veronensis.

IV 54, 5 p. 69, 14 *si ne in quaestoriis quidem comitiis ... satis animi*

populo esset ad id quod tam diu vellet. Sic Veronensis; *in* omittunt scribuntque *vellent* reliqui.

IV 55, 3 p. 70, 21 *uni contionibus data nunc retinenda, nunc concienda plebs.* In vulgaribus est *detinenda*, in Veronensi *deretinenda*; videtur antiqua dittographia a diasceuasta non recte emendata.

IV 56, 5 p. 71, 46: *eorum legatos utriusque gentis populos circuisse castigantes ignaviam.* Sic Veronensis cum editione Frobeniana expulsa particula *que*, quae post *castigantes* reliquis libris insidet.

IV 56, 6 p. 71, 58 *nec ipsos modo Romanos sua divisui habere, sed Ferentinum etiam de se captum Hernicis donasse.* Quod commendavit exemplis allatis Io. Fr. Gronovius *divisui*, ei ita patrocinatur liber antiquissimus, ut eius loco proponat *diuis*, unde *divisa*, quod tenent reliqui, effectum videri potest emendatione.

IV 56, 12 p. 72, 36 *si quando promiscui honores communicata re publica essent* videtur scribendum esse, cum *rep. esset* sit in Veronensi Leidensique, *resp. esset* in Florentino Parisinoque.

IV 56, 13 p. 72, 42 *interim patricii soluti legum magistratuumque vi atque verecundia per se potestatemque tribuniciam agerent.* Sic iam haec leguntur legebanturve in Veronensi, ex quo accedunt nunc demum verba *vi a[tque]* apte, cum vis propria sit legum, verecundia magistratuum. Deinde quod in eo legitur *potestatem quae tribuniciam*, cum in reliquis libris sit *quoque tribuniciam potestatem*, praeclaram huius loci interpretationem Madvigianam confirmat.

IV 58, 4 p. 74, 60 *quia summa vi restari nuntiabatur* scripserim, cum in Veronensi sit *restari nuntiabantur*, in reliquis libris *restare nuntiabantur*.

IV 58, 13 p. 76, 1 *quid super sanguinis, quod dari pro re publica posset.* In Veronensi libro quod est *quod* vulgatae lectioni *qui* videtur praestare.

V 3, 2 p. 77, 55 *si umquam dubitatum est, Quirites.* Sic editores dudum restituerunt, cum libri pro eo quod est *Quirites* alii *quis* aut *quin* proponant, alii id omittant. In Veronensi quod est *qui* non verum est, sed antiqua corruptela, unde errores illi manarunt.

V 3, 7 p. 78, 34 Veronensis non habet quod reperitur in Nicomachianis comma *nisi forte hoc dicitis*, quod apte omitti pauci opinor negabunt.

V 4, 1 p. 79, 9 *hoc consilium collegarum meorum, quod abducere infecta re a Veis exercitum noluerunt.* Ubi Veronensis *quod*, reliqui habent *quo.*

V 4, 2 p. 79, 22 *si mihi ipsi nihil quod dicerem in mentem venire posset* Veronensis, confirmans iudicium grammaticorum eorum, quorum in crisi huius auctoris ratio haberi debet, librorum alterius ordinis *ipse* pro *ipsi* nullo modo posse defendi.

V 4, 5 p. 79, 45 *moleste antea ferebat miles .... gaudebat inde .... gaudet nunc ... aequo igitur animo patiatur ...* Ubi *inde* est in Veronensi, *idem* proponunt reliqui libri; sed et argutius illud est, cum hoc ipsum demonstratum eat orator molestiam illam causam esse gaudii illius ut gaudium hoc molestiae huius, et melius sic sibi respondent quae opponuntur. Ibidem quod sequitur *ab domo ac re familiari ... abesse* puto item praeferendum lectioni reliquorum librorum *ab re familiari*, nam anastrophe hoc quidem loco rationem non habet. Denique paulo post cum legitur: *si ad calculos etiam res publica vocet*, ubi pro *etiam* in ceteris codicibus *eum* est, oratio gravior redditur concinniorque.

V 4, 8 p. 80, 9: *sic ... agere debent, qui mercennario milite utuntur: nos tamquam cum patria agi nobiscum aequum censemus.* Sic Veronensis, cum reliqui libri secundum enuntiatum ita amplificent: *nos tamquam cum civibus agere volumus agique tamquam cum patria nobiscum aequum censemus.* Cum propter infinitivum *agi* diverso loco positum non possit cogitari de mera omissione librarii incuria commissa, magnopere vereor, ne haec lectio interpolata sit. Nam commendatur Veronensis eo, quod ne in opposito quidem enuntiato partitio ulla est; denique gravitas orationis non augetur repetitione si quid video inani.

V 5, 4 p. 81, 24 *illud quod proprie ad milites pertinet, quibus boni tribuni plebis stipendium extorquere voluerunt, nunc consultum repente volunt, quale est?* Sic optime Veronensis deleta particula *cum* inserta in secundi ordinis libris ante *stipendium*, a Madvigio post alios mutata in *tum*. Paulo post v. 29 in Veronensi est *vallum fossamque, ingentis utramque rem operis*, ubi *utrumque rem* libri reliqui, *utrumque* deleto substantivo Madvigius dubitans.

V 5, 7 p. 81, 44 *cum tantum laboris exhaustum sit et ad finem iam operis tandem perventum, relinquendane haec censetis, ut ad aestatem rursum novus de integro his instituendis exsudetur labor, an instare ac perseverare*

defungique cura brevi? Brevis enim et quae sequuntur. Sic haec videntur esse ordinanda secundum Veronensem, in quo quamquam non omnia legi potuerunt, tamen satis constat numquam fuisse enuntiatum *quanto est minus opera tueri facta*, quod in reliquis libris post *labor* vocabulum ita inseritur, ut pro *an* detur *et*. Deinde *brevi* ante *brevis* quod proposuerunt viri docti omissum in ceteris libris non adest quidem in Veronensi, sed videtur requiri spatiis v. 54. Mox quod dudum revocaverunt viri docti *uno tenore* pro tradita lectione *uno tempore*, ei calculum iam adicit Veronensis. Contra quod sequitur: *curne ipsi .... lentiorem spem nostram facimus?* admodum dubium est, cum non soleant particulae istae copulari, ut tutius subsistere videamur in lectione familiae alterius *nec ipsi*.

V 6, 2 p. 82, 60: *sicut aestivas aves statim autumno tecta ac recessus circumspicere* Veronensis; reliqui habent *recessum* minus proprie, cum recessus ipsae sint latebrae.

V 6, 15 p. 84, 51 *adeo quidquid tr. pl. loquitur etsi prodendae patriae .... est adsuestis audire* videtur fuisse in Veronensi omisso *qui* quod inserunt reliqui libri post *adsuestis*, mutatum ab aliis in *aequi*, ab aliis in *quieti*; sed *audire* nude positum sufficit. Fieri potest ut *qui* corruptum sit ex *Quirites* ut supra p. 77, 55.

V 7, 8 p. 86, 9 *tum vero superfundenti se laetitiae vix temperatum est* Veronensis omissa post *uero* particula *iam*.

V 7, 11 p. 86, 32: *certatim patribus plebeique manare gaudio lacrimae. Deinde revocatis in curiam patribus senatus consultum factum est.* Sic Veronensis, cum in reliquis pro *deinde* sit *donec*; at lacrimas manasse, donec senatus consultum fieret, indignum est scriptore gravi neque inepto.

V 7, 13 p. 86, 50 *tum primum equis suis merere equites coeperunt.* Vera haec scriptura in reliquis libris obscurata, dudum vero ex epitome recuperata in Veronensi mansit intacta.

V 8, 3 p. 87, 19 *minus militum periit, quia praeter aegros lixarum in modum omnes negotiabantur.* Quae verba inserunt post *omnes* libri vulgares *per agros vicinasque urbes*, ea ab Livio aliena esse intellegitur ex Veronensi.

V 8, 11 p. 88, 28 *ne opem ab inimico videretur petisse* Veronensis omisso ante *opem* vocabulo *quam*.

V 24, 8 p. 90, 40 *ceterum partem plebis, partem senatus habitando*

destinabant Veios duasque urbes communi re publica incoli a populo Romano posse. Sic haec constituenda existimo, cum in Veronensi repertum sit *partim plebs, partim senatus,* in reliquis libris *partem plebi, partem senatus;* quod ipsum posset defendi, si liceret *plebi* habere pro genetivo (v. supra p. 168). Deinde *habitando destinabant Veios* Veronensis, *destinabant habitandos Veios* ceteri. Mox *communi re* Veronensis, *communes rei p.* reliqui.

V 27, 11 p. 91, 44 *fides Romana, iustitia imperatoris in foro, in curia celebrantur.* Veronensis *in curia celebratur,* reliqui *et curia celebrantur.*

V 28, 1 p. 92, 4 *taciti eius verecundiam non tulit senatus* Veronensis Gronovii coniecturam confirmans Madvigio probatam; nam libri reliqui *tacite.*

V 31, 5 p. 93, 54 *propter famem pestilentiamque in agro Romano ex siccitate caloribus nimiis ortam.* Recte opinor pro *caloribusque* vocabulo simplex *caloribus* substituit Veronensis.

V 31. 32 p. 93, 60. 94, 39. 54. 57 *Salpinates* qui dici solent in editionibus, in Veronensi appellantur p. 93, 60 *Sapienates,* p. 94, 57 *Sa.pinates;* reliqui libri habeant *sappinates, salpinates, salppinates, sal sappinates,* ut appareat in archetypo eorum fuisse $\overset{sal}{\textit{sappinates}}$ (cf. p. 178). Itaque restituenda est antiqua forma *Sappinates,* quam Nicomachiani expulerunt. Tribus tamen Sappinia Umbriae (Liv. 31, 2, 6. 33, 37, 1) cum Sappinatibus his non recte componetur; illam enim satis constat fuisse ad fluvium Sapim prope Sassinam Gallis Boiis conterminam, cum Sappinates hi quaerendi sint prope Volsinienses, quibuscum iunguntur.

V 31, 5 p. 94, 2 *agros incursavere* Veronensis, *agros Romanos* reliqui.

V 32, 2 p. 94, 37 *Volsinienses provincia evenit* Veronensis (nisi quod *Volsienses* ibi videtur fuisse), ut restituit Madvigius; *Vulsiniensis* reliqui libri.

V 32, 3 p. 94, 45 *fusa primo concursu acies: in fugam versa milia octo armatorum ..... in deditionem venerunt.* Veronensis *in fugam versa,* reliqui *in fugam,* unde *in fuga* fecit Madvigius.[1])

---

[1]) Quamquam ad Veronensem id non pertinet, tamen licebit monere c. 33, 8 male neglegi traditam lectionem *accitis domum tribulibus clientibus, quae magna pars plebis erat* inserta post *tribulibus* copula. Nam clientium, nempe libertinorum et inde oriundorum, hac quidem aetate tribus ea ipsa fuerit necesse est, in qua censeretur patronus, et ut Ap. Claudium narrant cum clientibus considentem in agro Romano Claudiam tribum constituisse, ita hic quoque clientes Furiae domus iidem sunt tribules nec recte his opponuntur.

V 33, 3 p. 96, 8 *ira corruptae uxoris ab Lucumone, cui tutor ipse fuerat* Veronensis simplicius quam quod est in reliquis *cui tutor is fuerat ipse.*

V 39, 7 p. 97, 12 *deinde sub occasum solis, quia haud multum diei supererat, ante noctem rati invasuros* Veronensis expulso ante *invasuros* vocabulo *se*, quo sententia obscuratur.

V 39, 11 p. 97, 41 *sacerdotesque et Vestales sacra publica .... auferre nec ante deseri cultum deorum, quam non superessent qui colerent.* Cum in libris vulgaribus legatur *flaminem sacerdotesque Vestales,* iure Madvigius monuit pro *flaminem* expectari *flamines.* Iam cum sit in Veronensi *flaminem sacerdotesque et Vestales*, patefactum est illud vocabulum eiciendum esse huic loco illatum ex sequentibus. Deinde quod est in Veronensi *deorum*, non *eorum*, gravitatem orationis adauget.

V 39, 12 p. 97, 53 *si arx .... superfuisset, facilem iacturam esse seniorum ... turbae.* Quod num praeferendum sit vulgatae lectioni *superfuerit,* videant grammatici.

V 40, 8 p. 99, 16 *cetera inter eos onere partito feruntur via quae* cet. Sic libri, nisi quod quod pro *eos* Veronensis *es*, reliqui *se;* editiones hoc retinentes *feruntur* mutarunt in *ferunt.* Patet hoc loco vetustam corruptelam servatam esse in Veronensi imperfecte emendatam in diasceuasi Nicomachiana. Item paulo post v. 21 recte opinor *de plebe homo* legitur in Veronensi omisso quod addunt alii *Romana.*

V 40, 10 p. 99, 29 *religiosum ratus*, quod restituit Vaassenus probavitque Weissenbornius, iam tuetur Veronensis liber, nam reliqui *inreligiosum* Christiane magis quam Latine.

V 41, 1 p. 99, 41 *turba seniorum domos regressi adventum hostium .... expectabant* Veronensis, *regressa .... expectabat* reliqui, quod facile oriri potuit ex emendatione.

V 41, 3 p. 99, 55 *M. Folio pontifice maximo* Veronensis adstipulante quadamtenus Mediceo libro, in quo est *m. filio*; contra *M. Fabio* reliqui omnes adstipulante Plutarcho Camill. 21 ἐξηγουμένου Φαβίου τοῦ ἀρχιερέως. Nullus dubito, quin hoc quoque loco gentis patriciae, sed parum notae Fosliae sive Foliae nomen male abierit in vulgatum et in narratione maxime Gallicae obsidionis celebratum Fabiorum, neque ex consensu deteriorum librorum Livii et compilatoris Graeci quicquam efficitur praeter erroris

proclivitatem. Intellegitur opinor M. Folius tr. mil. a. 321. Cf. quae dixi *röm. Forsch.* 1, 114.

V 43, 4 p. 101, 3 *per eos ipsos dies* Veronensis, quod praeceperat Gronovius; a libris reliquis reliquis abest *eos.*

V 44, 1 p. 101, 3 *Ardeates .. veteres amici, novi etiam cives mei, quando et vestrum beneficium ita tulit et fortuna hoc egit mea.* Id quod est *hoc egit* ferri non posse intellexit Madvigius, commendans pro eo *coegit*: in Veronensi tamen nec hoc fuit neque illud, sed verbum aliquod, cuius ultima syllaba plena esset *it*, puto *voluit.*

V 44, 7 p. 102, 36 *prima vigilia capite arma frequentesque me sequimini* Veronensis probantibus Zumptio p. 29 et Madvigio in ed. vol. II p. IV; *que* abest a reliquis non recte, nam frequentia aptius ad sequendum refertur quam ad armandum.

V 45, 3 p. 103, 12 *excursione ab oppidanis facta* Veronensis, *incursione ab oppidanis in palatos facta* Nicomachiani; utrum praeferas, ambigi potest, quamquam illud malim, cum incursionis vocabulum mox redeat apud Livium.

V 45, 4 p. 103, 45 *plenique praedae Veios etiam praesidiumque, spem ultimam Romani nominis, in animo habuerint oppugnare.* Veronensis *et* cum omittit ante *spem*, verum videtur servasse; nam clarius ita separantur urbs militesque qui oppugnarentur ab iis quae addit auctor ad eius oppugnationis momentum declarandum.

V 46, 2 p. 104, 17 *Gabino cinctu sacra manibus gerens* Veronensis ut debuit esse ediditque Madvigius; *cinctus* reliqui.

V 50, 2 p. 106, 36 *senatus consultum facit, fana omnia, quoad ea hostis possedisset, restituerentur expiarenturque.* Sic haec videntur constituenda. Nam *quod* quamquam habent libri omnes, tamen rei contrarium est; Capitolina enim fana Galli non invaserunt. Deinde *terminarentur* quod inserunt secundi ordinis libri post *restituerentur*, crediderim referendum inter interpolationes Nicomachianas; nam proprie terminatio pertinet ad fani institutionem potius quam ad restitutionem, et ut admittas terminare etiam eum qui terminos oblitteratos incendio vel vetustate restituit, tamen eiusmodi terminos vix crediderim intra pomerium stetisse.

V 50, 5 p. 107, 5 *in nova via Aio Locutio* legendum esse dudum intellectum est, cum in libris ex secundo genere optimis *uia aio* abierit

in *ia* uel *tin*; diversa corruptela Veronensis *in noua uia aut alio loco.* Similiter c. 52, 11 pro *Aio Locutio* libri vulgares legunt *allocutio* (Leid.) vel *locutio* (Med. Par.), Veronensis autem *apatulocutio.*

V 50, 6 p. 107, 11 *cum quo referri oporteret confusa memoria esset* Veronensis; *in quae* (templa) quod habent reliqui pro *quo*, videtur ortum ex interpretatione.

V 51, 3 p. 108, 12: *cum victoribus Gallis .... Capitolium tamen atque arcem diique et homines Romani tenuerint et habitaverint, victoribus Romanis ... arx quoque et Capitolium deseretur et plus vastitatis huic urbs secunda nostra fortuna faciet* et quae sequuntur. Supplet Veronensis quam recte desideraverunt viri docti *et* copulam ante *habitaverint*, quod vocabulum qui delent, videant ne accurate opposita sibi pessumdent, nempe tenendi deserendique vocabula et habitandi vastitatisque faciendae.

V 52, 12 p. 109, 23 *si una cum Gallis urbem Romanam relicturi fuimus, si non voluntate mansimus in Capitolio ... sed ab hostibus metu retenti sumus.* Quae Veronensis libri scriptura magis placet quam quod pro *sed* est in reliquis *si*, nam duo enuntiata extrema particulatim sibi respondent.

V 52, 13 p. 109, 33 *una illa sedes est, ex qua eas nihil umquam praeterquam urbs capta movit.* Lectioni huic deteriorum librorum nunc suffragatur antiquissimus omnium; pro *eas* Leidensis similesque habent *fas*, omittunt id Mediceus et Parisinus.

V 53, 3 p. 110, 31 *etiamsi tum migrandum fuisset incolumi urbe, nunc has ruinas relinquendas non censerem.* Libri praeter Veronensem *incolumi tota urbe*: at in eiusmodi admonitione excipere arcem urbis non exustam interpolatoris magis est quam Livii.

V 55, 1 p. 111, 1 *movisse Camillus ... oratione ... dicitur* Veronensis omisso vocabulo *eos*, quod inventum in libris aliis post *movisse* non habere, quo recte referatur, dudum Madvigius monuerat. Delevit Weissenbornius ex auctoritate libri Veronensis eodemque iam inclinat Madvigius (cf. ed. vol. II p. IV).

VI 1, 8 p. 113, 32 *is tribunos militum proconsulari potestate creat* cum et in Veronensi sit et in Leidensi, ab auctoritate magis defenditur quam quod est in Mediceo Parisinoque *consulari potestate* emendationem referens. Proprie magis consularem potestatem tribunis tribui quam pro-

consularem etsi nemo ignorat, tamen hoc nec re falsum est neque alienum ab sermone Liviano (cf. V, 2, 9, item IV, 7, 7 41, 10).

VI 1, 10 p. 113, 44 *foedera ac leges .... conquiri quae non comparerent iusserunt.* Sic Veronenses simplicius certe quam quod proponunt editiones *quae comparerent* factum ex lectione librorum Nicomachianorum *quae compararent.*

VI 2, 6. 7 p. 114, 58 *iustitio indicto dilectum iuniorum habuit, ita ut seniores quoque ..... centuriaret, et exercitum .... trifariam divisit.* Copulam supplevit Veronensis.

VI 2, 14 p. 116, 7 *victor ex Volscis in Aequos transiit.* Quod addunt libri praeter Veronensem *et ipsos bellum molientes* haud scio an adiecerit corrector, offensus eo quod antea Livius locutus est de motu solorum Volscorum.

VI 3, 9 p. 117, 29 *ni praecones ... parci inermibus iussissent nec praeter armatos quemquam violari. Inermibus* Veronensis, *inermi* reliqui.

VI 6, 7 p. 119, 20 *sibi destinatum id animo esse,* quod videtur esse in Veronensi, Liviano sermoni convenit (cf. IX, 16, 19. XXVIII 24, 3); *destinatum in animo esse,* quod habent reliqui, num ferri possit dubito.

VI 6, 8 p. 119, 37 *tam honoratorum collegarum obsequio.* Lectio haec hodie recepta vera videtur, cum in Veronensi sit *honorato,* in reliquis bonis libris *honoratum.*

VI 6, 13 p. 120, 3 *te, Q. Servili, altero exercitu .... ad urbem castra habere.* Ubi *ad urbem* Veronensis, *in urbe* scribunt reliqui, quod quam sit molestum vel potius ineptum, per se quivis intellegit. Sed eiusmodi mendum quis tollere ausus esset sine exemplo?

VI 6, 14 p. 120, 20 *quaeque alia belli tempora poscent* Veronensis, sicut scribi iusserunt Reizius et Madvigius; *belli alia* reliqui codices.

EMENDANDA ET ADDENDA.

p. 43 = 11, 25 *scr.* cum *pro* cihn.
p. 51 *not.* 2 *scr.* qui ··· extodecimo.
p. 57 = 25, 4 *scr.* persecutis *pro* persecuts; *item in margine add.* numquam *VL,* nusquam *MP.*
p. 62 = 30, 22 *scr. que et pro que ei.*
p. 63 = 31, 36 *not. scr.* tem *pro* tam.
p. 65. 66 *in inscriptione scr.* q. XX *pro* q. XIX.
p. 68 = 36, 4 *scr.* equis *pro* equis.
p. 72 = 40, 14 t *in* et *non est expuncta.*
p. 83 = 51, 12 *not. scr.* est] est ut *C.*
p. 86 = 54, 18 *not. scr.* et *om. C.*
p. 94 = 62, 47 *adde notam* nec] ne *MP.*
p. 95 = 63, 42 *ante* pl· *excidit* tr·
p. 107 = 75, 54 *not. scr.* agitet et *ML* (*non P*).
p. 110 = 78, 24 *nota marg. sic emendanda*: potestatis *VMP*[a], potestati *P*[b]*L*‖uideren] ren *C.*
p. 110 = 78, 54 *pro quando scr. quanto deleta nota in margine.*
p. 112 = 80 *not.* 5 *scr.* nobilir et *M*[a], nobiliter *M*[b].
p. 113 = 81 *vereor ne meo errore inscriptionem folii recti adscripserim in verso.*
p. 136 = 104, 1 *scr.* UICTORIA.
p. 150 = 118, 48 *not. scr.* in al *L.*
p. 152 = 120, 11 *not. scr.* itaque] *sic,* ita *C.*
p. 161 *not.* 3 *v.* 5 *pro* libro *scr.* liber.
ad p. 162 v. 24 '*In codice Veronensi Gaii in cuiusvis paginae versu primo praeter primam eminere solent litterae modo una modo duae vel tres ad arbitrium librarii delectae*'. STUDEMUND.
ad p. 163. '*Etiam in Frontonis libro Mediolanensi quae reperiuntur Graece adscripta, constat proficisci ab antiquario Latino*'. STUDEMUND.
p. 170 v. 25 *post* im *ins.* uel il.
p. 176 v. 7 *post* saeculi *ins.* undecimi.

T. LIVII
AB URBE CONDITA
LIB. XCI
QVAE SVPERSVNT IN CODICE VATICANO PALATINO.

Livianorum annalium libri XCI reliquias servatas in codice Vaticano Palatino n. 24, editas autem post Paulum Iacobum Bruns (fragmentum ex lib. XCI historiarum T. Livi. Hamburgi 1773. fol.) et Vitum Mariam Giovenazzium (Romae 1773, rep. curante Ernestio eodem anno Lipsiae 8.) codice recognito a Niebuhrio (M. Tullii Ciceronis orationum pro Fonteio et Rabirio fragmenta cet. Romae 1820 p. 85—97) cum propter summam utriusque libri similitudinem huius Veronensium schedarum exempli non inutilem accessionem fore intellexissem, petii ab amico Romae forte degente Paulo Kruegero iure consulto, quem eiusmodi negotio perficiendo et parem esse noram et paratum, ut librum excuteret tertium exemplumque pararet huiuscemodi editioni aptum. Quod ille libenter receptum impigre perfecit, non medicamentorum usu adiutus, a quo nescio quam ob causam intercluduntur plane qui Vaticanam bibliothecam explorant, sed oculorum acie intenta meisque de singulis locis quaestionibus et temptamentis, ut solet in eiusmodi negotio divinatio lectionem non tam subsequi quam praevertere. Ita quae eruimus, hic proponuntur adiecta lectione priorum[1]) eatenus, quatenus utilitatem habere visa est, scilicet ut quid praestiterimus hac iterata recognitione, facilius et certius deprehendatur.

Codicum Palatini et Veronensis summa similitudo cum appareat, tamen non ea est, ut cogitare possis de reliquiis utrisque ad idem integri corporis Liviani exemplum revocandis. Nam differunt inter alia litterae in principio eminentes eo, quod in Veronensi singularum paginarum prima

---

[1]) *H* est editio Hamburgensis, *R* Romana Giovenazzii, *N* Niebuhriana, *K* collatio Kruegeriana.

quaeque littera eminet, in Palatino in tribus chartis ex quattuor tantummodo prioris paginae littera prima. Deinde in vocabulis dirimendis cum in Veronensi deprehenderimus *ins|pexisse, ins|truxisse* (v. p. 164), in Palatino est 1, 55/6 *in|spectis*, 2, 4/5 *in|struxit*. Orthographia cum in Palatino in universum aut eadem sit aut paullo emendatior, tamen semper ibi scribitur *Ponpeius* 2, 56. 59. 3, 17. 44. Denique etiam formae litterarum differunt, quae in Palatino quadrata est etiam in litteris D et E[1]); item lineolae quae vices facit litterae M vel N punctum suppositum etsi non expressimus nisi ubi vel hodie certo apparet, tamen olim ubivis (excepto uno loco 2, 13) fuisse videri Kruegerus adnotavit. Simile punctum cernitur etiam in Gaio Veronensi et in digestis Florentinis.

[1]) Specimina quae dicuntur scripturae Livianae adiecta in editionibus Romana a. 1773 et inde repetita Lipsiensi cum a Livianis intellexissem aliena esse, interrogatus de ea re Kruegerus rescripsit pertinere ad scripturam posteriorem codicis ita, ut ordo is qui incipit CUMAS legatur f. 78', alter incipiens Addec f. 75'. Haec igitur addent qui volent collectaneis de incredibilibus philologorum. — Contra Niebuhrianum scripturae specimen in universum probum est et fidum.

I = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 73 (= v. 1 — 11) + 78′ (= v. 13 — 30)

	lib·	xci	
	TamenInsequenti	abseadduciiussitfugi	
	ipsoperuigilantein	tiuosquorummaior	
	eodemlocoaliaexci	multitudoeratipsis	
	tataturrisprimalu	imperauitutinterfi	
	cemiraculobostib·	cerentiugulatosde	
	fuitsimuletoppidi	murodeiecerunticū·	
	turrisquaemaximū	magnaiacturamili	
	propugnaculumfue	tumquattuoretqua	
	ratsubrutisfunda	dracintadiebuscon	
	mentisdebiscerein	te(R)briaexpugnata	
‘tū *paene certum*’ *K*, tu *HRN*	centibusrimisettū	relictoqueibi·l·insteio	
1)	iui tumignicoe	ipseadbiberumflumē	flumen] fluvium *errore N*
	pitincendiiq·simul	copiasreduxitibibiber	reduxit] *K* ‘*sic*’, adduxit *HRN*
	etruinaemetuter	naculissecundumop	
	riticontrebienses	pidumquodcastraae	
	demurotrepidirefu	liauocaturaedifica	
	geruntetutlegatimit	tisipseincastrisma	
	terenturaddedendā	nebatinterdiucon	*extr.* N *incerta K*
	urbemabuniuersa	uentumsociarumci	
	multitudineconcla	uitatiuminoppidoa	
	matumesteademuir	gebatarmautfiere(N)t	
2)	tusquaeinritantē·	procopiiscuiusq·popu	
	oppugnaueratuicto	lipertotamprouinci	
	remplacabiliorem	amedixeratquibusī	
	fecitobsidibusaccep	spectisreferreuetera	3)
	tispecuniaemodicā	armamilitesiussitquae	
	execitsummamarma	autitineribuscrebris	
	queomniaademittrais	autoppu	
	ugasliberosuiuos		

1) ‘*prima versiculi littera* t *fuit aut* i *aut* p (*vix* s, *nullo modo* c); *secunda aut* o (*quod probabilius*) *aut* u; *sequuntur vestigia elementorum duorum incertorum plane, deinde post hiatum non minus sex litterarum* t *incerta certaeque litterae* umignicoe’ *K*, ius//////umignicoe *HR*, *correpti*umignicoe *N*, *quo spatium non satis expletur*

2) ‘quae *certum est; in fine versus potest fuisse* te *pro* tē·, *quamquam hoc probabilius est*’ *K*

3) ‘uetera *potius quam* cetera’ *K*, cetera *HRN*: *illud coniectura restituit Weissenbornius*

II = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 73′ (= v. 1 — 11) + 78 (= v. 12 — 30)

	TITI	LIUI	
	FACTAERANTNOUAQ·	QUASQ·INOPPUGNAN	
P (*vix* B) E (*uel* I) RIIS *K*, BERIS *N*, MANE *H*; *puto in cod. fuisse* PERIIS, *quamquam puncta deletoria non potuit deprehendere Kruegerus*	PERIISPERCENTURIO	DISURBIBUSHOSTIUM	
	NESDIUISITEQUITA	CESSISSETEXPOSUITET	
	TUMQUOQNOUISIN	ADRELIQUABELLICOHOR	
	STRUXITARMISUESTI	TATUSESTPAUCISEDOC	
	MENTAQUEPRAEPARA	TOSQUATUMHISPANI	*sic*
	TAANTEDIUISAETSTIPE~	AEPROUINCIAEINTER	
1)	DIUMDATUMFABROSC	ESSETSUASPARTESSU	
	CURACONQUISITOS\N	PERIORESESSEDIMIS	
	DIQEXCIUERATQUIBUS	SODEINDECONUENTU	
‘in *additum non satis certum est*’ *K*	IN OFFICINAPUBLICAIN	IUSSISQUAEOMNIB·	
2)	CLUSIS … ISIT A		
	TIONEINITAQUIDINSI~	INCIUITATE … TE	INCIUITATE*sre*DI *N*, *quod in codice esse potuisse negat K*, INCIUITATESREUERTE *spatiis vestigiisque conuenire rescripsit K*
3)	CULOSDIESEFFICIPOSSET	RESUASPRINCIPIOUE	
	ITAQ·OMNIASIMULINSTRU	RIS·M·PERPERNAM	
	MENTABELLIPARABAN	CUMUIGINTIMILIB·	
	TURNEQUEMATERIAAR	PEDITUMEQUITIBUS	
	TIFICIBUSPRAEPARATIS	MILLEQUINGENTIS	
‘E *in* ENIXO *clare apparet*’ *K*	ANTEOMNIBUSENIXO	INILURCAONUMGEN	ILURCAONUM *HRK* ‘*sic*’
sic	CIUITIUMSTUDIONEC	TEMMISITADTUENDA~·	
	SUOQUISQOPERIARTI	REGIONISEIUSMARI	
	FEXDEERAT CONUOCA	TIMAMORAMDATIS	
	TISDEINDEOMNIUMPO	PRAECEPTISQUIBUSITI	
	PULORUMLEGATIONIB·	NERIBUSDUCERETAD	
	ETCIUITATIUMGRATI	DEFENDENDASSOCIAS	
‘IM *potius quam* IN’ *K*	ASEGITQUODQUAEIM	URBESQUASPONPEIUS	
4)	PERATAESSENTINPEDE	OPPUGNARETQUIB·	
	TRE///HIONEP/AESTI	QUEIPSUMAGMEN	
	QUASIPSIRES	PONPEIEXINSIDII	
		ADGREDERETUR	*post* TUR *spat. vacuum K*

1) ‘*post* FABROS *litterae* C *vestigium videtur adesse potestque fuisse* CV~’ *K*; cum *coniectura addidit Madvigius.*

2) CLUSISOPUSDIUISITRA, *quod proposui, et vestigiis et spatio recte convenire rescripsit K, nisi quod spatium inter* ISIT *et* A *paullo angustius est iusto.* 3) POSSET *H*, POSSIT *RN*, ‘*aut* POSSIT *aut* POSSET’ *K*

4) *v.* 27. 28. 29 *omisit R*, 27. 28 *omisit H*: perata essent in [p]ede[s]tre[s copias prae]sti[tissent] quas ipse (quas ipse *etiam H*) res [in defendendis sociis] *N*: *supra leguntur quae excepit Kruegerus adnotans ad v.* 27 ‘PEDE *certum videtur esse neque* S *evanuisse, sed omissa esse*’, *item ad v.* 28 ‘*non fuit* STRE’ *et ad v.* 29 ‘IPSI, *uix* IPSE’. *Legendum puto*: quod quae imperata essent [sin]e detre[cta]tione p[r]aesti[tissent]. Quas ipsi res [fortiter fecissent].

III = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 76 (= v. 1 — 12) + 75′ (= v. 13 — 30)

	lib·	xci	
	Eodemtemporeet	regionemsuperpositu~·	'sic' K
	adherennuleium	uteaquaeintegraad	
	quiinisdemlocise	hucahostesinttue	
	ratlitterasmisitet	ripossetetsiquaocca	
	inalteramprouin	siodeturincautosper	
	ciamadl·hirtuleiu~·	tempusadgressurum	
	praecipiensquemad	ipsecumsuoexercitu	
	modumbellumadmi	inberonesetautrico	
	nistrariuelletante	N resprocredistatuit	
	omniautitasociasci	aquibussaepeperhie	
	uitatestueretürnea	memcumabseoppug	
me *hodie non cernitur K*	ciecummetellodimi	narenturceltiberiae	celtiberae *N*
	caretcuinecauctori	urbesinploratames	
	tatenecuiribuspares	seopemponpeiconper	*sic diremptum*
'ante ne *spatium vacuum*' *K*	set neipsiquidem	eratmissosq·quiitine	
	consiliumessedúcere	raexercituiromano	
'ia· *uel* ta· *codex*' *K*, *om. HRN*	//uersusponpeiumia~·	monstrarentetahip	
	nequeinaciemdescē~·	sorumequitib·uexatos	
	surumeumcredebat	saepemilitessuosquo	
	sitraheretürbellu~·	cumqueacastrisperop	
	hosticummareabter	pugnationemcontre	
	goprouinciasq·omnes	hiaepabulandiautfru	
	inpotestatehaberet	mentandicausa/che/	
	nauibusundiq·com	sisseniiransitumquo	
	meatusuenturosipsi	q·sibiper/ruacosincar	
	autemconsumptisprio	//taniao/inexpedito	
	reaestatequaeprae	foreundeuelutexbello	
	paratafuissentomniu~·	consiliumseiniturü~·	
	rerüminopiamfore	utrumpriushostemu	
	Perpernaminmaritima~·	trampropuinciaa…	

¹) 53 *seq. sic secundis curis Krueger, haec adnotans ad u.* 53: '*post* CAUSA *sequitur littera angusta* I e s (*si quidem littera ea est*), *deinde aut* ç *aut* c *littera* (*non* o), *mox littera* b *aut* II, *deinde* e *certa, denique angusta quaedam littera velut* s. *Cogitavimus de* eçres, *sed videtur subesse aliud quid*'. *Ad u.* 54: '*versus videtur incipere ab* SISSENT'. *Ad u.* 57: 'unde, *vix* inde'. *Lego*: pabulandi aut frumentandi causa [a]c[c]e[s]sissent. Transitum quoque sibi per [A]rvacos in Car[pe]taniam in expedito fore, unde velut ex bello consilium se initurum. *Niebuhrius* (*nam priores haec omiserunt*): pabulandi aut fru||mentandi causa pro||[grederentur]. Ausi tum quo||q[ue erant] Arvacos in [p]ar||t[es sollicitare]. Edito ||[igitur exemplo] belli ||consilium se initurum.

IV = cod. Vatic. Pal. 24 fol. 76′ (= v. 1 — 11) + 75 (= v. 12 — 30)

	TITI	LIUI	
	MARITIMAMNEORAM	TURCONPORTANDUMPRAE	
'sic, non ILURCA' K	UTPONPEIUMABILERCA	TERQUAMURBEMOPPOR	
	ONIAETCONTESTANIA	TUNISSIMUSEXBERO	
	ARCEATUTRAQ·SOCIAGĒ	NIBUSTRANSITUSERAT	
	TEANADMETELLUMET	INQUAMCUMQUEREGIO	
[1])	RUSITANIAMSECONUER	NEMDUCEREEXERCITŪ·	
	TAT HAECSECUMAGI	STATUISSETETC·INSTE	
	TANSSERTORIUSPRAE	LUMPRAEFECTUMEQUI	
	TERHIBERUMAMNEM	TUMSEGOUIAMETIN	
	PERPACATOSA[R]GOSQUIE	UACAEIORUMGENTEM	'sic uel uacaeeorum' K
	TUMEXERCITUMSINE	ADEQUITUMCONQUISI	
	ULLIUSNOXADUXITPRO	TIONEMMISITIUSSŪ·	[4])
	FECTUSINDEINBURSAO	CUMEQUITIBUSCONTRE	
[2])	NUMETCASCANTINORŪ·	BIAESESEOPPERIRIDI	'se/e hodie cernitur' K
	ETGRACCURITANORUM	MISSISIISIPSEPROFEC	
	FINESEUASTATISOMNIB·	TUSPERUASCONUMA	
sic	PROCULCATISQUESEGITI	GRUMDUCTOEXERCI	
'sic' K, CALAGURIM HRN	BUSADCALAGURRIMNA	TUINCONFINIOUERO	[5])
	SICAMSOCIORUMURBĒ·	NUMPOSUITCASTRAPOS	
	BENITTRANSGRESSUS	TERODIECUMEQUITIB·	
	Q·AMNEMPROPINQUM	PRAEGRESSUSADITINE	
	URBIPONTEFACTOCASTRA	RAEXPLORANDAIUSSO	
	POSUIT· POSTERODIE·M·	PEDITEQUADRATOAGMI	
[3])	MARIUMQUAESTOREM	NESEQUIADUAREIAM	
	INARUACOSETCERINDO	UALIDISSIMAMREGIO	
	NESMISITADCONSCRI	NISEIUSURBEMUENIT	
	BENDOSEXIISGENTIB·S	HAUDINOPINANTIB·	
	MILITESFRUMENTUM	IISHOSTISADUENERAT	hostis] 'sic' K, noctu N
	QUEINDECONTREBIAM	UNDIQ·EQUITIBUSET	
	LEUCADAAPPELLA	NAEGENTISETAUTRICO	AUTRIC HRN

[1]) RUSITANIAM HRK 'sic', LUSITANIAM N [2]) 'sic' K, CASUANTINORŪ HRN: illud coniectura restituit Giovenazzius. [3]) MARIUM 'sic' K, MASIUM HRN: illud coniectura restituit Ernestius.
[4]) 'TIONEMMISIT latet in plicatura' K [5]) 'UERO uel UIRO, non BERO' K

T. LIVII
AB URBE CONDITA
LIB. XCI
RELIQUIAE.

. . . .

Nocte tamen insequenti ipso pervigilante in eodem loco alia excitata turris p. 1[a].
prima luce miraculo hostibus fuit. Simul et oppidi turris, quae maximum
propugnaculum fuerat, subrutis fundamentis dehiscere ingentibus rimis et
tum . . . . o . . . . tum igni coepit, incendiique
simul et ruinae metu territi Contrebienses de muro trepidi refugerunt et
ut legati mitterentur ad dedendam urbem, ab universa multitudine con-
clamatum est. Eadem virtus, quae *oppugnantem inritaverat*, victorem
placabiliorem fecit. Obsidibus acceptis pecuniae modicam exegit summam
armaque omnia ademit. Trans*f*ugas liberos vivos||ad se adduci iussit, p. 1[b].
fugitivos, quorum maior multitudo erat, ipsis imperavit ut iuterficerent.
Iugulatos de muro deiecerunt.

Cum magna iactura militum quattuor et quadraginta diebus Con-
trebia expugnata relictoque ibi L. Insteio . . . . ipse ad
Hiberum flumen copias reduxit. Ibi hibernaculis secundum oppidum,
quod Castra Aelia vocatur, aedificatis ipse in castris manebat, interdiu
conventum sociarum civitatium in oppido agebat. Arma ut fierent pro
copiis cuiusque populi per totam provinciam edixerat; quibus inspectis
referre vetera arma milites iussit, quae aut itineribus crebris aut oppu*g*-
nationibus et proeliis inutilia||facta erant, novaque *iis* per centuriones p. 2[a].
divisit; equitatum quoque novis instruxit armis; vestimentaque praepa-
rata ante divisa et stipendium datum. Fabros *cum* cura conquisitos undi-
que exciverat, quibus in officina publica inclusis *opus di*visit *r*atione inita,
quid in singulos dies effici posset. Itaque omnia simul instrumenta belli
parabantur; neque materia artificibus praeparatis ante omnibus enixo civi-

t*at*ium studio nec suo quisque operi artifex deerat. Convocatis deinde omnium populorum legationibus et civitatium gratias egit, quod quae inperata essent *sin*e detre*ctat*ione praesti*tissent*; quas ipsi res *fortiter*
p. 2ᵇ. *fecissent*||quasque in oppugnandis urbibus hostium gessisset, exposuit et ad reliqua belli cohortatus est paucis edoctos, qua*n*tum Hispaniae provinciae interesset suas partes superiores esse. Dimisso deinde conventu iussisque omnibus *bono animo esse atque* in civitate*s* *reverte*re suas principio veris M. Perpernam cum viginti milibus peditum, equitibus mille quingentis in Ilurcaonum gentem misit ad tuendam regionis eius maritimam oram, datis praeceptis, quibus itineribus duceret ad defendendas socias urbes, quas Pompeius oppugnaret quibusque ipsum agmen Pompei ex insidii*s* adgrederetur.

p. 3ᵃ. ||Eodem tempore et ad Herennuleium, qui in isdem locis erat, litteras misit et in alteram provinciam ad L. Hirtuleium, praecipiens, quem ad modum bellum administrari vellet: ante omnia, ut ita socias civitates tueretur, ne acie cum Metello dimicaret, cui nec auctoritate nec viribus par esset: ne ipsi quidem consilium esse ducere *ad*versus Pompeium iam. Neque in aciem descensurum eum credebat: si traheretur bellum, hosti, cum mare ab tergo provinciasque omnes in potestate haberet, navibus undique commeatus venturos; ipsi autem, consumptis priore aestate quae praeparata fuissent, omnium rerum inopiam fore. Perpernam in mariti-
p. 3ᵇ. mam||regionem superpositum, ut ea, quae integra adhuc ab hoste sint, tueri posset, et, si qua occasio detur, incautos per tempus adgressurum. Ipse cum suo exercitu in Berones et Autricones progredi statuit; a quibus saepe per hiemem, cum ab se oppugnarentur Celtiberiae urbes, inploratam esse opem Pompei conpererat missosque qui itinera exercitui Romano monstrarent et ab ipsorum equitibus vexatos saepe milites suos, quocumque a castris per oppugnationem Contrebiae pabulandi aut frumentandi causa *acces*sissent. Transitum quoque sibi per *A*rvacos in Car*pe*taniam in expedito fore, unde velut ex bello consilium se initurum,
p. 4ᵃ. utrum prius hostem, utram provinciam *petat*, ||maritimamne oram, ut Pompeium ab Ilercaonia et Contestania arceat, utraque socia gente, an ad Metellum et *L*usitaniam se convertat.

Haec secum agitans Sertorius praeter Hiberum amnem per pacatos agros quietum exercitum sine ullius noxa duxit. Profectus inde in

Bursaonum et Cascantinorum et Graccuritanorum fines, evastatis omnibus proculcatisque segetibus, ad Calagurrim Nasicam sociorum urbem venit transgressusque amnem propinquum urbi ponte facto castra posuit. Postero die M. Marium quaestorem in Arvacos et Cerindones misit ad conscribendos ex iis gentibus milites frumentumque inde Contrebiam, *qua*e Leucada appella||tur, conportandum, praeter quam urbem opportunissimus p. 4b. ex Beronibus transitus erat, in quamcumque regionem ducere exercitum statuisset; et C. Inste*i*um praefectum equitum Segoviam et in Vacaeiorum gentem ad equitum conquisitionem misit, iussum cum equitibus Contrebiae sese opperiri. Dimissis iis ipse profectus per Vasconum agrum ducto exercitu in confinio Beronum posuit castra. Postero die cum equitibus praegressus ad itinera exploranda, iusso pedite quadrato agmine sequi, ad Vareiam validissimam regionis eius urbem venit. Haud inopinantibus iis hostis advenerat. Undique equitibus et suae gentis et Autrico*num* . . . .

. . . .

BEROLINI.
FORMIS ACADEMICIS (G. VOGT).

